ISSN 2229-547X VIDEHA

বিদেহ ৩৬৮ম অংক ১৫ অপ্রৈল ২০২৩ (বর্ষ ১৬ মাস ১৮৪ অংক ৩৬৮)

[বিদেহ (since 2000) ISSN 2229-547X VIDEHA (since 2004) www.videha.co.in]

বিদেহ মৈথিলী সাহিত্য আন্দোলন: মানুষীমিহ সংস্কৃতাম্

বিদেহ- প্রথম মৈথিলী পাক্ষিক ই-পত্রিকা

সম্পাদক: গজেন্দ্র ঠাকুর।

ই মৈথিলীক পহিল ইন্টৰনেট পত্রিকা থিক জকৰ নাম বাদমে ১ জনৱৰী ২00৮ সঁ 'বিদেহ' পড়লৈ। ইন্টৰনেটপৰ মৈথিলীক প্রথম উপস্থিতিক যাত্রা বিদেহ- প্রথম মৈথিলী পাক্ষিক ই পত্রিকা ধৰি পহুঁচল অছি, জে http://www.videha.co.in/ পৰ ই প্রকাশিত হোইত অছি। আব "ভালসৰিক গাছ" জালবৃত্ত 'বিদেহ' ই-পত্রিকাক প্রৱক্তাক সংগ মৈথিলী ভাষাক জালবৃত্তক এগ্রীগেটৰক ৰূপমে প্রযুক্ত ভ**ই** ৰহল অছি।

(c)২000- ২০২৩. বিদেহ: প্রথম মৈথিলী পাক্ষিক ই-পত্রিকা ISSN 2229-547X VIDEHA (since 2004). সম্পাদক: গজেন্দ্র ঠাকুৰ। Editor: Gajendra Thakur. In respect of materials e-published in Videha, the Editor, Videha holds the right to create the web archives/ theme-based web archives, right to translate/ transliterate those archives and create translated/ transliterated web-archives; and the right to e-publish/ print-publish all these archives. ৰচনাকাৰ/ সংগ্রহকৰ্ত্তা অপন মৌলিক আ অপ্রকাশিত ৰচনা/ সংগ্রহ (সংপূৰ্ণ উত্তৰদায়িত্ব ৰচনাকাৰ/ সংগ্রহকৰ্ত্তা মধ্য) editorial.staff.videha@gmail.com কেঁ মেল অটৈচমেণ্টক ৰূপমেঁ পঠা সকৈত ছথি, সংগমে ও অপন সংক্ষিপ্ত পৰিচয আ অপন স্কৈন কএল গেল ফোটো সেহো পঠাবথি। এত**ই** প্রকাশিত ৰচনা/ সংগ্রহ সভক কাপীৰাইট ৰচনাকাৰ/ সংগ্রহকৰ্ত্তাক লগমে ছন্হি আ জত**ই** ৰচনাকাৰ/ সংগ্রহকৰ্ত্তাক নাম নৈ অছি তত**ই** ই সংপাদকাধীন অছি। সম্পাদক: বিদেহ ই-প্রকাশিত ৰচনাক বেব-আৰ্কাইব/ থীম-আধাৰিত বেব-আৰ্কাইবক নিৰ্মাণক অধিকাৰ, ঐ সভ আৰ্কাইবক অনুবাদ আ লিপ্যংতৰণ আ তকৰো বেব-আৰ্কাইবক নিৰ্মাণক অধিকাৰ; আ ঐ সভ আৰ্কাইবক ই-প্রকাশন/ প্রিংট-প্রকাশনক অধিকাৰ ৰখৈত ছথি। ঐ সভ লেল কোনো ৰায়ল্টী/ পাৰিশ্রমিকক প্রাৱধান নৈ ছৈ, সে ৰায়ল্টী/ পাৰিশ্রমিকক ইচ্ছুক ৰচনাকাৰ/ সংগ্রহকৰ্ত্তা বিদেহসঁ নৈ জুড়থু। বিদেহ ই পত্রিকাক মাসমে দূ টা অংক নিকলৈত অছি জে মাসক ০১ আ ১৫ তিথিকেঁ www.videha.co.in পৰ ই প্রকাশিত কএল জাইত অছি।

Videha eJournal (link www.videha.co.in) is a multidisciplinary online journal dedicated to the promotion and preservation of the Maithili language, literature and culture. It is a platform for scholars, researchers, writers and poets to publish their works and share their knowledge about Maithili language, literature, and culture. The journal is published online to promote and preserve Maithili language and culture. The journal publishes articles, research papers, book reviews, and poetry in Maithili and English languages. It also features translations of literary works from other languages into Maithili. It is a peer-reviewed journal, which means that articles and papers are reviewed by experts in the field before they are accepted for publication.

Font/ Keyboard Source: https://fonts.google.com/ , https://github.com/virtualvinodh/aksharamukha-fonts , https://keyman.com/

Videha e-Journal: Issue No. 368 at www.videha.co.in

সমানান্তৰ পৰম্পৰাক রিদ্যাপতি- *চিত্র রিদেহ সম্মানসঁ সম্মানিত শ্রী পনকনান মণ্ডন দ্বাৰা*

মৈথিনী ভাষা জগজ্জননী সীতাযাঃ ভাষা খ্যসী৯। হন্মমন্তঃ ঙক্তরান- মান্বষীমিহ সংস্কৃতাম্।

<u>খৰুৰ খম্ভা (খাখৰ খামহ)</u>

তিন্খন খেত্তহি কাঞি তস্ব কিত্তিরনি পসৰেগ। খৰুৰ খম্ভাৰম্ভ জ৬ মঙ্গো রঁঙ্কি ন দেগ।। *(কীর্তিনতা প্রথমঃ পন্নরঃ পহিন দোহা।)*

মানে খাখৰ ৰূপী খামহ নির্মাণ ক**ই** ওগপৰ (*গদ্য-পদ্য ৰূপী*) মংচ জঁ নৈ রাঁহ্নন জায তঁ ঐ ত্রিভুরনৰূপী ক্ষেত্রমে ওকৰ কীর্তিৰূপী নত্তী কেনা পসৰত।

Do not judge each day by the harvest you reap but by the seeds that you plant. -Robert Louis Stevenson

...

ƒ

ॐ দ্যৌ: শান্তিৰন্তৰিক্ষ গ্ৱংগ শান্তি:

ॐ দ্যৌ: শান্তিৰন্তৰিক্ষ Ẇ শান্তি:

অনুক্রম

ঐ অংকমে অছি:-

১.১.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- নূতন অংক সম্পাদকীয

১.২.অংক ৩৩৭ পৰ টিপ্পণী

কলা রিমর্শ রিশেষাংক

২.১.অষ্টৰ-পষ্টৰ, নাঙষ্ট-উঘাৰ... শির-শক্তিক পূজা নিঙ-যোনিক ৰূপমে

২.২.সোনী নীনূ ঝা- আধুনিকতাক পৰিৱেশ মে আধুনিক চিত্রকলা

𑓒.𑓓.𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮- 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱 𑒧𑒹 𑒁𑒬𑓂𑒪𑒲𑒪𑒞𑒰

𑓒.𑓔.𑒑𑒾𑒩𑒲𑒢𑒰𑒟- 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒣𑒫𑒢𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒏𑒟𑒰 '𑒣𑒑𑒚' 𑒏 𑒮𑓀𑒑 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒱𑒞 𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮𑒏 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒥𑒢𑓂𑒡𑒧𑒹

𑓒.𑓕.𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒏 "𑒅𑒮𑒢𑒹 𑒏𑒯𑒰 𑒟𑒰" 𑒧𑒰𑒢𑒹 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒣𑒫𑒢𑒏 𑒠𑒲𑒩𑓂𑒒𑒏𑒟𑒰 "𑒣𑒑𑒚" (𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒰𑓀𑒏𑒢 𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮)

𑓒.𑓖.𑒧𑒳𑒢𑓂𑒢𑒲 𑒏𑒰𑒧𑒞- 𑒮𑒧𑒏𑒰𑒪𑒲𑒢 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮

𑓒.𑓗.𑒧𑒳𑒏𑒹𑒬 𑒠𑒞𑓂𑒞- 𑒁𑒣𑒢 𑒬𑒻𑒪𑒲 𑒂 𑒞𑒏𑒢𑒲𑒏𑒏 𑒥𑒪𑒹𑒿 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰 𑒧𑒹 𑒁𑒪𑒑 𑒣𑒯𑒔𑒰𑒢 𑒥𑒢𑒰 𑒩𑒯𑒪𑒲𑒯 𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮

𑓒.𑓘.𑒑𑒼𑒫𑒱𑒢𑓂𑒠 𑒔𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒠𑒰𑒮- 𑒏𑒰𑒧𑒮𑒴𑒞𑓂𑒩 𑒏𑒹 𑒥𑒱𑒢𑒰 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒬𑒻𑒪𑒲 𑒢𑒯𑒱 𑒚𑒻𑒏- 𑒪𑒼𑒏𑒏𑒪𑒰 𑒏𑒹 𑒮𑒰𑒏𑓂𑒭𑒰𑒞 𑒫𑒱𑒬𑓂𑒫𑒫𑒱𑒠𑓂𑒨𑒰𑒪𑒨 𑒑𑒳𑒧𑒢𑒰𑒧 𑒢𑒰𑒨𑒏 𑒏𑒵𑒭𑓂𑒝 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒏𑒬𑓂𑒨𑒣 (𑒂 𑒬𑒬𑒱𑒥𑒰𑒪𑒰)*

𑓒.𑓙.𑒩𑒫𑒲𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒠𑒰𑒮- 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒰𑒩𑒏 𑒮𑒯𑒨𑒼𑒑 𑒮𑒥𑒮𑒿 𑒖𑒩𑒴𑒩𑒲

𑓒.𑓑𑓐.𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮𑒏 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒥𑒲𑒕𑒪 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱

২.১১.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ আ শশিবাঁলা- একটা পৰিচয

২.১২.জিতেন্দ্র ঝা, জনকপুৰ- মিথিলা চিত্ৰকলা- নেপাল প্ৰসংগ

২.১৩.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- শ্বেতা ঝা চৌধৰী- একটা পৰিচয

ঐ অংকক অন্যান্য ৰচনা

৩.গদ্য খণ্ড

৩.১.ডা. উদয়নাথ ঝা 'অশোক'-গামক নামকৰণ: এক পৰিশীলন

৩.২.সংতোষ কুমাৰ ৰায় 'বঁটোহী'-মংগৰৌলা (এগাৰহম খেপ)

৩.৩.সংতোষ কুমাৰ ৰায় 'বঁটোহী'-সমীক্ষা- জিনগী ভাৰ বঁনি গেল

৩.৪.ৰবীন্দ্র নাৰাযণ মিশ্র- মাতৃভূমি (উপন্যাস)- ২৬ ম খেপ

৩.৬.কুমাৰ মনোজ কশ্যপ-ও দধীচি

২.৬.নির্মলা কর্ণ- অগ্নি শিখা (খেপ-১৭)

২.৭.প্রণব ঝা- করমনেঠ্

২.৮.আচার্য ৰামানন্দ মণ্ডল-মিথিলা কে লাল: উপন্যাস সম্রাট ফণীশ্বৰনাথ ৰেণু আ পাৰো

২.৯.ডা০. কিশন কাৰীগৰ-লোংগী ডেঁস(হাস্য কটাক্ষ)

২.১০.লাল দের কামত-মিথিলামে মাংসৈন খরাশ ছগ! (আগাঁ)/ রর্ণিত ৰস/ ঠাহ পোখতা'ক অর্থ জানি গেলদ্দঁ (লঘুকথা)/ লঘুকথা- পৰচাক নিহিতার্থ/ চললা স্বৰাৰী ছকরঁয (লঘু কথা)/ লঘু কথা- হনহৌৰ/ মৈথিলী রিঁহৈন কথা- -সাপৰপিঃট্টা/ ভাগ জাগল- রিহৈন কথা/ স্বনৈনা রেঁটী - মৈথিলী সামাজিক উপন্যাস/ নিখ পটাপৈটে মাৰয দযহ (লঘুকথা)/ লঘুকথা- গ্ৰ গ্ৰড় খেনৈ কান ছেদৌনে/ অম্বোহি পানি উঠল-লঘুকথা (মৈথিলী)/ ৰোজ সেন্গ্ৰেড নিঠী (লঘুকথা)/ লঘুকথা -ৰানী কেঁ নঁয ঠৈ ৰাজা

৪.পদ্য খণ্ড

৪.১.ৰাজ কিশোৰ মিশ্ৰ-অংতস্-তম

৪.২.নির্মনা কর্ণ- জূড় শীতন

৪.৩.কিশন কাৰীগৰ- খা ৰে স্বগ্গা খা খা (ৰাঁন করিতা)

৪.৪.কল্পনা ঝা- র্যগ্রতা

৪.৬.ডা স্বমংগনা ঝা- মৈথিন

ওঁ দ্যৌ: শান্তিৰন্তৰিক্ষ গ্ৰংগ শান্তিঃ পৃথ্বী শান্তিৰাপ: শান্তিৰোষধয: শান্তি রনস্পতয: শান্তির্রিশ্বে দেরা: শান্তির্ব্রহ্ম

ওঁ দ্যৌ: শান্তিৰন্তৰিক্ষ Ẇ শান্তিঃ পৃথ্বী শান্তিৰাপ: শান্তিৰোষধয: শান্তি রনস্পতয: শান্তির্রিশ্বে দেরা: শান্তির্ব্রহ্ম

ব্ৰহ্মণসঁ প্ৰাৰ্থনা জে দ্যুলোকমে, খংতৰিক্ষমে, পৃথ্বীপৰ, জনমে, ঔষধমে, রনস্পতিমে, রিশ্বমে, সভ দেরতাগণমে খা ব্ৰহ্মমে শাংতি দিখয়।

ওঁ-ব্ৰহ্মণ, দ্যৌ-সূর্য-তৰেগণ, খংতৰিক্ষ- পৃথ্বী খা দ্যুলোকক রীচ, খাপ:-জন, রিশ্বেদেরা- সভ দেরতা, ব্ৰহ্ম- সর্জক।

ব্ৰহ্মণসঁ প্ৰাৰ্থনা জে দ্যুলোকমে, খংতৰিক্ষমে, পৃথ্বীপৰ, জনমে, ঔষধমে, রনস্পতিমে, রিশ্বমে, সভ দেরতাগণমে খা ব্ৰহ্মমে শাংতি দিখয়।

ওঁ-ব্ৰহ্মণ, দ্যৌ-সূর্য-তৰেগণ, খংতৰিক্ষ- পৃথ্বী খা দ্যুলোকক রীচ, খাপ:-জন, রিশ্বেদেরা- সভ দেরতা, ব্ৰহ্ম- সর্জক।

ওঁ, স↓হস্র↑শীর্ষা↓ পুৰু↑ষঃ। স↓হ↓স্রা↓ক্ষঃ স↓হস্র↑পা৲।

ওঁ, স↓হস্র↑শীর্ষা↓ পুৰু↑ষঃ। স↓হ↓স্রা↓ক্ষঃ স↓হস্র↑পা৲।

স ভূমিং↑ গ্ৰংগ রি↓শ্বতো↑ বৃ↓ত্বা। খত্য↑তিষ্ঠদ্ দশাঙ্গু↓নম্॥

স ভূমিং↑ Ẇ রি↓শ্বতো↑ বৃ↓ত্বা। খত্য↑তিষ্ঠদ্ দশাঙ্গু↓নম্॥

হজাৰ মাথ, হজাৰ খাঁখি, হজাৰ পএৰ সংগ রিশ্বকেঁ খাচ্ছাদিত কেনে খছি, দস খাঁগুৰক গনতীক রশমে নৈ খছি ও।

ॐ सहस्त्रशीर्षा पुरुषः सहस्त्राक्षः
सहस्त्रपात् ॥ सभूमिंसर्व्वतस्पृत्वा
त्त्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ॥

প↓দ্ভ্যাগ্ঁ↑ শূ↓দ্রো খ্ব↑জাযত॥

প↓দ্ভ্যাগ্ঁ↑ শূ↓দ্রো খ্ব↑জাযত॥

পএৰযঁ শূদ্রক ডৎপত্তি ভেন॥

প↓দ্ভ্যাং ভূমি↓র্দিশঃ↓ শ্রোত্রা↑↑ৎ।

প↓দ্ভ্যাং ভূমি↓র্দিশঃ↓ শ্রোত্রা↑↑ৎ।

ম্বদা পএৰেযঁ ভূমিযোক ডৎপত্তি।

❀ (White Florette- innocence and purity)

☸ (Wheel of Dharma)

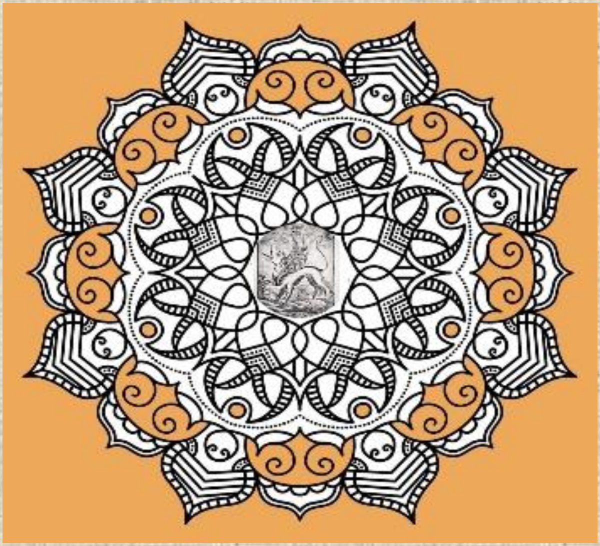
卐(Swastik)

꣼ (সিদ্ধিৰস্তু, সিদ্ধম সিদ্ধিৰস্তু, সিদ্ধম Devanagari Anji)

𑓇 (Gwang 𑒑𑓂𑒫𑓀𑒑- two small circles connected by u and a dot placed over it, used in reference of Vedic texts)

𑓆 (Tirhuta Anji, Ankush of Ganeshji, placed at the beginning of something)

𑓆

𑓑.𑓑.𑒑𑒖𑒹𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩- 𑒢𑒴𑒞𑒢 𑒁𑓀𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒣𑒰𑒠𑒏𑒲𑒨

𑓑.𑓒.𑒁𑓀𑒏 𑓓𑓖𑓗 𑒣𑒩 𑒙𑒱𑒣𑓂𑒣𑒝𑒲

১.১.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- নূতন অংক সম্পাদকীয

১

দিলী সাহিত্য অকাদমীক প্রখ্যাত মৈথিনী রিভাগ পৰামর্শদাত্রী সমিতি (২০২৩-২০২৮)

১০ মে ৯ ব্রাহ্মণ + ১ নর-ব্রাহ্মণরাদী আ সমানান্তৰ ধাৰাক একোটা গএৰ-সরর্ণ নেখক নহি ছথি, জে গত ১৯ র্বখ স**২** সীমিত আর্থিক সংসাধনক অছৈত মৈথিনী নেন জান-প্রাণ অৰোপনে ছথি। নচিকেতা জীক ৱা পৰামর্শদাত্রী সমিতি এনিষ্ট অছি, আ ৱা অগড়া-পিছড়া দ্বনূক এনিষ্ট নেন কাজ কৰত, সাহিত্যমে জে এনিষ্ট ছথি সে কতিআযনে ৰহতা, ৰাজদের মণ্ডন জীক ৰচনা জূৰী ৰাঁড়নে ছথি সে ৰাঁড়নে ৰহত। সমানান্তৰ ধাৰাক সাহিত্ত্কাৰ নোকনি নেন ৱা খতৰাক অনার্ম অছি আ সে দনকা দ্বন্না কাজ কৰয পড়তনি। নিম্নষ্টঃ

ঙষাকিৰণ খান, স্বভাষচন্দ্র যাদর, প্রমোদ কুমাৰ ঝা, দেরশংকৰ নরীন, তাৰানন্দ রিযোগী, রিদ্যানন্দ ঝা, ৰমণ কুমাৰ সিংহ, অজয ঝা, রীণা ঠাকুৰ, নচিকেতা।

২

কনা আস্বাদন আ কনা সমীক্ষা- সৈদ্ধান্তিক পক্ষ

১

দিল্লী সাহিত্য অকাদমীক প্রখ্যাত মৈথিলী বিভাগ পৰামৰ্শদাত্রী সমিতি (২০২৩-২০২৫)

১০ মে ৩ ব্রাহ্মণ + ১ নব-ব্রাহ্মণবাদী আ সমানান্তৰ ধাৰাক একোটা গএৰ-সবর্ণ লেখক নৈ ছথি, জে গত ১৯ বৰ্খ স২ সীমিত আর্থিক সংসাধনক অছৈত মৈথিলী লেল জান-প্রাণ অৰোপনে ছথি। নচিকেতা জীক এ পৰামর্শদাত্রী সমিতি এলিট অছি, আ এ অগড়া-পিছড়া দনূক এলিট লেল কাজ কৰত, সাহিত্যমে জে এলিট ছথি সে কতিআযলে ৰহতা, ৰাজদেব মণ্ডল জীক ৰচনা জূৰী বাঁড়লে ছথি সে বাঁড়লে ৰহত। সমানান্তৰ ধাৰাক সাহিত্যকাৰ লোকনি লেল এ খতৰাক অলার্ম অছি আ সে তনকা দক্ষা গতিসঁ কাজ কৰয পড়তনি।

নিম্নষ্টঃ

ঙষাকিৰণ খান, সুভাষচন্দ্র যাদৱ, প্রমোদ কুমাৰ ঝা, দেৱশংকৰ নবীন, তাৰানন্দ বিযোগী, বিদ্যানন্দ ঝা, ৰমণ কুমাৰ সিংহ, অজয ঝা, বীণা ঠাকুৰ, নচিকেতা।

২

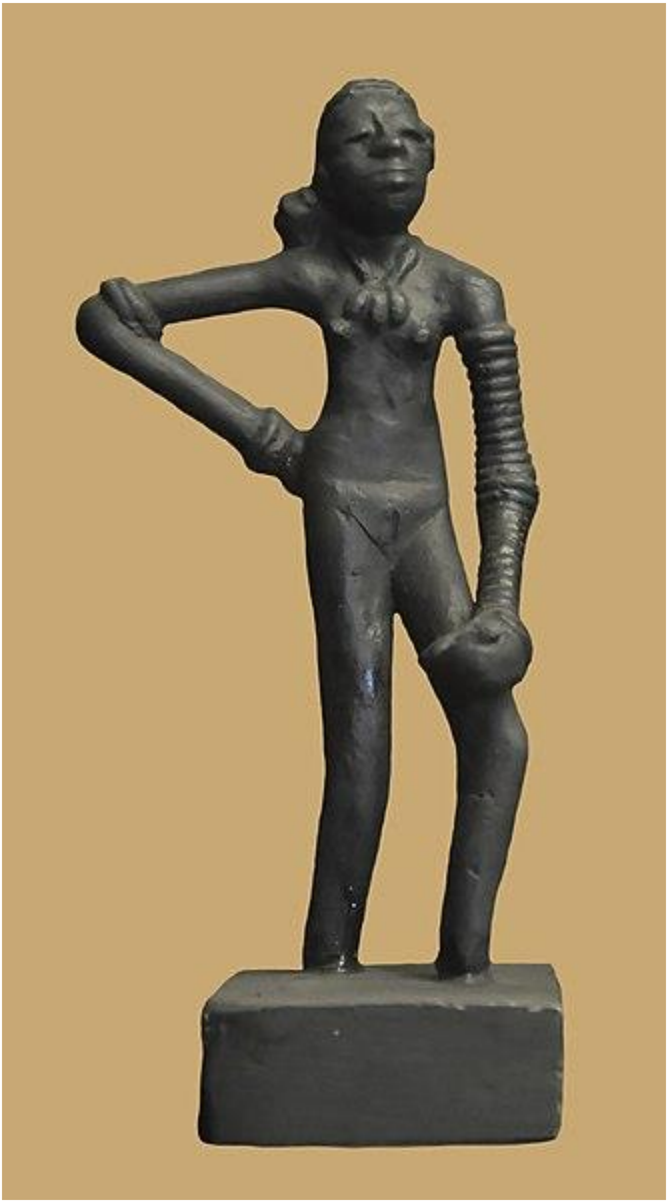
কলা আস্বাদন আ কলা সমীক্ষা- সৌন্দর্যাত্মিক পক্ষ

১

নর্তকী (!) বাঁ মহিলাক মূর্তি (২৬00 বী.সী.ঈ.)

ভাৰতমে প্রাচীনতম কলাকৃতি সিন্ধু ঘাটী সভ্যতাসঁ প্রাপ্ত সামগ্রী সভ অছি।

𑒢𑒩𑓂𑒞𑒏𑒲 (!) 𑒫𑒰𑒿 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒧𑒴𑒩𑓂𑒞𑒱 𑒖𑒹 𑒡𑒰𑒞𑒳 (𑒏𑒰𑓀𑒮𑓂𑒨) 𑒏 𑒁𑒕𑒱 𑒮𑒹 𑒧𑒼𑒯𑒢𑒖𑒼𑒠𑒰𑒛𑓃𑒼𑒮𑒿 𑒦𑒹𑒙𑒪। 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩𑒏 𑒢𑒰𑒧 𑒁𑒖𑓂𑒘𑒰𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒅𑒞𑓂𑒏𑒵𑒭𑓂𑒙𑒞𑒰𑒧𑒹 𑒄 𑒧𑒼𑒯𑒢𑒖𑒼𑒠𑒰𑒛𑓃𑒼𑒏 𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒣𑒩𑒱𑒔𑒱𑒞𑒱 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒼𑒙𑒰𑒧𑒼𑒙𑒲 𑒔𑒰𑒩𑒱 𑒃𑓀𑒔𑒲 𑒆𑒿𑒔, 𑒠𑒴 𑒃𑓀𑒔𑒲 𑒔𑒰𑒏𑒩 𑒂 𑒋𑒏 𑒃𑓀𑒔𑒲 𑒧𑒼𑒙 𑒄 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱 𑒂𑒃-𑒏𑒰𑒪𑓂𑒯𑒱 𑒩𑒰𑒭𑓂𑒙𑓂𑒩𑒲𑒨 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯𑒰𑒪𑒨 𑒠𑒱𑒪𑓂𑒪𑒲𑒏 𑒮𑒱𑒢𑓂𑒡𑒳 𑒒𑒰𑒙𑒲 𑒮𑒦𑓂𑒨𑒞𑒰 𑒑𑒻𑒪𑒩𑒲𑒧𑒹 𑒩𑒰𑒐𑒪 𑒁𑒕𑒱।

(মাভাৰ জো ৰৰি, ৱিকী CC-BY-SA-3.0)

কনা ঋাস্বাদনক নেন ঋারঁ দেখী জে ঐমে কী ঋছি জে একৰা ঙৎকৃষ্ট ৰঁনৰৈত ঋছি।

১.ঞ একটা পাতৰ দ্বৰ্ৰ্ৰ মহিনাক ঋনুকৃতি ঋছি।

২.মহিনা ঠাঢ় ঋছি, ৰাম হাথ ৰাম জাঁঘ ঋা দহিন হাথ ডাঁৰপৰ পাছ্র দিশ ছৈ।

৩.ঋাঁখি পৈঘ-পৈঘ ছৈ।

৪.কেশ ঔঁঠিযা ছৈ।

৯.নাক থোপন ছৈ।

৬.মহিনা নগ্ন ঋছি মাত্র গৰামে কঁঠহাৰ ঋা হাথমে চূড়ী দেখা পড়ি ৰহন ছৈ। ৰাম হাথমে ২৪ টা চূড়ী মুদা দহিন হাথমে মাত্র ৪ টা।

৭.ককৰাঁ কএন কেশ পাছাঁমে জূড়ী ৰাঁন্হন ছৈ।

৮.মাথ পাছাঁ দিশ ঙতান ছৈ।

৯.হাথ সাপেক্ষ ৰূপেঁ নমহ্ৰ বুঁঝি পড়ৈ ছৈ।

ঞ মহিনাক ঋনুকৃতি ঋছি, একৰা নৰ্তকী কিএ কহন গেন? কী ঋহাঁকেঁ ঐমে মহিনা নৰ্তকীক কোনো টা নক্ষণ দেখা পড়ৈএ? ৰাষ্ট্ৰীয সংগ্ৰহানয ঋা গতিহাসক পোথী পতৰা সভমে ঞ নৰ্তকীক ৰূপমে ৰৰ্ণিত ভেইত জে পুৰুষ মানসিকতাক পৰিণাম ঋছি জগমে মহিনা নেখিকা ৰোমিনা থাপড় জে মাত্র গতিহাসকাৰ ছথি,

𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒣𑒢𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒍𑒗𑒩𑒰 𑒪𑒹𑒢𑒹 𑒕𑒟𑒱। 𑒏𑒪𑒰-𑒃𑒞𑒱𑒯𑒰𑒮 𑒂 𑒣𑒳𑒩𑒰𑒞𑒞𑓂𑒞𑓂𑒫𑒏 𑒁𑒡𑓂𑒨𑒨𑒢 𑒁𑒕𑒻𑒞 𑒌 𑒞𑒩𑒯𑒏 𑒦𑓂𑒩𑒧 𑒅𑒞𑓂𑒣𑒢𑓂𑒢 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑓒

𑒁𑒖𑒢𑓂𑒞𑒰𑒏 𑒣𑒏𑒱𑒨𑒰 𑒩𑓀𑒑𑒏 𑒩𑒰𑒖𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩𑒲 (𑓒𑓐𑓐 𑒥𑒲.𑒮𑒲.𑒄. 𑒮𑒿 𑓔𑓕𑓐 𑒮𑒲.𑒄.)

𑒁𑒖𑒢𑓂𑒞𑒰𑒏 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒑𑒳𑒤𑒰𑒣𑒩 𑒦𑒱𑒞𑓂𑒞𑒱𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 (𑒮𑒦𑒮𑒿 𑒣𑒳𑒩𑒰𑒢 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰) 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑒏𑒱𑒨𑒰 𑒩𑓀𑒑𑒏 𑒁𑒞𑒱𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩 𑒩𑒰𑒖𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩𑒲𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝, 𑒖𑒹 𑒑𑒯𑒢𑒰 𑒣𑒯𑒱𑒩𑒢𑒹 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒏𑒹𑒬𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒑𑒯𑒢𑒰 𑒕𑒻।

𑓓

𑒐𑒖𑒳𑒩𑒰𑒯𑒼 (𑓙𑓕𑓐 𑒮𑒲.𑒄. 𑒮𑒿 𑓑𑓐𑓕𑓐 𑒮𑒲.𑒄.)

[𑒐𑒩𑓂𑒖𑒴𑒩 (𑒥𑒱𑒿𑒔𑓂𑒕𑒴- 𑒫𑒵𑒬𑓂𑒔𑒱𑒏𑒏 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞)- 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒁𑒣𑓂𑒮𑒩𑒰 𑒁𑒣𑒢 𑒖𑒰𑓀𑒒 𑒅𑒒𑒰𑒩𑒱 𑒏**𑓄** 𑒠𑒹𑒐𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒃𑒣𑒩 𑒫𑒵𑒬𑓂𑒔𑒱𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒱𑒞 𑒕𑒻, 𑒞𑒯𑒲 𑒮𑒿 𑒐𑒖𑒳𑒩𑒰𑒯𑒼 𑒢𑒰𑒧]।

𑒩𑒼𑒧𑒱𑒪𑒰 𑒟𑒰𑒣𑒩 𑒋𑒞𑒳𑒏𑓂𑒏𑒰 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏𑒹𑒿 𑒣𑒪𑒰𑒨𑒢𑒏 𑒏𑒪𑒰 𑒏𑒯𑒻 𑒕𑒟𑒱। 𑒞𑒹𑒩𑒯𑒧 𑒬𑒞𑒰𑒥𑓂𑒠𑒲𑒏 𑒖𑒨𑒠𑒹𑒫𑒏 𑒑𑒲𑒞 𑒑𑒼𑒫𑒱𑒢𑓂𑒠 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒩𑒼𑒧𑒱𑒪𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒢𑒫 𑒪𑒑𑒻 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱। 𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒃𑒞𑒱𑒯𑒰𑒮𑒏𑒰𑒩 𑒂 𑒣𑒳𑒩𑒰𑒞𑒞𑓂𑒞𑓂𑒫𑒫𑒱𑒠 𑒩𑒼𑒧𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒑𑒣𑒮𑒿 𑒁𑒮𑒯𑒧𑒞 𑒕𑒟𑒱। 𑒏𑒪𑒰 𑒃𑒞𑒱𑒯𑒰𑒮𑒏𑒰𑒩 𑒠𑒹𑒫𑒰𑓀𑒑𑒢𑒰 𑒠𑒹𑒮𑒰𑒃 𑒏𑒯𑒻 𑒕𑒟𑒱 𑒖𑒹 𑒨𑒼𑒢𑒱 𑒂 𑒪𑒱𑓀𑒑 𑒂𑒩𑓂𑒨𑒹𑒞𑒩 𑒮𑒦𑓂𑒨𑒞𑒰𑒧𑒹 𑒫𑒱𑒠𑓂𑒨𑒧𑒰𑒢 𑒕𑒪, 𑒫𑒰𑒞𑓂𑒮𑓂𑒨𑒰𑒨𑒢𑒏 𑒏𑒰𑒧 𑒮𑒴𑒞𑓂𑒩 𑒂 𑒏𑒰𑒪𑒱𑒠𑒰𑒮𑒏 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩𑒮𑒧𑓂𑒦𑒫 𑒐𑒖𑒳𑒩𑒰𑒯𑒼 𑒂 𑒑𑒲𑒞 𑒑𑒼𑒫𑒱𑒢𑓂𑒠𑒮𑒿 𑒥𑒿𑒯𑒳𑒞 𑒣𑒯𑒱𑒢𑒯𑒱𑒨𑒹𑒮𑒿 𑒁𑒕𑒱। 𑒍 𑒏𑒯𑒻 𑒕𑒟𑒱 𑒖𑒹 𑒫𑒵𑒬𑓂𑒔𑒱𑒏𑒏 𑒞𑒳𑒪𑒢𑒰 𑒏𑒰𑒧 𑒪𑒼𑒪𑒳𑒣𑒞𑒰 𑒩𑒴𑒣𑒲 𑒥𑒱𑒿𑒐𑒮𑒿 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒂 𑒮𑒋𑒯 𑒮𑓀𑒏𑒪𑓂𑒣𑒢𑒰 𑒁𑒣𑓂𑒮𑒩𑒰𑒏 𑒖𑒰𑓀𑒒𑒣𑒩 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒱𑒞 𑒁𑒕𑒱।

- Gajendra Thakur, editor, Videha (Be part of Videha www.videha.co.in -send your WhatsApp no to +919560960721 so that it can be ad.0ded to the Videha WhatsApp Broadcast list.)

অপন মঁতব্য editorial.staff.videha@gmail.com পৰ পঠাউ।

১.২.অংক ২৩৭ পৰ টিপ্পণী

আশীষ অনচিন্হাৰ

সঁতোষ ৰায ৰঁগৌহী জীক ডাযৰী নীক জা ৰহল অছি। মুদা হুনকৰ উপন্যাস মঁগৰৌনা কনে পাছু ঠনি ৰহল অছি। আশা অছি জে ও অপন উপন্যাসকেঁ শীঘ্র পূৰা কৰতা।

অপন মঁতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

কনা রিমর্শ রিশেষাঁক

২.১.খ্রষ্টৰ-পষ্টৰ, ন্নাওষ্ট-ভঘাৰ... শিৱ-শক্তিক পূজা নিও-যোনিক ৰুপমে

২.২.মোনী নীনূ ঝা- খ্রাধুনিকতাক পৰিৱেশ মে খ্রাধুনিক চিত্রকনা

২.৩.মঁজু দাস- কনাপ্রূতি মে খশ্লীনতা

২.৪.গৌৰীনাথ- কুমাৰ পৱনক প্ৰসিদ্ধ কথা 'পগহা' ক সংগ প্ৰকাশিত সংজূ দাসক কলাকৃতিক সম্বন্ধমে

২.৫.মৈথিলীক "উসনে কহা থা" মানে কুমাৰ পৱনক দীৰ্ঘকথা "পগহা" (চিত্ৰাংকন সংজূ দাস)

২.৬.মুন্নী কামত- সমকালীন চিত্ৰকাৰ সংজূ দাস

২.৭.মুকেশ দত্ত- অপন শৈলী আ তকনীকক বলেঁ আধুনিক কলা মে অলগ পহচান বনা ৰহলীহ সংজূ দাস

২.৮.গোবিন্দ চন্দ্ৰ দাস- কামসূত্ৰ কে বিনা কোনো চিত্ৰ শৈলী নহি ঠৈক- লোককলা কে সাক্ষাত বিশ্ববিদ্যালয গুমনাম নাযক কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ (আ শশিবালা)*

২.৯.ৰবীন্দ্ৰ কুমাৰ দাস- পৰিৱাৰক সহযোগ সবসঁ জৰুৰী

২.১০.সংজূ দাসক কিছু বীছল কলাকৃতি

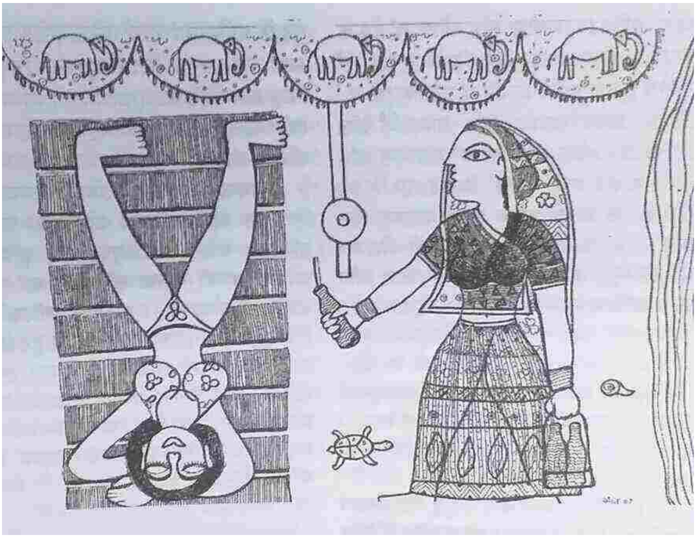
২.১১.গজেন্দ্ৰ ঠাকুৰ- কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ আ শশিবালা- একটা পৰিচয

২.১২.জিতেন্দ্ৰ ঝা, জনকপুৰ- মিথিলা চিত্ৰকলা- নেপাল প্ৰসংগ

२.१३.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- শ্বেতা ঝা চৌধৰী- একটা পৰিচয

২.১.থ্রটৰ-পটৰ, নাওট-ডযাৰ... শিৱ-শক্তিক পূজা নিও-যোনিক ৰূপমে

থ্রটৰ-পটৰ, নাওট-ডযাৰ... শিৱ-শক্তিক পূজা নিও-যোনিক ৰূপমে

পৰমেশ্বৰ কাপড়ি

ড্র খষ্টৰ-পষ্টৰ, নাওষ্ট-ডঘাৰ, গঁৰি-মৱডিয়া কনাশ্রৃতি নগ, পৰম্পৰাগত মিথিনা খাষ্টক ডত্তৰখাধুনিকতা ও ৰৈশ্বিক শ্রৃতি খগ, জেকৰা সহাজ খা গৰহাজ কৰৈত সাংস্কৃতিক খাযাম দেৰ'মে পৰহেজ কৰহি পডত !

(চিত্র 'খঁতিকা' স' সাভাৰ)

ৰাজেন্দ্র ৰিঁমন

পৰম্পৰাসঁ খেনৰাঁড!

পৰমেশ্বৰ কাপড়ি- ৰাজেন্দ্র ৰিঁমন -খধৰম !

ৰংজু মিশ্র

মনমৌজী ভ গেন ঠৈ সৰাঁ।

পৰমেশ্বৰ কাপড়ি- ৰঁজূ মিশ্র- ৰেঁপর্দ

ৰোশন চৌধৰী

গৰি-ম্বৰিযা।

ৠঁষেশ চঁদ্র নান

হমৰা নগৈত শ্বছি কনাকাৰ কিছু দেখরঁএ চাহৈত ছথি । এতএ কদাচিৎ সম্পন্নতাক দৃষ্টিমে শ্বাধুনিকতা কী থীক শ্বা কোনা ওকৰ সেৰামে ওকৰে গচ্ছা শ্বনুসাৰক মাঁগ সমাজকেঁ পূৰএক ৰাঁধ্যতা ৰঁনি গেন ছৈক সে দেখরঁক প্রযত্নে ভেন শ্বছি । হঁ কিছু শ্বাওৰ স্ধ্পষ্টতা ৰহিতৈ ত নীক ছনৈক ।

পৰমেশ্বৰ কাপড়ি- ৠঁষেশ চন্দ্র নান- ৰঁনধৌসীকে কতেক নেৰাঁ নগএৰেঁ মীতা !

ৠঁষেশ চঁদ্র নান

মীত, নৱ-নৱ কোণ শ্বাৰঁএ দিঔক নে । শ্বাওৰ স্নধষ্ট শ্বা ৰিকসিত হোগক তাহিনেন সভ কেও প্রযাস কৰী । হমৰ শ্বর্থ ঞ নহি জে শ্বষ্টৰ-পষ্টৰ, নাঙষ্টি, ঙযাৰ হোগক । হঁ, ঞ জে মিথিনা শ্বাষ্ট পৰম্পৰাগত চিত্রকাৰীযে ষ্টা মে সিমিত নহি ৰহএ । সমষ সাপেক্ষ শ্বভিৱ্যক্তিক সশক্ত মাধ্যম সেহো ৰঁনএ ।

ঞশনাথ ঝা

কে শিৰোমণি ছথি একৰ সঁপাদক ?(শ্বস্তিকাক)

মিথিনেশ কুমাৰ ঝা

নিংদনীয

কুশান

এহি চিত্র কে ন ক ' পৰংপৰা ভংজন ' এৱং অধর্ম প্রভৃতি কহগেত এহিঠাম এৱং অন্য পৰংপৰা ৰক্ষী নোকনি দ্বাৰা ৰেঁস ৰাঁত ভেনএ। চিত্রকাৰ এৱং সংপাদক কে নাম কিনকো নগ বুঁঝন ছগেন।অথৰা নাম নেনা পৰ জিহ্বা অশুদ্ধ হেৰাঁক খতৰা হেতগেন। এহি চিত্র কে অংতিকা ছপনে অগ।সংপাদক - গৌৰীনাথ । চিত্রকাৰ - সংজূ দাস। আৰ্ডঃৈন্বক পত্রিকা মে সংজূ দাস কে সাক্ষাত্কোৰ ছপন ছগেন। ওত অন্য চিত্র ক সংগ গহো চিত্র ছগ। চিত্রকাৰ কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ কে কতিপয চিত্র সবঁ গীত গোৱিংদ (জযদেৱ,) কে পদ সবঁ পৰ আধাৰিত ছগেন।কশ্যপ জী ওকৰা কহিযো সাৰ্বজনিক নগ কেনগেন। কাৰণ ছগ গএহ পোংগাপংডিত পৰম্পৰা ৰক্ষী নোকগেন জে স্বযং পৰম্পৰা ক জ্ঞান স ৰহিত ছগথ।

ৱিজযদেৱ ঝা

কুশান- কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ আপ এহি ধৰতী পৰ নহি ছথি তেঁ হুনক নাম পৰ কিছুও সূঠ চনা দিযৌ। ৰাঁমপংথ সদৈৱ ওপন সেকস চাৰিত্রিক উচ্ছৃংখনতাক পক্ষধৰ ৰহনে অছি। কনাক নাম পৰ সেকস আ অশ্লীনতা পসাৰবঁ ৰাঁমপংথক চৰিত্র ৰহনে অছি।

কুণাল- বিজযদের ঝা- মূঠ দক্ষিণপংথ ক বিশেষতা ছী ।রামপংথ হৰদম যত্ন ক পঞ্চধৰ অগ আ ৰহত ।
কশ্যপ জী ক চিত্র হমৰ দেখল অগ।
মেহো এযগৰ লগ, পূৰা প্রোডক্শন টীম ছল।

কুমাৰ পদ্মনাভ

এহি চিত্র মে ভাৰতীয পৰিধান মে কোনট্রিংক রেঁচৈত স্ত্রী রেঁযী অশ্লীল অছি. নগ্নতা মরঁচাম খৰাপ নহি হোগত ছৈক. রিঁকনী স্বীমিংগ পুন আকি রীঁচ পৰ কোনো খৰাপ নহি লাগৈত ছৈক. মমস্যা অছি জে নগ্নতা আধুনিকতাক দ্যোতক কিএক? জখন কি আধুনিকতা অশ্লীলীক রেঁটীক আ নক্মী মিত্তনক রেঁটাক রিরাহ মে রাঁৰীক রঁনৈত ছৈক আ অশ্লানী আ মিত্তনক পৰিৱাৰক ঘোঘ তানলে স্ত্রীগণ কেঁ খানা খুআরৈঁত ছৈক.

মুনীল কুমাৰ মল্লিক

মিথিলা চিত্রক নৱ আযাম কহল জা মকৈছ। এহিমে অশ্লিলতা দেখনিহাৰকে চশ্মা রঁদলৰাঁক চাহী।

ৰামচন্দ্র ঝা

মুনীল কুমাৰ মানিক-মুন, একেরেঁৰ এনা নহি কহিযৌ

পৰমেশ্বৰ কাপড়ি- ৰামচংদ্র ঝা- যৌ কী কহু! চগ্ননাগত এহি দ্ৰখাৱে চী জে ঐ ৰ্তকগৌরনি ম্বহচোথৌরনিমে নগ্নতা মাতৃত্ব খা রেঁনঙনপন যহীমে খর্থরতা খা দৃধিষ্ট-দর্শন নহি পৌনক খচি । হমৰাযরেঁ কানীমাগ, যহস্রবাঁদ যংহাৰনী যীতা নগ্ন হোগতো (রেঁনঙন নগ চৈথ) পূজ্য চথি! শিৱ-শক্তিক পূজা নিঙ-যোনিক ৰূপমে; তান্ত্রিক ও শক্তি ঙপাযক যোনী মহাশক্তিক দর্শন কৰিতে চথি ! যরঁকে খরোধিয়া/শিশ্ন রঁহিন রেঁচী রেঁপর্দে ৰহৈচ ।তরঁ ঞ ঘোন ঘোঙহার্ঙজ !? ঠাম গ্বণে কজৰ, ক্ঠাম গ্বণে কৰিখা ! জাহিঠাম রস্ত্র খা নিঙকে কীৰ্টনে ঝাপন/পর্দাক যামাজিক যাংস্কৃতিক ব্যরহাৰ চৈ ওতএ ঞ এহন যেকম নগ্নতাক গপ্প ঙঠৈচ ত' ঐমে রেদমে চেদ নগ দখএ চাহী । রিঁযৌহতী কনিঞাকে ঘোঘট(নোজ-নেহাজ) পডৈত জে চন্হি, যে চর্ম-চক্ষুএ নহি মনযা রিচাৰকে খাররণ/ রঁর্জন যেহো ৰহৈচ !! ঞ নগনতা দৃধিষ্ট-দর্শন যাপেক্ষ খগ ।

স্বনীন কুমাৰ মলিক- পৰমেশ্বৰ কাপড়ি- যহী কহনে যৰ

ৰামচংদ্র ঝা

খহাঁক রিনক্ষণ রিশ্লেষণক যমাহাৰ তঁ ঠাম গ্বণে কহিএ দেনিঐ---! যমৰথ কহঁ নহিঁ দোষ গোযাঞাঁ। ৰৱি পারক স্বৰযৰি কী নাঞাঁ।। ঞ রিধিযম্মত রাক্যক পৰিধি নংঘরঁাক ঙপক্রম নহি দখএ যএহ নীক।

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.২.সোনী নীনূ ঝা- আধুনিকতাক পৰিৰেশ মে আধুনিক চিত্রকলা

সোনী নীনূ ঝা

আধুনিকতাক পৰিৰেশ মে আধুনিক চিত্রকলা

মিথিলাক অনূঠা চিত্রকাৰ ছথি ৰবিন্দ্র দাস জী আ সঞ্জু দাস জী। জতয মধুবঁনী পেঁটিঁগ চাৰু কাত ভেটৈ জাএত হমৰা অহাকেঁ, ওতএ হিনকৰ আধুনিক চিত্রকলা একটা ফৰাক শৈলী মেঁ ভেটৈত মুদা বঁহুত কম দেখৈত হোএত, সে নহিএ সন।

ই কলা কোনো নব থিক সে নহি অপনা ওত লোক লেল নব ভ' সকৈছ।
ওনা জতয স্ত্রীক মূক ৰহবাঁক পৰম্পৰা হো, ওহি ঠামক ওহি পৰম্পৰা কেঁ সভ্যতা বুঁঝনাহৰ লেল ই চিত্র সভ অৱশ্য খটৈকতনি মুদা তখন, জখন ও অৰ্থ বুঁঝথিন।
আ জা ধৰি ও লোকনি বুঁঝতাহ/ বুঁঝতীহ তা ধৰি ই আধুনিক

𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒥𑒜𑓃𑒻𑒞 𑒂𑒑𑒴 𑒢' 𑒑𑒹𑒪 𑒩𑒯𑒞𑒲𑒯 𑒮𑓀𑒖𑒴 𑒖𑒲, 𑒮𑒹 𑒫𑒱𑒬𑓂𑒫𑒰𑒮 𑒁𑒕𑒱।

𑒋𑒯𑒱 𑒥𑒲𑒔, 𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒠𑓂𑒫𑒰𑒩𑒰 𑒂𑒨𑒼𑒖𑒱𑒞 "𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒧𑓂𑒨𑒴𑒖𑒱𑒨𑒧 𑒣𑒙𑒢𑒰" 𑒧𑒹 "𑒯𑒩 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰 𑒏𑒳𑒕 𑒐𑒰𑒮" 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒔𑒪𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒻𑒏। 𑒖𑒞𑒨 𑒠𑒩𑓂𑒬𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒁𑒠𑓂𑒦𑒳𑒞 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲𑒏 𑒏𑒹𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒥𑒢𑒪 𑒕𑒪𑒱 𑒯𑒱𑒢𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒮𑒦।

𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞𑒱 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒑 𑒣𑒙𑒢𑒰 𑒮𑒯𑒱𑒞 𑒂𑒩 𑒂𑒢-𑒂𑒢 𑒏𑓂𑒭𑒹𑒞𑓂𑒩 𑒮𑒿 𑒯𑒱𑒢𑒏 𑒏𑒪𑒰 𑒏𑒹𑒿 𑒣𑒳𑒩𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱।
𑒣𑓂𑒩𑒞𑓂𑒨𑒹𑒏 𑒏𑓂𑒭𑒹𑒞𑓂𑒩 𑒧𑒹 𑒠𑒩𑓂𑒖𑒢 𑒮𑒿 𑒥𑒹𑒿𑒮𑒲 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲 𑒧𑒹 𑒯𑒱𑒢𑒏 𑒮𑒯𑒦𑒰𑒑𑒱𑒞𑒰 𑒕𑒪𑒱 𑒂 𑒋𑒏𑒪 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲 𑒮𑒹𑒯𑒼।
𑒠𑒩𑓂𑒖𑒢 𑒦𑒩𑒱 𑒮𑒿 𑒥𑒹𑒿𑒮𑒲 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲, 𑒯𑒱𑒢𑓂𑒠𑒲 𑒣𑒼𑒟𑒲,𑒣𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏𑒰𑒏 𑒏𑒫𑒩 𑒣𑒩 𑒯𑒱𑒢𑒏 𑒥𑒢𑒰𑒍𑒪 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒁𑒣𑒢 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒮𑒳𑒢𑒱𑒬𑓂𑒔𑒱𑒞 𑒏𑒋𑒢𑒹 𑒁𑒕𑒱।

𑒏𑒪𑒰 𑒏𑒹𑒿 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒖𑒿 𑒁𑒣𑒢 𑒖𑒲𑒫𑒢𑒏 𑒁𑒡𑓂𑒨𑒰𑒨 𑒥𑒢𑒰 𑒪𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒿 𑒍𑒏𑒩 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒥𑒖𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱,𑒁𑒣𑒢 𑒣𑒩𑒱𑒔𑒨 𑒠𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।
𑒯𑒿 𑒃 𑒮𑒞𑓂𑒨 𑒑𑒣 𑒖𑒹 𑒍𑒯𑒱 𑒪𑒹𑒪 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒦𑒏𑒹𑒿 𑒍𑒏𑒩 𑒦𑒰𑒭𑒰 𑒥𑒳𑒗𑒥𑒰𑒏 𑒏𑓂𑒭𑒧𑒞𑒰 𑒯𑒼𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲।

𑒍𑒢𑒰 𑒞𑒿 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒰 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱𑒏 𑒣𑒩𑒱𑒔𑒨 𑒠𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒥𑒹𑒑𑒩𑒞𑒰 𑒢𑒯𑒱,
𑒣𑓂𑒩𑒐𑓂𑒨𑒰𑒞 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒕𑒟𑒱 𑒪𑒹𑒏𑒱𑒢 𑒞𑒻𑒨𑒼 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒪𑒑𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹
𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒪𑒼𑒏 𑒏𑒹𑒿, 𑒏𑒪𑒰𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧𑒲 𑒏𑒹𑒿, 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒩 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒏𑒹𑒿
𑒏𑒢𑒹𑒏 𑒁𑒣𑒢 𑒠𑒵𑒭𑓂𑒙𑒱 𑒏𑒹𑒿 𑒫𑒱𑒮𑓂𑒞𑒰𑒩 𑒏' 𑒠𑒹𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒥𑒹𑒑𑒩𑒞𑒰 𑒁𑒕𑒱। "𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨,𑒏𑒪𑒰" 𑒏𑒐𑒢𑒼 𑒁𑒡𑒲𑒢 𑒢𑒯𑒱 𑒯𑒼𑒑𑒞 𑒕𑒻𑒏 𑒁𑒡𑒲𑒢 𑒯𑒼𑒑𑒞 𑒕𑒻𑒏, 𑒢𑒖𑒩𑒱 𑒂 𑒮𑒼𑒔।

কতেকো ঋৱার্ড পুৰস্কাৰ সঁ পুৰস্কৃত ঋা সম্মান কএল গেল ছথি সঁজ্ঞজী ঋা ৰৱিন্দ্ৰ দাস জীকেঁ। হমৰা গর্ব হোএত ঋছি হম হিনকা ঋাস-পাস ৰহৈত ছী হমৰ ঋপন মিথিলাক ছথি, হম একদোসৰকেঁ চিহ্নৈত ছী।

সঁজ্ঞ জীক চিত্ৰ মে গামক পৰিৱেশ মে গ্ৰামীন স্ত্ৰীক জীৱন শৈলী ভেটৈত ঋছি, হিনক কলাক মাধ্যম সঁ হিনকা লোকনিক বিচাৰ বুঁঝৈত ছী।
হিনক বঁনাওল বঁহুত ৰাস এহন চিত্ৰ ঋছি জাহি চিত্ৰ কেঁ হম সভ বৈঁঠক হাল মে, সযনকক্ষ মে,লগা সকৈত ছী।

সভসঁ খুশীক গপ জে এহি শৈলীক চিত্ৰক স্বপ্ৰশিক্ষিত ছথি এহি শৈলী মে চিত্ৰ বঁনাএবঁ পুৰুষ প্ৰধান সমাজ মে ঠীকে একটা চুনৌতী থিক। জতয় সিখবৈঁত হো সভ্যতা মে, ঝাঁপ-তোপ ঋা ঋপন গছা কেঁ দবাঁ দেবাঁক লেল, ওহন সমাজ মে ওহি ঠাম হিনকৰ চিত্ৰ ঋনঘোল কৰৈত ঋছি, বঁহুত ৰাস গপ কহৈত ঋছি।

হমৰা মোন ঋছি হম সভ একটা
পুৰস্কাৰ প্ৰদান সভাগাৰ মে বৈঁসল ৰহী, হমৰা বঁগল মে চিত্ৰকলা ঋাদৰণীয ৰৱিন্দ্ৰ দাস জী ঋা সঁজ্ঞ দাস জী বৈঁসল ৰহথি ঋা সামনে মঁচপৰ গঁভীৰ বিমর্শ চলৈত ছল জতয, ঋাদৰণীয ভৈৰব লাল দাস জী সঁগ ঋাৰ ভী বঁহুত গণমান্য ব্যক্তিৰ সভ উপস্থিত ৰহথি। হমৰা প্ৰসন্নতা ভেল জখন সৌ - দু সৌ দর্শক ঋা শ্ৰোতা সঁ ভৰল সভাগাৰ মে, ঋাদৰণীয গঁগেশ গুঁজন জীক বক্তব্য চলি ৰহল ছল

𑒮𑒦 𑒮𑒳𑒢𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒪𑒟𑒱, 𑒍 𑒑𑒣 𑒏𑒞𑒹𑒏 𑒑𑒼𑒙𑒹𑒏𑒹𑒿 𑒡𑒱𑒂𑒢 𑒯𑒹𑒞𑒢𑒱 𑒮𑒹 𑒢𑒯𑒱 𑒏𑒯𑒱 𑒮𑒏𑒥। 𑒑𑓀𑒑𑒹𑒬 𑒑𑒳𑓀𑒖𑒢 𑒖𑒲𑒏 𑒏𑒯𑒥 𑒩𑒯𑒢𑒱 𑒖𑒹 𑒖𑒐𑒢 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒂 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒏𑒰𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒁𑒦𑒱𑒢𑒨 𑒏𑒪𑒰 𑒫 𑒪𑒹𑒐𑒢 𑒪𑒹𑒪 𑒣𑒳𑒩𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒕𑒻𑒏 𑒞𑒿 𑒁𑒩𑓂𑒟𑒏 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒣𑒩 𑒮𑓀𑒖𑒨 𑒠𑒰𑒮 𑒂 𑒩𑒫𑒱𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒠𑒰𑒮 𑒖𑒲 𑒃𑒬𑒰𑒩𑒰 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒍
𑒮𑓀𑒏𑒹𑒞 𑒏𑒹𑒪𑒟𑒱𑒢 𑒖𑒹 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒼𑒗𑒰𑓀 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒛𑓃𑒻𑒿𑒮𑒪 𑒕𑒟𑒱 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒮𑒿 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒣𑒳𑒩𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒕। 𑒍 𑒑𑒣 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒩 𑒚𑒲𑒏𑒹 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒠𑒴𑒩𑒏 𑒂 𑒑𑒯𑒲𑓀𑒩 𑒑𑒣 𑒕𑒪। 𑒍 𑒥𑒰𑒞 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪 𑒪𑒼𑒏𑒏𑒹𑒿 𑒧𑒼𑒢 𑒩𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒱𑒨𑒻𑒢।

𑒋𑒞' 𑒯𑒧 𑒯𑒳𑒢𑒏 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒑𑒼𑒙𑒹𑒏 𑒑𑒣 𑒏𑒯𑒨 𑒔𑒰𑒯𑒥, 𑒩𑒫𑒱𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒖𑒲 𑒂 𑒮𑓀𑒖𑒨 𑒖𑒲,𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒢𑒫 𑒔𑒲𑒖 𑒮𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒣𑒩𑒧𑓂𑒣𑒩𑒰 𑒚𑒰𑒜𑓃 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱।

𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒦𑒏𑒹𑒿 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑 𑒮𑒦 𑒖𑒏𑒰𑒿 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒮𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏, 𑒥𑒳𑒗𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲।
𑒠𑒩𑓂𑒬𑒏 𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒏𑒪𑒰, 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒥𑒳𑒗𑒥, 𑒮𑒱𑒐𑒥 𑒔𑒰𑒯𑒲,𑒯𑒧 𑒮𑒦 𑒞𑒐𑒢𑒹 𑒂𑒪𑒼𑒔𑒢𑒰 𑒂 𑒮𑒧𑒲𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒨𑒼𑒑𑓂𑒨 𑒥𑒢𑒥।
𑒂𑒪𑒼𑒔𑒢𑒰 𑒂 𑒮𑒧𑒲𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒂𑒫𑒬𑓂𑒨𑒏 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒞𑒐𑒢𑒹 𑒢𑒹 𑒖𑒐𑒢 𑒥𑒳𑒗𑒥,𑒑𑒳𑒢𑒥।

𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒪𑒑𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒧𑒱𑒛𑒱𑒨𑒰 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱𑒏𑒹𑒿 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒰 𑒮𑒦
𑒮𑒿 𑒮𑒰𑒏𑓂𑒭𑒰𑒞𑓂𑒏𑒰𑒩 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒱𑒨𑒻𑒢। 𑒋𑒯𑒱 𑒮𑒦 𑒫𑒱𑒭𑒨 𑒣𑒩
𑒤𑒻𑒪 𑒮𑒿 𑒫𑒱𑒧𑒩𑓂𑒬 𑒯𑒼𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲।

𑒁𑒣𑒢 𑒧𑓀𑒞𑒫𑓂𑒨 editorial.staff.videha@gmail.com 𑒣𑒩 𑒣𑒚𑒰𑒅।

২.৩.মঁজূ দাস- কলাকৃতি মে অশ্লীলতা

মঁজূ দাস

কলাকৃতি মে অশ্লীলতা

সৰ্বঁস পহিনে ত হম এ বাঁত ফৰিছা দী জে হমৰো বিচাৰ অছি কী কলা ,সাহিত্য আ ফিল্ম মে ৰচনাকাৰ কে কিছু স্বতংত্ৰতা দেল জেবাঁক চাহী নহি ত নব বিচাৰ আ নব কলা পৰংপৰা কে বিকাস সমাপ্ত ভয জাযত। সবঁ কলাপ্রেমী লোকনি সোঁ হমৰ আগ্ৰহ জে কোনো কলাকৃতি মে অশ্লীলতা অছি কী নহি তেকৰা ওহি কলাকৃতি কে বিষয কে মাঁগ , আকৃতি কে ভাব ভঁগিমা আ কলাত্মককতা দেখবাক বাঁদে তয করু। একটা আধুনিক কলাকাৰ ভেলা কে কাৰণ হমৰ বিচাৰ স অশ্লীলতা মাত্ৰ একটা বিচাৰ ছিযৈক। জেনা একটা শৰীৰ কে ফাইন ন্যূআ মে ওকৰ গ

ৰীৰী দেখাওল দৈত ঠৈক মুদা কিছু নোক কে ওহি মে অশ্লীনতা মেহো দেখাওল ছনি। ভাৰত আ ভাৰতীযতা পৰ গর্ব কৰৈৰঁনা নোক ৰাজকপূৰ মন ফিন্মকাৰ পৰ গর্ব কৰৈত ছথি মুদা হুনক ফিন্ম ৰাম তেৰী গংগা মৈনী মে মন্দাকিনী কে অপন ৰঁছা কে দূধ পিযাৰেঁ কান মে কিছু নোক কে ওকৰ ৰেঁৰঁমী দেখাওল পড়নৈ ত কিছু কে অশ্লীনতা মেহো দেখাওল দেনকনি। এখন ধৰি হম জে কনা মমাজ ম মিখনহুঁ জে কনা মে অশ্লীনতা নাম কে কোনো ৰিচাৰ যা কনাকৃতি নহি হোগত ঠৈক। জেনা মাহিত্য মে পাঠক তয কৰৈত ছথিন কী কোন কনাকৃতি নীক ছৈ আ কী ৰেঁজায তহিনা কনা মে দর্শক, কনা মমীক্ষক আ ৰাঁজ়াৰ। আৰেঁ হমৰ প্ৰেৰণা অমৃতা শেৰগিন ছথি মে স্বয়ং অপন ন্যূড চিত্ৰণ কেনে ছনীহ। আধুনিক কনা কে গতিহাম মে কতেকো নগ্ন চিত্ৰণ ভেটৈত। ৰঁহুত ৰাম ভাৰতীয স্ত্ৰী কনাকাৰ নগ্ন চিত্ৰণ কৰৈত ছথিন জেনা অনুপম মূদ অর্পিতা মিংহ, মিথু মেন, অঁজনি গনা মেনন।

আৰেঁ অহাঁ নোকনি মোঁ একটা মৱান কি গীত গোৰিন্দ কে অশ্লীন কহবেঁ, ৰিদ্যাপতি কে মৰেঁ ৰচনা কে অশ্লীন কহবেঁ, কোহবৰ কে অশ্লীন কহবেঁ, তংত্ৰ কনা কে অশ্লীন কহবেঁ, খজুৰাহো কে অশ্লীন কহবেঁ এতবেঁ নহি কতেক গৈৰ মনাতনী নোক ত শিৱ নিংগ কে মেহো অশ্লীন কহৈত ছথি। মনাতন ধর্ম কে স্থাপিত কৰয ৰঁনা শংকৰাচার্য ওল কহি ক জে অপনেক ৰিষয অশ্লীন অছি মংডন মিশ্ৰ কে স্ত্ৰী উভয ভাৰতী কেঁ মনা নএ কেনে ৰহথিন কাম শাস্ত্ৰ মংৰাদ কৰয নেনে। কৃষ্ণ কে ৰিঁযাহ ত ৰুক্মিণী ম ভেন ৰহৈন মুদা ৰাধা কৃষ্ণ নাম

जपैत कान कोनो मैथिल लोक के मैथिल संस्कारक याद नहि
अबैत छनि। चर्चित साहित्य ग्रन्थक काका के तरंग मे सर्वस बें
सी परंपरा के विध्वंस कयल गेल छैक त कि ओ नीक साहित्य
नहि।

हमर देश के चर्चित पत्रिका आउटलुक मे छपल किछु रेखांकन
आ पेंटिंग मे मैथिल लोक के अश्लीलता देखाओल गेल छनि मु
दा ओकर विषय ,
भाव भंगिमा नहि , ओकर कलात्मकता नहि। एतय सर्वस पहिले
हम अपन ओहि चित्र के चर्चा करय चाहब जेकरा एकटा साहित्य
कार पद्मनाभ जी कला मे अश्लीलता कहि क सम्बोधित केलनि।
एतबें नहि ओकरा ओ भगवती घर स सेहो जोड़ि के धार्मिक
भावना भड़काबें के कोशिश केलनि। हमर चिंता मात्र एतबा अछि
जे ओ बेंसी पढ़ल लिखल विदेश मे नौकरी करय बला लोक
छथि देश विदेश मे कतेको कलाकृति देखने हेताह। ओहि चि
त्र मे गोआ तट पर विदेशी पर्यटक के कोन्डड्रिकम बेंचैत ए
कटा स्त्री छैक। सनबाँथ लेल बिकनी मे सुतल विदेशी स्त्री आ अ
पन आजीविकाक लेल कोन्डड्रिकम बेंचैत मैथिल स्त्री। आगयो
धरि बेंसी
लोक मिथिला पेंटिंग के मात्र देवी देवता के चित्रण बला परंप
रागत शिल्प बुझैत छथिन एकटा कला नहि। जखन कि आब मि
थिला पेंटिंग विश्व प्रसिद्ध कला थिक जाहि मे आठ टा स्त्री के पद्म
श्री सेहो भेटल छनि । कोनो कला व साहित्य जा धरि समका
लीनता के समावेश नहि करैत छैक ता धरि ओकरा मे जीवंत
ता नहि आबि सकैत छै। पुष्पा देवी ,संतोष दास ,अविनाश क

র্ণ ,অমৃতা ঝা আৰ কতেকো নর কলাকাৰ ঘরঁ এহি রাঁত কে লীক জকাঁ বুঁঝৈত ছথি l হুনকা জানকাৰী লেল হম রঁতা দী জে ঘরঁঘ পহিলে পদ্মশ্ৰী গংগা দেরী গৈৰ পাৰম্পৰিক রিষয ঘরঁ কে মি থিলা কলা মে জগহ দেললি ৰোলৰ কোঘ্টৰ ,হাস্পিটল কে দৃশ্য , ট্ৰেন কে দৃশ্য ঞ্জ ঘরঁ হুনক গৈৰ পাৰম্পৰিক রিষয ছললি l পদ্ম শ্ৰী গোদারৰী দত্ত জে জীরন ভৰি পাৰম্পৰিক রিষয রঁনরৈঁত ৰহলীহ একটা অপন কলাপ্ৰেমী গ্ৰাহক লেল বুঁঝা কার্নিরাল ঘেহো রঁলৌ ললি l

কতেক মৌথিল লোক কহৈত ছথি একটা মৌথিল ভয ক অহাঁ মিথিলা পেঁইংগ কিযৈক নহি কৰৈত ছী l হম মৌথিল ছী ত কী মাত্ৰ মিথিলে পেঁইংগ কৰী , মাডর্ন পেঁইংগ নহি কয ঘকৈত ছী l হমহু শুৰুআত মে পাৰম্পৰিক মিথিলা পেঁইংগ কৰৈত ছলহুঁ মুদা রিঁযাহ কে রাঁদ আধুনিক পেঁইংগ কৰয লগলহুঁ l আরঁ হমৰ পেঁইংগ মে আধুনিক কলা আ ঘমকালীল কলা কে রিষযরস্তু আ তকলিকী ঘেহো দেখাঞ্জ দেত l

কিছু গোটে কহৈত ছথি আঞ্জ ধৰি কোনো আন খ্যাতি প্ৰাপ্ত ক লাকাৰ মিথিলা পেঁইংগ মে রিঁকলী পহিৰল স্ত্ৰীক চিত্ৰ নহি রঁনাওল নি. মিথিলা পেঁইংগ মে অহাঁ জিলকৰ লাম ঘ্ললে ছী ও ঘরঁ বুঁঢ় পুৰাল লোক ঘরঁ ছথিল পহিলে মিথিলা পেঁইংগ মাত্ৰ পাৰম্পৰিক রঁ লৈত ছলৌ মুদা আরঁ কিছু পৰিরর্তল ভয ৰহল ছৈক জেলা পুধপা দেরী ,অরিলাশ কর্ণ ,ঘংতোষ দাঘ l হমহু অপল ৰেখাংকল মে কোনো মৌথিল মহিলা কে রিঁকলী মে লহীঁ দেখাওলে ছী হমৰ চিত্ৰ জাহি মে অশ্লীলতা কে আৰোপ লগাওল গেল অছি তাহি

মে .গোআ সমুদ্ৰ তট কে দৃশ্য ছৈ কোনো রিদেশী পৰ্যটক কে এ কটা মিথিন স্ত্ৰী কোনডট্রিকস ৰেঁঠী ৰহন ছথিন। পনাযন কে শি কাৰ মৈথিন নননা মানসিক রর্জনা কে তোড়ি ক অপন ৰোজগা ৰ মে নাগন ছথি।

অহী সর্ঁ জর্ঁাৰ্ঁ দিয জে রিদেশী পৰ্যটক কী কম্বন ওঠিক সনৱাঁথ নেতীহ ? অসন মে নোক পৰম্পৰা কে তাৰীজ় জকাঁ গৰ্দৈন মে টাঁগ নেনে ছথি পৰম্প ৰা রঁনৈত রিঁগৰৈত ৰহনৈযা উদাহৰণ কে নেন জযমান অপন স রঁহক পৰঁপৰা নহি ছন মুদা আৰ্ঁ সমাজ অপনা নেনক ।

অপন সমাজ মে আগু জে নকনী সংস্কাৰরান নোক ছথি ও সর্ঁ ছদ্ম নৰ্ঁাদা ওঢ়েনে ছথি। সাহিত্য, কনা আ সংস্কৃতি কে নাম পৰ পুৰাণপংথী দুকান চনা ৰহন ছথি সর্ঁকে কনগু খুজি ৰহন ছনি ।

সোসন সাগুট পৰ রিৰোধ কে হম সামান্য ৰূপ মে নেনআঁ কিযৈ ক ত কোনো ৰচনাকাৰ কে গু সর্ঁ সহয কে ক্ষমতা জৰূৰ হে রঁাক চাহী। গীত গোরিন্দ ,কানিদাস আ রিদ্যাপতি কে সৌন্দৰ্য র ৰ্ণন পৰ রঁগত নোক রিৰোধ কৰৈত ছথিন। ৰাজকমন চৌধৰী আ খট্টৰ ককা কে সেহো রিৰোধ ভেনৈ।

-সংজু দাস মো 9899242017

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.৪.গৌৰীনাথ- কুমাৰ পৱনক প্রসিদ্ধ কথা 'পৰাঠ' ক সংগ প্রকাশিত সংজূ দাসক কলাকৃতিক সম্বন্ধমে

গৌৰীনাথ

কুমাৰ পৱনক প্ৰসিদ্ধ কথা 'পগঠ' ক সংগ প্ৰকাশিত সংজূ দাসক কলাকৃতিক সম্বন্ধমে

পন্দ্ৰহ সাল পহিলে 'অংতিকা'ক অপ্ৰৈল-জূন 2008 অংক মে কুমাৰ পৱন ক প্ৰসিদ্ধ কথা 'পগঠ' ক সংগ প্ৰকাশিত সংজূ দাস ক কলাকৃতি পৰ জে টিপ্পণী কযল জা ৰহল অছি ওকৰ সংদৰ্ভ মে কিছু বাত মিথিলা সংস্কৃতিক তথাকথিত ৰক্ষক ঐ চিত্ৰ কে নই কই কই ৰহল ছথি ও অত্যংত অফসোসজনক আ নিন্দনীয অছি।

সংজূ দাস হমৰা লোকনিক সময়ক একটা মহত্বপূৰ্ণ কলাকাৰ ছথি। সংজূ জী মে স্বস্থ আ গতিশীল পৰংপৰাক প্ৰতি জাগৰূক আ সমৃদ্ধ হেৰাক অলাৱে আগক বদলৈত সময আ সমাজ কে দেখয আ পৰখয মে নিপুণ আধুনিক চিত্ৰকাৰক নজৰি ছন্হি। হুনক চিত্ৰক পাঁতি বজৈত অছি, স্বস্থ মনুষ্যক মোন কেঁ চিংতনশীল বনা দৈত অছি। নিশ্চিত ৰূপসঁ ও সুশিক্ষিত চিত্ৰকাৰ ছথি, সুদা ও একটা কুশল কলাকাৰ ছথি, জিনকৰ কলাক ৰাষ্ট্ৰীয স্তৰক কএকটা চিত্ৰকাৰ আ কলা সমীক্ষক সৰাহলা কেলে ছথি। বহুত ৰাস মহত্বপূৰ্ণ সম্মানসঁ সম্মানিত সংজূ জী ক পেংটিংগ প্ৰতিষ্ঠিত ৰাষ্ট্ৰীয আধুনিক কলা দীৰ্ঘা মে সংগ্ৰহিত ভেটত।

দৰভংগা জিলাক কমৰৌলী গামমে জনমল সংজূ জী স্নাতক ছথি। হুনক পেংটিংগ ক↑ ছঅ টা একল আ দৰ্জন বেৰ সমূহ প্ৰদৰ্শনী কএল গেল অছি। ৰাষ্ট্ৰীয স্তৰক পত্ৰিকা, অখবাৰ আ কিতাবমে ঐ সৱ পৰ চৰ্চা ভেল অছি। নাৰীৱাদী দৃষ্টিক সমৰ্থক সংজূক মানৱ অছি জে আগযো মহিলাকেঁ সমাজমে উচিত সম্মান

নৈ মিনন ঠৈ খাব জাধবি এ্রা মহজ নৈ ভ২ জেতৈ, তাধবি মহিনা খপন গষ্ঠাক খভিব্যক্তিক তৰীকা তাকৈত ৰহতৈ। খাগক নাৰীক মংঘর্ষক মংগ-মংগ হনক গষ্ঠাক খভিব্যক্তি হনক চিত্রকনা মে ভেষ্টৈত খছি ।

মংজূ জীক রিরাহ খাধুনিক চিত্রকাৰ ৰরিন্দ্র ৎমাৰ দামসঁ ভেন খছি । দ্বনূ গোষ্টে রঁহত রিচাৰশীন কনাকাৰ ঠথি জিনকা পৰ কোনো মমাজ গর্ব মহসূম ক২ মকৈত খছি । এহন চিত্রকাৰকেঁ কনাক রিঁনা রুঁঝনে হনকৰ চিত্র পৰ ওঠ ষ্টিপ্পণী কৰয রানা নোক খপনাকেঁ নেখক-করি-চিত্রকাৰ, মিথিনাক মংস্কৃতিক ৰঙ্কক কহি মকৈত ঠথি, মুদা মংরেদনশীন স্তৰ পৰ হনকা মরঁ পৰ মনুষ্য হেরঁাক রাঁত পৰ মংদেহ ভ২ মকৈত খছি।

'খন্তিকা' ক মংপাদকক ৰূপমে হম একৰ নিংদা কৰৈত ঠী জে এহেন ষ্টিপ্পণী কৰৈত ঠথি খা মভ জিম্মেদাৰ মোচ রঁনা মিত্র মঁ ঙচিত হস্তক্ষেপক খপেক্ষা কৰৈত ঠী।

মংজূ দাম মিথিনা মংস্কৃতিক তথাকথিত ৰঙ্ককেঁ খাহত কৰযরঁনা পেংষ্টিগক রিষয মে কহৈত ঠথি, "হম গোরা রীঁঠ ক দৃশ্য দেখনাক রাঁদ এ্রা ড্রাগংগ রঁনৌনে ৰহী। মিথিনাক একষ্টা মহিনা রিদেশী পর্যষ্টককেঁ কোন্ড ড্রিংক রেঁচ/পড়োমি ৰহন ঠথি। খর্ধনগ্ন মহিনা রিঁকনীমে একষ্টা রিদেশী পর্যষ্টক খছি।" মতনরঁ জে পনাযনক শিকাৰ মৈথিন নননা হুগোনেক মংগ মংগ মানমিক রর্জনাক দেরান পাৰ ক২ ৰহন ঠথি। খশ্নীনতা ঐ চিত্রমে নহি, খধনাহ রিচাৰক নোকক নজৰিমে খছি। খংগ খশ্নীন নহি খছি খা নে ওকৰ চিত্রণ। জঁ এহন ৰহৈত তঁ কোহরঁৰক চিত্র নহি রঁনৈত।

(𑒯𑒱𑒢𑓂𑒠𑒲𑒮𑒿 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒁𑒢𑒳𑒫𑒰𑒠 𑒂𑒬𑒲𑒭 𑒁𑒢𑒔𑒱𑒢𑓂𑒯𑒰𑒩)

𑒁𑒣𑒢 𑒧𑓀𑒞𑒫𑓂𑒨 editorial.staff.videha@gmail.com 𑒣𑒩 𑒣𑒚𑒰𑒅।

२.७.মৈথিলীক "উসনে কহা থা" মানে গুমাৰ পৰনক দীৰ্ঘকথা "পগঠ" (চিত্ৰাংকন মংজূ দাস)

মৈথিলীক "উসনে কহা থা" মানে গুমাৰ পৰনক দীৰ্ঘকথা "পগঠ" (চিত্ৰাংকন মংজূ দাস)

মৈথিলীক "উসনে কহা থা" মানে গুমাৰ পৰনক দীৰ্ঘকথা "পগঠ" (মাভাৰ খঁতিকা) । হিন্দীক পাঠক, জে "উসনে কহা থা" পঢ়নে হেতা, কেঁ বুঁঝন ছন্হি জে কোনা খহি কথাকেঁ ৰচি চন্দ্ৰধৰ শৰ্মা "গুলেৰী" খমৰ ভ**ই** গেলাহ। হম চৰ্চা ক**ই** ৰহন ছী, গুমাৰ পৰনক "পগঠ" দীৰ্ঘকথাক। একৰা পঢ়লাক বাঁদ খহাঁকেঁ একটা ৰিচিত্ৰ, মুখদ খা মোন হৌন কৰৈৰঁনা খনুভৱ ভেটত, জে মেক্সপীৰিখন ট্ৰেজেডী মঁ মিনিতো নাগত খা ফৰাকো। মুদা ঐ ৰচনাকেঁ পঢ়লাক বাঁদ তামস, ঘৃণা মভপৰ নিয়ংত্ৰণকেঁ খা মামাজিক/ পাৰিৰাৰিক দাযিত্বকেঁ মেহো খহাঁ ��ৰ গংভীৰতামঁ নেৱেঁ, মে ধৰি পক্কা খছি। মুদা একৰ একটা শৰ্ত খছি জে একৰা মমৈ নিকানি ক**ই** এক্কে উখড়াহামে পঢ়ি জাগ। ঐ কথাক চিত্ৰ মভকেঁ নিখননি খছি নিখিযা মংজূ দাস- **মম্পাদক**

दीर्घ कथा

पड़ठ

कुमार पवन

प्रायः एक युग बाद कुमार पवन फेर सँ लेखन मे सक्रिय भेल छथि। विगत शताब्दीक नवम दशकक शुरुआत सँ लेखन आंरभ कर'वला कुमार पवन मैथिलीक सुपरिचित कवि, कथाकार आ व्यंग्यकार छथि। किछुए कथा आ तीन चारि दर्जन कविताक बल पर मैथिली मे अपन फराक पहिचान राख'वला ई एक टा विशिष्ट कवि-कथाकार छथि। हिनक नव दौरक प्रारंभ एक टा यादगार दीर्घ कथा आ पाँच गोट कविताक संग भ' रहल छनि। प्रायः कतेको वर्ष सँ मैथिली मे एहन सशक्त कथा पढ़बा लेल नइँ भेटल अछि। हमरा विश्वास अछि जे मैथिलीक व्यापक पाठक वर्ग केँ ई स्मरणीय शुरुआत बुझेतनि।

—संपादक

अन्हार मे डुबैत खिरोइ...

मोन मे औनाइत जाहि बेचैनी केँ टारि देबाक फेर मे हम एत' प्रायः भागि क' आयल छलहुँ, से एखनहुँ कहाँ छोड़ि रहल अछि... ईंटाक पाया आ काठक गार्डरवला एहि जर्जर पुल पर ठाढ़ भ' नीचाँ लगभग सुखायल मिरतुक्की खिरोइ आ चारू दिस गर्द-गर्द भेल वातावरण केँ देखि मोन हल्लुक क' लेबाक आशा करब आब व्यर्थे बुझा रहल अछि...। खिरोइ, जे हमर गामक पूर्वी सीमान पर अदौ सँ बहैत हमरा लोकनि केँ एक टा परिचिति दैत आबि रहल अछि, आइ केहन दुब्बरि-पातरि सनटिटही सन भेलि अपन अस्तित्वक लेल संघर्ष क' रहल अछि, से देखनहि जानल जा सकैए। एक टा दीर्घ निसास छोड़ैत हम चारू दिस नजरि खिरबैत छी। सूर्य ढरकि चुकल छथि...। खूने खुनाम पश्चिमाकाश...। घुरिआयल परिवेश...। नहू-नहू उतरैत अन्हार...। आ अन्हार मे डूबैत खिरोइ...।

हम एत' की क' रहल छी? एखन तँ गाम पर रहबाक चाही। ओत' धमगज्जर मचल हेतै। कल्हुका भोजे तेहन रहै जे अजुका भोज लेल लोक सभ भोरहि सँ उत्साहित अछि। जटावला भाँगक पत्ती भोरहि मे फूलय लेल ध' देल गेल छलै। कमलू भाइक खास आग्रह छलनि। से छनि। गाम मे भोज रहौक तँ ओ दड़िभंगा मे अटकि नहि सकैत छथि। ओ काल्हिए दसबजिया ट्रेन सँ आबि गेल छलाह। उत्साहपूर्वक भनसिया सभक संग भरि दिन लागल रहलाह। वैह किऐ? बहुतो लोक आयल अछि। कॉलेजिया नवयुवक सभ। काल्हिए सँ हरित क्रांतिक योजना पर अमल भ' रहल छैक। भोर सँ फुलैत भाँग केँ मीजि-मीजिक' पाँच पानि सँ धोने हेताह शोभन...। सिलौट पर ताधरि पिसने हेताह जाधरि भाँग सिलौट ने छोड़ि देने हैत। भाँग मे देल गेल हेतै खीराक बीया, गुलाबक पत्ती, सौंफ, दछिनी, मरीच आदि-आदि कैक तरहक मसाला। वैन्यू छलै टीसन। नवीन झाक चाहक दोकान। कमलू भाइ साफ कहने छलथिन नवीन झा केँ, कोनो हालति मे दस किलो दूध राखय लेल। दूध-चीनीक संग घोरल गेल हैत भाँग। गिलास-पर-गिलास देने हैत सभ...। सबहक मोन आब गुनगुना चुकल हेतै...। एखन धरि तँ सबहक संपर्क भ' चुकल हेतै बाबा बौरहबा सँ—सोझे हॉटलाइन पर। आब तँ एक्कहि टा काज बाकी...।

सरबन बाबूक दलानक विस्तृत अगुअइत मे नोतल ब्राह्मण सभक जुटान भ' रहल हेतनि...। ओत' एखन हमरो रहबाक चाहैत छल...। आ हम एत' एहि पुल पर ठाढ़ छी...। की क' रहल छी हम एत'? सभ हमरा ओत' ताकि रहल हैत...। कमलू भाइ खास क' आ हम...? तखन सँ कतोक बेर गाम दिस विदा होब' चाहलहुँ अछि, मुदा डेगे नहि उठि रहल अछि...। हिम्मति तँ करहि पड़त...। सामाजिक बन्हन केँ अनठिया देब उचित नहि...। जाय तँ पड़बे करत...।

नदीक छरकी...लचका...जरलाहा पीपर... जेना-जेना गाम दिस बढ़ल जा रहल छी अन्हार आर सघनायल जा रहल अछि...। माल-जाल केँ चराक' बाध सँ घुरैत लोक सभ...। मंथर गतिएँ चलैत, पजुआहि करैत, महीस सभ आ ताहि पर बैसल चरबाह सभ सड़कक एक दिस सँ जा रहल अछि। सामने गाछी सभक पच्छिम रेलवे आ तकर ओइ पार गाम। गाछी आ बँसबारिक कारणें अन्हार आर घनगर बुझा रहल अछि। गाछी सभक विरल भाग द' क' इजोत हुलकी द' रहल अछि आ संगहि सुनाइ पड़ि रहल अछि जेनरेटरक फट्-फट्-फट् फट्... अनवरत...।

गाछी पार क' रेलवे लाइन पर चढ़ैत छी...। एतहि सँ स्पष्ट बुझाइत अछि—व्यापक ब्राह्मण समाज जुटि रहल अछि...। पुआरक सैकड़ो बीड़ा पंक्तिबद्ध राखल जा चुकल अछि...। बैसइ जइयौ केर आग्रह सुनबाक लेल उताहुल बूढ़-सेयान-बच्चा-बुतरु-छौंड़ा-छौंड़ीक भीड़...। भोज्य पदार्थ पर टूटि पड़बाक लेल सन्नद्ध अटाठट्ठ लोक...।

रेललाइन सँ सड़कक लभानी पर उतरि जहिना हम आगाँ बढ़ैत छी कि आग्रह भ' जाइत छैक। की रेलम पेल! लोक सभ बीड़ा लूझ' लेल टूटि पड़ैत अछि। केओ चारि-चारि टा बीड़ा लूझि-ओछा पलथी मारिक' बैसैत अछि तँ केयो बीड़ाक अभाव मे चप्पले पर आसन जमा लैत अछि। दब्बू प्रकृतिक लोक बीड़ाक लूटि मे पछुआ गेला संतां हारि क' चुकिए माली बैस जाइत अछि...। ओम्हर जे कनेक हमर-झाँटि-पर-झूलय-बड़का-बड़का-लोक वला लंठै सँ लैस अछि से बलजोरी सरबन बाबूक टाल सँ झीकि-झीकि पुआरक मोटका बीड़ा बना बैस जाइत अछि आ गर्व सँ गर्दनि तानि चारू दिस ताकि रहल अछि जेना कि कहि रहल हो, 'मर्दक

बेटा अछि क्यो तँ टोकि क' देखओ नेत्र।' लोक फराके सँ हाँ...हाँ...क' रहल अछि परंच केक्कर हिम्मति छै जे समक्ष मे आबिक' रोकय...।

आब पात परसल जा रहल अछि...पुरइनक पात। अद्भुत! आब जखनकि प्राय: सभ भोज मे लोक दड़िभंगा वा पुपरी सँ पातक रेडीमेड प्लेट आ बाटी ल' अनैत अछि तखन पुरइनक पात? सरबन बाबूक हठ छलनि। खजुरबाराक पोखरि सँ आनल गेल छलै बोझक बोझ...। सरबन बाबूक तँ खाली हठ आ इच्छा छलनि। असल व्यवस्था सँ कयलनि राघव लला। से छनि। लोकक हुनका कमी नहि छनि...। बस एक बेर हाक देबाक काज...।

मुदा बाजय रसनचौकी...

से आब भोज शुरू भ' गेल अछि...।चूरा-दहीक भोज...।नहि-नहि, दही-चूराक भोज...।कहियो क्रेज रहै पक्की भोजक माने पूड़ी जिलेबीक भोजक। नामे सुनैत मातर बच्चा सभ किलोल करय लगैत छल...। स्त्रीगण अनेरे प्रसन्न भ' अपन नेना केँ कोरा मे ल' चुम्मा लैत पति केँ कनेडेरिएँ देखय लगैत छलीह...। पुरुखवर्गक तँ कथे कोन? परान्नं दुर्लभं लोके शरीराणि च पुन: पुन: केँ गीरह मे बन्हेने ओ लोकनि भाँगक पुरना पत्ती पीसि देबाक लेल कनिञाक निहोरा करय लगैत छलाह...। मुदा, आब ओकर क्रेज गेलै। आब के पुछैए पूड़ी-जिलेबी-तरकारी केँ? ओ तँ रहरहाँ होइते रहैत छै। आब तँ माघ नहाय से मर्द कहाय। माने जे दही-चूराक भोज क' पाबय से मर्द। बड़का-बड़काक ढोंढ़ी ढील भ' जाइत छनि...। हँस्सी-ठट्ठा छै की? पसेरी भरिक' करेज होयबाक चाही। आ चाही मनीपावरक संग मैन पावर...। से आब लगैए, कनिञा काकीक दुनू बेटा मे एहि दुनू चीजक कमी नहि। दुनू बेटा पौरुष देखौलथिन अछि... आ से भरपूर देखौलथिन अछि...।

पौरुष तँ ओ लोकनि देखबिते रहैत छथि। आब ओही दिनुका बात लिय' ने। अरे, सरझप्पी दिनुका। अस्थिसंचयक बाद श्राद्धक हेतु योजना बनाब' लेल गामक पागधारी लोकनिक बैसार भेल छलनि...। सरबन बाबू दुनू भाँइ ओना तँ एक दोसरा सँ कटल-कटल रहैत छलाह...।एक गोटे ईर घाट तँ दोसर वीर घाट! परंच एखन दुनू गोटे अपना केँ एक टा विशेष प्रकारक अपराध भाव सँ समाने रूपेँ दबल अनुभव क' रहल छलाह। लागि रहल छलनि जेना कि पतिया लागल होनि। पतिया लागब की होइत छै, से ओ लोकनि नेनपने मे देखि चुकल छलाह। जकरा हाथेँ खुट्टा पर बान्हल गाय-बड़द मरि जाइत छलै तकरा गरा मे मरल पशुक-जउड़ लटकौने प्रायश्चित हेतु घरे-घरे दयनीय मुद्रा मे मौन रहि भीख माँगैत देखि चुकल छलाह...। आइ दुनू भाँइ अपना-अपना केँ किछु ओहने सन स्थिति मे पाबि रहल छलाह...। एम्हर पागधारी नक्षत्र मंडली विचार क' रहल छल—

"श्राद्ध कोन होअय?"

"वैदिकी?"

"पंचदान?"

"के बजलाह पंचदानक नाम? वजबाक गति नहि अछि तँ कम-सँ-कम चुप तँ रहू। अहाँ केँ ई नञि बूझल अछि जे शास्त्रक अनुसार वैदिकी श्राद्ध भेने मुइनहार केँ पइठ होइत छनि? आ सरबन बाबू दुनू भाँइक कोनो हाड़ हिलैत छनि? कथीक अभाव छनि?"

"हँ यौ! अभाव किऐ रहतनि? दोसर, प्रतिष्ठो किछु अर्थ रखैत छैक कि नहि? प्रखंड भरिक कोन गाम मे के नहि चिन्हैत छनि सरबन बाबू केँ?"

"आ राघवेजी कोन कम छथि?"

"हँ! से तँ ठीके! कोन गामक नवयुवक नहि चिन्हैत छनि राघव केँ?"

"असल मे चिलमक सम्बन्धे ततेक विस्तृत होइत छैक...।"

"फेर...। की बाजि देलहुँ अहाँ? जखन मुँह खोलब बुड़ित्वे बोकरब। भतृहरि कहने छथि...।"

"आब भतृहरि केँ एखन रहय दियनु। ट्रैक सँ हटै नहि जाइ जाउ।"

"ठीके कहैत छी। उचित तँ यैह जे वैदिकी होउक।"

"हँ...हँ...। वैदिकीए होउक।...की सरबन बाबू?"

जगमगाइत नक्षत्र मंडलीक मध्य सकुचायल सकपंज-निष्प्रभ बैसल सरबन बाबूक बुद्धि जेना हेरायल सन भ' गेल छलनि। आब जेना झुकल माथ उठयबाक अवसर आ बाट देखाइ पड़ि रहल छलनि...। कनेक महग अवश्य छलै, मुदा दोसर उपाये कोन छलनि...?

"ठीक छै। हमरा दिस सँ हर्ज नहि। कनेक राघवजी सँ सेहो पूछि लियनु।"

"कि राघवजी?"

सबहक नजरि राघव लला पर आबि स्थिर भ' गेल रहनि। धुआँयल मुखाकृति... झड़कल-झड़कल। कारी झामर ठोर...। तमाकुलक योग सँ गनगनायल गाँजाक लाली प'ल उठबिते आँखिक डिम्हा सँ हुलकी देब' लागल रहनि...।

"ठीके छै। जे सबहक विचार से हमरो...।"

आब भोज। नक्षत्र मंडलीक अनुभवी पाकशास्त्री सभ उनटि-पुनटि क' एहि मुद्दा पर विचार करय लगलाह...। खूब घमर्थन भेल...। अन्तत: निर्णय देल गेल—

"एकादशा दिन यदि संभव होअय तँ तुलसी फूल वा कनकजीर वा करिया कामोदक पुरना अरवा चाउर। जँ से उपलब्ध नहि भ' सकय तँ बासमती तँ अबस्से होअय। फेर राहड़िक दालि...सात टा तीमन...बड़, बड़ी, पापड़, दही, चीनी, सकड़ौरी आदि-आदि।"

"आ द्वादशा दिन पूड़ी-जिलेबीक भोज की करबह हौ सरबन! जखन एतेक भेबे केलै तँ बनियाँवला भोज की करबह। ओहुना कनिञा काकीक भोज लेल सबहक मोन टाँगल छै...। से दही-चूराक करह। भगलपुरिया कतरनी चूरा... कम सँ-कम चारि बेर अहगर क' छल्हिगर दही...चीनी...डालना...तीलक अँचार...आलुक अँचार...नोन-मिरचाइ आ अंत मे बुनियाँ...की?"

"ठीक छै ने सरबन बाबू?"

"मुदा, इस्टीमेट?"

"बनाब' हौ गोपाल। तों तँ हिसाब-किताब मे माहिर छह। बड़का कक्का आ भुटकुन बाबा सँ पूछि लहुन। आ अहूँ लोकनि विचार-सहयोग दियनु मास्टर साहेब आ नेता जी...।"

एस्टीमेट बनल। श्राद्ध आ भोज दुनू मिलाक' प्राय: डेढ़ लाखक! सरबन बाबूक हवा गुम्म आ राघव लला सटकदम्म...।

"की सरबन बाबू, भेल ने?"

सरबन बाबू दुनू भाँइ केँ चुप देखि ठीकेदार साहेब केँ नहि रहल गेलनि, "एना चुप किऐ छी? टकाक दिक्कति अइ? ई दिक्कति कोनो दिक्कति छै? असल बात तँ ई जे अहाँ सभ चाहैत की छी? जँ चाहैत छी तँ व्यवस्था भ' जेतै। हम कोनो समाज सँ बाहर थोड़े छी? आ जँ अवसर पर काज नञि आबय तँ धन बेकार। कथी? सधयबाक चिन्ता? भक्क! अरे माय-बाप फेर घुरिक' नहि अबैत छथिन। ओ पुत्र केँ जन्म कथी लेल दैत छथिन? एही लेल ने जे पुत्र समय पर पुरुषार्थ देखाबय? एहन श्राद्ध करय... एहन ब्रह्मभोज करय जे उद्धार क' देअय... स्वर्गक फाटक फोलि देअय। आ से अवसर उपस्थित अछि अहाँ सभक समक्ष। आब आवश्यकता अछि पुरुषार्थ देखयबाक।"

"ठीके तँ कहैत छथि भाइ। बेसी सोचल नहि जाओ। अरे, समय पर पाइ आपस क' सकबनि तँ बेस, नहि तँ टीसन लग सड़कक कात महक जे दसकठवी गाछी अछि सैह लिखि देबनि भाइ केँ। ओहुना आब गाम महक जमीनक प्रति मोह बेकारे। गाछिओ तँ उजड़िए गेल अछि...।"

ठीकेदार साहेबक मुंशी भोगी झाक मंतव्य नीक जकाँ बूझि रहल छलाह सरबन बाबू। गँजेड़ी

राघव बूझय वा नहि। जमीनक ओइ टुकड़ी पर बहुत दिन सँ नजरि छनि ठीकेदार साहेबक। ओ ओत' मार्केट कॉम्पलेक्स बनाब' चाहैत छथि। सामान्य स्थिति रहैत तँ सरबन बाबू ठीकेदारक एहि कूटनीतिक चालिक जबरदस्त जवाब दित'थनि...। मुदा, एखन तेहन ने उलंग फँसल छथि जे कोनो आन बाटे ने सूझि रहल छनि। के देत डेढ़ लाख रुपैया? जे देत से बदला मे किछु-ने-किछु चाहबे करत। नि:स्वार्थ मदति आब के ककरा करैत छै? कम-सँ-कम ई समय पर द' तँ रहल अछि। सरबन बाबू चारू दिस तकलनि...। सबहक दृष्टि मे एक्के टा आग्रह। हँ कहि दियौक ने। सपूत बनू...अपन नाम केँ सार्थक करू...!

"हम तँ तैयार छी। मुदा, एक बेर राघव जी केँ सेहो पूछि लियनु।"

"की राघव जी?"

ठीकेदार साहेब आ हुनक मुंशी भोगी झा केँ बेछिल्ले बाँस धाँसि देबाक योजना मोनहि मोन बनबैत आ तत्काल स्थगित करैत राघव लला केँ प्रश्न सुनितहि लगलनि जेना केओ हुनक पौरुष केँ ललकारि रहल होनि। क्रोध बाट बदलि क' सरबन बाबू पर केन्द्रित भ' गेलनि—

"देखै जाइ जाउ। हम कोनो मउगीक साया मे घुसिया क' रह'वला मर्द नहि छी। सभ केँ अपन फिकिर कर' लेल क.हियौ। राघव मर्द अछि आ मर्द वला बात कहत। आ मर्दवला बात वैह अछि जे लागय से देआइ, मुदा बाजय रसनचौकी...।"

पित्त तँ सरबन बाबूक सेहो लहरलनि, मुदा गरा मे उतरी तँ हुनके छलनि। दबा गेलाह...।

अजेय योद्धा सभक पराक्रम...

से आइ द्वादशाक जबरदस्त भोज भ' रहल अछि...। लगैए पूरा गाम उनटि आयल अछि...। हाथ जोड़ि क' सबहक स्वागत करैत दुनू भाँइक आग्रह, "मोन भरि खाइ जाउ। जे वस्तु जतेक चाही से लिय'। कोनो वस्तुक कमी नहि।" कमी किऐ रहतै? ठीकेदार साहेबक सहयोग देखि भरि गामक युवक लोकनिक उत्साह फरकि उठल छलनि...। संगहि सहयोग छलनि भमरपुराक सोगारथ यादवक।

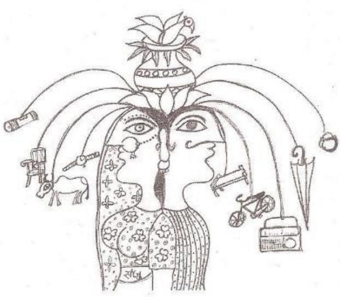
सोगारथ यादव। सरबन बाबूक परम मित्र। प्रखंड राजनीतिक संगी। ढढ़िया, मिल्की, खजुबारा, भभरपुरा, खेरिया टोल, राढ़ी माने ई जे परोपट्टाक सभ गाम छनि मारल गेल...। महिसबार सभ केँ सोझे बथाने पर जा पकड़लनि सोगारथ बाबू, "हौ भाइ सभ, साल भरि तँ देहातक दूध एकत्र क'...पानि मिला...ड्राम मे भरि...विदाउट टिकट जनता ट्रेन सँ जाक' दड़िभंगा मे बेचिते छह...चानी कटिते छह...। कहियो क' किछु पुण्यो कमाबह। बस चारि दिनुका दूध दएह। बूझ' जे हमरे दैत छह। चारिम दिन एक-एक टा पाइ गनबा लएह...।" सोगारथ यादवक निशाना कतहु खाली जानि। ततेक ने दूध भेलै जे सय तौला...नहि-नहि, तौला नहि खोर मे पौरल गेल दही...।

"अढ़ाइ सय खोर...।"

"तँ तोरा माने की? अट्ठारह मन अरवा चाउर आ बीस मन चूड़ा खयनिहार गाम मे एहि सँ कम मे की होइतै?"

से दुनू भाँइक आग्रह जे मोन भरि खाइ जाउ आ कामना करै जाउ जे कनिञा काकी केँ पइठ होइन...। पंक्तिबद्ध आसन जमौने भोज खयनिहार सभ...। एक टा पाँति पच्छिम मुँहे तँ दोसर पाँति पूब मुँहे...। एहिना तेसर पाँति पश्चिम मुँहे तँ चारिम पाँति पूब मुँहे...। सम्मुखक दू पाँतिक बीच मे बारिक लोकनि केँ अयबा-जयबा लेल रस्ता। एत' सँ ओत' धरि पाँति-पाँति मे कुम्भकोपरिदधिचिपटान्नशर्करालवणव्यंजनानिम-धुराणि च सँ जूझैत लोक सभ...। चलैत मुँहक चपर-चपर...। बारिक लोकनिक 'ई लाबह हौ', 'ओ लाबह हौ' केर गुंजित स्वर...। सघन भ' गेल अन्हार सँ लड़ैत जेनरेटरक पचासो ट्यूब-लाइट...जगमग...जगमग...सभ किछु जगमग...।

समाजक पैघ-पैघ नाकवला लोकसभ मे अपना केँ अग्रगण्य बुझनिहार अल्लाँ बाबू आ फल्लाँ बाबू लोकनि पहिल खेप मे नहि बैसलाह अछि। ओ लोकनि दोसर वा तेसर खेप मे बैसताह। एखन तँ ओ सभ पाँति सबहक मध्य मे टहलैत कखनहुँ भोज खयनिहार सभ सँ दहीक स्वाद वा डालना मे नोनक मात्राक मादे पूछि रहल छथि, तँ कखनहुँ बारिक लोकनि केँ कोनो खास जगह पर खास वस्तु ल' क' पहुँचबाक निर्देश उछालि रहल छथि...।

मूड़ी गाड़ि तन्मय भ' भोजनलीन लोक सबहक लगन देखि जेना...जेना किछु मोन पड़ि रहल अछि...। हँ...कनिञे काकी कहैत छलीह खिस्सा...। मैथिल सभक भोजनपटुताक मादे सुनि इंद्रक घमंड फड़कि उठल रहनि। बड़का भोजन भट्ट छथि मैथिल सभ तँ हमरा ओतय आबथु। हम नोत दैत छियनि। हमर व्यवस्थानुरूप भोजन क' कय देखाबथु तँ हम इन्द्रासन हारि जायब। स्वीकार करताह? अप्पन पसिन्नक क्षेत्र मे आबि फँसल शत्रु केँ देखि जेना योद्धा केँ हँसी लागि जाइत छै तहिना उर्ध्व अहंकारी देवराजक एहि मूर्खतापूर्ण चुनौती पर मुसकिया देलनि मैथिल लोकनि। स्वीकार क' लेल गेल चुनौती...।

परंच इन्द्रो तँ पक्का खिलाड़ी छलाह। भोजक जबरदस्त आयोजन कयलनि। अपार खाद्य-सामग्री। मुदा, आहि रौ बा! ई की? परम्परानुसार सम्मुख पाँति बनाक' बैसल मैथिल लोकनिक दहिन हाथ पर काँखि सँ ल' क' पहुँचाधरि बाँसक फराठी राखि जउड़ सँ लपटि क' बान्हि देल गेलनि। आब भोजन क' देखाबथु...। मुदा वाह रे मैथिल! ओ मैथिल केहन जे कोनहु परिस्थिति मे भोजन क' कय नहि देखाबय? सम्मुखक पाँति सभ कनेक लगीच घुसुकि आयल आ आमने-सामने बैसल मैथिल लोकनि एक दोसरा केँ एक-दोसराक पात पर सँ खाद्य-सामग्री ल' बिनु दहिन हाथ मोड़ने खोआबे लगलाह...। जल पीबाक लेल वाम हाथ तँ मुक्त छलनिहेँ। इन्द्र चारू नाल चित्त! भोजनोपरान्त गर्वित मैथिल लोकनिक समक्ष ठाढ़ नतशीश इन्द्र अपन इन्द्रासन ग्रहण करबाक निवेदन कयलथिन...। मैथिलक उदार गर्वोक्ति भेलनि, "इन्द्रासन अपनहि राखल जाओ। हम सभ ल' क' की करब? मुदा, स्मरण रहय जे पुन: हमरा लोकनिक भक्षण-सामर्थ्य केँ चुनौती देबाक भूल नहि होअय। ई हमर सबहक क्षेत्र थिक। एहि क्षेत्र मे हम सभ अजेय छी।..."

से आइ एक कात मे ठाढ़ हम एहन अजेय योद्धा सभक पराक्रम देखि रहल छी...। नजरि भोजस्थलक कात मे पाँति सभक छोर पर स्थित सड़क दिस जाइत अछि...। ओत' समाजक दीन-हीन वर्गक महिला, पुरुष, छौंड़ा, छौंड़ी

सभ अलम्यूनियमक थारी आ बट्टा नेने प्रतीक्षा मे ठाढ़ अछि...जे कखन लोक सभ भोजन समाप्त क' कय उठत आ ओकरा सभ केँ अघायल लोकक अँइठ उठयबाक अवसर भेटतै...। भूखक मारल लोकक एहि भीड़ मे सेहो कैक टा छोट-छोट वर्ग छै...। अपना सँ तथाकथित निम्न वर्गक लोक केँ कनेक फराके रहबाक निर्देश देबाक प्रकृति एहू वर्गक लोक सभ मे छै—से स्पष्ट देखाइ पड़ि रहल अछि...।

पच्छिम भर अकास मे लौका लौकब शुरू भ' गेलैए। नहू-नहू मेघ ऊपर उठि रहल अछि...। रहि-रहि क' लौकति लौका भोज खयनिहार आ खुयनिहार दुनू पक्ष केँ कनेक हड़बड़ा देलक अछि। किछु गोटे लोक सभ केँ शांतिपूर्वक भोजन करबाक आग्रह क' रहल छथि। लगैए इन्द्र फेर आइ गड़बड़ी पर उतारू छथि...।

ओम्हर गाम भरिक एकत्रित कुकुर सभ आपस मे कटाउझ क' रहल अछि। कटाउझ मे जे कुकुर हारि जाइत अछि से कनेक हटि क' विचित्र विलम्बित स्वर मे भूक' लगैत अछि... जेना कानि रहल हो...। ओह! ओहने सन...। जेना ओहि राति कानि रहल छल...। ओहि रातुक सघन निस्तब्धता केँ चीरैत कुकुर सभक रुदनक ओ थरथराइत बिझायल छुरी...।

आगि-पानि-लोह-पाथर...

ओही रातुक बाद आयल छल ओ जेठक एक टा पचपचायल भोर...। उसीन क' राखि देब'वला तौसायल कारी रातुक बादक ओ भोर...।

साँझहि सँ सड़ल गुमकी छलै...। पसेना-पसेना देह...कखनो सुखयबाक नाम नहि...। ऊपर सँ लाखनि सँ भरल डबराक मच्छरक प्रकोप...। एम्हर-सँ-ओम्हर दौगैत...गुम्हरैत...भूकैत...कनैत कुकुर सभ...। एक्को रत्ती चैन नहि...। छटपट-छटपट करैत राति बहुत नहू-नहू बीति रहल छल...। कखनो-कखनो डबरा महक जलमुर्गी सभ चियों-चियों क' उठैत छल। ककरो चैन नहि...। कोना होइतै? जेठ खतम होब' मे प्राय: छओ दिन रहि गेल रहै परंच बुन्न पड़बाक नाम नहि...। भरि दिन अकास सँ आगि बरिसैत छलै आ साँझहि सँ जे बोकर' लगैत छल पृथ्वी छेहा तौस से राति भरि उसिनाइत रहैत छल प्राणिमात्र...। पता नहि कहिया बुन्न पड़तै...?

हम ठेकानि नहि सकलियै जे कतेक राति भेल हेतै...। प्राय: डेढ़...नहि दू...। कनेक पुरबा सिहकलै...। पसेना सँ भीजल देह ठंडायल आ प'ल भरिआय लागल...। कुकुर सभक तेज झौहटि सँ निन्न टूटल...। एतेक किऐ लागि रहल छै...? भक्क! कुकुरो के कोनो ठेकान छै? जरूरी छै जे कोनो चोरे केँ देखि क' भूकल होअय? भ' सकैए दोसर टोलक कुकुर पर नजरि पड़ल हेतै कि शुरू भ' गेल हैत...। सोचैत-सोचैत फेर प'ल भरिआय लागल...। कखन बरखा अयलै...हम किछु नहि बूझि सकलियै...।

जेना एक टा झटका खाक' निन्न टूटल होअय...। बाहर सड़क दिस गुलगाल भ' रहल छलै...। क्रमश: तेज होइत...। कोठली सँ बाहर दलान पर अयलहुँ। भोर भ' चुकल रहै मुदा एखन सूर्योदय हेबा मे किछु विलम्ब रहै। हमर घरक पूब द'क' जे रेल लाइन गेल अछि—दखिन-पूब सँ उत्तर-पच्छिम दिस—तेम्हरे लोक सभ जा रहल छल...। की बात छै? हम किछु आगाँ बढ़लहुँ...। ओकील ककाक दलान पर किछु लोक ठाढ़ भेल रेल लाइन दिस इशारा करैत बतिया रहल छलाह...। हुनकर सभक तर्जनी केँ पाछाँ करैत हमर नजरि देखलक जे रेल लाइनक आस-पास किछु महिसवार, हाथ मे लोटा नेने 'पोखरि दिस' जयबा लेल बहरायल, किछु भलेमानुस आ ज'न-बोनिहार केँ अढ़यबाक लेल विदा भेल, किछु कृषक लोकनि विस्मय आ दु:खक मुद्रा मे बहस क' रहल छथि...। एतेक फरकी सँ बात बूझब कठिन छल...।

"की भेलैए?" हम पुछलियै।

"लगैए क्यो कटि गेलैए।"

"के?"

"हौ, हमरा तँ लगैए जे काल्हि मैट्रिकक रिजल्ट बहार भेलै। कहाँदन बड्ड खराब रिजल्ट भेलैए। अबस्स कोनो फेल केलहा छौंड़ा कटि गेल हेतै।"

"नहि हौ, कोनो विद्यार्थी नहि रहल हेतै ओ। आइ-काल्हि ट्रेनक छत पर चढ़बाक बड्ड चलन भ' गेलैए। ओही मे सँ कोनो अगत्ती टपकि पड़ल हेतै।"

"ई अहाँ कोना कहैत छियै भाइ? ईहो तँ भ' सकैए जे कोनो तड़िपिब्बा वा गँजपिब्बा औंघरा गेल हैत रेल लाइन पर...आ...।"

जतेक मुँह ततेक बात। ओम्हर ओकील कका एहि सभ सँ निरपेक्ष मनोयोगपूर्वक अपन बड़द केँ सानी खुआ रहल छलाह।

"की कका, के कटि गेलैए?"

"पता नहि!" ओ हमरा दिस तकबो नहि कयलनि। नादि पर नजरि गाड़ने रहलाह। हुनक ई निरपेक्षता हमरा कनेक विचित्र जकाँ लागल। लागल जे हिनका जरूर बूझल छनि। कदाच् जानि-बूझि क' अपना केँ कोनो काज मे ओझरा क' रखने छथि। हम रेल लाइन दिस बढ़लहुँ।

"हौ बौआ, तों ओम्हर नहि जाह। तोहर करेज एतेक मजगूत नहि छह...बर्दाश्त नहि हेतह...।" ई हमर माय छलि जे पता नहि कखन सहटि क' पाछाँ-पाछाँ एत' धरि आबि गेल छलि।

"तोँ चिन्ता नहि कर। हम तुरंत आबि जायब। आ हमरा किछु नहि हैत। आब हम दस वर्खक ओ समीर नहि छी जे शोणित देखिक' रद्द भ' जायत।", हम आगाँ बढ़ि गेल छलहुँ।

हमर पाछाँ-पाछाँ लछमी सेहो ओही दिस जा रहल छलि। ओकर यैह रस्ते छलै। एही द' क' ओ नित्त हीरा बाबूक ओत' बर्तन-बासन कर' जाइत छलि। सामने सँ पप्पू आबि रहल छल। पूछलियै तँ ओ कहलक, "एतेक तँ निश्चित अछि जे कोनो स्त्री कटल अछि। पैघ-पैघ केस छै। हमर हिम्मत नहि एलाउ कयलक जे लग जाक' देखियै। देखै नञि छियै जे ककरो लग जयबाक साहस भ' रहल छै? सभ दस हाथ फटकिए सँ देखि रहल अछि...आ देखिक' अपन-अपन बाट ध' रहल अछि...। एहन भयानक दृश्य नहि देखल भाइ...। हमर तँ मोन कोनादन क' रहल अछि...। हमरा जाय दिय'...।" पप्पू घर दिस बढ़ि गेल।

तावत लछमी हमरा सँ आगाँ निकलि रेल लाइन पर घटनास्थल लग पहुँचि चुकल छलि...। आगाँ बढ़ैत हम देखलहुँ जे ओ पुरुष सभक गोल केँ चीरैत भीतर गेलि...। "अरे बाप रे बाप! दैबा रे दैबा! ई की भेलै रे दैबा। कनिञा काकी अय कनिञा काकी! ई की कयली अय कनिञा काकी?", लोकसभक गोल मे घेरायल लछमी भोकरि रहलि छलि...। ओ देखाइ नहि पड़ि रहलि छलि, मुदा ओकर करुण-तीक्ष्ण स्वर गूँजि रहल छलै...। आब कोनो संदेह नहि रहि गेल छलै...। हम लपकलहुँ...। गोल मे पैसलहुँ...। हे भगवान! हिला क' राखि देब'वला भीषण वीभत्स दृश्य छल...।

कनिञा काकी, ओ कनिञा काकी, जे वृद्धावस्था दिस डेग बढ़ा चुकलाक बादो सबहक लेल कनिञे काकी छलीह...जे बाट पर चलैत काल एना लगैत छलीह जेना धरती सँ पूछि-पूछि क' डेग बढ़ा रहलि होथि...। जे धरतीए जकाँ सर्वसहा आ अन्तर्मुखी छलीह...जे प्रत्येक जूड़शीतलक भोरे टोल भरिक नवयुवक लोकनिक चानि ठंडा देब' लेल बासि जलक लोटा नेने आबि जुमैत छलीह...। जे तिला सँकराँति दिन सभ केँ ताकि-ताकि क' तिल-चाउर हाथ मे थमा दैत पूछैत छलथिन, "बौआ तिल बहब' ने?" से कनिञा काकी आइ रेलक पटरीक आस-पास रोड़ा सभक ढेर पर खंड-खंड भेलि छिड़िआयल पड़लि छलीह...। ओह! हे भगवान!

रेलक पुबरिया पटरीक ओइ पार दुनू टाँग...दुनू पटरीक बीच मे धड़ आ पछबरिया पटरीक एहि पार मुंड...। आन-आन अंग जत' छिड़िआयल छलै ओतहि मुंडक स्थिति कनेक

विस्मयजनक! लगैत छलै जेना केओ ठोढ़ीक नीचाँ सँ सटाक' घेंट कटने होइक आ ओरिया क' रोड़ाक ढेर पर राखि देने होइक—उर्ध्वमुख। मुंडक केस माथ सँ एकदम सटल छलै...। चँछायल पीयर चेहरा पर सामने देखैत पथरायल निर्जीव निर्वाक आँखि मे उदासी जेना जमि गेल हो...। केम्हरो सँ कोनो कोण सँ देखतियै तँ हरायल आँखि जेना सोझे अहीं केँ देखैत अनुभव होइत...। उपरका चारि टा दाँत निचला ठोर मे धँसल...। आश्चर्य! शोणितक दर्श नहि...। लगैए बरखा बाद मे आयल रहल हेतै...। धोल-पखारल लहास आर भयावह लागि रहल छलै...।

आनन-फानन मे खबरि पसरि गेलै। कनिञा काकीक दुनू पुत्र आ पुतोहु माथ-छाती पीटैत आबि चुकल छलथिन। दुनू भाँइ रेलवे पर ओंघरा-ओंघरा क' कानि रहल छलाह। ओम्हर दुनू देयादिनी सेहो छाती पर दुहत्थड़ मारैत घ'ना क' रहल छलीह...। लछमी आब दुनू केँ सम्हार' पर लागलि छलि...। बहुत कारुणिक दृश्य छलै...।

आब जखनकि स्थिति प्राय: स्पष्ट भ' चुकल छलै तँ त्वरित निर्णय लेब' मे माहिर लोक सभक विचार भेलनि जे एहि सँ पहिने कि थाना मे खबरि होइक आ गुंडा बैंकक मैसेन्जर जकाँ दारोगा सदल-बल आबि जुमय, दाह संस्कारक काज सम्पन्न क' लेल जाय...। एक बेर जँ लहास छाउर भ' गेल तँ फेर दारोगा की क' लेत? चलू आब जे भेलै से भेलै। शीघ्रता करै जाउ...।

फेर जल्दी-जल्दी मे लोक सभ लहासक टुकड़ी सभ केँ बीछि-बीछि क' बोरा मे ठुँसलक...खाट पर लादि उठौलक...मटिया तेलक कंटर लेल गेल...बाड़ी-झाड़ी मे जे बाँस-राहठ भेटलै से उठबैत गेल...आ भागल श्मशान। आनन-फानन मे डेढ़-दू घंटा मे कनिञा काकी केँ फूकि-फाकि क' सुड्डाह क' देल गेलनि...। पँचकठिया फेंकलाक बाद कठियारी सभ बाधे-बाधे बढ़ल...खिरोइ दिस...धूर पकड़ने...आगाँ-पाछाँ...पंक्तिबद्ध। "देखै जाइ जइह'। सम्हरिक'। दोसराक पयर पर पयर नहि लाग'। ...आ केओ गोटे घुरिक' तकिह' नहि। अकाल मृत्युक मामिला छै...नहि तँ अपनहि बझिह'...।" बड़का कक्काक निर्देश केँ सभ चुपचाप सुनि लेलक...। कुल्लम पन्द्रह गोटे तँ रहबे करी। दुनू भाँइ सरबन बाबू आ बाकी हम सभ तेरह गोटे। ककरो मुँह फोलबाक साहस नहि भ' रहल छलै...। जोश मे, संस्कार मे सम्मिलित होयबाक लेल, आबि तँ गेल छल लोक मुदा आब एक टा विशेष प्रकारक अदंक करेज केँ दलकौने छलै...। सभ खेते-खेते धूर पकड़ने जा रहल छल...। सड़क पकड़बाक साहस नहि भ' रहल छलै। यदि पुलिस आबि गेल होइक तखन...? ओना नेता

जी सोझे मोटरसाइकिल सँ थाना भागल हेताह। सरबन बाबूक आग्रह पर भमरपुरा सँ सोगारथ यादव केँ सेहो संग क' नेने हेथिन। एक नम्बरक खच्चड़ अछि चौकीदार। तुरंत साइकिल सँ थाना लेल विदा भ' गेल हैत। मुदा नेता जी तँ मोटर साइकिल सँ गेलाह अछि! ओ अबस्स पहिनहि पहुँचि गेल हेताह...। तथापि यावत् ओ घुरिक' नहि अओताह तावत् की कहल जाय...।

कतेक समय भेल रहल हेतै? बेसी-सँ-बेसी दस...। मुदा बरखाक बाद स्वच्छ भ' गेल अकास सँ एखनहि तिक्ख रौद बरस' लागल छलै। लागि रहल छलै जेना चानि चनकि जेतै...। सभ गोटे एक टा गाछी मे विलमि गेल। केओ ककरो सँ नजरि नहि मिला रहल छल...। वर्तमान प्रसंग पर केओ चर्च नहि करय चाहैत छल। अनर्थक भीषण विशिष्टता आ मात्रा केँ सभ अटकारि रहल छल। दाह-संस्कारक गैर-कानूनी पक्षो केँ सभ जानि रहल छल...। "चलै जाह हौ। शीघ्रता करै जाह। आब सोझे खिरोइ पर!"

जेठक कड़कड़ायल रौद मे लहालोट भेलि खिरोइ पस्त पड़लि छलि...। धार कहाँ छलै...। एक तँ ओहिना प्रतिवर्ष बाढ़िक संग आयल बालू सँ भथैत-भथैत ओ उत्थर भ' गेल छलै। दोसर एहि साल एखन धरि ठीक सँ बरखा कहाँ भेल छलै...। पुलक दक्खिन एक टा पैघ सनक खाधि मे जे जल छलै सैह...बाकी कतहु जलक निशान नहि। खाली नामे टा धार...। रातुक बरखा सँ पेटी महक बालुका-राशि जँ भिजलो रहल हेतै तँ से आब एखन हालक नाम नहि। एखनहि बालु उड़ि रहल छलै...। भोरे जे महिसबार सभ महिस केँ धोबाक क्रम मे खाधि महक जल केँ घोंकने छल से एखनो साफ नहि भेल छलै। ...ओहिना घोर मट्ठा! ओही जल मे सभ गोटे नहाइत गेल...। कनिञा काकी केँ तिलांजलि देलक...। पन्द्रह टा लोक तिल बहि देलक कनिञा काकीक...।

घुरैत काल हम बाट मे सोचैत रही...। की तिल बहबाक यैह अर्थ होइत छै? नजरिक समक्ष लोक तरसैत रहओ...तड़पैत रहओ...बेल तरक मारल बबूर तर जाइत रहओ...अनुचित अवांछित कलंक आ दंश सहैत रहओ...मुदा समय पर केओ कल्ला अलगाब'वला नहि...सभ अपना-अपना मे लिप्त आ जखन ओ टूटि जाय...टूटिक' छिड़िया जाय तँ ओकरा फूकि-फाकि क' सुड्डाह क' दियौ आ एक चुटकी तिल माथ पर ल' डुबकी द' दियौ...बस भ' गेलै तिल बहब...। तिल बहबाक अर्थ आर की होइत छैक?

कारी मड़र सूचना ल' क' आयल छल जे नेता जी आपस आबि गेलाह अछि। सभ टा मैनेज भ' गेलै...। चिन्ताक कोनो बात नहि...। सूचना द' ओ नरौछ लेल विदा भ' गेल...। महापात्र केँ सेहो खबरि करबाक छलै ने! मैनेज भ' गेलै। माने ई जे आब कोनो डर नञि। निधोख गाम जायल जा सकैत छल। तथापि पता नहि किएक कठियारी लोकनिक समूह मूड़ी गोंतने सड़क धयने गाम दिस जा रहल छल। खेत मे काज करैत ज'न-बोनिहार सभ ठमकि क' पन्द्रहो पराक्रमी व्यक्तिक समूह केँ देखि रहल छल...मुदा हमरा सभ मे सँ केओ एम्हर-ओम्हर देखय नहि चाहैत छल...। पता नहि के किछु पूछि देअय! रौद बड्ड तिक्ख भेल जा रहल छलै...। सबहक फेर चानि चनकय लागल छलै...। ओम्हर पता नहि किएक एक टा टिटही बड्ड व्याकुल स्वर मे टिटिया रहल छल...।

सरबन बाबूक आँगन मे राखल आगि-पानि-लोह-पाथर केँ छुबैत काल देखल जे टोल भरिक स्त्रीगण सभ जमा छलीह आ दुनू देयादिनी ओंघरिया दैत चिकरि-चिकरि क' लयात्मक ढंगें कानि रहलि छलीह...जेना कोनो हृदयविदारक करुण गीत गाबि रहलि होथि...। गीतक प्रत्येक पाँति मे श्रद्धेया सासु माक विशिष्ट दुर्लभ गुण आ ताहि सँ आब सदाक लेल वंचित भ' जयबाक अफसोसक मर्मस्पर्शी वर्णन आरोह-अवरोहक संग भ' रहल छल...। कोनहु सहृदय केँ द्रवित क' देबा मे समर्थ एहि रोदनाक यथेष्ट प्रभाव त्वरित-रुदन मे प्रवीण जनी-जाति सभ पर स्पष्ट गोचर भ' रहल छल...। ओ सभ कनितो छलीह आ दुनू देयादिनी केँ भरोस तथा साहस रखबाक परामर्शो द' रहल छलीह...। सघन उदासी आ करुण स्वर केँ अनुभव करैत कठियारी सभ आगि-पानि-लोह-पाथर छूलक...। कर्ता दुनू भाँइ केँ छोड़ि सभ अपन-अपन आँगनक लेल विदा होइत गेल...।

नवारी दु:ख कि बुढ़ारी दु:ख...?

"जय हो...जय हो...महो-महो भ' गेलै..." दही तेबारा परसल जा रहल अछि। जे चुक्की मारने छलाह से पलथी मारि लेलनि अछि आ जे पलथी

मारने छलाह से चुक्की मारि लेलनि अछि। आसन बदलि क' सभ दही सुड़कि रहल छथि...।

"अरे के खुअबैत अछि आइ-काल्हि, एतेक हृदय खोलिक'?"

"कनिञा काकी छलीह मुदा भागमंत!"

"आह! ताहू मे कोनो संदेह? एहन सपूत सभ केँ जन्म देनिहार भागमंत नहि तँ आर की कहल जयतीह?"

"देखियनु पुण्यक प्रताप जे मर' सँ पहिने ककरो सेवा करबाक कष्टो देलथिन?"

"हँ यौ ठीके कहैत छी। एक तँ उत्तरायणक समय, दोसर मृत्यो कोना क्षण मे क्षणाक भेलनि। कोनो कष्टो तँ नहि भेलनि...।"

एक कात मे ठाढ़ हम चौंकि पड़ैत छी...। मोन होइत अछि जे किछु बाजी। मुदा, एखन बाजिक' लाभे की? आ ई टिप्पणी तँ मगन मोनक असहज टिप्पणी अछि। एहि पर प्रतिक्रिया की करब? आ कोन फूसि कहलकै? ठीके ने कहलकै...। की कष्ट भेल हेतनि...? दू सँ चारि मिनट मे सभ समाप्त...। नहि! हुनका कष्टे कहिया भेलनि? यदि भेलो होनि तँ ककरो कहलथिन नहि...। कहबो कयलथिन तँ कष्टक मादे नहि—निसाफ करय लेल...आ से...।

ओहि दिन अंत्येष्टि-संस्कार सँ घुरल रही। आँगनक मुँह पर माय भरि लोटा जल, नीमक पात आ ललका सुखायल मिरचाइ राखि देने रहय। मिरचाइ केँ दाँत सँ काटि...थुकड़ि...नीमक पात चिबा जल सँ कुरुड़ कयलहुँ आ पयर धोलहुँ। चापाकल पर जाय फेर सँ स्नान कयलहुँ...। जाह! दतमनि तँ आइ करबे नहि कयलहुँ...। कखन करितहुँ? छोड़! कोन भोजन करबाक अछि? ककरा धँसतै? मायक करेज! ओ किछु खा लेबाक हठ करय लागलि रहय। ओकरा टारय लेल अनेरे कनेक कठोर होइत हमर कंठ अवरुद्ध भ' गेल रहय आ आँखि मे नोर सेहो ढबढबा गेल रहय...। कहुना ओ अपन हठ छोड़ि देलक। हमरा ककरो सँ गप्प करबाक मोन नहि होइत रहय।...एहि मन:स्थिति मे जखन हम अपन कोठली मे आबि पड़ल रही तखन कनिञा काकीक एहि अनपेक्षित आ भीषण परिणति पर सोचैत-सोचैत लागि रहल छल जे माथ फाटि जायत...। ई होयबाक नहि चाहैत छलै...। काकी एतेक दुर्बल तँ नहि रहलीह कहियो...। किछु सुनल आ किछु देखल छल जे जिनगीक हिंसक आँखि मे आँखि गड़बैत कनिञा काकीक मुखाकृति पर कहियो संभावित पराजयक आशंकाक लेशो धरि नहि झलकल छलनि...। तखन ई काज? कहीं एहन तँ नहि...?

एतनी टा रहथिन कहाँदन जहिया व्यास कका बिआहि क' अनने रहथिन हुनका। हुनका सँ पैघ तँ जाउत-जइधी सभ छलथिन। साड़ी धरि नहि सम्हारि पबैत छलीह। बेर-बेर लटपटाक' खसि पड़थि। जाउते-जइधी सभ नाम देलकनि—कनिञा काकी। फेर तँ सभक ओ कनिञे काकी बनि गेलीह। नेनपन मे हमरा आश्चर्य लागय जे हम तँ हुनका कनिञा काकी कहिते छियनि हमर बाबूजी सेहो सैह कहैत छथिन। ई कोना भ' सकैत छै? ई तँ पछाति जा क' स्पष्ट भेल रहय जे वस्तुत: टोलक संबंधे ओ हमर बाबुए जीक काकी लगथिन। जेँकि हमर घरक बगलवला आँगन मे ओ रहैत छलीह तेँ सभ केँ कनिञा काकी कहैत देखि हमरो वैह कहबाक अभ्यास भ' गेल रहय। हमरे किऐ? देओर-भैंसुर केँ छोड़िक' प्राय: सभ केँ सैह अभ्यास भ' गेल छलनि...।'

दाइ (दादी) कहैत छलीह जे कनिञा काकी पाँच बहीन छलीह। भाइ एक्को टा नहि। दरिद्र पिता बड्ड स'ख सँ नाम रखने रहथिन, जानकी। ओ पाँचो बहिन मे सभ सँ पैघ छलीह। अपना पाछाँ चारि गोट बहिन केँ ल' अनबाक दोखी छलीह। खिसिआयलि माय सदिखन दुरजरु कयने रहैत छलथिन, "अलच्छी! केहन जरल भाग ल'क' आयल जे...।"

जानकीक जीवन-संघर्ष छठमे वर्ख मे प्रारंभ भ' गेल रहनि। पिता भोरे स्नानक बाद शालिग्राम पूजन क' निकलि जाइत छलथिन जजमानक गाम। वंशी चौक लग भीष्मक टोलक वासी श्यामानंद पुरोहित केँ जजुआर गाम धरि नित्य पयरे जाय पड़ैत छलनि। हुनक दिनचर्या चारि बजे भोर सँ शुरू भ' जाइ छलनि...आ संगहि दिनचर्या शुरू भ' जाइ छलनि जानकीक...। भोरे उठिक' फूल लोढ़ब...पूजाक बासन माँजब...ठाँव करब...। आ तकर बाद मायक काज। रतुका अपैत-अँइठ बासन सभ माँजब...। घर-आँगन बहारब...चूल्हि नीपब...तरकारी काटब...चाउर बीछब...। एतेक भेलाक बाद माय तँ लागि जाइत छलथिन भानस-भात मे...एम्हर छोट-पैघ काज सभ जानकीए केँ कर' पड़ैत छलनि—जेना इनार पर सँ जल भरि क' आनब...छोट-छोट बहिन सभ केँ सम्हारब...। घरक लगे मे प्राइमरी स्कूल रहनि तथापि ओ कहियो स्कूलक मुँह नहि देखि पौलीह...।

जानकी केँ दू गोटे सँ भरपूर सिनेह आ वात्सल्य भेटलनि...। एक तँ पिता बड्ड मानैत रहथिन। नाम रखने रहथिन जानकी, मुदा आवेशेँ कखनो वैदेही तँ कखनो मैथिली कहि सेहो सोर करथिन। दोसर गोटे छलथिन बड़की पितिआइन। गाम भरि मे कथकहिनी आ गितगाइनक रूप मे प्रसिद्ध। कनेक कड़गड़ सुभावक। मायो अपन एहि बड़की देयादिनी सँ कनेक डेराइत छलथिन। तेँ जानकी पर तनल बड़की काकीक स्नेह-सुरक्षा-क्षत्र केँ देखि मोनहि मोन सुनगैत तँ बड्ड छलीह, मुदा प्रकटत: लहकि नहि पबैत छलीह। कनिञे काकीक मुँहें हम सुनने रही जे गीत गयबाक लूरि आ जितिया, सप्ता-विपता, बड़साइत, मधुश्रावणी आदिक कथा कहबाक आकर्षक-मोहक ढंग ओ अपन ओही बड़की काकी सँ सिखने रहथि...।

हुनका स्परण नहि रहनि जे नेनपन मे कहियो कनिञा पुतरा, सतघरा वा कितकित खेलबाक अवसर भेटल होनि। जनमिते परिस्थितिक हाथेँ वयस्क बना देल गेल छलीह। धूआ बालिकाक आ मोन वयस्कक। प्राय: एगारह वर्खक रहल

हेतीह तँ पंचपुत्रीक पिता केँ हुनक बिआहक चिन्ता सवार भेलनि...। जजमान परमेश्वर ठाकुर लग चर्च कयलथिन तँ किछु दिनुका बाद ओ कहलथिन, ''मुरैठ मे हमर पिसियौतक टोल मे एक टा लड़का छै। दू भाइक भइयारी। पैघ भाइ विवाहित। छोट कुमार छै। कनेक पंडित प्रकृतिक अछि। सत्यनारायण पूजन, मूड़न, उपनयन, बिआह करा लैत अछि। देख'-सुन' मे बड्ड बेस। थोड़ेक जमीनो छै। यदि पसिन्न होअय तँ हम प्रयास करी। हम जनैत छी जे अहाँ केँ कैंचाक दिक्कति अछि। तँ चिन्ता नहि कयल जाओ। बिआह रातुक खर्चो देया देब...। श्रीविहीन संत्रस्त श्यामानंद पुरोहित केँ लागल रहनि जेना केओ थापड़ मारने होनि। मुदा निरुपाय ओ 'बेटी बेचना' कहयबाक संभावित कलंक केँ अवधारैत जानकीक बिआह क' देलथिन। आ एहि तरहेँ बालवधू बनि जानकी उर्फ कनिञा काकी एहि गाम मे अयलीह...।

मायक उमिरक जेठ देयादिनी आ सिनेही पतिक छत्रछाया मे कनिञा काकीक जीवनक ई नव अध्याय पहिलुके अध्याय जकाँ छलनि। फेर वैह कड़ाचूर मेहनतिक दिनचर्या...निरन्तर...। प्रायः बारह बर्खक बाद देयादिनी केँ लाग' लगलनि जे भीन होयब जरूरी छनि। हुनको सँ बेसी हुनक पुतोहु सभ केँ। निरन्तर कलहक परिणति अन्ततः भीन-भिनाउज मे भेलै। जेठ जन जेठांशक नाम पर नीक-नीक खेत-पथार सभ चुनि लेलथिन। कनिञा काकी छटपटा क' रहि गेलीह...। मुदा, पैघ भाय केँ पिताक आदर देनिहार धैर्यक धनी व्यास कका हुनका एतबे कहथि, ''अहाँ किछु नहि बाजू। भगवान पर भरोस राखू। सभ ठीक भ' जेतै।''

आर की कयलनि कनिञा काकी? अप्पन मेहनतिक अतिरिक्त भगवाने पर तँ भरोस कयलनि। कड़ाचूड़ मेहनति क' अपन गृहस्थी केँ सम्हारलनि। तीन साढ़े तीन बीघा जमीन... बाढ़िक मारल। उपजाक नाम पर नामे लेल अन्न...। कने-मने पड़िताइ सँ होइत पतिक आमदनी...। एहन स्थिति मे गृहस्थीक गाड़ी ससरब मोश्किल रहनि। किछु करब जरूरी छलनि। हारिक' लाज-धाक केँ ताख पर रखलनि ओ। बड़की काकी सँ सीखल विद्या काज देलकनि। अँगने-अँगने जाक' कथा-पिहानी कहब...गीत गायब...दनौरी, तिलौरी, चरौड़ी पाड़ि देब...अहिपन-पुरहर-कोबर लिखि देब...धान-गहूम फटकि-बना देब आदि-आदि काज सँ किछु आमदनी भ' जाइत छलनि...। गाड़ी कहुना क' ससर' लागल रहनि।

ओहि दिन कोठली मे पड़ल-पड़ल हमरा आँखिक आगाँ कथा कहैत कनिञा काकीक छवि नचैत रहल...। गोर दपदप छौंकी सन छरहर धूआ...छूरी सन पातर ठोर...कनेक भरल-भरल गाल...पैघ-पैघ किछु बजैत जीवन-रस सँ भरल आँखि...अँउठिया केस...कुल मिलाक' सोहनगर चेहरा...। हुनका कहियो हम लहक-चहक वला कपड़ा पहिरने नहि देखलियनि...। भ' सकैए कम उमिर मे पहिरने होथि। मुदा, हुनक जे पुरान-सँ-पुरान छवि हमर मानस मे अंकित अछि ओहि मे एक्को टा एहन नहि अछि जे ओ एकपढ़िया छोड़िक' कोनो दोसर साड़ी मे होथि...। जजमनिका मे कहियो काल पति केँ ढंगगर रंगीन साड़ी भेटि जाइन तँ पेटी मे जोगा क' सैंति लैत छलीह—ई सरबन बाबूक कनिञा लेल...ई राघव जीक कनिञा लेल...आ ई गुंजाक लेल...।

अप्पन इच्छा-अभिलाषा-लालसा केँ अनठियबैत दबवैत भोर सँ राति धरि अखंड मेहनति करैत ओ कोनो तरहेँ अपन घर केँ सम्हारैत रहलीह...पाइ-पाइ केँ जोड़ैत रहलीह ...आ संतान सभ केँ पढ़यबाक प्रयास करैत रहलीह। बड़का बी.ए. क' ट्रेनिंग कयलथिन आ हाइ स्कूल मे शिक्षक बनि गेलथिन। अध्यापन सँ बेसी प्रखंडक राजनीति मे रुचि लैत अनौपचारिक रूपेँ सक्रिय रहनिहार सरबन बाबू केँ आइ के नहि चिन्हैत छनि? छोटका राघव मुदा दिशा भटकि गेलथिन। हाइए स्कूल मे रहथि कि गामक गँजेड़ी सभक संपर्क मे आबि गेलाह। पढ़ाइ मे कम आ चिलम सँ एक बीत ऊँच धधरा उठाब' मे बेसी मोन लाग' लगलनि...। मैट्रिको नहि क' सकलथिन। एखन ठीकेदारी मे लागल रहैत छथिन। बेटी गुंजा बेस चंसगर रहथिन। फर्स्ट डिवीजन सँ सप्तम बोर्ड कयलथिन, तथापि बेटी रहथि। इच्छा रहितो पाँच किलोमीटर दूर कमतौल बालिका उच्च विद्यालय मे पढ़य नहि जा सकलीह...। आब तँ सासुरो बसना कतोक बर्ख भ' गेलनि...।

नहि जानि कनिञा काकी हमरा एतेक नीक किऐ लगैत छलीह? भ' सकैए हुनक वत्सल सुभाव हमरा अपना दिस टनैत होअय। खाहे कोनो आन कारण होइक, मुदा हमरा हुनका सँ पटैत खूब छल। हुनका सँ नहू-नहू स्वर मे कोनो लोकगीत वा कोनो कथा सुनब हमरा बड्ड नीक लगैत छल। एकर अतिरिक्त हुनक नेनपनक स्मृति हुनके मुँहें सुनैत हमरा लगैत छल जेना कोनो रहस्यमय प्रदेशक यात्रा क' रहल होइ...। एहन प्रसंग मे कखनो क' हुनक जीवन-संघर्ष आ वर्तमान मानसिक स्थितिक झलक सेहो भेटैत छल...। जेना-जेना धिया-पूता सभ पैघ भ' रहल छलनि...पढ़ि रहल छलनि... तेना-तेना हुनका लाग' लागल रहनि जे आब किछु बर्ख आर! तकर बाद सभ किछु ठीक भ' जायत। सबहक दिन फिरै छै। सभ दिन कतहु दुक्खे होइ? सप्ता-विप्ताक कथा मे सेहो रानी सँ पुछने रहथि देवी, ''नवारी दुःख लेबैं कि बुढ़ारी दुःख? दुःख तँ कोनहु हालति मे भोगहि पड़तहु। अपराध भेल छौक तोरा पति सँ। मुदा, तोहर आत्मा छौक शुद्ध। तेँ इच्छा पूछि रहल छियौक। बाज! नवारी दुःख लेबैं कि बुढ़ारी दुःख?'', देवीक प्रकोप सँ भयभीत रहितहुँ रानी बुधियारी सँ सोचैत विनम्र-चिंतित स्वर मे चयन कयने रहथि, ''नवारी दुःख तँ सहियो लेब मुदा बुढ़ारी दुःख तँ सहलो ने जायत।'' सप्ता-विप्ताक कथा मे रानी केँ तँ 'तथास्तु' केर आश्वस्ति भेटि गेल रहनि, मुदा कनिञा काकी केँ? ओ स्वयं कहैत छलीह, ''बौआ, हमरा लगैत रहय जे आब किछु बर्ख आर... जीवनक अभिशप्त दीर्घ कालखंड बीतय वला अछि...। मुदा, कहाँ जनैत रही जे कथा कथा छैक आ जीवन जीवन...। कहाँ जनैत रही जे बसात केँ मुट्ठी मे पकड़बाक प्रयास...!!''

सत्ते! कनिञा काकी कहाँ जनैत रहथि जे फसिल लगा क' संभावित उपजाक सपना देखैत मिथिलाक कृषक लोकनिक सपना जेना प्रतिवर्ष बाढ़ि मे बहि जयबाक लेल अभिशप्त छनि, तहिना हुनको सपना मात्र सपने भ'क' रहि जयबाक लेल अभिशप्त छनि...। से जनितथि तँ जेठ पुत्र केँ शिक्षक बनैत आ छोट केँ पेट्टी कान्ट्रेक्टरक रूप मे आगाँ बढ़ैत देखि एक टा मृगतृष्णा मे नहि फँसितथि...।

पोता-पोती केँ तेल मालिश करैत...स्नान करबैत...सुग्गा कौर, मैना कौर खुअबैत...रंग-बिरंगक खिस्सा-पिहानी सुनबैत ओ निरंतर मगन रह' लागल छलीह। आब तँ हुनका एक्के टा लालसा छलनि। बस...किछु दिन नीक जकाँ सुख भोगि ली...। आ तकर बाद सिऊँथ मे सेनुर नेने आँखि मूनि ली...। सुनिक' एक दिन कतेक कातर भ' उठल रहथिन व्यास कका...। जेना कोनो बच्चा केँ अपन माय सँ बिछुड़ि जयबाक आशंका त्रस्त क' देने होइक...।

प्रायः सत्तर वर्षक एहि बच्चा केँ की कहल जाय? दिन-राति जानकी-जानकी रटैत रहयवला ई बच्चा कोना रहि पाओत हमरा बिना? एगारह बर्खक उमेर सँ ओ देखैत आबि रहल छथि अपन एहि बच्चा केँ। दुनियादारी सँ प्रायः अनवगत ई बच्चा कथू लेल कहियो चिन्तित नहि भेल। किछु जरूरी होइक तँ जानकी! कतहु सँ घुरिक' आबय तँ जानकी! बड़की पुतोहु केँ बड्ड अनसोहाँत लगनि। बुढ़ारी मे कतहु लोक एतेक...। जानकी...जानकी...जानकी! वाह रे जानकी! कहलकै जे हम सुनरी कि पिया सुनरा गामक लोक बनरी-बनरा! पुतोहु केँ जे मोन

होनि से सोचथि आ बाजथि। मुदा, ओ स्वयं जनैत छथि जे प्राय: दसे बर्ख मे टुग्गर भ' गेल ई बच्चा पुन: टुग्गर भ' जयबाक आशंका सँ ग्रस्त अछि...। ओहि दिन पतिक भीतर सँ हुलकी दैत आ फेर सम्पूर्ण मुखाकृति पर पसरैत एक टा टुग्गर कातरता केँ देखि हुनका लागल रहनि जेना फेर सँ ब्लाउज भीजि गेल होइन आ एक टा दुधिया सुगंध पसरि गेल होइक...।

फेर कहियो व्यास कका लग ई बात बजबाक साहस नहि भेलनि...। आ एक दिन माघ मासक कुहेसल भोर मे व्यास कका अपनहि आँखि मूनि लेलथिन। हुनका आँखि मुनिते जेना कनिञा काकी अपना केँ कटाह एकाकीपनक हिमगीत चाँगुर मे फँसल अनुभव कयलनि। ओह! ओहि दिनुका हुनकर कानब...! तुलसी चौरा लग व्यास ककाक शव पर माथ पटकि-पटकि क', करेज फाड़ि कनैत कनिञा काकीक ओ छवि...।

एम्हर पतिक शव केँ लोक श्मशान ल' गेलनि आ ओम्हर ओ अचाँचके मौन भ' गेलीह...। जेना एकदम निस्पंद...जड! टोल-भरिक स्त्रीगण सभ जे-जे करबैत गेलथिन ओ करैत गेलीह। चूड़ी फोड़ि देल गेलनि...। मौन निर्विकार चेहरा नेने ओ सहयोग दैत गेलथिन...। फेर कोना-कोना अस्थि-संचय सँ ल'क' श्राद्ध धरिक ओरिआओन भेलै, काकी केँ किछु बूझल नहि भेलनि। दुनू भाँइ केँ जेना जे फुरयलनि... लोक सभ जेना जे परामर्श देलकनि...करैत गेलाह...।

खिड़की पर अँटकल मुंड...

"बौआ...बौआ! उठह ने हौ! कतेक सुतबह?", माय हमर कोठलीक केबाड़ पीटि रहल छलि। हमरा लागल जेना कोनो यात्रा सँ घुरि क' आयल होइ। संभवत: माय बूझि रहल छलि जे बेटा सूतल अछि। "चाह बना दिय?", मायक एहि प्रश्नक उत्तर मे हम स्वीकृतिसूचक माथ डोलबैत...नहि जानि किएक माय सँ आँखि मिलयबा सँ बँचैत चापाकल दिस बढ़ि गेल रही...।

चाह पीबैत रही तँ माय कहने रहय, "जाह! कने घूमि-फिरि आबह। मोन बहटि जेतह...।" विदा तँ भ' गेल रही मुदा, कोम्हर जाइ से निर्णय बाधित छल। रेल लाइन दिस? नहि! खिरोइ दिस? नहि-नहि!! तखन टीसन? हँ चली...। टीसन पर चाहक दोकान पर लोक सभक चर्चक विषय वैह छल जाहि सँ हम बाँच' चाहैत छलहुँ...। हम ओत' सँ उठि अरुणक पानक दोकान लग जा ठाढ़ भ' गेलहुँ। हम नित्त जतेक भाँग खाइत रही ताहि सँ प्राय: तिगुना हमरा खाइत देखि अरुणक आँखि विस्मय सँ फाटि गेल रहै...। हम ओकरा दिस ध्याने नहि देलहुँ आ विदा भ' गेलहुँ बाध दिस। बौआइत रहलहुँ...बौआइत रहलहुँ... कहुना सम्पूर्ण प्रसंग केँ बिसरि जयबाक प्रयास करैत रहलहुँ...।

प्राय: साढ़े आठ बजे राति मे घर घुरलहुँ तँ मायक खोंचारैत प्रश्न सँ बचबाक एक्के टा उपाय छल जे चुपचाप दू-चारि टा सोहारी खाक' अपन ओछाओन ध' ली...। आइ फेर निन्न निपत्ता छल...। क्रमश: जेना-जेना राति बीति रहल छलै तेना-तेना निसबद्ध भेल जा रहल छलै...। दूर दछिनबारी टोल दिस सँ कुकुर सभक झौहटि सुनाइ पड़ि रहल छलै... मुदा एम्हर एकदम निस्तब्धता...। कुकुर सभ निपत्ता...जलमुर्गी मुँह सीने...कतहु कोनो चूलचाल नहि...। पशुपति एक्सप्रेस धड़धड़ायल पास क' गेल...फेर पुन: सन्नाटा...। अचानक लागल जेना हमर कोठलीक अगुअइत मे किछु खड़खड़ायल होअय...। कथी भ' सकैए? हेतै कथू। के आँखि खोलओ?...फेर लागल जेना खिड़की दिस किछु भरिआयल सन। आँखि खुजि गेल...। नजरि खिड़की दिस उठल...। खिड़की पर कनिञा काकी छलीह...। कनिञा काकी नहि, कनिञा काकीक मुंड...। धड़ निपत्ता...। खाली मुंड...। उपरका चारि टा दाँत निचला ठोर मे धँसल...भीजल केस माथ मे सटल...चँछायल रक्तहीन धोल-पखारल निष्प्रभ चेहरा...सोझे हमरा दिस तकैत आँखि...। उँह! भ्रम थिक। भाँगक यैह लच्छन ठीक नहि। एकभगाह क' दैत अछि। झुट्ठे। कहाँ क्यो अछि? अनठिया क' सुतबाक प्रयास कयलहुँ तँ अनुभव भेल जे हृदयक गति तेज भ' गेल अछि...धक् ...धक्!...भक्! हम डरबूक नहि छी। कहाँ केओ अछि...? हमर आँखि फक् सँ खुजल...खिड़की पर अँटकल मुँड़ हमरा ओहिना निहारि रहल छल...। एक बेर, दू बेर, कैक बेर यैह क्रम चलल...। पसेना-पसेना भ' गेलहुँ...। तरासे कंठ सुखा रहल छल...। चौकीक नीचाँ लोटा मे जल राखल छल...मुदा हिलबाक साहस...? आँखि मूनि चिचिअयबाक प्रयास कयलहुँ, "माय...माय...!"

"बौआ...बौआ! की भेलह? डर होइत छह की?", माय केबाड़ फोलि देलक। ई केबाड़ फोलि देलाक बाद मायक कोठली सँ हमर कोठली जुड़ि जाइत अछि। ओ हमर चौकी पर आबि बैसलि। माथ पर हाथ देलक। आँचर सँ हमर माथ पोछैत जल पिऔलक।

"की भेलह?"

"माय, खिड़की पर कनिञा काकी छलीह!"

"दुर् बताह! ओ बेचारी कथी लेल अओतीह? ई तोहर अपने मोनक डर छलह...। पहिने कहने छलियह भोर मे जे रेलवे दिस नहि जाह। तों अपना केँ जतेक नहि चिन्हैत छह ताहि सँ बेसी हम तोरा जनैत छिअह। ओ किऐ अओतीह बेचारी? एहि ठाम हुनक की छनि? जँ रहितनि तँ एना जयबे कैरतीह?"

पता नहि किएक हम ओहि क्षण बिसरि गेल रही जे आब प्राय: चौबीस बर्खक भ' चुकल छी...। मायक कोर मे मूड़ी गाड़ि ठोहि पाड़ि क' कनैत रहलहुँ...।

"चलह बौआ! आब सुतबाक प्रयास करह। बहुत राति भ' गेलै। अच्छा, कने घुसकह, हमहूँ एतहि पड़ि रहैत छी।"

हमरा माय सँ अपन कोठली मे जाक' सूति रहबाक आग्रह करबाक साहस नहि भेल। हम गुबदी मारि लेलहुँ...। हमरा सूतल जानि नहू...नहू माय फोंफ काटय लागलि...। आ एम्हर हम सोचैत रही...माय कहैत अछि जे ओ हमरा हमरो सँ बेसी जनैत अछि। की सबहक माय अपन संतान केँ एहिना जनैत हेथिन? की कनिञा काकी अपन बेटा सभ केँ एहिना जनैत रहथि...?

निरर्थक योजक-चिह्न...

ओहि दिन व्यास ककाक त्रयोदशा रहनि। प्राय: दस-एगारह बाजि रहल हेतै। कनिञा काकी अपन कोठली मे पड़ल-पड़ल आब सदाक लेल अनुपस्थित भ' चुकल पतिक विगत स्मृति केँ सहेजबा मे लागल रहथि कि आँगन मे हल्ला भेलै...। दुनू पुतोहु आपस मे लड़ि रहल छलथिन। पहिने ओ लोकनि एक दोसरा केँ हीन प्रमाणित कयलनि...। फेर एक दोसराक नैहर केँ गर्हित घोषित कयलनि...। संतोष नहि भेलनि तँ एक-दोसराक भाय-बाप केँ चिबा जयबाक धमकी देलनि...। तथापि किछु कसरि रहि जयबाक संदेह भेलनि तँ एक-दोसराक अंग-विशेष केँ खच्चारि केँ अँचार भरि देबाक दावा ठोकय लगलनि...।

ऐन एही अवसर पर सरबन बाबू आ राघव ललाक प्रवेश एहि लंका कांड मे भेलनि। ओहो दुनू गोटे परस्पर वाचिक आक्रमणक क्रम मे ई बिसरैत चलि गेलाह जे एक-दोसराक सहोदर छथि...। तामसक आधिक्य मे समक्ष ठाढ़ शत्रु केँ अगम्यागमनक आरोपी घोषित करैत एक टा हिंसक संतुष्टि सँ तृप्त होइत गेलाह...। कलह बढ़ैत गेलै... बढ़ैत गेलै। नौबति मारि-पीटि धरि पहुँचि गेलै...। ई तँ रच्छ रहलै जे हल्ला सुनि किछु लोक आँगन मे जुटि गेलाह आ दुनू भाँइ केँ अलग कयल गेलनि। तथापि दुनू देयादिनी अपन नेनपन सँ ल'क' आइ धरि सिखलाहा गारि सभक बरखा करिते रहलीह...।

झगड़ा तँ कहुना शांत भेल, मुदा लोक सभ कारण जानि क' चकित छलाह। एतेक साधारण बात लेल एतेक झगड़ा? त्रयोदशा होयबाक कारणेँ आइ राति घर मे माछ वा माउस बनब स्वाभाविके छलै। मुदा माछ आनल जाय वा माउस, से निर्णय नहि भ' पाबि रहल छलै। सरबन बाबूक सार केँ माछ बेसी नीक लगैत छलनि तँ राघव ललाक ससुर केँ माउस। मामिला एतहि ओझरा गेलै आ बतकुच्चनि होइत-होइत एत' धरि पहुँचि गेल रहै...। आब तँ दुनू भाँइ अड़ि गेलाह जे चूल्हि साझी रहि नहि सकैए...। आइए आ एखनहि बाँट-चूट भ' जाय।

एहन कलह कोनो नव बात नहि छलै। पहिनहुँ कतोक बेर दुनू भाँइ टकरा चुकल छलाह। दुनू केँ एक-दोसराक नेत पर शंका छलनि। दुनू केँ होनि जे दोसर महाबेइमान अछि। एम्हर हम घर लेल खटैत-खटैत मरि रहल छी आ ओम्हर ओ चोरा-चोरा क' पाइ जमा करैत अछि। एहि शंकाक आगि केँ लहकयबाक काज दुनू देयादिनी समय-समय पर बड्ड योग्यतापूर्वक करैत आबि रहल छलथिन...। मुदा आइ, आइ तँ हद भ' गेलै। कदाचित दुनू पक्ष एहि दिनक प्रतीक्षा मे छल। कनिञा काकी अपन परिवार मे होइत एहि घिनाउन विस्फोट केँ टुकुर-टुकुर देखैत रहलीह आ सोचैत रहलीह जे की हमर खून मे एतेक स्वार्थ भरल छल...।

ओहि दिन तँ बूढ़-पुरान सभ जेना-तेना बुझा-सुझा क' दुनू पक्ष केँ शांत कयलनि, परंच भानस एक ठाम नहि भेलै। दुनू घर मे लोक सभ अपन-अपन इच्छानुसार भोजन बनौलनि। एम्हर रहि गेलीह माय। तँ ओहि दिन दुनू भाँइ जेना मातृ-भक्तिक आदर्श प्रस्तुत करय लेल तत्पर रहथि। पुतोहु सभ तँ आओर आगाँ-पाछाँ, "मा! ई एक बेर कहथुन तँ जे की खाय के मोन होइत छनि? ई निश्चिन्त रहथु मा! एकदम अमनिञा रहतनि। कनिको संदेह नञि करथु। ई जे कहथिन से बना देबनि। सेबैयक खीर बना दियनु? आकि मखानक? रसगुल्ला मँगा दियनु...?" तात्पर्य ई जे एक टा सद्यः विधवा जे-जे वस्तु खा सकैत अछि वा जे-जे उपलब्ध भ' सकैत छलै, सबहक नाम गना देल गेलै...। मुदा कनिञा काकीक एक्के रट, "नहि बौआ! नहि कनिञा! हमरा भूख नहि अछि।" ओ तँ यैह नहि बूझि पाबि रहल छलीह जे जाहि आँगन मे आइ एते अट्ठाबज्जर खसल होइक ओत' ककरो कंठ मे किछु कोना धँसि सकैत छै?

दोसर दिन भोरे अधिकांश पाहुन विदा भ' गेल रहथिन। टोलक दू-चारि टा लोक आ एक-दू टा पाहुन केँ ल' दुनू भाँइ दलान पर श्राद्धक खर्चक हिसाब-किताब करय लेल बैसलाह। मामिला फेर ओझराय लगलै। ओझराइत-ओझराइत पहिने गारिक अध्याय चललै...फेर लाठी चलबाक नौबति आबि गेलै...। आब एहन स्थिति देखि लोको सभ बाँट-चूट कइए देब उचित बुझलनि। ओहि दिन तँ नहि, मुदा दोसर दिन पंच सभ जुटलाह आ भीन-भिनाउजक प्रक्रिया प्रारंभ भेल। प्रायः सभ चल-अचल संपत्तिक बखरा लागि गेलाक उपरान्त एक टा एहन वस्तु बाँचि गेलै जकरा बाँटब असंभव छलै...। ओ वस्तु चक्कू, टेंगाड़ी, कुड़हरि वा आरी माने कोनो प्रकारक हथियार सँ काटिक' वा तराजू सँ जोखि केँ बाँटल नहि जा सकैत छलै। आखिर ओहि वस्तु केँ बाँटल जाय तँ कोना बाँटल जाय? दोसर, दुनू भाँइ मे सँ कोनो ओहि वस्तु केँ बाँटय नहि चाहैत छलाह। दुनूक इच्छा रहनि जे दोसर गोटे अपन दावा छोड़ि देअय आ ई पूराक पूरा हमरे भेटि जाय...। ओ वस्तु छलीह कनिञा काकी!

पंच लोकनि चकित छलाह! वाह रे मातृभक्ति!! आइ काल्हि एहन मातृभक्त कत' देखाइ पड़ैत अछि? पुतोहुक तँ बाते छोड़ि देल जाय। पुत्रो सभ मे एहन मातृभक्ति दुर्लभ भ' गेल अछि। बड्ड भागमंत छथि एहन माय। ठीके, व्यास जी बड्ड सोचि केँ नाम रखने हेताह अपन दुनू पुत्रक। नामक प्रभाव किछु ने किछु तँ पड़िते छै ने...वाह!

अंततः पंचलोकनि दुनू भाँइ केँ एक दोसराक मातृभक्ति केँ सम्मान देबाक उपदेश दैत एहि बात पर राजी क' लेलनि जे ओ सभ 'पार' लगा लेथि। एक-एक सप्ताहक पार। माने ई जे कनिञा काकी बेरा-बेरी सप्ताह भरिक लेल दुनू परिवार रहल करतीह आ बेटा-पुतोहु केँ सेवाक अवसर दैत रहतीह। की? कनिञा काकी? कोनो आपत्ति तँ नहि? ओ की बजितथि? किछु बाजय लेल एक टा निष्कर्ष पर पहुँचब जरूरी छलनि। हुनक माथ पर चकरघिन्नी भेल छलनि...। ओ बूझि नहि पाबि रहल छलीह जे विगत दस-बारह बर्खक कालखंड मे बेटा-पुतोहुक व्यक्तित्वक जाहि अनपेक्षित पक्ष सँ ओ नहू-नहू परिचित भेलीह अछि ताहि सँ आजुक पक्षक सामंजस्य कोना बैसाबथि? ओ टुकुर-टुकुर तकैत रहलीह...। दुनू ठोर सटल रहलनि...। हुनक चुप्पी केँ स्वीकृति बूझल गेल...।

'पार' ओही दिन सँ प्रारंभ भेलै। पहिल पार भेटलनि जेठ पुत्र सरबन बाबू केँ, हुनके इच्छाक आदार करैत। ई घोषणा करैत पंचलोकनि पंचैती समेटबाक लेल उद्यत होइते रहथि कि आँगन दिस हल्ला उठलै...। हल्लाक केन्द्र पर नजरि पड़िते सभ स्तब्ध रहि गेलाह...। माँझ आँगन मे दुनू देयादिनी परस्पर भिड़ल छलीह...। असल मे भेलै ई जे पारक घोषणा होइतहि जेठ-जनी दुरुखाक केबाड़क पाछाँ सँ चूड़ी खनका क' सरबन बाबू केँ इशारा कयलथिन। ओ लग गेलाह तँ देखलनि जे पत्नीक हाथ मे मायवला पुरना टिनही बाकस छनि। हुनके दिया कनिञा काकी केँ अपन घर चलबाक समाद अगुतायल-हड़बड़ायल स्वर मे देलथिन जेठ जनी। समाद सुनियो क' कनिञा काकी 'की-करी, की-नहि'क सोच मे पड़ल रहलीह...। संपूर्ण घटनाक्रम हुनका लेल भीषण बेदनादायी छलनि...। एहि विखंडन केँ रोकबाक कोनो बाट नहि सूझि रहल छलनि। आब विखंडन केँ रोकबाक कोन कथा? ओ तँ भ' चुकल रहै। संपूर्ण वीभत्सताक संग! ओ स्वयं की करथि? कि एतबहि मे आँगन मे अनघोल मचल...।

प्रतिद्वन्द्वी देयादिनी जकाँ छोट जनीक सेहो नजरि प्रत्येक घटनाक्रम पर आ कान प्रत्येक स्वर पर रहनि। जेठजनी दुरुखाक केबाड़ लग सन्नद्ध छलीह छोट जनी दलानक कोठलीक खिड़की लग तत्पर! पारक घोषणा होइतहि छोटजनी जेठजनी केँ लपकि क' सासुक कोठली मे जाइत...सासुवला टिनही बाकस ल'क' धड़फड़ाइत दुरुखाक केबाड़ लग अबैत...चूड़ी खनकबैत...आ पति केँ किछु फुसफुसा क' कहैत देखलनि। निमिष मात्र मे ओ सभ बात बुझि गेलीह... 'गै दाइ! ई बात छैक? फुर्ती ने देखियौ! इह! लगैए हम छोड़ि देबै। आँखि आगाँ अपन आशा-अभिलाषाक अपहरण देखि जे चुप रहि जाय से एक बापक बेटी नहि।' ओ झपट्टा मारिक' बाकस केँ ध' लेलनि। छीना-झपटी मे दुनू देयादिनी असंतुलित भ' दुआरि पर सँ आँगन मे खसलीह। चोट भरपूर लगलनि...। पंच सभक नजरि जखन पड़ल रहनि तखन दुनू गोटे बाकसक कड़ी केँ पकड़ने अपना-अपना दिस घीचि लेबाक प्रयास क' रहल छलीह...। संगहि वाक्-युद्ध चालू छल...निरंतर। एक-दोसराक बेटा, घरवला, भाय, बाप सभ केँ सोझे गीड़ि जयबाक

धमकी देल जा रहल छल...।

अवाक् कनिञा काकी दुनू पुतोहु आ हुनका सभक मध्य योजक चिह्न जकाँ वर्तमान संदर्भ बुझबाक प्रयास क' रहल छलीह...।

पंच सभ दुनू देयादिनी केँ डाँटिक' फराक कयलनि आ बाकस केँ सबहक मध्य मे आनल गेल। कोन रहस्य छै एहि बाकस मे? किऐ दुनू देयादिनी एहि बाकस केँ हथियाब' लेल एतेक आफन तोड़ने छथि? ई बाकस तँ कनिञा काकीक दुरगमनिञा बाकस छनि जे हुनक बाबूजी बड्ड सख सँ देने रहथिन। तहिया जेहन रहल हो, मुदा आब तँ भ' गेल अछि पुरान... बिझायल...प्रायः जर्जर सन...। ताहि लेल एतेक तमाशा।

असल मे, दुनू बेटा-पुतोहुक मोन मे एक टा अद्‌भूत आशा बहुत दिन सँ सुगबुगा रहल छलनि...। ई सभ जनैत अछि जे ओ सभ दिन मितव्ययी रहलीह अछि...। कहियो हाथ खोलिक' खर्च नहि कयलनि। तखन तँ ओ अवश्य किछु-ने-किछु जमा करैत हेतीह। हुनका पास अवश्य कोसलिया हेतनि। एहन गुम्मी छथि जे बेटा-पुतोहु केँ हवा लागय देतीह...। जरूर बेटी लेल जोगाक' रखने हेतीह...। ओहो जे गुंजा अछि ने से माये जकाँ गहींर अछि...। मुदा ताहि सँ की? छोड़बनि थोड़े। आ गहना? भला गहना छोड़ल जाय?

राघव लला आ हुनक पत्नी केँ आशा छलनि जे जेंकि राघव छोट बेटा छथि तेँ मायक कोसलिया आ गहना पर हुनके सभक अधिकार छनि। ओम्हर सरबन बाबू दुनू व्यक्तिक सोचब छलनि जे एक तँ ओ जेठ छथि, दोसर आइयो माय सरबने बाबू केँ 'बौआ' कहैत छथिन तँ स्वाभाविके हुनक अधिकार बेसी मजगूत छनि। मुदा, दुनू पक्ष मे सँ कोनो एहि मादे प्रकटतः चर्च नहि क' रहल छल। दुनू पक्षक कान पर एहि आशंकाक उल्लू बैसल छलै जे जँ बात खुजि गेल तँ दोसर पक्ष अपन हिस्सा ने माँगि लेअय! चतुर कुटनीतिक जकाँ प्रयास कयल जा रहल छल जे अपार मातृभक्तिक प्रदर्शनक बलेँ माय केँ अपना संग राखि लेल जाय...। एक बेर माय अपन पक्ष मे, अपन हिस्सा मे आबि गेलीह तँ बाकसो अपनहि आबि जायत...। एहि लेल दुनू पक्ष साकांक्ष, सतर्क आ सन्नद्ध छल...। जखन खिड़की लग ठाढ़ि छोटजनी देखलनि जे दुरुखाक मुँह लग ठाढ़ि जेठजनी की क' रहल छथि तँ ओ जेना सेन्हे पर चोर केँ पकड़ि लेबाक अंदाज मे झपट्टा मारलनि आ पतिक कान फूकि पहिल पार अपन माथे सहर्ष स्वीकार करबाक चलल चालि खाली जाइत देखि जेठजनी पर खिसिया क' रहि गेल रहथि...।

पंच लोकनि कनिञा काकी सँ कुँजी ल' बाकस केँ फोललनि। ताहि खन कनिञा काकीक चेहरा मारकीन जकाँ मलिन-मटियौन भ' गेल छलनि...नीरक्त...निर्भाव...निष्प्रभ! आँखिक चारूकात असंख्य बादुर उड़ैत...कनपट्टी पर गिरगिट चलैत...। बाकस मे सँ बहार भेलै...दू-तीन टा पुरान साड़ी...सेनुरक एक टा गद्दी जे कदाचित साड़ी मे सन्हिआयल रहि गेल रहै...। व्यास ककाक एक टा पुरान मैलछौंह फोटो, खादीक एक टा पुरान दुहत्ती चद्दरि...आ एक जोड़ा पुरना खराम जे मृत्यु सँ पूर्व व्यास कका पहिरैत रहथि...बस्स! दुनू देयादिनी केँ विश्वास नहि भेलनि। दुरुखाक मुँह लग ठाढ़ि ओ लोकनि पहिने नहू स्वर मे फेर जोर सँ निर्देश देलथिन जे बाकस केँ उनटि-पुनटि क' देखल जाय। मौलायल आस नेने दुनू भाँइ सेहो एहि बात पर जोर देलनि। पंच मे सँ एक गोटे ईहो क' के देखा देलथिन। किछु नहि खसलै! सभ टा वस्तु ओही मे राखि क' ताला लगा बाकस कनिञा काकी लग राखि देल गेलनि। कुँजी सेहो हुनके द' देल गेलनि। एक टा पंच आग्रह करैत कहलथिन, "जाउ सरबन बाबू, आब माय केँ ल' जइयनु।" हताश सरबन बाबू मरल मोन सँ बाकस उठा माय केँ ल' क' आँगन गेलाह।

"ई जंजाल किऐ उठा क' ल' अनलहुँ। फेंकि दितियै डबरा मे वा द' दितियै ओकरे सभ केँ जकरा सभक करेज फटैत छलै एहि लेल।" आँगन मे ठाढ़ि पत्नी हुनका डाँटय लगलथिन। ओ कनेक थकमका गेलाह। ओम्हर छोट जनी केँ ई बात खबखबा केँ लगलनि। ई राँड़ी की बुझैत अछि? ओ खौंराक बेटी अछि तँ हमहू जलबारक बेटी छी। घुमा-फिराक' कूट करत तँ हम नञि बूझबै? आ हम छोड़ि देबै की?

"हमर सभक करेज किऐ फाटत? फटतै ओक्कर सभक जकरा अपन बेटाक सराध लेल ढेउआक कमी होइ आ जे निर्लज्ज जकाँ बाकस चोराक' भागय।"

एहि जोरगर आक्रमण सँ जेठजनी छिलमिला गेलीह। ओ आँचर उठाक' सूर्य दिस तकैत बजलीह, "हे दिनकर दिनानाथ! जनिह' तोंही...। जरल उगै छह...जरल डुबै छह...। धोंछी सभ हमर बेटा केँ नजरि पर चढ़ौने रहैए...। तोंही निसाफ करिह'। हे नाथ! गुँहखौंकी सभ केँ मुँह मे खदखद पिलुआ फरबिह' हे दिनानाथ!"

आब तँ छोटजनी केँ सनसना केँ लगलनि। एहन घिनौन आक्रमण! नञि। आब अप्रत्यक्ष आक्रमण सँ काज नहि चलत। प्रत्यक्ष आक्रमण बेसी चोटगर, "हमरा किऐ पिलुआ फरत? फरतौ तोरा सभ केँ। तोहर बेटा केँ...तोहर चाँद सन घरवला केँ...भाय केँ...बाप केँ...आ सेहो नेडरिया पिलुआ...।"

एवंप्रकारेँ प्रत्यक्ष आक्रमणक क्रम चलैत रहल...चलैत रहल...।

अपूर्ण आशाक साइड इफेक्ट...

आ ओही दिन सँ शुरू भ' गेलनि कनिञा काकीक जीवनक एक टा नवीन क्रम...। कड़ाचूर मेहनतिक क्रम...। ओना तँ ओ अपनहि बैस क' खायवाली कहियो नहि रहलीह, मुदा आबक कथा किछु आने छलै...। जाहि बेटाक पार मे ओ रहथि, घरक कोन काज नहि करथि? चाउर बिछब, चिक्कस चालब, घर-आँगन बहारब, बच्चा सभ केँ सम्हारब...माने ई जे कोनो-ने-कोनो काज मे लागले रहैत छलीह...। तैयो जँ केओ कमी निकालि-निकालि क' फज्झति कर' पर तुलल रहय तँ की कयल जाय? दुनू पुतोहु अपन-अपन पार मे हुनका पर क्षुब्ध रहैत छलथिन। हुनका सभ केँ शंका नहि विश्वास छलनि जे ओ महाबेइमान छथि...नमक हराम छथि। जेठजनीक पार मे छोटजनीक दुआरि पर बैसि जायब वा हुनक बच्चा केँ दुलारब तथा छोटजनीक पार मे जेठजनी सँ बतिआयब वा हुनक कोनो सौदा दोकान सँ आनि देब कनिञा काकीक बेइमानी मे गनल जाइत छलनि...। रहरहाँ घुमा-फिराक' व्यंग्य तँ कयले जाइत छलनि जे ओ अपन सभ टा कोसलिया बेटी केँ द' देलनि...। एहन अवसर पर बेटी आ नातिक लेल होइत गारि-सरापक बरखा हुनक आत्मा केँ हेहरु क' दैत छलनि...। उनटि क' उत्तर देब वा आपत्ति करब हुनक स्वभाव कहियो नञि रहलनि। मोनहि मोन कूही होइत ओ एतबे सोचथि जे ओइ बेचारीक कोन दोख? ओ तँ अपनहि दैवक डाँग सँ थकुचायलि अछि। एकमात्र बारह बर्खक बेटा केँ कहुना क' पोसैत ओ कतेक कष्ट सँ जीवन बिता रहल अछि, से कोनो नुकायल छै? केकरा नञि बूझल छै? तैयो एतेक गारि-सराप।

जखन कखनो गुंजाक मादे सोचैत छलीह कनिञा काकी तँ लगैत छलनि जेना केओ करेज केँ पकड़ि क' निचोड़ि दैत होनि...। कतेक दुलारू रहय बापक! पतिक आगाँ बेटी केँ डाँटय के कहियो हिम्मति नहि भेलनि हुनका। से आइ...। कखनो क' अपन बेटी पर गर्व सेहो होइत छलनि। लगैत छलनि जे बेटी हुनको सँ बेसी साहसी छनि। अपना नवारी मे लाख कष्ट रहल होनि...कम-सँ-कम सिनेही पतिक छाँह तँ उपलब्ध रहनि...आ गुंजा केँ?

ककर भाग मे की लिखल रहैत छै, से के जनैए? जहिया व्यास कका बेटीक लेल वर देखि क' आयल रहथि तहिया कनिञा काकी केँ बड्ड संतोष भेल रहनि जे बेटी मात्र पौने कोस दूर

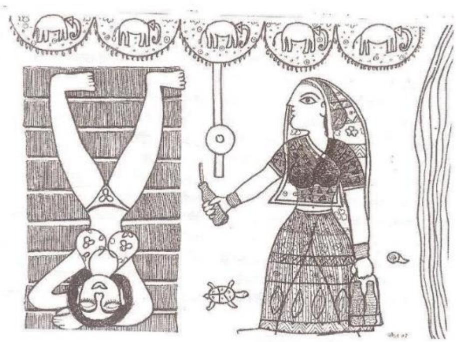
रहत। एहि गाम सँ पूब थोड़ेक दूरी पर खिरोइ आ तकर बाद ढढ़िया...। ढढ़ियाक पंडित उमाधर झा कें के नहि चिन्हैत छनि? परोपट्टा मे नामी...प्रसिद्ध वैदिक! तिनक पोता। गोर नार चकैठ सन धूआ। बी.ए. पास। की हेतै जे एखन कोनो नोकरी नहि भेलनि अछि? तत्काल उत्साहपूर्वक खेतिए मे लागल। संगहि गामक सार्वजनिक काज सभ मे आगाँ-आगाँ रहनिहार दुस्साहसी युवक। के जनैत रहय जे यैह दुस्साहस काल भ' जेतै।

सतासीक चढ़ल बाढ़ि मे लगनमा पुल लग खिरोइक उफनैत धार मे हेलबाक दुस्साहस ढढ़ियाक तीन टा नवयुवक कें गीड़ि गेल रहै...। ओही मे ओहो रहथि। सात दिनुका बाद जखन पानि उतरल रहै तँ कोस भरि दूर ततैला लग बबूरक झोंझ मे ओझरायल लहास भेटल रहै...फूलल-फूलल...किछु-किछु सड़ल सन। कहुना क' संस्कार कयल गेल रहै। एहीक संग गुंजाक सभ टा स'ख-मनोरथ जेना बाढ़िक संग बहि गेल रहै...। आब तँ कहुना क' बेटाक लेल जीबाक छलै...। से बस संघर्ष करैत जीबि रहल अछि...।

गुंजा कें बड्ड प्रेम आ भरोस छलै अपन भाय सभ पर। भाय सबहक विरुद्ध ओ किछु सुन' लेल तैयार नहि रहल कहियो। नेनपनो मे झगड़ा भेला पर यदि कोनो संगी ओकरा भायक गारि पढ़ि दैक तँ ओ किटकिटा क' संगीक मुँह नोंचि लेअय। आर जे गारि देबाक हो से दे, मुदा यदि हमर भाय सभ कें किछु कहबें तँ छोड़बौ नञि, से बूझि ले। भायक प्रति ई प्रेम बिआहक बादो बनल रहलै। तें ने ओ सभ साल दुर्गापूजा मे जे नैहर आबय तँ भरदुतिया मे भाय सभ कें बड्ड सिनेह सँ नोतैत छलि...आ टोलक छोट-पैघ बेटी-धी सभ कें प्रेरित करैत भरपूर ओरिआओन सँ सामा-चकेबा खेलैत छलि। कतेक विश्वास छलकै छलै ओकर आत्मा सँ जखन ओ बेस टहंकार सँ गबैत छलि—

गाम के अधिकारी अहाँ सरबन भैया यौ
अहाँ राघव भैया यौ
भैया गोठ चढ़ि पोखरि खुना दिय'
चम्पा फूल लगा दिय' यौ...।

मुदा, कहाँ सुनि सकलथिन भाइ सभ बहिनक करुण हाक कें। बहिनोइक श्राद्ध मे जे दुनू भाँइ नोत पूरि क' अयलाह, से जेना तकर बाद ढढ़ियाक बाटे बिसरि गेलाह...। राजनीतिक काज सँ बौआइत सरबन बाबूक लिस्ट मे ढढ़ियाक नामे नहि छलनि आ राघव लला, तँ सहजहि एक टा अलगे दुनिया मे मस्त रहैत छलाह। अभावग्रस्त गुंजा एक बेर पूसी पूर्णिमाक अवसर पर गौतम कुंडक मेला मे माय सँ भेट क' कय कहने रहनि जे भैया सभ

कें कनी मदति करय लेल कहिअहुन...। मुदा भैया सभ तँ सुनिते मातर अपन-अपन रोदना ततेक ने पसारि बैसलथिन जे मायक मुँहक बात मुँहे मे रहि गेल रहनि...।

तैयो गुंजा साहस नञि छोड़ने अछि...। की भेलै जे नैहर आयब छोड़ि देने अछि? बापोक श्राद्ध मे नहि आयलि...। खूब जनैत छथि ओ अपन बेटी कें। अपन दुर्दशा माय कें देखाब' नहि चाहैत अछि...। जो गै बेटी! हम अपन अभागक अतिरिक्त तोरा किछु नहि द' सकलियौ...। यदि हमरा पास किछु रहैत तँ तोरा एना बेलल्ला नहि होब' दितियौ...।

आ एम्हर बेटा पुतोहु कें होइत छनि जे बेइमान बुढ़िया सभ किछु बेटी कें द' देलक...। सभ किछु? कथी-कथी? स्वार्थक आवेग मे हुनका लोकनि कें एतबो स्मरण नहि रहैत छनि जे हमरा पास रहबे की करय? गहनाक नाम पर मायक देल एक जोड़ी माकड़ी। ओहि मे सँ एक टा कें तोड़बा क' बड़कीक बेटा कें हनुमानी बनवा देलथिन तँ दोसर पर नजरि गड़ि गेल रहनि छोटकीक। ओहि सँ ओ बाली बनवा लेलनि। रहल टका! तँ यदि से रहैत तखन यैह दुर्दशा रहैत हमर आ हमर बेटीक...?

सोचैत-सोचैत कनिञा काकी अपन विगतजीवनक छानबीन करय लगैत छलीह...। कत' गलती भ' गेलनि? कत' चूकि गेलीह? जे किछु जहिया आमदनी होइत छलनि तकर पाइ-पाइ ओ परिवार कें बनाब' मे खर्च करैत रहलीह...। सख-सधोरि कें कोठीक कन्हा पर रखने छलीह...। तीर्थ यात्रा ककरा कहैत छै ओ कहियो नहि जानि सकलीह। बड्ड भेलनि तँ गौतम कुंड, अहिल्या स्थान वा बेसी-सँ-बेसी गंडेसर...पयरे...दर्शन-पूजा क' बिनु कँचा खर्च कयने आपस...। सदा एक्के टा लक्ष्य! धिया-पुता सम्हरि जाय...मनुक्ख बनि जाय...आर की? कत' कसरि रहि गेलनि प्रयास मे? सत्य कही तँ ओ यदि कमी कयबो कयलनि तँ बेटिए संग...। ओहन चंसगर बेटी! कतेक इच्छा रहै ओकरा पढ़बाक। मुदा कोना जाय दितथिन कमतौल...। पाँच किलोमीटर दूर...केओ संगी नहि, बेटी जाति... ओह! यदि ओ पढ़ि-लिखि गेल रहितनि तँ आइ...। दुनू बेटाक बिआह बड्ड स'ख सँ कयने रहथि। कहाँ जनैत रहथि जे बिआहक लेल प्रस्थान करैत बेटा सभ कें परिछनक उपरान्त परम्परानुसार जे छाती सँ लगौतीह से जेना माय सँ बेटाक विमुखताक प्रस्थान-पर्व सिद्ध हेतनि...। अपना जनतबे पुतोहु सभ कें कोनो कम सिनेह देलथिन? दुनू पुतोहु कें हुलास सँ नव-नव नाम देने रहथिन—हीरा सुन्नरि आ फूल सुन्नरि। जेना आन-आन सासु लोकनि करैत जाइत छथि तेना ओ कहियो पुतोहु सभ कें कसिक' नहि रखलथिन। टोलेक देयादिनी छलथिन 'अरेरवाली बहिन'। ओ कहबो करथिन, "कनिञा एना ढील देबै तँ पछतायब। कहबी छै, हल्लुक सवार घोड़ा फउद मारैए।" परंच एहन अवसर पर कनिञा काकी खाली हँसि क' रहि जाथि। कहियो भारी सवार होयबाक प्रयत्न नहि कयलनि। किछु-ने-किछु हेर-फेर क' कोसलिया जमा करबाक लुतुक रहैत छनि स्त्रीगण मे। कोनो-कोनो चतुरी सँ चुपचाप लहनो लगबैत छथि। मुदा ओ कहियो एहि दिशा मे सोचबो नहि कयलनि...। ककरा सँ चोर 'बितथि? आ आइ हुनका पर आरोप मढ़ल

जाइत छनि...। आरोप नहि जेना कलंकक टीका...। अपन हाड़-हाड़ निकलल देह केँ निहारैत हुनका लगैत छलनि जे कदाच टूटि क' रहि गेल अपन निराधार आशा-अपेक्षा केँ देखि ओ लोकनि एतेक खिसिया क' रहि गेल छथि जे...। कदाच एही कारणेँ जिनक पार मे ओ रहैत छथिन तिनक तामस हरदम लहरल रहैत छनि..। कदाच तेँ ओहि सप्ताह भरि ओइ घर मे भात बहुत कम बनैत छै...। आ जतबा बनैत छै से कनिञा काकीक लेल नहि रहैत छनि...। हुनका लेल मकइ वा बड्ड भेल तँ गहुमक जनहा रोटी आ तरकारीक नाम पर किच्छो वा नोन-तेल। हुनका माछ-माउस वा पियाजु-लहसुन सँ दिक्कति होइत छनि। होइत छनि तँ होइत रहनु...। ओहि सप्ताह मे उपेति क' तीन-चारि दिन बनबे करतै...।

भीन भिनाउजक बादे सँ दुनू भाँइ दनादन प्रगति क' रहल छलाह...। गामक लोक केँ देखि क' ठकमूड़ी लागि जानि। दुइए साल मे दुनू भाँइ दड़िभंगा मे लक्ष्मीसागर मोहल्ला मे छपकी पर डेढ़-डेढ़ कट्ठा जमीन ल' नेने छलाह आ एतय गाम पर तीन-तीन कोठली पक्का घर सेहो बना नेने रहथि। बस दलानवला भाग टा पुराने छलै...। माटिक भीतवला एक टा पैघ कोठली। एहि कोठली सँ आँगन दिस जाउ तँ एत' सँ ओत' धरि दुआरि जकर एक दिस एक टा एकचारी कोठली। एहि मे कनिञा काकी रहैत छलीह। दलानवला पैघ कोठली मे एक दिस चारि-पाँच टा माटिक कोठी सभ जे आब प्राय: खालिए रहैत छलै...कहियो तोड़ि क' फेंका जयबाक प्रतीक्षा मे। एहि कोठली मे केओ बाढ़नि-सोढ़नि नहि दैत छलै...। साझी चीज साँग पर...। कहियो क' मोन होनि तँ कनिञे काकी बहारि-सोहारि दैत छलथिन—पारवालीक उलहन सुनियो क'। कोठली सँ बाहर आउ तँ दलानक बरंडा पर एक टा पुरना चौकी राखल...। गर्दा सँ भरल। दलानक काजे कोन? सरबन बाबू केँ गाम-गाम राजनीति करय सँ पलखति नहि आ राघव ललाक दलान छलनि गामक टीसन वा ब्रह्मस्थान वा पंचायत भवन जतय संगी सभक जुटान होइत छलनि...। के देखैए दलान केँ? दुनू केँ अपन-अपन परिवारक बेसी चिन्ता छलनि...। कहुना प्रगति करी...। से दुनूक प्रगति देखि कनिञो काकी चकित छलीह। जे लोकनि बापक श्राद्ध मे एक बीघा खेत बेच लेलनि...। से एही बीच मे एतेक पाइ कत' सँ आनि लेलनि? एहन अवसर पर ओ अपन कान छूबि बाबा वैद्यनाथ सँ माफी माँगि लेथि...। क्षमा करब हे बाबा! हमर नजरि नहि लगौक। काकीक बेटा तँ बेटा, पुतोहु सभ तँ आर होशियार छलथिन। मुट्ठी बान्हि क' खर्च करैत जाइत छलथिन। खास क' सासुक लेल तँ हुनकर सभक मुट्ठी किछु आर कसि जाइत छलनि...। ओ सभ किछु देखैत रहैत छलीह...बुझैत रहैत छलीह आ सहैत रहैत छलीह...।

गामक स्त्रीगण सभ प्राय: एहि बात लेल निवसाइत रहैत छथि जे ओ चारि-चारि टा हरिबासर कयने छथि। मुदा, एहि दू बर्ख मे कनिञा काकी कतेक हरिवासर क' चुकल छलीह, से के जानय...। अपना केँ साधिक' राखि देने रहथि ओ...। एम्हर हम कहियो हुनका मुख पर तृप्तिक लेशो नहि देखि सकल छलहुँ। सदिखन जेना गिल्ल छाउर अउँसल...। ईह! की सुन्नर अउँठिया केस रहनि हुनक। से आब धड़धड़ा क' पकैत-ओझराइत बगड़ाक खोंता भ' गेल छलनि...।

इमलीक बूढ़ भूतहा गाछ...

''हँ-हँ! चल' दियौ...चल' दियौ...।'' चारिम बेर दही परसल जा रहल अछि...। दहीक बारिकक संगे चीनी, डालना, आ बुनियाँक बारिक सेहो गतिशील-सक्रिय छथि...। बेसी लोकक पेट भरि चुकल छनि। तैयो रसना मानि नहि रहल छनि...। छीलल माथ...चानन लेपल कपार...पीयर धोती, पीयर जनेउ आ भागलपुरी दोपटा सँ शोभित सरबन बाबू आ राघव लला हाथ जोड़ि-जोड़ि क' आग्रह क' रहल छथिन, ''हड़बड़ाइ नहि जाइ जाउ। सभ केँ इच्छा भरि भोजन करय दियनु। कोनो वस्तुक कमी नहि...।''

जिनक पेट भरि चुकल छनि से मोने मोन अपन एहि मूर्खता पर पछता-खिसिया रहल छथि जे पहिने चूड़े बेसी ल' लेलाह। एतबे नहि, पहिले वा दोसरे बेर मे दही अहगर क' ल' लेलाह। ईहो नहि ध्यान देलनि जे गर्मीक पुरान दही खटगर होइत छै आ भोज मे तँ पहिने पुराने दही परसल जाइत छै। आब असली खायवला दही परसल जा रहल अछि...। मुदा, खाथु कोना? पेट मे जगह कहाँ छनि? आ बुनियाँ कोना खयताह? अपना केँ संसारक सभ सँ बड़का उलूकनन्दन बुझैत ओ लोकनि मुँह लटकौने किछु बेसी अग्रचेती सभ केँ देखि जरि रहल छथि जे कोना ओ सभ पहिने तँ हाथ बारने रहलाह आ आब हाथ-मुँह चारिम गेयर मे चला रहल छथि..।

हम सहटि क' कनिञा काकीक आँगन दिस बढ़ि जाइत छी। एत' अलगे अनघोल मचल अछि...। बाहर पुरुष वर्गक पहिल खेपक भोज आब लगिचायल छै। योजनानुसार स्त्रीगणक बिझो भ' गेल अछि। आब यावत पुरुष वर्ग भोजन क' कय उठत, अँइठ-कूठ उठाओल जायत, खरहरा देल जायत तावत स्त्रीगण केँ पारस देल जेतनि। पूरा आँगन भरल अछि...टोल भरिक बेटी-धी आ बूढ़-पुरान स्त्री सभ सँ...। सबहक हाथ मे थारी आ बट्टा। ककरो-ककरो हाथ मे बट्टाक बदला लोटा। पारस परसल जा रहल छै। सभ केँ पहिने ल' लेबाक हड़बड़ी लागल छै। दुनू देयादिनी अतिव्यस्त छथि।

''केओ छूटथि नहि। सभ केँ भरि इच्छा दियनु। हे दाइ सभ, पहिने पारस ल'क' अपन-अपन आँगन ध' अबै जाउ। आ हे, आँगने मे नहि रहि जायब। जल्दी सँ घुरि क' अबै जाउ आ भरि इच्छा भोजन करै जाउ। अहाँ सभ कुमारि-बारि छी...भगवती स्वरूपा छी। अहाँ सभ जे भरि पोख खा लेब आ भगवती केँ कहबनि तँ मा केँ अवस्स पइठ हेतनि...।'' जेठजनी अपन बोल केँ आर मधुर बनबैत आग्रह करैत छथिन।

''हँ-हँ किऐ नहि! जीबैत रह तँ गूह भात आ मुइला पर दूध भात। इह! नाटक ने देखू!! एहने पइठ भगवान अहूँ सभ केँ देथि!!!'' चउदह बर्खक मुँहफट बुचियाक टिप्पणी केँ सुनैत मातर ओकर बड़की बहिन कामिनी घबड़ा जाइत अछि। ओ बुचियाक मुँह पर तरहत्थी रखैत डँटैत अछि, ''बुचिया तोरा बाज' के ठेकान नहि छौ। तोहर ठोर पर बड़ी बड्ड पाक' लागल छौक। हरदम लुबलुब करैत रहैत छें। बेसी उचितवक्ताक सारि नञि बन।'' ई कहि कामिनी एक ठुनका बुचियाक गाल पर दैत अछि।

ई जेना बड्ड अनसोहाँत लगैत छै गितिया केँ। बुचिया ओकर संगी छै। दुनू मे 'फूल' लागल छै। आब कामिनी केँ किछु कोना कहौक गितिया, मुदा ओकर अप्पन जीह केँ के रोकि लेतै, ''अयँ यै जलबार वाली भौजी! गुंजा दीदी केँ नहि देखै छियनि। एहू बेर नहिए बजौलियनि? जाय दियौ। आबि क' की करितथि? माय केँ तँ चिबाइए गेलियनि अहाँ सभ...।'' गितियाक एहि कथन पर आस-पासक सभ चौंकि पड़ैत अछि। केओ बजैत तँ नहि अछि किछु, मुदा सभ केँ तामस बड्ड होइत छै। ई दुनू धोंछी सभ लाहेब करत। जँ जलबारवाली वा खौंरावाली सुनत तँ पता नञि की हैत? भोज खाइते रहि जयतीह छिछिआहो सभ! मुदा, लगैए, दुनू देयादिनी कदाच बुचिया वा गितियाक टिप्पणी नहि सुनि पौलनि अछि। यदि सुनबो कयने हेतीह तँ संभवत: अनठिया देलनि अछि...।

हम दलान पर आबि जाइत छी। बस्स। किछु काल आर। पहिल खेपक भोज सम्पन्न भ' जेतै। आ फेर पान-सुपारी लेल घमासान मचत...। हम सहटैत-सहटैत अपन दलान पर आबि जाइत छी। आँगनक गेट बन्न अछि। माय सरबन बाबूक आँगन गेल अछि। हम दलानक

आगाँ भालसरीक छाँह मे कुर्सी ध' बैसि जाइत छी...। अकास साफ अछि...। कूदि-फानि क' मेघ सभ दखिन-भर चलि गेल अछि। भ' सकैए पच्छिम मे बरसल होअय। एहि गाम धरि अयबाक साहस नहि क' सकल। संभवत: इन्द्र कें अपन पराजय मोन पड़ि गेल हेतनि...।

अन्हरियाक पंचमीक उदास चान रेलवेक ओइ पार आमक गाछीक उपर उगि आयल अछि। नहू-नहू रेलवे आ तकर ओइ पार बल्ला मे ठाढ़ इमलीक बूढ़ भूतहा गाछ देखाइ पड़ि रहल अछि...। नहि जानि कतोक भूत-प्रेतक बास छै ओहि गाछ पर...। ई कोनो हम नहि कहि रहल छी। कतेक लोक देखि चुकल छथि। कोनो-कोनो महिसवार कें तँ पसर चरबैत काल घेरियो नेने रहै आ नकिआयल स्वर मे तमाकुल मँगने रहै...। सुनै छियै, ओहि इमली गाछ पर जतेक भूत-प्रेत अछि से प्राय: वैह अछि जे कोनो-ने-कोनो कारेणेँ रेल सँ कटल अछि...। जहिया ई रेल लाइन बनल हेतै तहिया के सोचने हैत जे कतेक लोकक लेल अंतिम प्रस्थानक कतेक सहज-सुलभ-सस्त-साधन उपलब्ध कयल जा रहल छै...। मुदा नहि! कहाँ प्रस्थान क' पबैत अछि केओ? कहाँदन सभ कें ओही इमली पर वास लेब' पड़ैत छै...। की कनिञा काकी सेहो ओही पर...? मुदा, एहि ग्यारह-बारह दिन मे कहाँ कतहु नजरि आयल अछि हुनक धूआ? खाली ओहि राति...।

एक मुट्ठी भात...

ओहि राति हमरा लग सूतलि माय फोंफ कटैत रहय। बेटा कें वात्सल्यक सुरक्षा दैत...। की हम सुरक्षित भ' गेल रही? खिड़की पर सँ कनिञा काकीक मुंड जरूर निपत्ता भ' गेल रहनि...परंच मोन मे सन्हिआयल हुनक आँखि ओ बेधक दृष्टि...। की कहय चाहैत रहय ओ दृष्टि...? की अर्थ रहै ओकर...? ओना किऐ देखने रहथि कनिञा काकी हमरा ओइ दिन?

ओइ दिन कनिञा काकीक नाति आयल रहनि—नानी कें देखय। माय सँ जिद् क' कय। कतबो मजगूत हृदयक होथि गुंजा परंच मायक लेल दरेग तँ छलनिहें ने। की करितथि? नहि रोकि सकलथिन बेटा कें। कहने रहथिन जे नहि मानबेँ तँ जो मुदा साँझ धरि घुरि अबिहेँ।

तहिया काकी छोटजनीक पार मे छलीह। भोरे-भोर आबि जुमल ओहि बारह बर्खक पाहुन कें देखिते छोटजनीक पारा चढ़ि गेलनि। फल भोग' पड़लनि धिया-पुता कें। अनेरे माय सँ मारि खाइत ओ सभ हकबका गेल जे ओकर सभक अपराध की छै? तामसे छोटजनी बहुत कम मात्रा मे भात बनौलनि। एतबहि जे हुनक अपनहुँ नेना सभ लेल अपर्याप्त रहनि...। ओ ओहि बारह बर्खक पाहुनक आगाँ मकइक रोटी आ रामतरोइक तरकारी परसि देलथिन आ नहाय लेल बाड़ी मे चलि गेलीह...। एम्हर ओ बच्चा कहुना क' दू कौर खयलक आ नानीक मुँह ताकय लागल...। काकीक करेज मे हूक उठलनि...। हुनक आत्मा कलपि उठलनि...। हुनका लगलनि जेना अन्तस मे जमल कोनो वस्तु पिघलि रहल होनि आ गरा बकौर लागि रहल होनि...। ओ अपना क' कहुना क' सम्हारलनि आ एक टा निर्णय लेलनि...। लाज तेयागि क' जेठजनीक दुआरि दिस बढ़लीह...कनेक थकमकयलीह...आ चढ़ि गेलीह दुआरि पर...।

"हीरा सुन्नरि, एक मुट्ठी भात देब?" ई सुनिते हीरा सुन्नरि किटकिटा उठलीह।

"केओ कमा क' राखि गेल छै की? हुँह! अंगोर राखिक' पटपटा नहि देबै जे भात देबै?"

"कनिञा, हमर जे दुर्दशा करबाक होअय, से क' लेब...मुदा ओहि अबोध कें...?" पहिल बेर कनिञा काकीक स्वर मे आपत्ति प्रकट भेल रहनि।

"अरे, वाह रे अबोध! ककरो बापक किछु धारने छियै की? केओ खराँत राखि गेल अछि की? एतबे दरेग छनि तँ निकालथुन ने कोसलिया आ खुअबथुन रसगुल्ला...।"

देयादिनीक चिकरब सुनि छोटजनी बाड़ी मे सँ प्रकट भेलीह...सद्य:स्नाता...सही अर्थ मे एकवस्त्रा...भीजल केस नग्न पीठ पर लहराइत... साया कें छाती पर वामा हाथेँ सम्हारने...। स्थिति कें अँटकारैत-अँटकारैत हुनक कान मे जेठजनीक संवादक अंतिम अंश नीक जकाँ पड़लनि,

"...बनैत जायत सभ धन्ना सेठ...आ...एक टा पाहनु कें दू मुट्ठी भात खुअबैत हींग चूब' लगैत छै!"

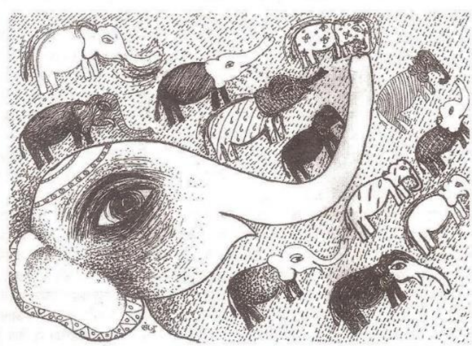
छोटजनी कें लेसि देलकनि। तरबाक लहरि मगज पर चढ़ि गेलनि...। ओ खरमासक आगि जकाँ लहकि उठलीह...। ओ जल्दी-जल्दी सायाक डोरी कें छाती पर कसलनि आ कनिञा काकी संग व्यास ककाक सात पुश्तक उद्धार करैत लपकलनि। हुनक झौंटा पकड़ि क' घिचलनि। कनिञा काकी तलमला क' खसि पड़लीह...। आब ओ दुनू हाथें कसि क' झोंटा कें ध' लेलथिन आ घिसिअबैत-घिसिअबैत अपन दुआरि लग आनि पटकि देलथिन...।

"आइ आब' दे मुन्ना के पप्पा कें तँ भात खुअबैत छियौ...। तोरो आ तोहर नाति कें सेहो...। गै राँड़ी...बुढ़ौरी! तोँ गेलय की करय मुदइ के दुआरि पर? हमरा बदनाम करय लेल? आइ तोहर भथियान ने चहका देलियौ तँ हमहू भोला मिसरक एक बूँदक नहि...।"

एवं प्रकारेँ सासुक इलाज कय ओ अपन घर मे कपड़ा पहिरय चलि गेलीह आ ओत्तहि सँ गरियबैत रहलीह...।

चटुआ पर भोजन लेल बैसल नाति नानीक दुर्दशा देखि पहिने तँ हकबकायल...फेर किछु नहि फुरयलै तँ कानय लागल...। आ कनिञा काकी! ओ ने किछु बाजि रहल छलीह आ ने कानि रहल छलीह। बस चितांग पड़ल शून्य दृष्टिएँ अकास दिस तकैत रहलीह...। नातिक कानब सुनि चेत भेलनि...। जेना-तेना उठलीह आ नाति कें पँजिया क' कानय लगलीह...।

ओही दिन बेरू पहर नाति अपन गाम चलि गेलनि। संयोग सँ हम खरदाहाक खेत देखि

आपस होइत रही तँ देखलियै जे रेलवेक ओइ पार जे गाछी सभक बाद डिस्ट्रिक्ट बोर्डवला साबिकक सड़क छै ततहि कनिञा काकी नाति कैँ विदा क' रहल छथि...। विदा करबाक ढंग कनेक विचित्रे सन...। भरि पाँज क' नाति कैँ पकड़ने ओकर मुँह, आँखि, कान, कपार सभ कैँ धड़ाधड़ चूमि रहल छलीह। नानीक पाँज मे फँसल नाति कसमसा रहल छल, मुदा ओ ओकरा जेना मुक्त कर' लेल तैयार नहि रहथिन...। कननमुँह भेल नाति कैँ गसियाक' पकड़ने विह्वल भेलि कनिञा काकी अचक्के हमरा समक्ष मे ठाढ़ देखि ठमकि गेल रहथि...। नाति मुक्त भ' पैघ-पैघ साँस लेब' लगलनि...। तखन कनिञा काकीक आँखि विचित्र छलनि। नजरि झुकि गेल रहय हमर...। नाति विदा भ' गेलनि। हमरा लागल जे ओ आब गाम घुरतीह। पुछलियनि तँ ओ हमरा बढ़ि जयबाक संकेत कयलनि आ अपने जाइत नाति कैँ पाछाँ सँ देखैत रहलीह...देखैत रहलीह...। की ओ वस्तुत: नातिए कैँ देखि रहल छलीह वा आर किछु...? हम पच्छिम दिस अपन गाम जा रहल छलहुँ...। कतेक बेर घुरिक' तकलहुँ तँ देखल जे ओ ओहिना ठाढ़ पूब दिस देखि रहल छथि...लगातार...।

ओहि दिन जखन ओ गाम पर घुरि क' अयलीह तँ अपन दु:ख की कहितथि बेटा सँ? ओ तँ पहिनहि सँ तैयार भेल बैसल रहनि स्वागतक हेतु। एक टा हाथ छोड़ब रहि गेलै नहि तँ कोन दुर्दशा बाकी रखलकनि राघव लला! बेटाक मुँहें ओहन घिनौन-घिनौन गारि सुनिक' काकी कैँ लागि रहल छलनि जे हाड़ टा रहि जायत नहि तँ देहक माउस गलि गलि क' खसि पड़त...। इच्छा भेलनि जे जँ एहि काल धरती फाटि जाइत तँ ओहि मे समा जइतहुँ...। मुदा से संभव कहाँ छलनि...?

सरबन बाबू एहि सभ सँ निरपेक्ष। हुनक प्रत्येक भंगिमा जेना यैह कहि रहल छलनि, "हमरा नहि कह किछु। हमर पार मे तोँ एखन नहि छेँ। ओकरे कही जकर पार मे छही...।"

अगत्या ओहि दिन कनिञा काकी साँझ सँ ल'क' राति धरि टोल-पड़ोस आ गामक कोन अल्लाँ बाबू आ फल्लाँ बाबूक ओत' नहि गेलीह...किनकर-किनकर खुशामद नहि कयलनि..."हमर निसाफ करै जाउ...!" मुदा, कोनो गोटे दोसराक घरेलू मामिला मे बजबाक जरूरति नहि बुझलनि...। दिन भरि दोसराक घरेलू बात कैँ कौचर्यक स्थायी विषय बना क' मजा लेनिहार स्त्री-पुरुष प्रत्यक्षत: हिनक मामिला मे हस्तक्षेप करब अनुचित बुझलनि...। असल मे सरबन बाबूक ब्रह्मपेंच आ राघव ललाक लंठइ सँ सबहक पिल्ही चमकि रहल छलनि...। के उपकार क' कय फँसत ग'। जाय दियौ। फेर तँ माय-बेटा, सासु-पुतोहु एक्के हैत...। बुड़बक बनब हम सभ। छोड़ह-छोड़ह। हमरा सभ कैँ कुकुर कटने अछि की? जानय जौ जानय जाँत। हमरा सभ कैँ अपने कोन कम समस्या अछि? आ जत' दू टा बासन रहैत छै ओतहि ने ढनमन होइत छै...। तखन घरक बात ल'क' दरबज्जे-दरबज्जे अँगने-अँगने बौआयब...। ई कोन नीक बात भेलै? नञि अपने चैन सँ रहतीह आ ने हमरा सभ कैँ रह' देतीह गुंजाक माय। लगैए ईहो सनकल जाइत छथि...।

भोर जे कहियो नञि भेलै...

सनकि तँ गेले रहथि ओ। तखन ने ओहन विचित्र रूप धारण क' नेने रहथि...। ओहि राति ओ घुरिक' आँगन नहि गेलीह। दलानवला कोठली मे कोठी सभक दोग मे जाक' पड़ि रहलीह...। एक दिन...दू दिन...तीन दिन...। हम एहि बीच मे दड़िभंगा गेल रही। तेसर दिन जखन चारिबजिया ट्रेन सँ गाम अयलहुँ तँ ज्ञात भेल जे तीन दिन सँ ओ ओही अवस्था मे बिनु खयने-पीने ओही ठाम कखनो बैसल, तँ कखनो पड़ल रहैत छथि...। ने तँ किछु बजैत छथि आ ने ककरो बातक उत्तर दैत छथिन। निकासो लेल बाहर जाइत केओ नहि देखलकनि अछि। भ' सकैए रातिक' एकांत मे जाइत होथि। सभ समझा-बुझा क' हारि गेल अछि...हुनका पर कोनो असरि नहि...।

हम जखन पहुँचल रही तखन तुरंत सूर्य अस्त भेल छलाह। दलानक कोठली अपेक्षाकृत फइल रहलाक बादो किछु भरिआयल सन आ अन्हार सन लागि रहल छलै। कदाच् कोठी सभक कारणें...। आँखि गड़ाक' देख' पड़ल रहय हमरा...। हम मृदुल स्वर मे टोकलियनि, "कनिञा काकी!" दू-तीन बेर टोकलाक बादो ओ उठिक' देबालक सहारा ल' बैसलीह... आ नजरि उठाक' तकलनि...। चाड़क घसकल खपड़ा सँ बनल छिद्र सभ द'क' तुरंते डूबल सूर्यक ललौन प्रकाश कोठली मे जत'-तत' आबि रहल छलै...। प्रकाशक एहने एक टा टुकड़ा कनिञा काकीक बगल मे देबाल पर पड़ि रहल छलै...। ओहि मद्धिम होइत ललौन प्रकाश मे नोनी लागल देबाल आ कोठी सभक जर्जर स्थिति पर नजरि गेल... संगहि नजरि गेल कनिञा काकीक चेहरा पर...। जनम-जनम के उदासी जेना हुनक आँखि मे जमि क' रहि गेल रहै...। नहुए कंपित ठोर जेना किछु कहय चाहैत होअय, मुदा कहि नहि पाबि रहल होअय...। हम आग्रह कयने रहियनि जे अनशन तोड़थि। जे भेलै से भेलै। ओ तँ माय छथिन। बिसरि जाथु सभ किछु। हमरा विश्वास रहय जे ओ हमर बात मानि जयतीह...। मुदा, ओ टस-सँ-मस नहि भेलीह। हारिक' हम पुन: भोर मे अयबाक बात कहि चलय लगलहुँ...। अचानक देखल जे हुनक ठोरक कंपन बन्न भ' गेल रहनि आ आँखि एक टा विचित्र प्रकारक चमक सँ चमकय लागल रहनि...।

रोगाह इजोरिया सँ झँपाइत गाम...!

"एह! थइ-थइ भ' गेलैक...। महो-महो भ' ग्रेलैक...। कनिञा काकीक दुनू बेटा कमाल क' देलनि...। कतेक नीक जकाँ अपन कर्तव्य निमाहि देलनि...।" भोज खयनिहार लोकनिक अघायल टिप्पणी चलि रहल अछि...। खुशीक आवेग मे किछु गोटे अँइठे मुँहे नारा लगाब' लगलाह अछि...।

"कनिञा काकीक?"
"जय!"
"सरबन बाबूक?"
"जय!"
"राघव बाबूक?"
"जय!"
"धर्म केर?"
"जय हो!"
"अधर्म केर?"
"नाश हो!"
"प्राणी सभ मे?"
"सद्भावना हो!"
"विश्व केर?"
"कल्याण हो!"...

पहिल खेपक भोज समाप्त भ' गेल अछि। चन्द्रमा नहू-नहू अकास मे चढ़ि रहल छथि...मुदा इजोरिया साफ नहि अछि...। धूसर मटिआह रंगक...जेना रोगाह होअय...जांडिस सँ पीड़ित...। एहि रोगाह इजोरिया सँ आच्छादित गाम क्रमश: शांत भ' रहल अछि...।

ओम्हर सरबन बाबूक दलान पर पहिल खेपक ब्राह्मण-लोकनि पान-सुपारी ल'क' जा चुकल छथि...। खरहरा देल जा रहल अछि...। आ दोसर खेप मे बैसबाक लेल प्रतीक्षारत बुभुक्षु ब्राह्मण लोकनि तत्पर छथि...।

आ एत' हम एहि कुर्सी पर जेना जमि क' रहि गेल छी...की करी? जाइ कि नञि जाइ?

संपर्क : द्वारा-डॉ. पी. के. झा
पी.जी.टी. (हिंदी), केंद्रीय विद्यालय,
कटिहार, बिहार-854105
मो. 9430038969

অপন মন্তব্য editorial.staff.videha@gmail.com পর পঠাউ।

২.৬.ম্বন্নী কামত- সমকানীন ঠিত্ৰকাৰ সঁজূ দাস

ম্বন্নী কামত

সমকানীন ঠিত্ৰকাৰ সঁজূ দাস

কোনো কনা সিখর়াঁক নেন গ্বৰু সঁ ৰেঁসী নগন আ২ সতত অভ্যাস আরশ্যক অছি।এ কহর় অছি মিথিনাক ধিযা শ্ৰীমতি সঁজূ দাসক। হিনকৰ যৈহ দ্বর়াঁ হিনকা সর়ঁন সফন র়নৌনক। ১৬ জনরৰী ১৯৭২ মেঁ জন্মন গ্ৰাম কমৰৌনীক (দৰভঁগা) শ্ৰী প্ৰভু নাৰাযণ আ২ শ্ৰীমতী দেরকী দাসক প্বত্ৰী গামক মাষ্টি সঁ খেনা আয ৰাজধানীমে ৰৈঁস সাতো ৰংগক ঠিতেৰী ৰৈঁন গেনী। মিথিনা সংস্কাৰমে পোষিত সঁজূ দাসক সফনতাক পহিন অংশ দ্বনকৰ মিথিনানী হেনায অছি। মিথিনাক ধিযা জন্ম সংগে ন্বৰী, ব্যরহাৰ,

গ্ৰণ রিৰাসত মই নই শ্বরৈঁয য'।মৃজ -মিক্কী কলা,ৰুৰুমিযা,মৰ্ঁ পাৰৈঁন -ত্যোহাৰ মই ঘৰ -শ্বাঁগন মই ৰঁনাওনে শ্বৰিপন ,ঘৰক দেৱাঁনে পৰ শ্বাঁকনে রিভিন্ন কনাৰ্কৃতিক দৰ্শন মিথিনা মেঁ সহজ শ্বছি। সঁজূ দাস শ্বহিমৰ্ঁ কনামে নিপূৰ্ণ ছনীহ পৰ কহিযো ঞ্ৰ নৈ সোচনে ৰহি জে শ্বহি শ্বাধাৰ পৰ ওই দেশক নামী -গামী চিত্ৰকাৰ সঁগে শ্বপনো স্থান সুনিশ্চিত কৰথিন।

গামক পৰিৱেশ মই পনন সঁজূ দাসক জীৱন তখন দোসৰ মোৰ নেনক জখন হুনকৰ রিরাহ সন্ ১৯৯৬মেঁ হাটী ভোশ্বাৰ গ্ৰামক শ্ৰী ৰৱীন্দ্ৰ দাস সঁ ভেন।জে পটনা শ্বাট কানেজ কে প্ৰশিক্ষিত শ্বাধুনিক চিত্ৰকাৰ ছন।যৈহ হিনকৰ গুৰু শ্বাই সফনতাক মূন কাৰণ শ্বছি।

জখন হাথ পকৈৰ ৰাঁট দেখরৈঁয নেন হমসফৰ সঁগ হোয তঁ ফেৰ মঁজিনে কহাঁ দূৰ ৰহৈত শ্বছি ওকৰা হাসিন কৰৈযক জুনূন ঔৰ ৰৈঁঢ় জাগত শ্বছি। সঁজূ দাস জী জখন মহানগৰ মেঁ ৰঁসনী তঁ ঘূমৈযক নাম পৰ পতি সঁগে চিত্ৰকনা প্ৰদৰ্শনী মেঁ রেঁসী জৈত ছনীহ।কনাক রিঁযা তঁ হুনকা ভীতৰ শ্বঁকুৰৈন পহিনে সঁ ছন ৰঁস ওহি শ্বঁকুৰৈন রিঁযা কেঁ মাটি শ্বাই প্ৰকাশক শ্বারশ্যকতা ছন জে পতি শ্ৰী ৰৱীন্দ্ৰ দাস সঁ প্ৰাপ্ত ভেন।শ্বায পতিযক সঁৰক্ষণ মই রৈহ রিঁযা প্ৰস্ফুটিত ভই পৌধক নিৰ্মাণ কেনক জকৰ উঁচাঞ্ৰ হমৰা সৱঁকেঁ গৌৰৱাঁরিত কৰৈত শ্বছি।

সঁজূ দাস দ্বাৰা ৰঁনাৰ্ডন নীনা শ্বাই হৰিযৰ পৃষ্ঠভূমি পৰ হৰ ডম্বৰক শ্বাকৃতি মই প্ৰযোগ কৈন চটকিনা ৰঁগক কনাকৃতি শ্বহাঁ কে শ্বপনা দিস খিচত। কিছু দেৰ নেন মাত্ৰ নৈ ,চহৰৱাঁক ৰাঁদোঁ

মনন নেনে মজবূঁৰ কৰত। মিথিনা কনাকে আধুনিক কনা সঁ জোড়ি এগো অনগ তৰহক সৃজন মাত্র হিনকে চিত্রকনা মই ভেটৈত অছি। হিনকৰ যেহ শৈনী হিনকা সৱঁসঁ বিশেষ বঁনবৈত অছি। মৈথিনা শৈনীক আত্মো অছি চটক ৰংগ,ৰাৰিক ৰেখা,অনংকাৰিক ঝাৰ-বূঁটি , আই প্রাকৃতিক চিত্রণ অছি শৈনীকেঁ আধুনিকতাক আভূষণ পহিৰা সংজূ জী অপন কৈনবাস পৰ ওতাৰৈত ৰহনি।

হিনকৰ কনা মাত্র প্রাকৃতিক আই মানবীয সংদৰতা তক সিমিত নৈ অছি। চিত্রকনাক অর্থ মাত্র দেৱানেক খূবঁসূৰতী নৈ বঁন্কী হৃদযক মনোভাৱকে দৃশ্য এবং প্রদর্শনকাৰী কনাক বিভিন্ন ৰূপক মাধ্যম সঁ প্রকট কৈৰ ওকৰা ৰংগ দ্বাৰা সুন্দৰ আই সজীর বঁনেনাগ কনা অছি। হিনকৰ কনা কিছু এহনে সন অছি।জহি মই স্ত্রীক শ্রম, স্ত্রীক স্বপ্ন, স্ত্রীক সংঘর্ষ, স্ত্রীক মনক ওড়ান, স্ত্রীক শোষণ আদি এগো স্ত্রী সঁ বেঁসী সজীৱতা ওযমে ঔৰ কে আনি সকত। হিনকৰ মনন দৃষ্টি বঁঢ়ত গংভীৰ অছি জে হিনকৰ কনাকৃতি মই হম মহসূস কই সকৈত ছী।

আদৰণীয সংজূ দাস ২০বঁৰখ সঁ নগাতাৰ পাৰিবাৰিক জিম্মেদাৰীযক নির্বাহ কৰৈত সমাজ মই প্রতিষ্ঠা প্রাপ্ত কনৈথ। হিনকৰ কনা আবঁ গ্রাম আই ৰাজ্যে টা মই নৈ দেশ আই বিদেশো মই শোভনীয অছি। অখন ধৈৰ ৬টা একন প্রদর্শনী হিনকৰ ভেনে অছি ভাৰত কনা সংস্থানক সংগ্রাহনয মই হিনকৰ কনা সংগ্রহিত ছৈন।

বিভিন্ন সংস্থা দ্বাৰা সম্মানিত শ্রীমতি সংজূ দাস অখন বঁস ওঠি ঠাৰ

ভেনখিন ঋাগা ঠৈন ন্দনকা ঋন্তর্ৰাষ্ট্ৰিয স্তৰ পৰ ঋপন গাম,ৰাজ্য ঋাই দেশক নাম স্থাপিত কৰৈযক ঋছি। রিঁহাৰ সৰকাৰ দ্বাৰা রৰিষ্ঠ মহিনা কনাকাৰ সঁ সম্মানিত ঋহি কনাধৰ্মী কেঁ স্বস্থ তন ঋাই শ্যস্ত্ত মনক ঙড়ান নেন হমৰ ঢ়েৰোঁ শ্বভকামনা।

হিনকা প্ৰাপ্ত সম্মানক রিরৰণ:-

2017-18 ৎুম্বদ শৰ্মা প্বৰস্কাৰ (রিঁহাৰ সৰকাৰ রৰিষ্ঠ কনাকাৰ প্বৰস্কাৰ)

একন

1999 গ্ৰেঁডনেজ় রেঁক গৈনৰী (ঠাণক্যপ্বৰী দিল্লী)

1999 ৰৱীঁদ্ৰ ভৱন, ননিত কনা ঋকাদমী, দিল্লী

2000 ৰৱীঁদ্ৰ ভৱন, ননিত কনা ঋকাদমী, দিল্লী

2002 নঁদ নান রঁস্ব কনা দীৰ্ঘা, পটনা

2012 কান্বেনসন নাৰী হৈরিঁটেট সেঁটৰ

2013 কন্বেঁশন নাৰী হৈরিঁটেট সেঁটৰ

চযনিত সমূহ প্ৰদৰ্শনিযাঁ

2022 নাৰী নাৰাযণী তৃতীযা রসঁত ৰাৰ পৰিযোজনা

2022 গৈনৰী পাযনিযৰ দ্বাৰা রিঁহাৰ কা রিহংগম দৃশ্য

2021 ৰাজেশ ঠঁদ দ্বাৰা ক্যূৰেট কৈনঋাননোগন ড্ৰাগঁগ প্ৰদৰ্শনী

2021 AIFACS ঋখিন ভাৰতীয ঠিত্ৰকনা প্ৰদৰ্শনী

2000 পেস সমূহ প্ৰদৰ্শনী

2018 মহিনা ঠিত্ৰকাৰক সামূহিক প্ৰদৰ্শনী এনজীএমএ

মৈথিনী ভোজপ্বৰী ঋকাদমী দ্বাৰা 2010 ৰঁগপূৰ্রী সমূহ প্ৰদৰ্শনী

2003 ঋনশেকনড স্পিৰিট

2001 ঙনকী কহানী (ফ্ৰীডম ঋাৰ্ট গৈনৰী দ্বাৰা সমূহ প্ৰদৰ্শনী সঁগঠন)

2001 এএন গৰনিং ৰিথ ফিগর্স ওআৰজী ৰাঁয আর্ট জংক্শন ভাগীদাৰী

উমা শংকৰ পাঠক দ্বাৰা সংৱৰ্ধিত 2021 সমূহ প্রদর্শনী এনআগ্রী আর্ট গেনৰী

2018 ডাগস্টি কে হস্তাক্ষৰ

2003 যূপীএনকেএ দ্বাৰা গংটৈৰ স্টেট একমচেঁজ প্রদর্শনী ওআৰজী

2001 উত্তৰ প্রদেশ ৰাজ্য প্রদর্শনী

2001 উত্তৰ প্রদেশ ৰাজ্য ননিত কনা অকাদমী দ্বাৰা পশ্চিমী ক্ষেত্র প্রদর্শনী সংগঠন

2001 নঘু কনা প্রদর্শনী গঢ়ী

1997 ননিত কনা অকাদমী দ্বাৰা কনা মেনা সংগঠন

1997 AIFACS অখিন ভাৰতীয চিত্রকনা প্রদর্শনী

এআৰটী শিৱিৰ

2022 যূপী ননিত কনা অকাদমী ঔৰ এমএসএম ট্রস্ট দ্বাৰা অখিন ভাৰতীয শিৱিৰ পটনাতো পী জম্মূ ওআৰজী

2022 অথর্শিনা কনা সংৱাদ ৱিঁহাৰ কনা শিৱিৰ প্রিৰার্থন দ্বাৰা আযোজিত

ৰবীঁদ্র নাথ টৈগোৰ ৱিশ্বৱিদ্যানয দ্বাৰা 2021 অখিন ভাৰতীয শিৱিৰ সংগঠন

1998 আন গংডিযা কেঁপ ওআৰজী ৰাঁয পেস গ্রুপ নোএডা

2007 আন গংডিযা আর্ট কেঁপ দেহৰাদূন ওআৰজী ৰাঁগ্র ৰীঠ

2009 সাহিত্য কনা পৰিষদ দিন্নী দ্বাৰা অখিন ভাৰতীয শিৱিৰ সংগঠন

কার্য সংগ্রহ: এনজীএমএ দিন্নী, আগ্রটীডীসী দিন্নী, পৰিৱর্তন ৱিঁহাৰ ঔৰ ভাৰত ঔৰ ৱিদেশ মেঁ কগ্র নিজী গেনৰী

ম্নাগড শো সঁগোষ্ঠী ঔৰ প্ৰস্তুতি
ভাৰত কী নোক কনা যূপী ননিত কনা দ্বাৰা ঋাযোজিত
ঋাগ্রজীএনসীএ দিলী মেঁ মৌথিনী সাহিত্য ডত্সেৱ
2002 পটনা (পুনাশ পটনা দ্বাৰা ওঋাৰজী)
2018 মিথিনা পেঁইংগ পৰ নেখনডু ননিত কনা ঋকাদমী।

প্ৰকাশন
কৰৱ পেজ (ঋাডটন্বেক ঋংগ্রেজী ঔৰ হিঁদী, হঁস, ৰৰ্ত্তমান সাহিত্য ঔৰ গৃহশোভা) ঋাদি
সামকানীন কনা (হিঁদী), দৈনিক জাগৰণ, সখী পত্ৰিকা, জনসত্ত্বা, ৰাষ্ট্ৰীয় সহাৰা, পটনা হিঁদুস্তান মেঁ নেখ

ঋপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

𑓒.𑓗.𑒧𑒳𑒏𑒹𑒬 𑒠𑒞𑓂𑒞- 𑒁𑒣𑒢 𑒬𑒻𑒪𑒲 𑒂 𑒞𑒏𑒢𑒲𑒏𑒏 𑒥𑒪𑒹𑒿 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰 𑒧𑒹 𑒁𑒪𑒑 𑒣𑒯𑒔𑒰𑒢 𑒥𑒢𑒰 𑒩𑒯𑒪𑒲𑒯 𑒧𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮

𑒧𑒳𑒏𑒹𑒬 𑒠𑒞𑓂𑒞

𑒁𑒣𑒢 𑒬𑒻𑒪𑒲 𑒂 𑒞𑒏𑒢𑒲𑒏𑒏 𑒥𑒪𑒹𑒿 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰 𑒧𑒹 𑒁𑒪𑒑 𑒣𑒯𑒔𑒰𑒢 𑒥𑒢𑒰 𑒩𑒯𑒪𑒲𑒯 𑒧𑓀𑒖𑒴 𑒠𑒰𑒮

মিথিনা প্রদেশক দৰভংগা জিনাক কমৰৌনী গাম মে জন্মমন, ঋাধুনিক শৈনীমে ঋপন কনাকৃতিক নেন চৰ্চিত, পহিনে নোক কনাকাৰ সংজু দাস ভাৰতক চৰ্চিত চিত্রকাৰ ছথি। এহি কনাকাৰক কনাকৃতিক সমীক্ষা ঋাগ দেশক চৰ্চিত পত্র-পত্রিকামে ছপৈত ৰহন ঋছি। হিনক এখন ধৰি ছহ গোষ্ট একন প্রদর্শনী ঋাযোজিত ভই চুকন ঋছি ঋওৰ হিনক কনাকৃতি দেশক প্রতিষ্ঠিত ৰাষ্ট্রীয ঋাধুনিক কনা দীৰ্ঘামে সেহো সংগ্রহিত ঋছি। ৰিঁহাৰ সৰকাৰক প্রকাশিত 'ৰিঁহাৰ কী সমকানীন কনা' ঋা 'সৌ সান মে ৰিঁহাৰ কী কনা-কনা ঔৰ কনাকাৰ' দূনূ পুস্তকমে হিনকা নৱ পীঢ়ীক প্রতিভাৱান কনাকাৰক ৰূপমে উল্লেখ কএন গেন ছৈন্হ। ৰিঁহাৰ সৰকাৰক ৰৰিষ্ঠ মহিনা কনাকাৰক সম্মান 'কুমুদ শৰ্মা পুৰস্কাৰ' সঁ সম্মানিত সংজুজীক প্রদর্শনী এখন ৰিঁহাৰ সৰকাৰক পটনা স্থিত ৰিঁহাৰ মূজিযমমে নাগন ছৈন্হ। সমকানীন কনামে হৰ কনাকাৰক ঋপন খাস শৈনী হোগত ঋছি, মিথিনা পেঁটিংগক দুনিযাসঁ ঋাধুনিক কনাক দুনিযামে কদম ৰাখযৱানী ��হিনে কনাকাৰ সংজুজীক পেঁটিংগকেঁ ক্যো ঋাসানী সঁ চিন্হ ঋা ৰগীকৃত কই সকৈত ছথি।

হিনক চিত্রমে গ্রাম্য জীৱনক ৱ্যথা ঋা নাৰী জাতিক ঋাঁতৰিক কৰুণ গাথাক ঝনক ভেটৈত ঋছি। সংজুজী ৰএহ চিত্র ৰঁনএৰা মে ৰূচি ৰাখৈত ছথি জকৰ সীধা সম্বন্ধ মানৱীয মূন্য ঋা ৱাস্তৱিকতাসঁ হোএ, প্রাকৃতিক ৰিষয পৰ চিত্র ৰঁনাএৰঁ হিনকা সেহো খূৰঁ পসিন্ন ছৈন্হ। একটা গ্রাম্য জীৱনসঁ ঋপন শুৰুঋাত ঋা স্বপ্রশিক্ষিত চিত্রকাৰ ভেনাক ৱাৱজূদো হিনক কনাকৃতি মে নাৰীৱাদী কনাকাৰ জেনা ধাৰ সেহো দেখৱাঁ মে ঋাৱৈত ঋছি। ঋান ইংডিযা ফাইন ঋাৰ্ট এংড ক্রাফ্ট্স সোসাইটী, ননিত কনা ঋকাদমী ঋাদি কতেকো প্রাগরেষ্ট

গৌনৰী সৰঁমে হিনক কনাগৃতি প্ৰদৰ্শিত ভ২ চুকন ছৈন্হ। হিনক চিত্ৰকেঁ একষ্টা নৱীন তৰহক শৈনী কহনে জা সকৈত ঋছি জাহিমে মাডর্ন ঋার্ট ঋা পাৰম্পৰিক মিথিনা শৈনী দূনূক নীক প্ৰযোগ দেখবাঁমে ঋাবৈত ঋছি। ওখৰি-মুসৰ, যোন চিৰগ্ৰযা, দৌনী-ওযৌনী, নদী-নানা, খেত-খৰিহান, ধন-ৰোপনী, সূমৰ-ষ্টিঙ্কনী, চৌপান-পঁচাযত সভ কিছু একষ্টা কৈনৱস পৰ ওপস্থিত ক২ দৈত ছথিন সঁজূজী। হিনক সৌম্যতা ঋা কনাক প্ৰতি সমৰ্পণ হিনক প্ৰসিদ্ধিক মুখ্য কাৰণ বুঁঝনা জাগত ঋছি।
মাএ দেৱকী দেৱীসঁ নেন প্ৰেৰণা হিনক ওৰ্জা থিকৈন্হ জে স্বযং একষ্টা গৃহস্থ মহিনা ছনীহ মুদা কনা-কৌশনমে নিপুণ। ঘনকে সঁ ও্ৰ সৃজনী কনা, ঋৰিপন দেনায ঋা মিথিনা পেঁষ্টিগ বঁনেনায সিখনীহ। হিনক পিতা শ্ৰী প্ৰভু নাৰাযণ দাস বঁনোক মে গ্ৰামসেৱক ছনাহ। জতয ধৰি হিনক শিক্ষা-দীক্ষাক গপ্প ঋছি তঽ ঋপন গামেক স্কূনমে পঢ়ী ঋা গামেমে ৰহি প্ৰাগৰেষ্ট সঁ গ্ৰেজুএসন কেনৈন্হ। ৱিৱাহ হাৰীভৌখাৰ নিৱাসী ঋাধুনিক চিত্ৰকাৰ ৰৱীন্দ্ৰ দাসসঁ ভেনৈন্হ। দূগ পুত্ৰীক মাএ সঁজূজী গৃহস্থাশ্ৰম সম্হাৰৈত ঋপন কনাক প্ৰতি সদিখন সমৰ্পিত ৰহৈত ছথি।
ৰাঁন্যেকানসঁ মিথিনা পেঁষ্টিগ বঁনবৈত ঋাবিঁ ৰহনীহ সঁজূজীক ৰঁগ নগেৰাঁক তৰীকা ঋা সঁযোজনমে যেহো ঋাবঁ পৰিৱৰ্তন দেখবাঁমে ঋাবৈত ঋছ��। ঋাবঁ হিনক ঋাগৃতিমে ৰেখাক নহি বঁন্কি ৰঁগক প্ৰমুখতা হোগত ছৈন্হ। পহিনে ও্ৰ নোককনা শৈনীমে কাজ কৰৈত ছনীহ মুদা ৱিৱাহক বাঁদ নোক-কনাসঁ প্ৰভাৱিত ঋাধুনিককনা শৈনীমে কাজ কৰয নগনীহ। ও্ৰ বঁদনাৰ দিল্লী এনাক কিছু দিন বাঁদ ৰাষ্ট্ৰীয ঋাধুনিক কনা দীৰ্ঘামে মহিনা কনাকাৰক প্ৰদৰ্শনী দেখনাক বাঁদ ঋযনৈন্হ। ওহি প্ৰদৰ্শনীমে

কতেকো আধুনিক কনাকাৰ সভহক কাজমে নোককনাক প্ৰভাৱ ছন, তই ও সোচয নগনীহ জে হমৰাঁ তই একটা নোককনাকাৰ ছীহে হমৰা তই মাত্ৰ আধুনিককনাক কিছু ৰাৰীকী টা সীখবাক জৰুৰত অছি। ওকৰ ৰাদে সঁ হিনক আধুনিককনাক যাত্ৰা শুৰু হোগত ছৈন্হ। হিনক সভ কনাকৃতিমে বিষয স্ত্ৰীক জীৱন আ ঢনক আকাংক্ষা হোগত ছৈন্হ জে মাত্ৰ আকৃতিমূনক কনে মে সংভৱ ভই সকৈত অছি। গ্ৰামীণ জীৱন তই ৰংগ-বিৰংগা হোগতে ছৈক, শাযদ তেঁ হিনকা চটখ ৰংগসঁ কিছু বেসী স্নেহ ছৈন্হ।

আগ একটা স্বপ্ৰশিক্ষিত কনাকাৰক ৰূপমে অপন কনা যাত্ৰাসঁ বেহদ খুশ ভই কহৈত ছথিন, "জাহি কনা মহাবিদ্যানযমে হমৰ নামাংকন নহি ভেন আগ ওত্তুকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰা আ শিক্ষক নোকনি সেহো হমৰা একটা কনাকাৰক ৰূপমে সম্মান দৈত ছথি, হমৰা নেন এহিসঁ বঢ়ি কই আৰ খুশী কী হোযত।" দেশক নগভগ সভ মহানগৰমে হিনক কাজ প্ৰদৰ্শিত ভই চুকন অছি আ কতেকো কনা শিবিৰমে হিনকা আমংত্ৰিত কএন জা চুকন ছৈন্হ। হিনক পহিনে প্ৰদৰ্শনীসঁ কাম বিকয নাগন ছনৈন্হ, দোসৰ প্ৰদৰ্শনীক ৰাদ হিনকৰ কনাকৃতি আধুনিক কনা দীৰ্ঘামে সংগ্ৰহিত ভেনৈন্হ। প্ৰিংট আ গনেক্ট্ৰানিক মীডিযামে হিনকা আ হিনক কনাকেঁ খুৱ জগহ ভেটৈত ছৈন্হ। হিনকা নজৰিমে কনা জীৱনক প্ৰতিবিম্ব অছি, তেঁ হিনক কিছু কনাকৃতিমে সাহিত্যিক প্ৰভাৱ দেখন জা সকৈত অছি। কিএক তই হিনকা কৱিতা আ নাটক সেহো খুৱ পসংদ ছৈন্হ। হিনক শুৰুআতী কনাকৃতি সৱ বেসী গ্ৰামীণ জীৱনশৈনী পৰ আধাৰিত হোগত ছন, মুদা আগ-কান্হি ও নাৰী মনক আকাংক্ষা পৰ কাজ কই ৰহন ছথি। অন্নশক্তি সিংহ, অনামিকা আ কেদাৰ

𑒢𑒰𑒟 𑒮𑒱𑓀𑒯 𑒏𑒹𑒩 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒰 𑒐𑒴𑒥 𑒣𑒮𑓀𑒠 𑒕𑒻𑒢𑓂𑒯।

𑒏𑒪𑒰 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒂𑒧 𑒠𑒱𑒢𑒔𑒩𑓂𑒨𑒰 𑒕𑒪 𑒏𑒱𑒋𑒏 𑒞𑓄 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒯𑒩 𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒟𑒱𑒢, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒄 𑒏𑒯𑒱𑒨𑒼 𑒄 𑒢𑒯𑒱 𑒮𑒼𑒔𑒢𑒹 𑒩𑒯𑒟𑒱 𑒖𑒹 𑒂𑒑𑒰𑒿 𑒔𑒪𑒱 𑒍 𑒮𑓂𑒫𑒨𑓀 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒥𑒢𑒞𑒲𑒯। 𑒔𑒴𑒿𑒏𑒱 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒩 𑒣𑒞𑒱 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒕𑒟𑒱𑒢 𑒞𑓄 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒼 𑒧𑒢𑒧𑒹 𑒦𑒹𑒪𑒻𑒢𑓂𑒯 𑒖𑒹 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒼 𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒫𑒱𑒡𑒱𑒫𑒞 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒪𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒰𑒯𑒲 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒮𑒹 𑒮𑓀𑒦𑒫 𑒢𑒯𑒱 𑒦𑓄 𑒮𑒏𑒪𑒻𑒢𑓂𑒯। 𑒯𑒱𑒢𑒏𑒰 𑒖𑒢𑒞𑒥𑒹𑒿 𑒠𑒳𑒢𑒱𑒨𑒰 𑒦𑒩𑒱𑒏 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒂𑒩𑓂𑒙 𑒏𑒰𑒪𑒹𑒖 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱 𑒥𑒢𑒹𑒢𑒰𑒨 𑒢𑒯𑒱 𑒮𑒱𑒐𑒰𑒥𑒻𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒥𑒢𑒥𑒰𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒞𑒏𑒢𑒱𑒏𑒲 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒰𑒏 𑒁𑒪𑒰𑒫𑒹 𑒢𑒱𑒖𑒲 𑒔𑒱𑓀𑒞𑒢 𑒂 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒖𑒱𑒏-𑒩𑒰𑒖𑒢𑒲𑒞𑒱𑒏 𑒮𑓂𑒟𑒱𑒞𑒱𑒏 𑒖𑒰𑒢𑒏𑒰𑒩𑒲 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒖𑒩𑒴𑒩𑒲 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒠𑒱𑒪𑓂𑒪𑒲𑒮𑒿 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒱𑒞 𑒯𑒼𑒋𑒥𑒪𑒰 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒞𑓂𑒩𑒻𑒧𑒰𑒮𑒱𑒏 𑒣𑒞𑓂𑒩𑒱𑒏𑒰 '𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑓀𑒑𑒢' 𑒪𑒹𑒪 𑒠𑒹𑒪 𑒁𑒣𑒢 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒮𑒰𑒏𑓂𑒭𑒰𑒞𑓂𑒏𑒰𑒩 𑒧𑒹 𑒣𑒳𑒕𑒪 𑒣𑓂𑒩𑒬𑓂𑒢 "𑒁𑒯𑒰𑒿𑒏𑒹𑒿 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒥𑒢𑒥𑒰𑒏 𑒧𑒢 𑒏𑒱𑒋𑒏 𑒦𑒹𑒪?" 𑒏𑒹𑒩 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩 𑒧𑒹 𑒏𑒯𑒢𑒹 𑒕𑒪𑒲𑒯, "𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒂𑒧 𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲𑒑𑒝 𑒫𑒱𑒫𑒰𑒯 𑒂 𑒣𑒩𑓂𑒫-𑒞𑓂𑒨𑒾𑒯𑒰𑒩𑒏 𑒁𑒫𑒮𑒩 𑒣𑒩 𑒏𑒰𑒑𑒖, 𑒏𑒣𑒛𑓃𑒰 𑒂 𑒠𑒲𑒫𑒰𑒩 𑒣𑒩 𑒟𑒼𑒛𑓃-𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩𑒲 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱 𑒞𑒯𑒱𑒢𑒰 𑒯𑒧𑒯𑒳𑒿 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒩𑒯𑒲। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒏𑒯𑒱𑒨𑒼 𑒯𑒧 𑒮𑒼𑒔𑒢𑒹 𑒢𑒯𑒱 𑒩𑒯𑒲 𑒖𑒹 𑒯𑒧𑒯𑒳𑒿 𑒋𑒏 𑒠𑒱𑒢 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒥𑒢𑒥, 𑒏𑒱𑒋𑒏 𑒞𑓄 𑒞𑒐𑒢 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒄 𑒥𑒰𑒞 𑒢𑒘𑒱 𑒥𑒳𑒗𑒪 𑒕𑒪 𑒖𑒹 𑒬𑒯𑒩 𑒧𑒹 𑒑𑒰𑒧𑒏 𑒋𑒯𑒱 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒪𑒼𑒏 𑒋𑒞𑒹𑒏 𑒣𑒮𑒱𑒢 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱 𑒂 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱𑒏 𑒋𑒞𑒹𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒧𑒰𑒢 𑒂 𑒣𑒰𑒃 𑒠𑒹𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒕𑒻𑒢𑓂𑒯। 𑒬𑒳𑒩𑒳𑒂𑒞 𑒧𑒹 𑒯𑒧 𑒏𑒰𑒑𑒖𑒹 𑒣𑒩 𑒖𑒪𑒩𑓀𑒑𑒮𑒿 𑒕𑒼𑒙𑒹-𑒕𑒼𑒙𑒹 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑 𑒥𑒢𑒰𑒥𑒲 𑒞𑒰𑒯𑒱 𑒣𑒩 𑒂𑒨𑒪 𑒣𑒹𑒮𑓂𑒙𑒪 𑒪𑓄 𑒏𑓄 𑒍𑒏𑒩𑒰 𑒤𑒱𑒢𑒱𑒬𑒱𑓀𑒑 𑒙𑒔 𑒠𑒻𑒞 𑒩𑒯𑒲। 𑒖𑒪𑒩𑓀𑒑 𑒂 𑒂𑒨𑒪 𑒣𑒹𑒮𑓂𑒙𑒪𑒏𑒹𑒿 𑒥𑒰𑒠 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒌𑒏𑓂𑒩𑒹𑒪𑒱𑒏 𑒩𑓀𑒑𑒮𑒿 𑒏𑒻𑒢𑒫𑒰𑒮 𑒣𑒩 𑒏𑒰𑒧 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒧𑒢 𑒦𑒹𑒪। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒯𑒧 𑒕𑒼𑒙𑒹 𑒂𑒏𑒰𑒩 𑒧𑒹 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑 𑒥𑒢𑒾𑒪𑒯𑒳𑒿। 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑒻𑒒 𑒂𑒏𑒰𑒩𑒏 𑒥𑒢𑒾𑒪𑒯𑒳𑒿 𑒖𑒏𑒩𑒰 𑒣𑒯𑒱𑒪 𑒋𑒏𑒪 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲 𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒱𑒞𑒼

কএলন্হিঁ। কিন্তু পেঁইটিং বীকাযব জাহিমে ও বড়কা পেঁইটিং সেহো ছল, ওহিসঁ হমৰ আত্মবিশ্বাস বঢ়ল। তকৰ বাদ হম পৈঘ-পৈঘ আকাৰ পেঁইটিং বনেনায শুৰূ কই দেলন্হিঁ। হমৰ পতি হমৰা সদিখন সহযোগ কেলৈন্হ আ উত্সাহ বঢ়ৌলৈন্হ। দিল্লীক খুলল মাহৌল হমৰ কলাত্মক অভিৰুচিকেঁ নব দিশা দেলক।"

এহিযে সাক্ষাত্কাৰমে "আধুনিক কলাক প্রতি কোনা আকর্ষিত ভেলন্হিঁ?" কেৰ জবাবঁ দৈত কহলৈন্হ, "চূঁকি হমৰ বিবাহ একটা আধুনিক কলাকাৰসঁ ভেল তেঁ বিবাহক বাদ হমৰা বেসী ভেঁইট-ঘাঁট কলাকাৰে লোকনিসঁ ভেল। এতেক ধৰি জে ঘুমনাই-ফিৰনাইযো বেসী কলাদীর্ঘে আ কলা প্রদর্শনিযে মে ভেল। ওহি সময ৰাষ্ট্রীয আধুনিক কলা সংগ্রহালয মে ভাৰতীয মহিলা কলাকাৰ সভহক একটা প্রদর্শনী দেখবাক অবসৰ ভেঁইটল ওকৰে বাদ হম আধুনিক কলাক প্রতি আকর্ষিত ভেলন্হিঁ। হম সোচলন্হিঁ কিএক নহি মিথিলাক লোক কলাকেঁ আধুনিক কলাসঁ জোড়ল জাএ। তকৰ বাদ হমৰ কলামে একটা নিখাৰ আবিঁ গেল। জখন হমৰ পেঁইটিং ৰাষ্ট্রীয আধুনিক কলা সংগ্রহালয লেল চযনিত ভেল তখন কতেকো কলাকাৰ কহলাহ জে আবঁ অহাঁ আধুনিক কলাকাৰ ভই গেলন্হিঁ।"

অপন সবঁল পক্ষমে, নব-নব ক্ষেত্রক লোক সবঁসঁ গপ্প কেলাএ হিনকা নীক লাগৈত ছৈন্হ, তই স্ত্রীক শোষণ বা স্ত্রীক বূঁৰাই পসংদ নহি ছৈন্হ। অপন পেঁইটিং মে সেহো এহি বিষযকেঁ ও প্রমুখতাসঁ চিত্রিত কৰৈত ছথি। সাহিত্য আ নাটক খূবঁ পসংদ ছৈন্হ জকৰ উপযোগ ও অপন কলাকৃতিক পাত্র-চিত্রণ কৰবাঁমে কৰৈত ছথি। তই দোসৰ দিশ দবঁল পক্ষমে হিনকা কজোইট ছৈন্হ জে, হমৰা অংগ্রেজী নহি আবৈত অছি আ কলা ক্ষেত্রমে বেসী কিতাবঁ, সেমীনাৰ আ

𑒐𑒩𑒲𑒠𑒠𑒰𑒩𑒏 𑒥𑒰𑒩𑓂𑒞𑒰 𑒁𑓀𑒑𑓂𑒩𑒹𑒖𑒲 𑒧𑒹 𑒯𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒏𑒰𑒩𑒝𑒹𑓀 𑒠𑒱𑒏𑓂𑒏𑒞 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒁𑒣𑒢 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑𑒏 𑒥𑒰𑒩𑒹 𑒧𑒹 𑒥𑒞𑒰𑒥𑒻𑒞 𑒏𑒯𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱, "𑒣𑒰𑒪 𑒑𑒼𑒑𑒥𑒰𑓀 𑒂 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒏 𑒬𑒻𑒑𑒰𑒪𑒏 𑒩𑓀𑒑 𑒨𑒼𑒖𑒢𑒰 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒣𑒮𑒱𑒢 𑒁𑒕𑒱, 𑒯𑒧𑒩 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑𑒏𑒹𑒿 𑒠𑒹𑒐𑒪𑒰𑒮𑒿 𑒁𑒯𑒰𑒿𑒏𑒹𑒿 𑒄 𑒥𑒳𑒗𑒰 𑒖𑒰𑒨𑒞। 𑒯𑒧𑒩 𑒬𑒳𑒩𑒳𑒂𑒞𑒲 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒮𑒥𑒧𑒹 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧𑓂𑒨 𑒖𑒲𑒥𑒢𑒏 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩 𑒗𑒪𑒏𑒲 𑒕𑒪, 𑒞𑒰𑒯𑒱 𑒧𑒹 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧𑒲𑒝 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰 𑒮𑒦𑒯𑒏 𑒠𑒻𑒢𑒱𑒏 𑒏𑓂𑒩𑒱𑒨𑒰𑒏𑒪𑒰𑒣 𑒣𑒩 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝 𑒕𑒪। 𑒍𑒏𑒩 𑒥𑒰𑒠 𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲 𑒧𑒢𑒏 𑒮𑓀𑒥𑒹𑒠𑒢𑒰 𑒂 𑒂𑒏𑒰𑓀𑒏𑓂𑒭𑒰𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝 𑒏𑒹𑒢𑒰𑒋 𑒬𑒳𑒩𑒴 𑒏𑒋𑒪𑒯𑒳𑒿 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒞𑒲𑒏 𑒂 𑒥𑒱𑒧𑓂𑒥 𑒑𑒰𑒧𑒏 𑒮𑓂𑒧𑒵𑒞𑒱𑒨𑒹 𑒣𑒩 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒕𑒪। 𑒯𑒰𑒪𑒰𑒿𑒏𑒱 𑒁𑒣𑒢 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒖𑒢 𑒧𑒹 𑒯𑒧 𑒏𑒼𑒬𑒱𑒬 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒲 𑒖𑒹 𑒧𑒡𑒳𑒥𑒢𑒲 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑𑒏 𑒐𑒳𑒬𑒥𑒴 𑒥𑒰𑒿𑒔𑒪 𑒩𑒯𑒨, 𑒖𑒹𑒢𑒰- 𑒣𑒴𑒩𑒰 𑒮𑒞𑒯 𑒣𑒩 𑒁𑒪𑓀𑒏𑒰𑒩𑒱𑒏 𑒥𑒹𑒪 𑒥𑒴𑒙𑒰, 𑒩𑒹𑒐𑒰𑓀𑒏𑒢 𑒂 𑒕𑒼𑒙-𑒕𑒼𑒙 𑒂𑒏𑒰𑒩 𑒮𑒥𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒖𑒰𑒥𑒙 𑒖𑒏𑒰𑒿 𑒅𑒣𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒲। 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲 𑒠𑒹𑒯𑒏 𑒮𑒳𑓀𑒠𑒩𑒞𑒰𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱। 𑒧𑒳𑒠𑒰, 𑒯𑒧 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲 𑒕𑒲 𑒞𑒹𑓀 𑒯𑒧𑒩 𑒏𑒼𑒬𑒱𑒬 𑒩𑒯𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒮𑓂𑒞𑓂𑒩𑒲𑒏 𑒬𑓂𑒩𑒧, 𑒍𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧, 𑒍𑒏𑒩 𑒂𑒏𑒰𑓀𑒏𑓂𑒭𑒰 𑒂 𑒍𑒏𑒩 𑒧𑒼𑒢𑒏 𑒦𑒰𑒥𑒢𑒰 𑒂𑒠𑒱𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒱𑒞 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒋। 𑒯𑒧𑒩 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱 𑒣𑒯𑒱𑒪 𑒢𑒖𑒩 𑒧𑒹 𑒪𑒼𑒏𑒏𑒪𑒰 𑒖𑒏𑒰𑒿 𑒂𑒦𑒰𑒮 𑒠𑒻𑒞 𑒕𑒻 𑒧𑒳𑒠𑒰, 𑒍𑒏𑒩 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒖𑒢, 𑒩𑓀𑒑 𑒪𑒑𑒰𑒥𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒞𑒩𑒲𑒏𑒰 𑒂 𑒥𑒱𑒭𑒨 𑒮𑒧𑒏𑒰𑒪𑒲𑒢 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒥𑒋𑒯 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒕𑒻𑒏 𑒖𑒹 𑒯𑒧 𑒮𑒧𑒏𑒰𑒪𑒲𑒢 𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒮𑒥 𑒧𑒳𑒯𑒰𑒥𑒩𑒰 𑒃𑒮𑓂𑒞𑒹𑒧𑒰𑒪 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒲 𑒐𑒰𑒮𑒏𑒩 𑒅𑒞𑓂𑒞𑒩 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏𑒞𑒰𑒥𑒰𑒠 𑒂 𑒢𑒰𑒩𑒲𑒥𑒰𑒠𑒲 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏। 𑒋𑒞𑒹𑒏 𑒡𑒩𑒱 𑒖𑒹 𑒛𑒱𑒖𑒱𑒙𑒪 𑒏𑒪𑒰 𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒮𑓀𑒦𑒰𑒥𑒢𑒰 𑒠𑒹𑒐𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒲।"

𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑 𑒂 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒤𑒩𑒏 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒏𑒯𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱, "𑒠𑒹𑒐𑒥𑒰 𑒧𑒹 𑒖𑒩𑒴𑒩 𑒁𑒪𑒑 𑒪𑒑𑒻𑒞 𑒕𑒻, 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒮𑒥 𑒏𑒪𑒰 𑒋𑒏𑓂𑒏𑒹 𑒩𑓀𑒑𑒏 𑒕𑒻𑒏। 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒖𑒢𑒱𑒞𑒥𑒹𑒿 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰 𑒂 𑒪𑒼𑒏 𑒏𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒥𑒹𑒮𑒲 𑒤𑒩𑒏 𑒢𑒯𑒱 𑒕𑒻𑒏 𑒐𑒰𑒪𑒲 𑒧𑒰𑒡𑓂𑒨𑒧𑒏 𑒤𑒩𑒏 𑒕𑒻𑒏। 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰

ফাগন ঋাষ্টক রিকসিত ৰূপ কহন জা সকৈত ঋছি। রেঁসী নোক যথার্থরাদী শৈনী মাত্রকেঁ ফাগন ঋাষ্ট রূঁঝৈত ছথিন ঋা দনকা কঠিন রূঁঝনা পড়ৈত ছৈন্হ ঋা কিছু গোষ্টে ঋাধুনিক কনাকেঁ ডষ্টপষ্টাঁগ কাজ রূঁঝৈত ছথি। ঋাধুনিক পেঁষ্টিংগ মে ঋমূর্ততা ঋানরঁক প্রযাসমে এক ৰংগমে কতেকো ৰংগ ঋা ঋাকাৰকেঁ ডুপৰ ঋাকাৰ দেখরাঁ মে ভেষ্টত। ওনা ঋাধুনিক কনাক রেঁসী প্রযোগ শৈনী ঋা মাধ্যমক ভেন ছৈক। মহাসুঁদৰী দেরীকেঁ ৰেখাংকন দেখিক কতেকো কনাকাৰ পিকাসোসঁ তুনেনা কৰয নাগৈত ছথি। কোনো কনাকাৰকেঁ ঋপন শৈনী ছৈন্হ ঋা নর রিষয পৰ কাজো ক২ ৰহন ছথি খানী মাধ্যমক ফৰক ভেনাসঁ কোনা নহি দনকা ঋাধুনিক কনাকাৰ কহরৈন্হ। ৰহন রাঁত সমকানীনতাক ত২ মিথিনা পেঁষ্টিংগমে ঋারঁ কতেকো কনাকাৰ দহেজ, ঋাতংকরাদ, স্ত্রী-পুৰুখক সংরঁধ, ভ্রূণ হত্যা, পর্যারৰণ সন ঋাজুক সমসামযিক রিষযসঁ জুড়ন নর সোচ ঋা নর সংযোজনমে কাজ ক২ ৰহন ছথি। সমকানীন কনাকাৰো সরঁ এহনে রিষয পৰ কাজ কৰৈত ছথি।"

মিথিনা কনাক মিথিনামে স্থিতি পৰ ও কহৈত ছথি, "কহন জাগত ছৈক জে সংপূর্ণ মিথিনাক জন-জনমে ঞ কনা ৰচন-রঁসন ছৈক। মুদা হমৰা দেখরাঁমে এহেন রাঁত নহি ঋাযন। মাত্র মধুরঁনী শহৰকেঁ নজদীকরনা গাম সরঁ ব্যারসাযিক ৰূপসঁ সফন ভেনাক কাৰণেঁ পূৰা গামক নোক চিত্রকাৰীমে নাগন ছথি। ঋান গাম সরঁকেঁ রেঁসী প্রচাৰ-প্রসাৰ নহি ভেনৈ। তেঁ ও নোকনি মাত্র পারঁনি-তিহাৰ ধৰি এহি কনাকেঁ সীমিত কেনে ছথি। শহৰকেঁ দিশ রেঁসী ঋাকর্ষণ ভেনাক কাৰণ ঋারঁক নোক এহি কনাকেঁ নহি সীখয চাহৈত ছথি। শহৰমে জে মৈথিন পৰিরাৰ ৰহৈত ছথি দনকো ড্রাগংগ ৰূমমে মিথিনা পেঁষ্টিংগ নহি ভেষ্টত, এতরেঁ নহি গামো-ঘৰমে ঋারঁ দেরান

পৰ যীনৰী ভেষ্ট জাএত, মুদা মিথিনা পেঁষ্টিগ নহি ভেষ্টত। এখন ধৰি এহি কনাক নেন যঁগ্রহানেযক মিথিনা ঋা দেশক ঋান ভাগমে কমী ঋছি। দোযৰ কাৰণ ঋছি মিথিনা কনামে ৰোজগাৰক যঁভাৰনা, যম্পূর্ণ মিথিনা তই নহি মুদা কিছ গামমে ঋৰশ্য ও কনা ৰোজগাৰক প্রমুখ যাধন ৰঁনি গেন ঋছি। কোনো কনাকেঁ ৰোজগাৰ ৰঁনেৰাঁক নেন কনাকাৰকেঁ নগাতাৰ কাজ কৰয পড়ৈত ছৈন্হ ঋা ঋপনাকেঁ কনাকাৰ জকাঁ প্রচাৰিত যেহো কৰএ পড়ৈত ছৈন্হ, এতৰেঁ নহি ওকৰ ৰিঁক্রী নেন যেহো প্রযত্নেশীন ৰহয পড়ৈত ছৈন্হ।"

যঁজু জী মিথিনা পেঁষ্টিগক ব্যৱযাযীকৰণ পৰ ঋপন রিচাৰ ৰাখৈত একটা যঁগোষ্ঠী মে কহনে ছনীহ জে, "ব্যৱযাযীকৰণ শব্দকেঁ নোক গনত নজৰিযঁ ব্যৱহাৰ কৰৈত ছথি। মুদা হমৰ ঋপন রিচাৰ জে কোনো কনাক রিকাযক নেন ব্যৱযাযীকৰণ জৰূৰী ছৈক। ব্যৱযাযীকৰণক নাভ ছৈ, তই কিছু হানি যেহো ছৈ। নাভ ও ভেন জে মিথিনাক স্ত্রীগণ ঋার্থিক ৰূপযঁ যৱঁন ভেনীহ রিঁন্ব পঢ়নো-নিখনো স্ত্রীগণ দেশ-রিদেশ ঘূমি এনীহ। হানি ও ভেন জে ঋাৰেঁ ৰেঁযী কনাকাৰ মৌনিক কাজ নহি কই কই নকন কৰৈত ছথি। ৰেঁযী চৰ্চিত কনাকাৰ নোকনি দোযৰাযঁ কাজ কৰাৰেঁয নগনাহ। কিছু কনাকাৰক নীক স্থিতি ছৈন্হ জিনকা যঁপর্ক ছৈন্হ, মুদা ৰেঁযী কনাকাৰ একৰা মজদূৰীযঁ নীক ৰুঁঝিক কাজ কই ৰহন ছথি ঋা কনাকাৰ ৰঁনা যম্মানো ভেষ্টৈত ছৈন্হ।"

একটা পৰিচৰ্চামে, এহি ক্ষেত্র মে ঋাৰেঁয নেন ঋারশ্যক প্রশিক্ষণ ঋা যঁস্থানক রিষযমে ঋপন রিচাৰ ৰাখৈত কহনে ছনীহ, "ঋপন যমাজমে যভহক মাএ-ৰঁহীনে এহি কনাক প্রশিক্ষণ দৈত ছথিন। মুদা, এখন ধৰি মধুৰঁনী স্থিত মিথিনা ঋার্ট গন্যুষ্টীচ্যুট নীক কনা

সংস্থান মানন জাগত ছৈক। কিএক তই ওতয নীক শিক্ষক, কনাক সামগ্রী আ নীক কনাকাৰক চিত্র খৰীদৰাঁক ব্যৱস্থা সেহো ছৈক। সিখৰাঁ নেন কোনো নীক কনাকাৰসঁ সিখ সকয ছী মুদা সৰকাৰী নৌকৰী নেন কনা মহাৱিদ্যানযমে শিক্ষা আৱশ্যক অছি। ওতয পাঁচ সানক ডিগ্রীক সংগ রেঁসী কনাকাৰক জ্ঞান নেৰাঁক মৌকা ভেটৈত অছি। ভাৰতমে সভ ৰাজ্যমে তই নৈ মুদা পটনা, বনাৰস, নখনউ, মুংবই, বড়ৌদা, শাঁতি নিকেতন আদিমে একৰ নীক পঢ়াই মানন জাগত অছি।"

মৈথিনী-ভোজপুৰী অকাদমী, দিনীক ত্রৈমাসিকী পত্রিকা 'পৰিছেন' কে দেন অপন সাক্ষাত্কাৰমে "অপনেক চিত্রমে রেঁস চটখ ৰংগক প্রযোগ দেখৰাঁমে অবৈত অছি। অহাঁ অপন কনাক অন্তর্বস্তুক সংবঁধমে বতবিযৌক?" প্রশ্নক উত্তৰ দৈত কহনৈন্হ, "হমৰ কনাকৃতিমে স্ত্রীক ভূমিকা রেঁস সকাৰাত্মক ৰহৈত অছি। কিছু দিন পহিনে স্ত্রী-মনোদশা আ গ্রামীণ স্ত্রীক সক্রিয ভূমিকা পৰ একটা প্রদর্শনী আযোজিত কযনে ছনহুঁ। হমৰ মান্যতা অছি জে জোঁ পুৰুষ আর্থিক জিম্মেৰাৰীক নির্বাহ কৰৈত অছি তই স্ত্রী সেহো সামাজিক জিম্মেৰাৰী নির্বাহ কৰৰাঁমে সহযোগ দৈত ছথি। গাম-ঘৰক অশিক্ষিত স্ত্রীগণ সেহো শহৰক কামকাজী স্ত্রী নোকনি জকাঁ আর্থিক সহযোগ দৈত ছথি। একৰ অতিৰিক্ত হম স্ত্রী-পুৰুষ সংবঁধক জটিনতাকেঁ সেহো অপন চিত্রক বিষয বনৌনে ছী। আৰম্ভ ভনহিঁ হম পাৰংপৰিক অৰিপন আ কোহবৰ আদিক ৰচনাসঁ কযনহুঁ মুদা এখন ধৰি হম কতেকো শৃংখনা (সীৰীজ) পৰ কাজ কযনহুঁ অছি হমৰ পহিন প্রদর্শনী গ্রামীণ জীৱনক ক্রিযা-কনাপ পৰ কেন্দ্রিত ছন। হমৰ 'মিড নাগটে টাক' চিত্র রেঁস চর্চিত ৰহন। জকৰা জর্মনীক একটা কনা সংগ্রাহক খৰীদনে ছনাহ। ছটম প্রদর্শনীমে

𑒯𑒧 '𑒬𑓂𑒫𑒹𑒞-𑒬𑓂𑒨𑒰𑒧 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲 𑒪𑒑𑒾𑒢𑒹 𑒕𑒪𑒯𑒳𑒿। 𑒂𑒃-𑒏𑒰𑒪𑓂𑒯𑒱 𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧𑒲𑒝 𑒠𑒵𑒬𑓂𑒨 𑒣𑒩 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒥𑒢𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒲। 𑒏𑒳𑒪 𑒧𑒱𑒪𑒰 𑒏𑓄 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒏𑒯𑒱 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒕𑒲 𑒖𑒹 𑒯𑒧𑒩 𑒏𑒪𑒰 𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧𑒲𑒝 𑒖𑒲𑒫𑒢𑒏 𑒮𑒏𑒰𑒩𑒰𑒞𑓂𑒧𑒏 𑒣𑒏𑓂𑒭𑒏𑒹𑒿 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒱𑒞 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱, 𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒖𑒲𑒫𑒢𑒏 𑒂𑒩𑓀𑒦𑒱𑒏 𑒥𑒲𑒮 𑒮𑒰𑒪 𑒯𑒧 𑒑𑒰𑒧 𑒧𑒹 𑒩𑒯𑒪𑒯𑒳𑒿 𑒖𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒰𑒫 𑒂𑒃 𑒡𑒩𑒱 𑒯𑒧𑒩 𑒏𑒰𑒖 𑒣𑒩 𑒁𑒕𑒱। 𑒁𑒯𑒰𑒿 𑒔𑒰𑒯𑒱 𑒞𑓄 𑒯𑒧𑒩 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒹𑒿 '𑒨𑒰𑒠𑒱 𑒧𑒹 𑒥𑒮𑒪 𑒑𑒰𑒧' 𑒏𑒯𑒱 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒕𑒲।

𑒯𑒧 𑒧𑒴𑒪𑒞𑓁 𑒂𑒏𑒵𑒞𑒱𑒧𑒴𑒪𑒏 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒹 𑒥𑒢𑒥𑒻𑒞 𑒕𑒲। 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒥𑒢𑒋𑒥𑒰𑒮𑒿 𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒩𑒹𑒐𑒰𑓀𑒏𑒢𑒏 𑒩𑒴𑒣𑒧𑒹 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒠𑒵𑒬𑓂𑒨 𑒫𑒰 𑒂𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏 𑒩𑒔𑒢𑒰 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒲। 𑒤𑒹𑒩 𑒏𑒞𑒹𑒏𑒼 𑒩𑒹𑒐𑒰𑓀𑒏𑒢𑒏 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒖𑒢𑒮𑒿 𑒮𑓀𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒏𑒪𑓂𑒣𑒢𑒰 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒲। 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒏𑒪𑒰 𑒧𑒩𑓂𑒧𑒖𑓂𑒘 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱 𑒯𑒧𑒩 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒹𑒿 𑒠𑒹𑒐𑒱 𑒏𑓄 𑒖𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒮𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒙 𑒏𑒨𑒪𑒻𑒢𑓂𑒯 𑒖𑒹 𑒏𑒻𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒿 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒋𑒞𑒹𑒏 𑒠𑒴𑒩 𑒁𑒍𑒩 𑒋𑒞𑒹𑒏 𑒢𑒱𑒏𑒙𑒞𑒧 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒋𑒏 𑒮𑓀𑒑𑒹 𑒢𑒯𑒱 𑒐𑒲𑒔𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑓄 𑒁𑒣𑒢𑒹𑒏 𑒫𑓂𑒨𑒴-𑒣𑓂𑒫𑒰𑒃𑓀𑒙 𑒏𑒲 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒯𑒧 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒥𑒞𑒾𑒪𑒱𑒨𑒻𑒢𑓂𑒯 𑒖𑒹 𑒠𑒩𑒁𑒮𑒪 𑒯𑒧 𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒠𑒵𑒬𑓂𑒨𑒏𑒹𑒿 𑒋𑒏 𑒮𑓀𑒑𑒹 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒧𑒹 𑒖𑒼𑒛𑓃𑒻𑒞 𑒕𑒲। 𑒥𑒮 𑒨𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰𑒏 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒧𑒹 𑒠𑒹𑒐𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒠𑒵𑒬𑓂𑒨 𑒯𑒧𑒩 𑒫𑓂𑒨𑒴-𑒣𑓂𑒫𑒰𑒃𑓀𑒙 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒐𑒢 𑒡𑒩𑒱 𑒯𑒧 𑒖𑒪𑒩𑓀𑒑 𑒩𑒹𑒐𑒰𑓀𑒏𑒢, 𑒋𑒏𑒹𑒪𑒱𑒏 𑒫 𑒧𑒱𑒬𑓂𑒩𑒱𑒞 𑒧𑒰𑒡𑓂𑒨𑒧 𑒮𑒥𑒮𑒿 𑒏𑒰𑒖 𑒏𑒨𑒪𑒾𑓀𑒯 𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩 𑒂𑒨𑒪 𑒏𑒪𑒩𑒧𑒹 𑒏𑒰𑒖 𑒏𑒩𑒥 𑒥𑒰𑒿𑒏𑒲 𑒁𑒕𑒱। 𑒁𑒢𑒳𑒧𑒰𑒢 𑒪𑒑𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒪𑒼𑒏-𑒏𑒪𑒰 𑒮𑒹 𑒯𑒧𑒩 𑒂𑒡𑓂𑒨𑒰𑒞𑓂𑒧𑒱𑒏 𑒖𑒳𑒛𑓃𑒰𑒫 𑒁𑒕𑒱 𑒯𑒧𑒩 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒧𑒹 𑒧𑒰𑒢𑒫𑒰𑒏𑒵𑒞𑒱𑒏 𑒂𑒿𑒐𑒱 𑒂 𑒧𑒳𑒐𑒧𑓀𑒛𑒪 𑒥𑒢𑒰𑒫𑒙𑒱 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒹𑓀𑒙𑒱𑓀𑒑𑒮𑒿 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒰𑒫𑒱𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒔𑒱𑒛𑓃𑒻, 𑒣𑒬𑒳 𑒃𑒞𑓂𑒨𑒰𑒠𑒱 𑒯𑒧 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒧𑒴𑒪 𑒮𑓂𑒫𑒩𑒴𑒣𑒯𑒱𑓀 𑒖𑒏𑒰𑒿 𑒥𑒢𑒥𑒻𑒞 𑒕𑒲। 𑒯𑒿, 𑒩𑓀𑒑 𑒦𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒜𑓀𑒑 𑒫 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒖𑒢 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒏𑒪𑒰𑒮𑒿 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒰𑒫𑒱𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒫𑒱𑒭𑒨𑒏 𑒮𑓂𑒫𑒲𑒏𑒰𑒩 𑒮𑓀𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 𑒣𑒳𑒩𑒥𑒱𑒿𑒨𑒰 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒵𑒞𑒱 𑒠𑒱𑒮 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒏𑒪𑒰 𑒮𑓀𑒣𑒠𑒰𑒏 𑒮𑓀𑒩𑒏𑓂𑒭𑒝 𑒫𑓂𑒨𑒏𑓂𑒞𑒱𑒏 𑒮𑓂𑒞𑒩 𑒣𑒩 𑒢𑒯𑒱 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒫𑓂𑒨𑒏𑓂𑒞𑒱𑒑𑒞 𑒮𑓂𑒞𑒩

পৰ ঋহাঁ ঋপন কনাকেঁ নিখাৰূ ঋা ওকৰা রিকসিত কৰত ৰহিযৌ তই নিশ্চিত ৰূপসঁ ক্ষেত্র রিশেষক কনা সঁপদা সমৃদ্ধ হেতৈক ঋা ওকৰ রিকাস স্বতঃ হেতৈক।"

তই একটা ঋান প্রশ্ন, "সমকানীন ভাৰতীয কনা পৰিদৃশ্যে সঁবঁধমে ঋপনে কিছু কহয চাহবঁ? ঋহাঁক কনা-ৰচনা সমকানীন কনা পৰিদৃশ্যমে কোন তৰহেঁ হস্তক্ষেপই ৰহন ঋছি?" কেৰ প্রতিউত্তৰ মে কহননে ছনীহ, "সমকানীন পৰিদৃশ্য মে ভাৰতীয কনা সঁপূর্ণ রিশ্বক কেঁদ্র রিঁদু বঁনয জা ৰহন ঋছি। রিশ্বক সবঁসঁ পৈঘ নীনামীমে ভাৰতীয কনা ঋা পাৰঁপৰিক কনাক নীনামী জোৰ-শোৰ সঁ ভই ৰহন ঋছি। দুনিযা ভৰি মে ভাৰতীয কনাক প্রতি উত্সুকতা বঁঢ়ন ঋছি। দুনিযাক সবঁসঁ পৈঘ সঁগ্রহমে মিথিনা কনা ঋওৰ পূৰবিঁযা ক্ষেত্রক কনাকাৰ নোকনিক কনাকৃতি সঁগ্রহিত কএন জা ৰহন ঋছি। হমৰ কনা সমকানীন কনা পৰিদৃশ্যমে হস্তক্ষেপ কৰৈত ঋছি, এহি সঁবঁধমে হম কী কহূ, ঔ তই কনা সমীক্ষক বঁতৌতাহ। মুদা হমৰা পহিন বেঁৰ ঋপন কাজক মহত্ত্ব তখন বুঁঝবাঁ মে ঋাযন, জখন কনাকৃতি নেশনন গৈনৰী মার্ডন ঋার্ট দ্বাৰা খৰীদন গেন। কিছু রিদেশী কনা সমীক্ষক নোকনি সেহো হমৰ কনাকৃতি খৰীদনৈহ্ন। মাধৰী পাৰেখ, পিনোপোচ খানৰানা সন কতেকো মহিনা কনাকাৰ জে স্বযঁ প্রশিক্ষিত ছথি, হমৰ কনাকৃতি সঁ প্রেৰণা ভেটৈত ছৈহ্ন সে জতৌনৈহ্ন। হমৰ কিছু ৰেখাঁকন হঁস ঋা সমকানীন ভাৰতীয সাহিত্য সন সাহিত্যক পত্রিকা মে প্রকাশিত ভেন ঋছি।"

ঋাজুক কনাক ট্রেড কেৰ বাঁৰে মে পূছনা পৰ কহৈত ছথি জে হমৰা বুঁঝনে ঋাগ-কান্হি দু তৰহক কনাক ট্রেড ছৈক - ফোটো ৰিযনিজ্ম ঋা দোসৰ ইংস্টানেশন কনা। একটাক কাৰণ বাঁজাৰ

ছৈক তই দোসৰক ৰাঁজাৰ মে শ্বপনাকেঁ স্থাপিত কৰৱঁ। সমকালীন কলাক দুনিয়া মে ৰাঁজাৰ হাৰী ছৈক। জে কলাকাৰক কৃতি জতৰাঁ মে ৰিঁকৈত ছৈক ও ওতেক পৈঘ কলাকাৰ মানল জাগত ছৈক। হালাঁকি হম ৰাঁজাৰবাদকেঁ নীক মানৈত ছী, কিএক তই জোঁ হমৰ কলাকৃতি নহি ৰিঁকল ৰহৈত তই ভৱিসক হম শ্বপন চন্টা একল প্ৰদৰ্শনী নহি কই পৰিঁতহুঁ।

শ্বখন কিছু দিন পহিনে সোশল মিডিয়া পৰ হিনক কলাকৃতি ৰেঁস চৰ্চামে ৰহন, কাৰণ ছল হিনক কলাকৃতিকেঁ শ্বশ্লীল ৰা কলাকৃতিমে শ্বশ্লীলতা। এহি মাদে হমৰ এতৱেঁ কহৱঁ শ্বছি জে কোনো কলাকাৰক কলাকৃতি ৰা ৰচনা পৰ শ্বপন ৰিচাৰ ৰখনায শ্বতি উত্তম ৰিষয শ্বছি, মুদা শ্বপন ৰিচাৰ ৰাখৱঁ সঁ পূৰ্ৱ ওহি ৰিষযক জানকাৰ ভেনায শ্বতি শ্বাৱশ্যক শ্বছি। জাহি ৰিষয মে জ্ঞান নৈ শ্বছি ওকৰ জ্ঞান শ্বা জানকাৰী নেনাক ৰাঁদে শ্বপন ৰিচাৰ ৰাখৱঁ উচিত। সংজ্ব দাস জীক পেঁইঁগ কেঁ শ্বনজসৱৱাষ্ সদৃশ্য শ্বংতৰৰাষ্ট্ৰীয পত্ৰিকা শ্বপন কৱৰ পৰ স্থান দেনক (জকৰ চহুঁদিশ প্ৰশংসা কএল গেল), এ শ্বপনা সভ নেল গৌৰৱক ৰাঁত শ্বছি। ৰহল শ্বশ্লীলতাক ৰাঁত, তই প্ৰত্যেক ব্যক্তিক নজৰ, দেখৰাঁক-সোচৰাঁক-ৰিচাৰৰাঁক শ্বপন-শ্বপন দৃষ্টিকোণ হোগত শ্বছি। জখন কিযো শ্বপন মাএকেঁ, শ্বপন ৰঁহিনকেঁ, শ্বপন প্ৰেমীকেঁ, শ্বপন পত্নীকেঁ, শ্বপন ৰেঁটীকেঁ দেখৈত ছথি তই শ্বাঁখি তই একে ৰহৈত শ্বছি মুদা সৱকেঁ দেখৰাঁক নজৰি ৰঁদলি জাগত শ্বছি। একে শ্বাঁখিসঁ লোক শ্বপন মাএ, শ্বপন পত্নী দুনুকেঁ দেখৈত ছথি, মুদা হৃদয মে মাএ নেল শ্ৰদ্ধা শ্বা সম্মান তই পত্নী নেল প্ৰেম শ্বাৱৈত শ্বছি।

এ হমৰ ব্যক্তিগত মাননায শ্বছি জে শ্বশ্লীলতা প্ৰকৃতি ৰা ৰচনা মে নৈ ব্যক্তিক দৃষ্টিকোণ মে হোগত শ্বছি। শ্বপন দৃষ্টি নীক তই

সংসারক সভ রস্তু নীক। সংগহিঁ নীক কামক সদিখন প্রোত্সোহন হেরবাক চাহি, নৈ কী ওহিমে নীম-ন্বকম নিকালরবাক চাহি। জেনা কোনো চিত্রকাৰ সাহিত্যিক ৰচনা পঢ়ি ক**ই** চিত্র রঁনারৈত ছথি, ত**ই** ওহি ৰচনামে সমাযন ভারকেঁ ও ঋপন ভূনীকা সেঁ গঢ়ৈত ছথি। ঠীক তহিনা কতেকো ৰাস করি কোনো চিত্র ঋা মূর্তিশিল্প দেখি ঋপন করিতাক ৰচনা কৰৈত ছথি ঋা ঋপন ৰচনা মে ওহি মূর্তিশিল্পক দরঁদ রর্ণন প্রস্তুত কৰরবাক প্রযাস কৰৈত ছথি, তখনে ত**ই** দনক ৰচনা ওকৰ (চিত্র ঋা মূর্তিশিল্পক) প্রতিৰূপ রঁনত। সংভরতঃ সংজুজী সেহো ঋপন চিত্রকাৰী মে সএহ গুণ ঋানয নেনে এহি তৰহক প্রযোগ কৰৈত হেতীহ।

-মুকেশ দত্ত, মো 9910952191

ঋপন মংতর্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.৫.গোরিন্দ চন্দ্র দাস- কামসূত্র কে রিঁনা কোনো চিত্র শৈনী নহি ছৈক- নোককনা কে সাক্ষাত রিশ্বরিদ্যানয গুমনাম নাযক কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ (ঋা শশিরবানা)*

গোরিন্দ চন্দ্র দাস

কামসূত্র কে রিঁনা কোনো চিত্র শৈনী নহি ঠৈক- নোককনা কে সাক্ষাত রিশ্বরিদ্যানয গ্রমনাম নাযক প্রঞ্চ ণ্কমাৰ কশ্যপ (শ্বা শশিরাঁনা)*

মিথিলা লোককলা আৰ সংস্কৃতি কেৰ মহান কেন্দ্র থীক। মুদা একৰা বৈশ্বিক পটল পৰ আনবাঁ মে কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ কেঁ বিশিষ্ট যোগদান ছন্হি। ওনা ত ও একটা সমাজ সুধাৰক, নাৰী উত্থান কেৰ সংস্কৃতি দূত ছলাহ, মুদা বিবাদ সেহো হিনক সংগ লাগল ৰহল। কশ্যপ জী আই কোনো পৰিচযক মোহতাজ নহি ছথি। মিথিলাক সংস্কৃতি বিশেষ ক কলা কে সংদৰ্ভ মে হিনক অবদান কে কোই বিসৰি নহি সকৈছ আওৰ নহি বিসৰবাক চাহী। একৰ বাৱজূদ সমাজ আৰ সমালোচক কশ্যপ জীক সংগ ন্যায নহি কেলনি। হিনক মূল্যাংকন উচিত ঢংগ সঁ নহি কএল গেল। হিনকা প্রতি সমাজক দৃষ্টিকোণ বেস কঠোৰ ৰহলৈক। ওনা ত মিথিলা কলা সংস্কৃতি অখনো সমালোচনাক দৃষ্টি সঁ বংচিত জকাঁ অছি। মুদা সোশল মীডিযা কেৰ যুগ মে যদা-কদা লীক-বেজায কে বিমৰ্শ হোময লাগল অছি। হালাঁকি কশ্যপ জী কেঁ কামকাজ কেৰ আলোচনা ত ভএ সকৈছ, মুদা তাহি স্তৰক কোনো অথাৰিটী নহি বুঝনা জাইছ, জে হিনক উচিত আকলন কএ সকৈথ।সমাজক বাস্তে কশ্যপ জী কেঁ কতেক পৈঘ যোগদান ছন্হি সে বুঝনাই অত্যংত আৱশ্যক অছি। মুদা সে নহীঁ, হিনক বনাওল চিত্রকাৰী মে বেস সহজতা সঁ অশ্লীলতাক অন্বেষণ ক লেল জাইছ। মুদা এতবে বাত

নহি ছৈক। পহিন ৰাঁত জে কনা ৰসৰিহীন নহি ভএ সকৈছ। ভাৰতীয মানস মে নৱৰসক অৱধাৰণা ছৈক। তাহি কোনো কনাকাৰ ৰস সঁ ৰিৰত ভএ নহি সকৈছ। দোসৰ ৰাঁত জে প্ৰত্যেক কনাকাৰ আৰ কথাকাৰ কে অপন শৈনী হোএত ছৈক আ তেকৰ পহচান সমাজ কে কৰয পড়তৈ।

ৰাঁতচীত কে ক্ৰম মেঁ এক ৰেঁৰ হম কশ্যপ জী কেঁ কথিত আপত্তিজনক পেঁইটিংগ পৰ প্ৰশ্ন কেনিযহি ত ওনক কহনাম ৰহৈন জে ৰঁগজন কে জনতৱঁ মে মিথিনা চিত্ৰ তখন এনৈ জখন একৰ ৰাঁজাৰ শুৰূ ভেন ৰহৈক। চাহে কোনো জাতি কে মহিনা একৰা ৰঁনৰঁথি হোথি চাহে কাযস্থ সমাজ মে একৰ ৰেঁসী চনন ছৈক ত সৰঁকে বুঁঝৰাঁ মে তখনে এনৈক জখন 30-35 ৰঁৰখ পহিনে ৰাঁজাৰ মে সমান গেনৈক। একৰ মতনৱঁ এ্ৰ নহি ছৈক জে একৰ পৰম্পৰা মে কামসূত্ৰ নহি ছৈক। কামসূত্ৰ কে ৰিঁনা কোনো চিত্ৰ শৈনী নহি ছৈক। ওনক কহনাম ৰহনি জে পহিনে কোহৰঁৰ ঘৰ মে জাহিঠাম কোঠী ৰাখন ৰহএ তাহিঠাম একটা পার্টীশন হোএত ৰহৈক। সনৈ চিযৈ জে শৱ্দ অছি কোনী-খোম্বী। ও খোম্বী কোহৰঁৰ ঘৰক একটা গুপ্ত ভাগ ছৈক। জাহিঠাম সৰঁহক আৱাজাহী নহি ৰহৈত ৰহৈক তেকৰে খোম্বী কহনে জাএত ৰহৈক। তাহি খোম্বী মে নৱৰস কামদেৱক চিত্ৰ ৰহৈত ৰহৈক। ত কামসূত্ৰ জে ছৈক তাহি সঁ ৰঁচিত কোনো কনা শৈনী নহি ছৈক। আওৰ জখন মিথিনা চিত্ৰ কে ৰাঁজাৰীকৰণ ভেনৈক ত একৰা ৰাঁজাৰ মে অননথিন কে?... গঁগা দেৱী, সীতা দেৱী, জগদম্বা দেৱী। ও সৱঁ বৃদ্ধ স্ত্ৰী, ৰিধৱা স্ত্ৰী চাহে তাহি এজ মে জে শ্ৰীৰামক ভজন ৰেঁসী আওৰ দোসৰ চীজ কে চঠ-ৰঁঠ ৰেঁসী নহি কএ সকৈত ছনথিন।

কশ্যপ জী কেঁ নাম সঁ ৰিৱাদ কেঁ ৰিতঁডাৱাদ ঠাঢ় কএন গেন মে

ঙচিত নহি। জাহি মিথিনা চিত্রকনা কেঁ ও আজীরিকা আওৰ ঙপযোগিতারাদ সঁ জোড়ৰাঁক প্রযাস কেনৈথ ওকৰা নজৰঁদাজ নহি কএন জা সকৈছ। হিনক কৃতিত্ব মে প্রতীক আৰ রিঁম্ব কে মাধ্যমে নির্ভীকতা আৰ আত্মেরিশ্বাস সঁ চিত্রণ সাহস কে রাঁত ছৈক। কশ্যপ জী কেঁ নেখন রা চিত্রকাৰী পৰ প্রশ্ন ঙঠাওন জাগত অছি, মুদা ও সমাজক সচ ছৈক। আৰ সত্য কেৰ প্রকটীকৰণ কেনাগ কোনো কনাকাৰক অধিকাৰ ছৈক। তাহি রিষয পৰ রাদ রিরাদ ভএ সকৈছ, মুদা এহি মে কেরন অশ্লীনতা দেখনাগ কোনো কনাকাৰ কে সঁগ অন্যায ছৈক। তাহি কশ্যপ জী কেঁ কাম কেঁ অশ্লীনতাক সঁজ্ঞা দএ খাৰিজ নহি কএন জা সকৈছ। যদি গএহ রাঁত ছৈক ত কানিদাস কেৰ কানজযী ৰচনা কুমাৰ সঁভর আওৰ কাশীনাথ সিঁহ কেঁ "কাশী কা অস্সী" কে খাৰিজ কএন জা সকৈছ কী?

কশ্যপ জী জাহি পৃষ্ঠভূমি সঁ ছথি, তাহি মে ঔ রঁড় সাহসক রাঁত ছৈ। জাহি অভারক জিনগী (ফীস জমা নহি কৰৰাঁক কাৰণে স্কূন সঁ নিকানি দেন গেনা) সঁ গুজৰনাক রাঁদো নিজী স্বার্থ কেঁ ছোড়ি ক সমাজ কেঁ জে দেনখিন ও স্বযঁ মে একটা ঙপন্যাস ছথি। হুনক মোন মে ঔ একদম স্পষ্ট ৰহনি জে নাৰী ঙত্থানক আ ওকৰা স্বারনঁরী রঁনেরাঁক কাজ কৰরঁ। ও গাম গাম ঘূমি মিথিনা পেঁটিঁগ কে কেঁদ্র স্থাপিত কএ মহিনা সরঁ কেঁ জোড়ি হুনকা সরঁ কে স্বারনঁরী রঁনৌননি। পেঁটিঁগ কেঁ মহজ সজারটী রস্তু কেৰ সোচ সঁ রাঁহৰ নিকানি ক ওকৰা ঙপযোগিতাক সামগ্রী কে ৰূপ মে মান্যতা দিযারঁ কেৰ প্রযোগ হিনকে দেন ছনি আৰ ঔ প্রযোগ মিথিনা কেৰ রঁহুত পৰিরাৰ কেঁ সঁরঁন রঁননা। এহি সচ কে ক্যো নকাৰি নহি সকৈছ। রাঁদ মে ও আত্মেকথা নিখনা রাঁসমতী জাহি কেঁ অধ্যযন

কেনা পৰ নোকক তৃপ্তী তনি সকৈছ ম্বদা এতেক রেঁরাঁকী আৰ গ্রামানদাৰী সঁ অপন সঠ নিখনাগ্র রঁড় হিম্মত কে রাঁত ছৈক। নোকতাঁত্রিক সমাজ মে আনোচনা কেৰ অধিকাৰ ত সরঁকেঁ ছৈক, ম্বদা আনোচনা আওৰ আৰোপ মে ফর্ক হোগত ছৈক। এতরাঁ ধৰি নহি, কশ্যপ জী জাহি পহচান আওৰ সম্মান কেঁ হকদাৰ ছনাহ, ও ন্নকা নহি ভেটনেনি। ম্বদা মোনক কোনো কোণ মে টীস ৰহরেঁ কৰৈত ছৈক। সৌৰাঠ মে পহিন মিথিনা নোক কনা রিশ্বরিদ্যানযক স্থাপনা কএন গেনৈক। রিশ্বরিদ্যানয ত রঁনি গেন, ম্বদা সরঁসঁ পৈঘ সঁকট ৰহৈ জে একৰ পাঠ্যক্রম কী হোযত আওৰ কে রঁনেতা? ত কশ্যপ জী কেঁ যোগ্যতা আওৰ অন্বভর কে দেখৈত গ্র কাজ হিনকে স্বপ্বর্দ কএন গেন। একৰ অনারা গৰীরঁ রঁছা যা ভিখমঁগনী সরঁহক রঁছা কে পঢ়েনাগ্র হিনক নক্ষ্য ৰহনি। তাহি মে সেহো ��িৰোধক সামনা কৰই পড়ননি। ৰ্ন মিনাকই কহন জা সকৈছ জে মহিনা, দনিত, পিছড়ন আৰ রঁচিত কেঁ উত্থানক নেন সদিখন অথক প্রযাস কৰৈত দ্বনিযা সঁ রিদা ভএ গেনাহ।

***(আ শশিরাঁনা)*- সম্পাদক দ্বাৰা জোড়ন গেন। ঐ আনেখমে জতই জতই কশ্যপ জীক নাম অছি ওতই *আ শশিরাঁনা সেহো পঢ়ন জায, কাৰণ কশ্যপ জীক জিরৈত কোনো ছিত্র এহেন নৈ অছি জে মাত্র কশ্যপ জী আ শশিরাঁনা সঁযুক্ত ৰূপে নৈ রঁনেননি।- সম্পাদক**

অপন মঁতর্য editorial.staff.videha@gmail.com পৰ পঠাউ।

২.৯.ৰরীন্দ্র ৰ্মাৰ দাস- পৰিরাৰক সহযোগ সরঁসই জৰূৰী

ৰৱীন্দ্র ৼুমাৰ দাস

পৰিৱাৰক সহযোগ সৰ্ঁস২ জৰূৰী

কহৱী ঠৈক “জে হৰ সফল পুৰুষ কে পাছূ কোনো নৈ কোনো স্ত্রী কে হাথ ঠৈক“ এহি কথন স হম সহমত ছী মুদা স্থিতি একৰ ৰিপৰীত সেহো দেখৰাঁ মে আৰিঁ ৰহল অছি। সঁজূ কে কহানী হমৰা জীৱন মে হমৰ ৰিঁযাহক লেল চৰ্চা সোঁ শুৰূ হোগত অছি। হমৰ ৰাঁৰূজী কমৰোলী গামক একটা কথা ফ়াগনন কেননি তেকৰ মূল আধাৰ ছল কন্যা চিত্র লিখৈত ছলখিন। হমৰো সেহন্তা ছল জে লড়কী চিত্র ৰঁনৰৈত হোগথ নহি ত কম স কম চিত্রকাৰ স ঘৃণা নহি কৰৈত হোগথ কিযৈক ত এখনদ্ম অপন সমাজ মে চিত্রকাৰ কে লোক পাগল ৰূঁঝৈত ছথিন। দ্বিৰাগমন কে ৰাঁদ হমৰ মৌসী সঁজূ দিস তাকি ক হমৰা কহলীহ জে অপনে জকাঁ পাগল নৈ ৰঁনা দিহেন। জহাঁতক পাগলপন আ জূনূন কে গপ্প ঠৈ

ত ওও হুনকা মে অপন কলাক লেল জুনূন দেখিক মোন হর্ষিত হোইত অছি। ওও হমৰা খুশী হোইত অছি জখন ক্যো কলা লেখক বা চিত্রকাৰ হিনকা স ভেঁট ঘাঁট কৰবা লেল অবৈত ছথিন আ পুছৈত ছথিন চিত্রকাৰ সংজু দাস এতয ৰহৈত ছথিন হুনকা স ভেঁট কৰবাক অছি। হমৰা জনিতবেঁ মাত্র পঢ়াইযে মে নহি বল্কি চিত্র ,অভিনয ,সংগীত ,নৃত্য বা সাহিত্য কোনো বিধা মে সফলতাক লেল জুনূন ভেনাই জৰুৰী ছৈ। হমৰা মোন অছি জে প্রথম মিলন মে হম হিনকা স্কেচবুক পেনসিল আ কলৰ বাঁকস ভেঁট কেলে ৰহী কোনো গহনা জেৱৰ নহি।

বিবাহ কে কিছু দিন বাদ সংজু হমৰা কহলৈন হমৰো মোন হোইত অছি জে হম আর্ট কালেজ মে পঢ়ি ক কলা কে বিধিবত শিক্ষা লী। হম কহলিযৈন তৈযাৰী কৰু ,ঐসহ্ট দিযৌ এড্‌মিসন ভয জাইত অছি ত পইলে মে ৰহু ,ডেৰা ডাঁটা ত অছিযে। ঐসহ্ট দেলনি মুদা এড্‌মিসন জোকৰ তৈযাৰী নহি ছলৈন এড্‌মিসন নহি ভেলৈন । হম কহলিযৈন জে অহাঁ দুখী নহি হোউ কলাকাৰ বনবা লেল মাত্র জুনূন আ লগাতাৰ প্রেক্টিস চাহী। দুনিযা ভৰি মে আ এহি দেশ মে কতেকো কলাকাৰ আর্ট কালেজ স নহি ছথি। এতেক পদ্মশ্রী সম্মান স সম্মানিত মিথিলা পেঁটিং কে কলাকাৰ সবঁ কোনো আর্ট কালেজ মে থোড়ে লে পঢ়লে ছথিন।

সংজু দিল্লী এলীহ তেকৰ বাদ স্থিতি বদলল। হম পটনা আর্ট কালেজ স ফাইন আর্ট কে কোর্স কেলহুঁ আ একটা অখবাৰক কলা বিভাগ মে নৌকৰী জাইন কেলহুঁ। তখন হম নোযডা মে ৰহৈত ৰহী। হমৰ জতেক মিত্রগণ ছথি তাহি বেসী আধুনিক

কনাকাৰ ছথি। ঘৰ মে ৰৈসন ছোট ছোট পেংটিংগ ৰঁনৰৈথ আ মিত্রগণ কে দেখৰৈথ। হমৰা ঘৰ মে ৰৈসী আধুনিক কনা পৰ ঠঠা হোগত ছন। নয়া নয়া হিনকো আধুনিক কনা মে ৰূচি নৈত দেখনয়াঁ। মাডর্ন আর্ট গৈনৰী মে একটা ভাৰতীয সমকানীন মহিনা কনাকাৰক প্রদর্শনী দেখনাক ৰাঁদ ড্র নির্ণয কেননি জে আৰঁ হম আধুনিক কনা শৈনী সীখৰঁ আ ওহি শৈনী মে কাজ কৰৰঁ। ধীৰে ধীৰে কৰয নগনীহ আ প্রদর্শনী সৰঁ মে পঠৰঁয নগনীহ। মিত্র নোকনি কহনৈন জে নীক কাজ কৰৈত ছথিন আহাঁ হিনকৰ একন প্রদর্শনী আযোজিত কৰূ। দ্বনূ গোটে ৰিচাৰ কেনয়াঁ আ হিনক পহিন প্রদর্শনী নিশ্বন্ক ভেটনোক কাৰণ গ্রীননেজ ৰেঁক কে চাণক্যপ্বৰী শাখা মে নগাওন গেন। ওতয প্রসংশা ত খূৰঁ ভেননি ম্বদা একয়া ত পেংটিংগ ৰিঁকন নহি ম্বদা হম দ্বনূ গোটে নিৰাশ নহি ভেনয়াঁ। এক সান তক কিছু আৰ পেংটিংগ কেনীহ জাহি মে একটা ৰঁড়কা কৈনৰাস সেহো ছনৈন। সৰঁটা পেংটিংগ কে দোসৰ প্রদর্শনী মংডী হাৰ্ডস স্থিত ৰৱীংদ্র ভৱন ননিত কনা অকাদমিক গৈনৰী মে আযোজিত ভেন । এহি প্রদর্শনী মে পহিন দিন হিংদ্বস্তান টাগমস্ কে ৰংগীন পেজ মে হিনকৰ পেংটিংগ ছপন আ সাঁঝ তক মে ৰঁড়কা কৈনৰাস ৰঁনা পেংটিংগ ৰিঁকা গেন। কোনো কনাকাৰক নেন ওকৰ পেংটিংগ ৰিঁকা জাএ এহি স ৰঁড়কা খুশী আৰ কী হেতৈক। তেকৰ ৰাঁদ হিনকা মে হম অদ্ভূদ উত্সাহ দেখনয়াঁ ।আগ্র ধৰি কতেকো প্বৰস্কাৰ ভেটনৈংন ,কতেকো প্রদর্শনী আ কনা শিৰিৰ মে ভাগ নেনে হেতীহ ম্বদা পহিন পেংটিংগ কে ৰিঁকনাগ্র জীৱন মে ৰঁয়াত মহত্ত্বপূর্ণ হোগত ছৈক। আগ্র অপন সৰ -ৰ্ন্ধুৰঁ নৈহৰ আ সাস্বৰক নোক গৰ্ৱ স হিনকা স ভেংট কৰৈত ছথিন ফোটো খিংঠৰৈত ছথিন। হমৰা যদ্ অছি জহিযা পহিন

ৱেঁৰ ঞ্জা গৈনীৰিজন কে সমাচাৰ মে আযন ৰহৈথ জেকৰা দেখিক হিনক মাঁ খুশ ভয গেন ৰহথিন ।হম দ্বনূ গোষ্টে সেহো ঋণ নহি ৰিঁসৰি সকৈত ছী জহিযা হিনকা ৰিঁহাৰ সৰকাৰক ৰৰিধ্ষ্ঠ মহিনা কনাকাৰ সম্মান ভেটৈনৈন হমৰ ৰাঁৰুঁজী আ মাঁ দ্বনূ গোষ্টে ওহি কাৰ্যক্রম মে জেৰাঁক নেন ঙত্মোহিত ৰহৈথ ।XZ

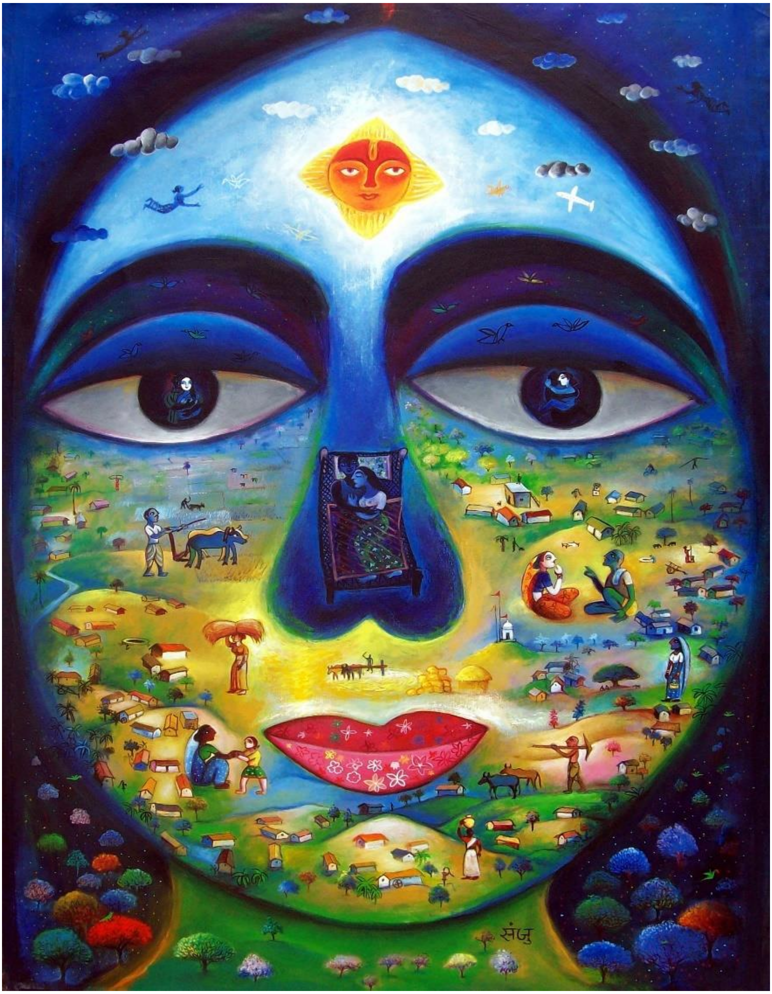
* এক ত অপন সমাজ মে কনা ,ৰংগমংঠ ,সাহিত্য ,সংগীত আ নৃত্য কে সৰঁস অধনাহ কাজ ৰুঁঝন জাগত ছৈক এহি ৰিষয পৰ ঠঠো কেন্নাগ সেহো অধনাহ ৰাঁত অছি। হমৰ ৰিচাৰ স হৰ স্ত্রী মে কোনো নে কোনো প্রতিভা অৱশ্য হোগত ছৈক আ ঢনকো মে নানসা হোগত ছনি জে হমৰা মৌকা ভেটৈত ত হমঢ় কিছু কৰিতহঁ মুদা অপন সমাজ মে আগযো ধৰি ঢনকৰ পৰিৱাৰ আ পতিদেৱঁ স সহযোগ নৈ ভেটৈত ছনি। হান মে হিংদী আৰ্ঙৈন্বক পত্রিকা কে পূৰা অংক স্ত্রী দেহ ৰিশেষাঁক ছপন ছন তাহি মে সঁজ্বকে কতেকো ৰেখাঁকন ছপনগন। পূৰা অংক ফেসৰুঁক পৰ শেযৰ কেননি ত কিছু নোক নিখনাহ জে জানি ৰুঁঝিক সংজূ ঠঠা মে এৰাঁক নেন অশ্নীন চিত্র ৰঁনৰৈত ছথি। এমহৰ কিছু দিন পহিনে 2008 কে মৈথিনী পত্রিকা অংতিকা মে ছপন একটা ৰেখাঁকন পৰ খূৰঁ ঠঠা ভেন। কিছু গোষ্টে নিখনাহ জে সংজূ দাস আ কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ দ্বনূ মিথিনা কনা মে অশ্নীনতা পসাগৰ ৰহন ছথি। কিছু গোষ্টে নিখনগন জে মাত্র ঠঠা মে এৰাঁক নেন এহি তৰহক চিত্র ৰঁনৰৈত ছথি। হম সংজূ কে এক্কে ত গপ্প কহৈত ছিযৈন জে নোক পিকাসো আ ফ্রাঁসিস ন্যূটৈন সূজা কে কনাকৃতি দেখতে ত পতা নৈ কী কহতে ।ভাৰত কে সৰঁস প্রতিধ্ষ্ঠিক মহিনা কনাকাৰ অমৃতা শেৰগিন অপন সেন্ফ ন্যূড ৰঁনৌনে ছথি মৈথিন

সমাজ কে সেহো দেখবাঁক চাহী জে দিল্লী মে ৰাষ্ট্ৰীয় আধুনিক কলা দীর্ঘা মে সংগ্ৰহিত অছি।

-ৰবীন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, মো. 9811712398

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com পৰ পঠাউ।

২.১০.সঁজু দাসক কিছু রঁগল কলাকৃতি

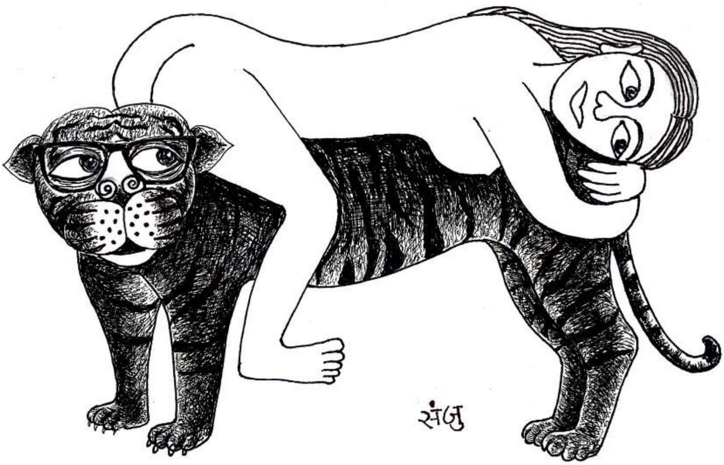

संजु

संजु

संजु

𑒁𑒣𑒢 𑒧𑓀𑒞𑒫𑓂𑒨 editorial.staff.videha@gmail.com 𑒣𑒩 𑒣𑒚𑒰𑒅।

২.১১.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ আ শশিবালা- একটা পৰিচয

গজেন্দ্র ঠাকুৰ

কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ আ শশিবালা- একটা পৰিচয

কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ- জন্ম ১৯ সিতম্বৰ ১৯৪৯ ঈ.। মৃত্যু- ১২ অগস্ত ২০২০ ঈ.। পিতা- কবি-উপন্যাসকাৰ ��্র. গন্দ্রনাৰায়ণ লাল "যঁৰলিয়া"। জনৱৰী ১৯৬৯ ঈ. মে লেনা সভ লেল "নাগই স্কুল", ১৯৫১ ঈ. মে "কলা আধাৰিত জীবন আ শিক্ষণ পদ্ধতি"ক প্রবর্তন

ঋা তকৰ কাৰ্যান্বযন নেনে শিৱা কশ্যপ ঋা শশিৰাঁনাক সহযোগসঁ "ভাৰতী ৰিকাস সঁস্থা"ক স্থাপনা। ৰচনা: শশিৰাঁনাক সঁগ "মেঘদূত" ঋা "গীত-গোৰিন্দ"ক মৈথিনী ঋনুৰাদ; মাছ-ভাত; মিথিনা চিত্র প্ৰৱেশিকা ভাগ-১-২; মিথিনা চিত্র-কোৰ, ভাগ-३; মিথিনা ঋৰিপন ভাগ-৪; গোদনা চিত্র-শৈনী- ভাগ-৯; মিথিনা নোকচিত্র।

শশিৰাঁনা- পিতা শ্রী ঙগ্র নাৰাযণ নান, পতি শ্রী ঙমেশ কুমাৰ কৰ্ণ্ঠ (ৰিঁসহথ)। ৰচনা: কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপক সঁগ "মেঘদূত" ঋা "গীত-গোৰিন্দ"ক মৈথিনী ঋনুৰাদ; মাছ-ভাত; মিথিনা চিত্র প্ৰৱেশিকা ভাগ-১-২; মিথিনা চিত্র-কোৰ, ভাগ-३; মিথিনা ঋৰিপন ভাগ-৪; গোদনা চিত্র-শৈনী- ভাগ-৯; মিথিনা নোকচিত্র।

কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ জী সঁ নেনে হমৰ সাক্ষাত্কোৰ সাক্ষাত্কোৰ-২ মে কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ জী কনাক ৰিভিন্ন পক্ষপৰ ঋপন ৰিচাৰ ৰখনে ছনা। মিথিনা চিত্রকনাক নাম মধুৰঁনী চিত্রকনা কৰৰাঁপৰ ও চিন্তিত ছনা। জিতৱাৰপুৰ স্কূন ঋা ঋান ঠামক মিথিনা চিত্রকনাকাৰক ৰীচক ফাঁটি সেহো ঙজাগৰ ভেনা।

"𑒖𑒐𑒢 𑒪𑒼𑒏 𑒥𑒰𑒯𑒩𑒮𑒿 𑒁𑒥𑒻𑒋 𑒞𑒿 𑒣𑒳𑒕𑒻𑒋 𑒖𑒹 𑒁𑒯𑒰𑒿𑒏 𑒑𑒰𑒧 𑒏𑒼𑒢 𑒖𑒱𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒁𑒕𑒱, 𑒂 𑒍 𑒥𑒳𑒗𑒢𑒹 𑒖𑒹 𑒯𑒧 𑒮𑒦 𑒧𑒡𑒳𑒥𑒢𑒲 𑒢𑒻 𑒠𑒩𑒦𑓀𑒑𑒰 𑒖𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒕𑒲 𑒍 𑒥𑒖𑒻𑒋 '𑒨𑒴 𑒂𑒩 𑒢𑒰𑒙 𑒤𑓂𑒩𑒰𑒧 𑒠 𑒍𑒩𑒱𑒖𑒱𑒢𑒪 𑒣𑓂𑒪𑒹𑒮'- 𑒧𑒰𑒢𑒹 𑒍𑒏𑒩𑒰 𑒯𑒼𑒃 𑒕𑒻 𑒖𑒹 𑒯𑒧𑒩 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒁𑒮𑒪𑒲 𑒧𑒡𑒳𑒥𑒢𑒲 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒢𑒻 𑒕𑒲 𑒂 𑒍 𑒖𑒱𑒞𑒥𑒰𑒩𑒣𑒳𑒩 𑒮𑓂𑒏𑒴𑒪𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒴𑒙 𑒏𑒩𑒻 𑒕𑒻।"

𑒢𑒩𑒹𑒢 𑒏𑒩𑒳𑒝𑒰𑒏𑒩𑒝 𑒁𑒣𑒢 𑒂𑒪𑒹𑒐 "𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒖 𑒥𑒳𑒧𑒢 𑒣𑒹𑒝𑓂𑒙 𑒠𑒹𑒨𑒩 𑒥𑒹 𑒂𑒅𑒙 𑒂𑒤 𑒣𑒼𑒥𑒩𑓂𑒙𑒲" 𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒻 𑒕𑒟𑒱- "𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩𑒏 𑒥𑒩𑒯𑒹𑒞𑒰 𑒑𑒰𑒧𑒧𑒹 𑒦𑒰𑒩𑒞𑒲 𑒥𑒱𑒏𑒰𑒮 𑒧𑓀𑒔 𑒑𑒩𑒲𑒥 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒠𑓂𑒡𑒞𑒱 𑒮𑒱𑒐𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱, 𑒖𑒃𑒮𑒿 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒩𑒰𑒮 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰 𑒑𑒩𑒲𑒥𑒲 𑒦𑒑𑒹𑒥𑒰𑒧𑒹 𑒁𑒣𑒢𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒧𑒩𑓂𑒟 𑒏𑓄 𑒮𑒏𑒪 𑒕𑒟𑒱।"

𑒢𑒩𑒹𑒢 𑒏𑒩𑒳𑒝𑒰𑒏𑒩𑒝 𑒪𑒱𑒐𑒻 𑒕𑒟𑒱 𑒖𑒹 𑒏𑒵𑒭𑓂𑒝 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒏𑒬𑓂𑒨𑒣𑒏 𑒣𑒯𑒱𑒪 𑒬𑒱𑒭𑓂𑒨𑒰 𑒬𑒬𑒱𑒥𑒰𑒪𑒰, 𑒖𑒹 𑒂𑒥 𑒍𑒞𑓂𑒞𑒻 𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒱𑒏𑒰 𑒕𑒟𑒱, 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒏𑒯𑒪𑒐𑒱𑒢 𑒖𑒹 "𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒑𑒩𑒲𑒥 𑒧𑒳𑒬𑒯𑒩 𑒮𑒧𑒳𑒠𑒰𑒨𑒏 𑒯𑒰𑒟𑒲𑒏 𑒟𑒲𑒧 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒁𑒞𑒱 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱।" 𑒬𑒬𑒱𑒥𑒰𑒪𑒰 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒃𑒯𑒼 𑒏𑒯𑒪𑒐𑒱𑒢𑓂𑒯 𑒖𑒹 𑒖𑒼𑒢 𑒥𑒼𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒧𑒯𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒯𑒰𑒟 𑒏𑒢𑒹 𑒏𑒩𑒑𑒩 𑒯𑒼𑒃 𑒕𑒻 𑒂 𑒖𑒐𑒢 𑒍𑒃𑒧𑒹 𑒮𑒿 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒑𑒼𑒙𑒹 𑒏𑒼𑒧𑒪𑒞𑒰𑒮𑒿 𑒏𑒳𑒔𑒲 𑒢𑒻 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒏𑓄 𑒮𑒏𑒪𑒲 𑒞𑒿 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒮𑒿 𑒁𑒪𑒑 𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒏𑒪𑒰 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒙𑒼𑒏𑒛𑓃𑒲, 𑒙𑒹𑒥𑒳𑒪𑒏𑓂𑒪𑒰𑒟 𑒂𑒠𑒱 𑒥𑒢𑒹𑒢𑒰𑒃 𑒧𑒹 𑒪𑒑𑒰𑒍𑒪 𑒑𑒹𑒪। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒑𑒼𑒙𑒹 𑒂𑒮𑓂𑒞𑒹𑒮𑒿 𑒏𑒳𑒔𑒲𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒏𑒹𑒢𑒰𑒃 𑒮𑒲𑒐𑒱 𑒑𑒹𑒪𑒲।

𑒏𑓂𑒭𑒱𑒞𑒱 𑒖𑒪 𑒣𑒰𑒥𑒏 𑒑𑒑𑒢 𑒮𑒧𑒲𑒩𑒰 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒣𑒰𑒿𑒔 𑒙𑒰 𑒩𑓀𑒑𑒏 𑒁𑒞𑒱𑒩𑒱𑒏𑓂𑒞 𑒠𑒪𑒱𑒞-𑒂𑒠𑒱𑒥𑒰𑒮𑒲𑒏 𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒩𑒹𑒐𑒰 𑒂 𑒏𑒰𑒙 𑒮𑓀𑒑 𑒍𑒏𑒩 𑒟𑒲𑒧𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒥𑒹𑒬 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒑𑒼𑒡𑒢𑒰 𑒬𑒻𑒪𑒲𑒏𑒹𑒿 𑒣𑓂𑒩𑒥𑒹𑒬 𑒠𑒱𑒨𑒹𑒢𑒹 𑒁𑒕𑒱।

কৃষ্ণ কুমাৰ কশ্যপ অপন স্কূলমে একটা ডোম ছাত্ৰাক প্ৰৱেশ দেনে ছলখিন্হ, দোসৰ ছাত্ৰা সভ জনকৰ সহযোগ কেনে ছলখিন্হ মুদা গোঁআ সভ জনকৰ বিৰোধ কেনে ছলন্হি। জনকৰ স্কূলমে কিছু মুস্লিম ছাত্ৰা সেহো ৰহথি আ ও লোকনি হিন্দূ থীমক চিত্ৰাংকন কৰবাঁমে কহিযো সংকোচ নৈ কেলন্হি।

অপন মন্তব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.১২.জিতেন্দ্ৰ ঝা, জনকপুৰ- মিথিলা চিত্ৰকলা- নেপাল প্ৰসংগ

জিতেন্দ্র ঝা, জনকপুৰ

মিথিনা ঠিত্রকনা- নেপান প্রসংগ

১

ঋপনে ঘৰমে ঙপেক্ষিত মিথিনা ঠিত্রকনা

মিথিনাঞ্চনেক ঘৰক ভিতমে ৰঁনাওন জাএৰঁনা মিথিনা নোকঠিত্রকনা ৰিশ্বভৰি খ্যাতি কমওনে ঋছি। মুদা এখত ঋপনে ভূমিমে একৰা পহিচান খোজৰাঁক স্থিতি ছৈক। মিথিনা ঠিত্রকনাকে সৰকাৰ ৰেঁৰাস্তা কএনে ঋছি, তেঁ ৩া ব্যৱসাযিক ৰূপ নহি নই সকন ঋছি। একৰ ব্যাৱসাযিক প্রৱঁদ্ধন নহি ভই সকন ঋছি। গ্রামীণ ক্ষেত্রক মহিনাকে জীৱনস্তৰ সুধাৰ কৰৰাঁক নেন ৰঁডকা সাধন ভই সকৈত ঋছি ৩া ঠিত্রকনা। কিযাক ত খাসকই মৈথিন ননেনেক হাথমে ন্বকাএন ৰহৈত ঋছি ৩া ঠিত্রকনাক জাদুগৰী। ঋার্থিক, সামাজিক ঋা সাংস্কৃতিক সমৃদ্ধিক ঋথাহ সম্ভাৰনা ঋছি মিথিনা ঠিত্রকনামে। নোকঠিত্রকনাকে ব্যৱসাযিক স্বৰূপ দেনাসঁ ঋার্থিক ঋা সাংস্কৃতিক দুনূ নাভ ঙঠাওন জা সকৈত ঋছি। পৰম্পৰাগত মিথিনা ঠিত্রকনা জীৱনক ঋংগ ঋছি মিথিনামে। নোকঠিত্রকনা সংস্কাৰক দ্যোতক সেহো ঋছি। মুদা ৰঁঠৈত ঋাধুনিকতাক কাৰণে ৰিস্তাৰ প্রভাৱিত ভেন ছৈক। ৰাজ্য মিথিনা ঠিত্রকনাকে এখনধৰি ঠিন্হ নঙা সকন ঋাৰোপ ঠিত্রকাৰসভক ছন্হি। নেপান সৰকাৰ কনাকে ৰঁঢাৱা দেৱাঁনেন ননিতকনা প্রজ্ঞা প্রতিষ্ঠান খোননে ঋছি। জত্তইকে প্রাজ্ঞ পৰিষদ্মে মিথিনা ঠিত্রকনাস সম্বন্ধ এক্কহু গোটে নহি ঋছি। ৩া একটা প্রমাণ মাত্র ঋছি, ঋান ৰঁহুতো ঠাম মিথিনা ঠিত্রকনাসঁ যৌতিনিএঙা ব্যৱহাৰ

হোগত খাএন ঠৈক। এনা ননিতকনা প্রজ্ঞা প্রতিষ্ঠানক ফ্নপতি কিৰণ মানন্ধৰ কহৈত ছথি জে মিথিনা চিত্রকনাকে রিশেষ স্থান দেনে ছী। মিথিনা চিত্রকনামে রিশেষ দখন ভেনিহাৰি মহিনাকে স্থান দেন জাএত যে ফ্নপতিক কহৰঁ ছন্থি। হিনক কথনী খা কৰনীমে কতেক সমানতা খছি, খার্ঁঽ রঁনা দিনে রঁতাওত। জত্তঽ সমগ্র কনাক ডন্নতিক রাঁত হোগক ওত্তঽ মিথিনা পেন্টিংক চিত্রকাৰ নঙ্গঁ খছি, একৰা রিডম্বনে কহৰাঁক চাহী। মিথিনা চিত্রকনাসঁ সম্বন্ধ চিত্রকাৰকে ডচিত খৰসৰ ভেটৰাঁক চাহী। নেপান পর্যটন রর্ষ ২০১১ মনা ৰহন খছি, এহনমে মিথিনা চিত্রকনাক মাদে যেহো পর্যটককে খাকর্ষক কএন জা সকৈত খছি। এহিরীচ কাঠমাণ্ডূক রঁরঁৰমহনেস্থিত সিদ্ধার্থ খার্ট গ্যানৰীমে এস. সী. স্বমনক মিথিনা চিত্রকনা প্রদর্শনী মিথিনা কসমস হানহি সম্পন্ন ভেন খছি। এহি প্রদর্শনীমে কনাপ্রেমী মিথিনা চিত্রকনাক খাধুনিক খাযামসভসঁ পৰিচিত ভেনথি। সিদ্ধার্থ খার্ট গ্যানৰীমে হিনক ১১ ম্ প্রদর্শনী ছন গ্র। মিথিনা ক্ষেত্রক জীরনশৈনীক ঝন্কার্ঁঽ রঁনা চিত্রকনাসভ দেখনাসঁ গ্যানৰী মিথিনামৱ ভঽ গেন ছন। এস. সী. স্বমন মিথিনা চিত্রকনা ক্ষেত্রমে পৰিচিত নাম ছথি। হিনক চিত্রকনাসভ রেঁস প্রশংসা পওনক। মিথিনা চিত্রকনা সম্বন্ধমে খধ্যযন খন্সন্ধানক যেহো রঁহুত খগতা ঠৈক। মিথিনা নোক চিত্রকনাক ফ্নো খাস নিযম রা সিদ্ধান্ত নহি হোগত খছি। তেঁ গ্র স্বচ্��ন্দতাক পর্যায যেহো খছি। মিথিনাক সমৃদ্ধ সাংস্কৃতিক পৰিচাযক যেহো খছি।

২

এস.সী সুমন, চিত্রকাৰ, মিথিলা চিত্রকলা

সৰকাৰ কএনক সৌতিনিঞা ব্যবহাৰ

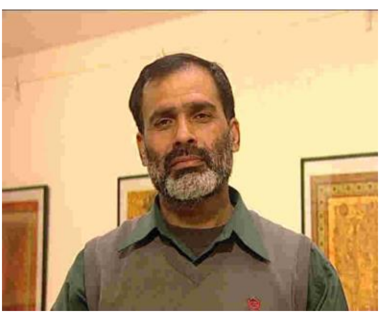

মিথিলা পেন্টিং পৰম্পৰাগত কলা অছি, ই কলা কোনো পাঠশালামে নহি সিখাওল জাগত অছি। পীঢ়ীদৰ পীঢ়ী ই অপনে

𑒂𑒣 𑒮𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒏𑒰𑒖 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒯𑒧𑒯𑒳 𑒁𑒣𑒢 𑒠𑒰𑒃𑒮ऽ 𑒮𑒱𑒐𑒪𑒯𑒳। 𑒏𑒞𑒅 𑒮𑒰𑒮𑒳𑒮ऽ 𑒣𑒳𑒞𑒼𑒯𑒳 𑒮𑒱𑒐𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞 𑒏𑒐𑒢𑒼 𑒧𑒰𑒨𑒮ऽ 𑒥𑒹𑒙𑒲। 𑒞𑒰𑒯𑒱 𑒣𑒩𑒱𑒫𑒹𑒬𑒧𑒹 𑒯𑒧𑒯𑒳𑒿 𑒁𑒣𑒢 𑒠𑒰𑒃𑒮ऽ 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒮𑒱𑒐𑒪𑒯𑒳।𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒹𑒢𑓂𑒙𑒱𑓀𑒑𑒏𑒹 𑒁𑒢𑓂𑒞𑒩𑓂𑒩𑒰𑒭𑓂𑒙𑓂𑒩𑒲𑒨 𑒥𑒖𑒰𑒩𑒧𑒹 𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒧𑒰𑒑 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒞 𑒯𑒩𑓂𑒭 𑒏𑒹𑒏 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩𑒏𑒹 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩𑒱𑒞𑒰𑒧𑒹 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒦𑒩 𑒏𑒩𑒻𑒞 𑒕𑒻𑒏 𑒍𑒏𑒩 𑒧𑒼𑒪। 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒯𑒧𑒩 𑒣𑒹𑒢𑓂𑒙𑒱𑓀𑒑 𑓑𑓗 𑒯𑒖𑒰𑒩𑒮ऽ 𑒪ऽ𑒏ऽ 𑓕𑓐 𑒯𑒖𑒰𑒩𑒡𑒩𑒱𑒏 𑒁𑒕𑒱। 𑒖𑒹 𑒮𑒯𑒖𑒹 𑒥𑒱𑒏𑒰 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒹𑒢𑓂𑒙𑒱𑓀𑒑 𑒫𑓂𑒨𑒰𑒫𑒮𑒰𑒨𑒱𑒏 𑒩𑒴𑒣 𑒪𑒹𑒥𑒰 𑒠𑒱𑒮 𑒅𑒢𑓂𑒧𑒳𑒐 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒧𑒩𑓂𑒬𑒱𑒨𑒪 𑒧𑒰𑒩𑓂𑒏𑒹𑒙𑒧𑒹 𑒠𑒹𑒐𑒲 𑒞 𑒮𑒹𑒩𑒰𑒧𑒱𑒏𑒧𑒹, 𑒥𑓂𑒨𑒰𑒑𑒧𑒹 𑒏𑒣𑒛𑓃𑒰 𑒂𑒠𑒱𑒧𑒹 𑒋𑒏𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒼𑒑 𑒦ऽ 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒞𑒹𑒿 𑒢𑒲𑒏 𑒥𑒖𑒰𑒩 𑒕𑒻𑒏 𑒋𑒏𑒩। 𑒖ऽ 𑒁𑒣𑒢 𑒥𑒰𑒞 𑒏𑒩𑒲 𑒞 𑒖𑒯𑒢 𑒯𑒧 𑒥𑒖𑒰𑒩𑒧𑒹 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒕𑒲 𑒞 𑒣𑓂𑒩𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢𑒲 𑒪ऽ 𑒏ऽ 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒠𑒱𑒏𑓂𑒏𑒞𑒱 𑒢𑒘𑒱 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒏 𑒫𑒱𑒏𑒰𑒮𑒏𑒹 𑒖𑒹 𑒂𑒡𑒰𑒩𑒮𑒦 𑒁𑒕𑒱 𑒮𑒹 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒏𑒧𑒖𑒼𑒩 𑒦ऽ 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒧𑒰𑒙𑒱𑒏 𑒒𑒩 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒪𑒻। 𑒦𑒱𑒞𑒏𑒹 𑒒𑒩𑒧𑒹 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒏𑒹 𑒢𑒲𑒏 𑒁𑒦𑓂𑒨𑒰𑒮 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒪𑒻। 𑒧𑒰𑒙𑒱𑒏 𑒒𑒩𑒏 𑒚𑒰𑒧𑒧𑒹 𑒂𑒥 𑒏𑓀𑒏𑓂𑒩𑒱𑒙𑒏𑒹 𑒖𑓀𑒑𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒦ऽ 𑒑𑒹𑒪। 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒖𑒱𑒏 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒰𑒩 𑒂𑒠𑒱𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒦𑒱𑒞𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒪𑒢 𑒕𑒪𑒻। 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒂𑒥 𑒥𑒔𑒰 𑒖ऽ 𑒣𑒹𑒢𑓂𑒮𑒱𑒪𑒮ऽ 𑒠𑒹𑒥𑒰𑒪 𑒣𑒩 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒪𑒱𑒐𑒱 𑒠𑒻𑒞 𑒕𑒻𑒏 𑒞 𑒧𑒰𑒨𑒥𑒰𑒣 𑒛𑒰𑒿𑒙𑒻𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒞𑒹𑒿 𑒦𑒱𑒞𑒧𑒹 𑒪𑒱𑒐𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒪𑒢 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒰𑒫𑒱𑒞 𑒦𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒞𑒻𑒨𑒼 𑒞𑒩𑒰𑒃𑒏 𑒧𑒳𑒮𑒯𑒩 𑒥𑒮𑓂𑒞𑒲, 𑒟𑒰𑒩𑒳 𑒂 𑒗𑒰𑒿𑒑𑒛𑓃 𑒖𑒰𑒞𑒱𑒏 𑒥𑒮𑓂𑒞𑒲𑒧𑒹 𑒧𑒰𑒙𑒱𑒏 𑒒𑒩𑒧𑒹 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒠𑒹𑒐𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒢𑒹𑒣𑒰𑒪 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒋𑒐𑒢𑒡𑒩𑒱 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒢𑒘𑒱 𑒏ऽ 𑒮𑒏𑒪 𑒁𑒕𑒱, 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒹𑒢𑓂𑒙𑒱𑓀𑒑𑒏𑒹 𑒪𑒹𑒪। 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒣𑒹𑒢𑓂𑒙𑒱𑓀𑒑 𑒖𑒞ऽ 𑒁𑒕𑒱 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒥𑒳𑒞𑒰𑒣𑒩, 𑒁𑒣𑒢 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒥𑒢𑒾𑒢𑒹 𑒁𑒕𑒱। 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒪𑒰𑒑𑒪 𑒏𑒪𑒰𑒏𑒰𑒩𑒮𑒦 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒧𑒹𑒯𑒢𑒞𑒱𑒮ऽ 𑒂𑒑𑒴 𑒥𑒜𑓃𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒪𑒪𑒱𑒞𑒏𑒪𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒖𑓂𑒘𑒰

প্রতিষ্ঠানকে গঠন কৰৈত কান প্রাজ্ঞ পৰিষদমে মিথিনা চিত্রকনাসই সম্বন্ধ এক্কহ গোষ্ঠেকে নহি ৰাখন গেন। নামকে নেন সভামে মিথিনা পেন্টিংসঁ জ্বডন একগোষ্ঠেকে জগহ দেন গেনৈ, ৰাঁদমে রিরাদ ভেনৈ খা ওহো পদ ছোডি দেননি। ব্যক্তিগত ৰূপমে হমৰা পৃষ্ঠী ত ৰাজ্য মিথিনা চিত্রকনাক নেন নে কিছু কএনে খছি খা নে কিছু কই সকৈযা। *(স্বমনকসঁগ জিতেন্দ্র ঝা দ্বাৰা কএন গেন ৰাঁতচীতপৰ খাধাৰিত)*

३

ধীৰেন্দ্র প্রেমর্ষি- সাহিত্যকাৰ

প্রগতিক পথপৰ মিথিনা চিত্রকনা

গ্বণাঁত্মেক দৃষ্টিকোণসঁ সেহো মিথিনা পেন্টিংমে ৰাঁহত কাজ ভই ৰহন খছি। পৰম্পৰা খা খাধুনিকতা দ্বনূকে জোডিকই এচ.সী স্বমন মিথিনা পেন্টিংকে খাগূ ৰাঁঢা ৰহন ছথি। মদনকনা দেরী

কর্ণ, শ্যামসুন্দৰ যাদরসহিতকে ব্যক্তিসভ পৰিমাণাত্মেক আ গুণাত্মেক দুনূ তৰহেঁ মিথিলা পেন্টিংগকে আগূ বঁঢ়া ৰহল ছথি। সুমনক পেন্টিংও আধুনিকতাক আকাশমে সেহো ভৰপূৰ উড়ান ভৰনে অছি মুদা ধৰ্তী বিঁন ছোড়নে, জে একদম মহত্বপূর্ণ বাঁত অছি। মিথিলা পেন্টিংগকে সাধনাকে ৰূপমে নই কই আগু বঁঢ়নিহাৰ সভ অপনে আপ আগু বঁঢ়ি ৰহল ছথি।ৰাজ্যকে দিসসই মিথিলা পেন্টিংকে লেল কোনো খাস কাজ নহি ভই সকল অছি। ৰাষ্ট্রীয় স্তৰমে চিত্রকাৰসভকে মূল্যাংকন কৰৈত কাল মিথিলা পেন্টিংসই জুড়ল ব্যক্তিত্বকে জে স্থান আ সম্মান দেল জএবাঁক চাহী, সে নহি ভই সকল অছি। জনস্তৰ আ অন্তর্ৰাষ্ট্রীয় স্তৰমে মিথিলা পেন্টিং নীক সম্মান পওনে অছি। দেশমে মিথিলা পেন্টিংকে স্��াপিত কএল জাএ। খাস কই মহিলা সভ একৰা জোগাকই ৰখনে অছি। মৈথিল মহিলাসভ কিশোৰ অৱস্থেসঁ অৰিপন লিখবঁ শুৰু কৰৈত অছি। তুসাৰী পাবনি আদি সভ সেহো মিথিলা পেন্টিং সিখএবাঁক অৱসৰ অছি। বিবিধ পূজাক মাধ্যমে ও সভ চিত্রকলামে প্রবেশ কৰৈত ছথি। ৰাজ্যকে দিসসই মিথিলা পেন্টিংকে স্বীকার্যতা বঁঢ়াএবঁ, ব্যাবসায়ীক সম্ভাবনাকে খুলা কৰবঁ, এহিমে লগনিহাৰসভকে সম্মানকে বাতাবৰণ বঁনএবাঁক কাজ কৰবাঁক চাহী। তহন এ ৰাষ্ট্রীয় স্তৰমে স্থাপিত ভই সকত। এহিমে অন্তৰনিহীত বৈশিষ্টয় জে অছি তাহিসই এ অপনে অন্তর্ৰাষ্ট্রীয় ৰূপমে স্থাপিত ভ জাএত, ব্যাপক ভই জাএত। *(জিতেন্দ্র ঝা দ্বাৰা কএল গেল বাঁতচীতপৰ আধাৰিত)*

(বিদেহ সদেহ ২৩)

অপন মন্তব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.১৩.গজেন্দ্র ঠাকুৰ- শ্বেতা ঝা চৌধৰী- একটা পৰিচয

গজেন্দ্ৰ ঠাকুৰ

শ্বেতা ঝা চৌধৰী- একটা পৰিচয

শ্বেতা ঝা চৌধৰী, *গাম সৰিসৱ-পাহী, ললিত কলা আ গৃহবিজ্ঞানমে স্নাতক। মিথিলা চিত্ৰকলামে সাৰ্টিফিকেট কোৰ্স। কলা প্ৰদৰ্শিনী: এক্স.এল.আৰ.আই., জমশেদপুৰক সাংস্কৃতিক কাৰ্যক্ৰম, গ্ৰাম-শ্ৰী মেলা জমশেদপুৰ, কলা মন্দিৰ জমশেদপুৰ (এক্জীবীশন আ ৱৰ্কশাপ)।*

কলা সম্বন্ধী কার্য: এল.আই.সী. জমশেদপুরমে কলা প্রতিযোগিতামে নির্ণায়কক রূপমে সহভাগিতা, ২০০২-০৭ ধরি বঁসেরা, জমশেদপুরমে কলা-শিক্ষক (মিথিলা চিত্রকলা), বুমেন কালেজ পুস্তকালয় আ হাউস বুলেবার্ড লেন বাল-পেঁইন্টিং। প্রতিষ্ঠিত গ্রাহকসব: কারপোরেট কম্যুনিকেশন্স, টিস্কো; টী.এস.আর.ডী.এস, টিস্কো; এ.আই.এ.ডী.এ., স্টেট বৈঁক আফ ইণ্ডিয়া, জমশেদপুর; বিভিন্ন ব্যক্তি, হাউস, সংগঠন আ ব্যক্তিগত কলা সংগ্রাহক। হবী: মিথিলা চিত্রকলা, ললিত কলা, সংগীত আ ভানস-ভাত।

১

এ চিত্র ধানক কটনী কালক মিথিলাক গামক চিত্রণ করৈত অছি। পুরুখ-পাত খেতসঁ ফসিল ঘর অনৈত ছথি তঁ মহিলা ওহি ফসিলকেঁ তৈয়ার কএ চাউর বনবৈত ছথি। অপন দৈনিক জীবনসঁ হটি কএ এহি অবধিমে মহিলা একট্ঠা হোইত ছথি আ গপ-সরক্কা করৈ ছথি।

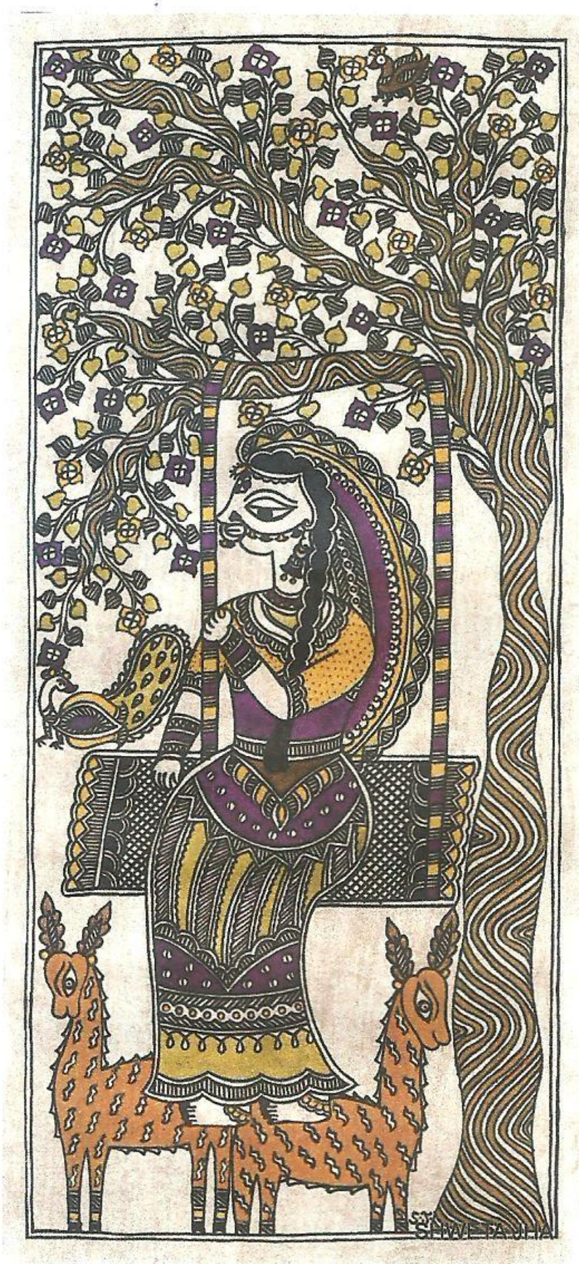
𑓒

𑒖𑒐𑒢 𑒏𑒐𑒢𑒼 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧𑒏 𑒑𑒣 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒞𑒐𑒢 𑒮𑒦𑒮𑒿 𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒧𑒼𑒢𑒧𑒹 𑒩𑒰𑒡𑒰𑒏𑒵𑒭𑓂𑒝𑒏 𑒡𑓂𑒨𑒰𑒢 𑒂𑒥𑒱 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒄 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩 𑒍𑒯𑒱 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒧𑒏𑒹𑒿 𑒠𑒹𑒐𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒋𑒏𑒙𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒰𑒮..।

SHWETA JHA.
'06

३

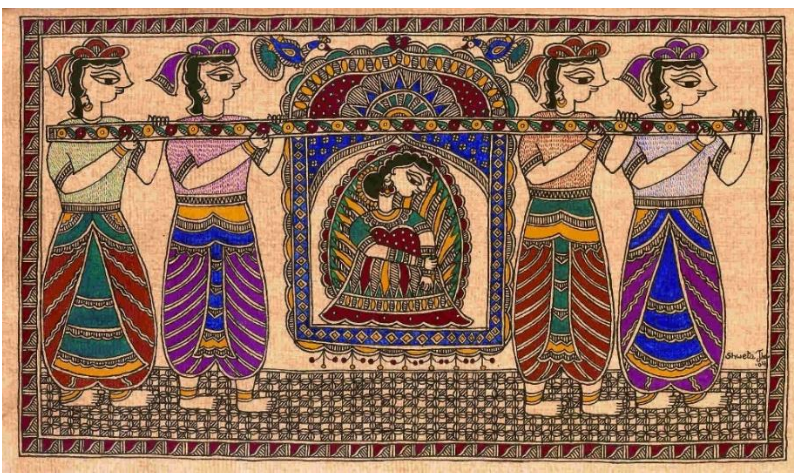
𑒮𑒰𑒫𑒢 𑒧𑒰𑒮𑒧𑒹 𑒥𑒩𑒐𑒰𑒏 𑒤𑒴𑒯𑒲𑒮𑒿 𑒦𑒲𑒖𑒪 𑒧𑒰𑒙𑒱𑒏 𑒮𑒳𑒑𑒢𑓂𑒡 𑒪𑒻𑒞 𑒮𑒴𑒢𑒰 𑒮𑒴𑒢𑒻𑒏 𑒂𑒢𑒢𑓂𑒠𑒏 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒮𑒲𑒧𑒰 𑒢𑒯𑒱 ..।

SHWETA JHA

𑓔

𑒛𑒼𑒪𑒲 𑒏𑒯𑒰𑒩

𑒮𑒰𑒮𑒳𑒩 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒏𑒰𑒪 𑒢𑒫 𑒏𑒢𑒱𑒨𑒰𑒿𑒏 𑒧𑒼𑒢𑒏 𑒠𑒳𑒫𑒱𑒡𑒰- 𑒢𑒻𑒯𑒩𑒏 𑒕𑒳𑒙𑒻𑒏 𑒠𑒳𑒐 𑒂 𑒢𑒫 𑒖𑒲𑒫𑒢𑒏 𑒅𑒞𑓂𑒮𑒰𑒯। 𑒄 𑒮𑒦𑒮𑒿 𑒁𑒢𑒖𑒰𑒢 𑒏𑒯𑒰𑒩 𑒮𑒦 𑒅𑒧𑓀𑒑𑒣𑒴𑒩𑓂𑒫𑒏 𑒏𑒢𑒱𑒨𑒰𑒿𑒏𑒹𑒿 𑒮𑒰𑒮𑒳𑒩 𑒣𑒯𑒳𑒿𑒔𑒰𑒥𑒻𑒞...

𑓖

𑒏𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒗𑒳𑒧𑓂𑒧𑒩𑒱

𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒪𑒛𑓃𑒏𑒲 𑒮𑒦𑒧𑒹 𑒏𑒩𑒱𑒨𑒰-𑒗𑒳𑒧𑓂𑒧𑒩𑒱 𑒐𑒹𑒪𑒏 𑒐𑒴𑒥𑒿 𑒔𑒪𑒢𑒱 𑒁𑒕𑒱। 𑒕𑒼𑒙 𑒂 𑒣𑒻𑒒 𑒮𑒦 𑒋𑒯𑒱 𑒐𑒹𑒪𑒏 𑒂𑒢𑒢𑓂𑒠 𑒪𑒻𑒞 𑒕𑒟𑒱...

𑓓

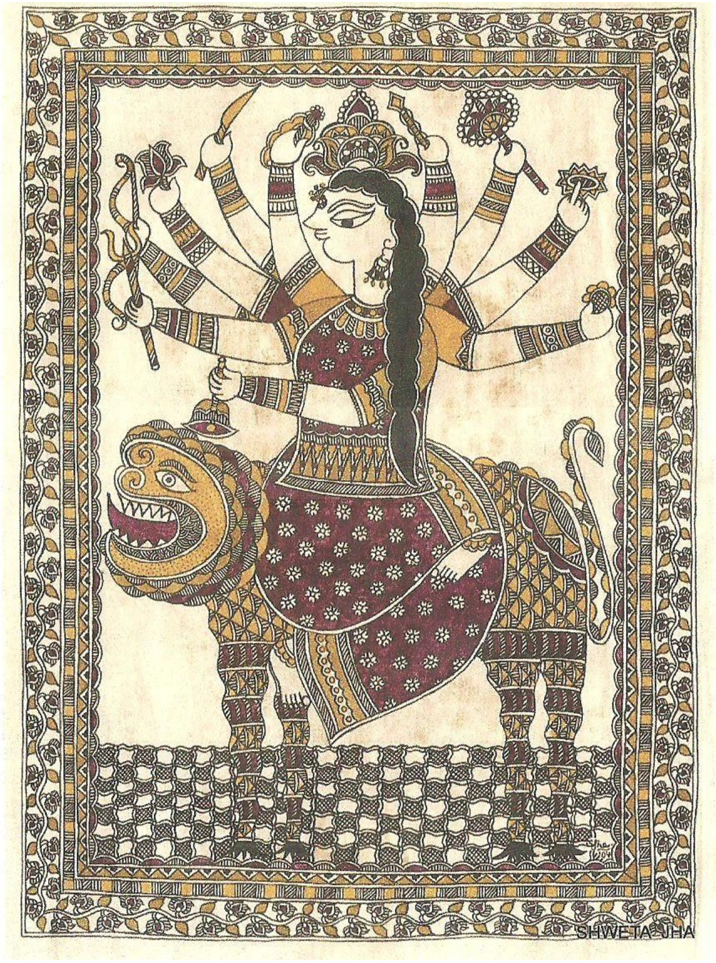
𑒮𑒰𑒡𑒳𑒥𑒰𑒥𑒰

𑒮𑒰𑒡𑒳𑒥𑒰𑒥𑒰𑒏 𑒒𑒱𑒞𑓂𑒩𑒝 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒒𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒩𑒴𑒣𑒹𑓀 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒨𑒰𑒮...

१

दुर्गापूजा

८

कानी माँ

৯

পনিভৰনী

১০

১১

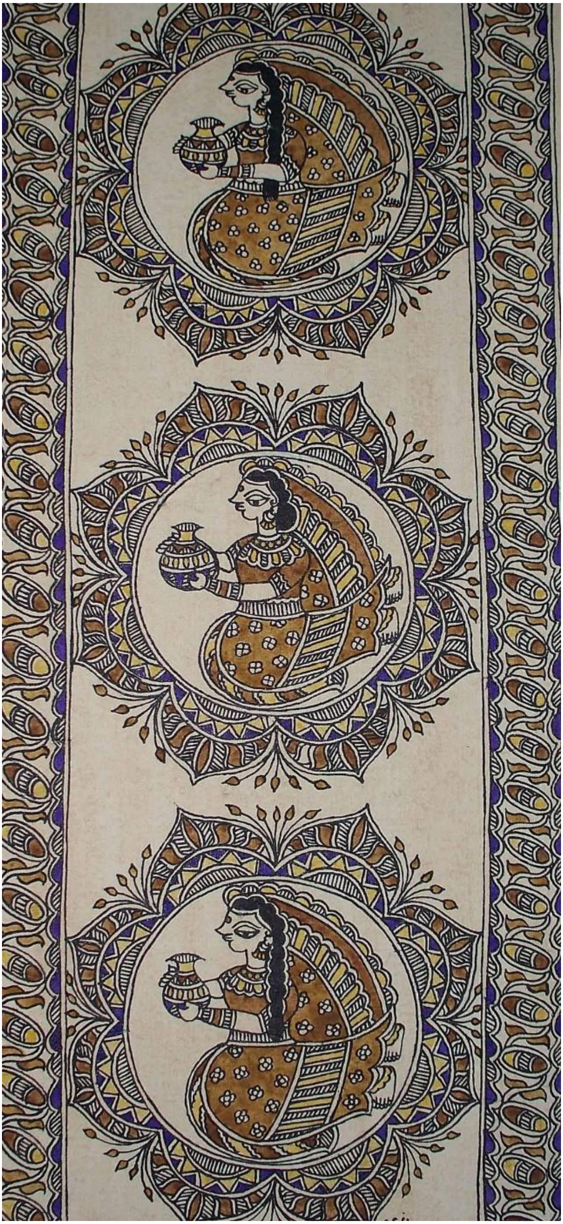
১২

চিত্রক রিষযমে: সূর্য ঋাশাক ঋা সংকল্পসিদ্ধিক প্রতীক ঋছি, ঋন্ধাৰক ৰাঁদক প্রকাশক প্রতীক ঋছি। ড্রা পৃথ্বীক জীরনক জড়ি ঋছি, দৈরত্বক ঋাশীর্রাদক প্রতীক ঋছি। তেঁ রিশ্বক সভ সংস্কৃতিমে ড্রা পূজিত ঋছি, খাস কই মৌথিন সংস্কৃতিমে (চৌঠি ঋা মকৰ সংক্রান্তি)। ড্রা চিত্র ঐ সভকেঁ চিত্রিত কৰরাঁক প্রযাস ঋছি।

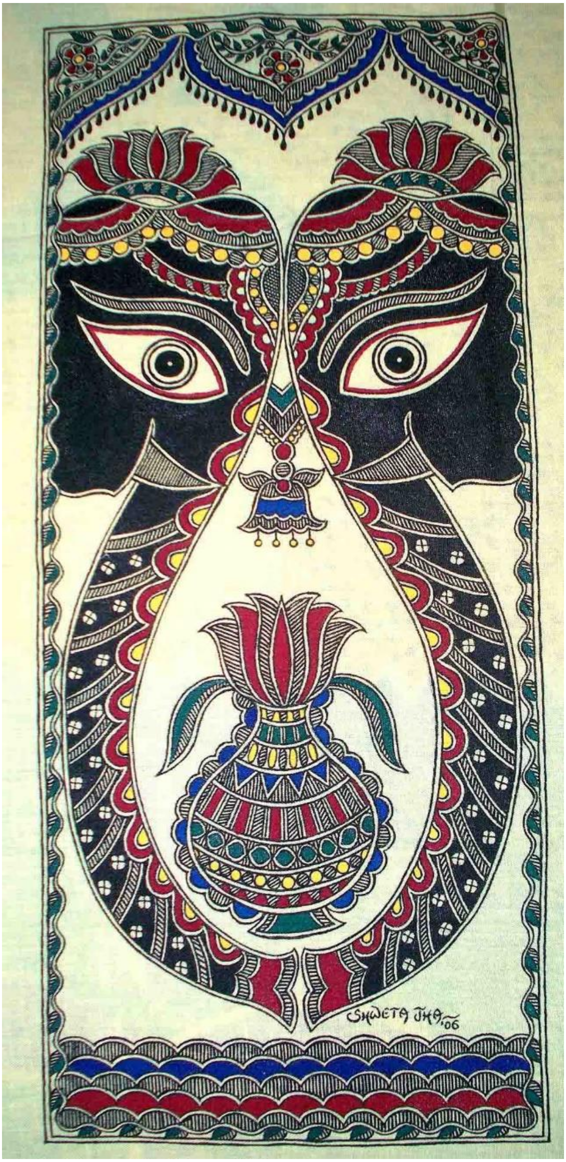

১২

চিত্রক বিষযমে: সূর্য আশাক আ সংকল্পসিদ্ধিক প্রতীক অছি, অন্হাৰক বাদক প্রকাশক প্রতীক অছি। ঈ পৃথ্বীক জীবনক জড়ি অছি, দৈবত্বক আশীর্বাদক প্রতীক অছি। তেঁ বিশ্বক সভ সংস্কৃতিমে ঈ পূজিত অছি, খাস কঽ মৈথিল সংস্কৃতিমে (ছঠি আ মকৰ সংক্রান্তি)। ঈ চিত্র ঐ সভকেঁ চিত্রিত কৰবাক প্রযাস অছি।

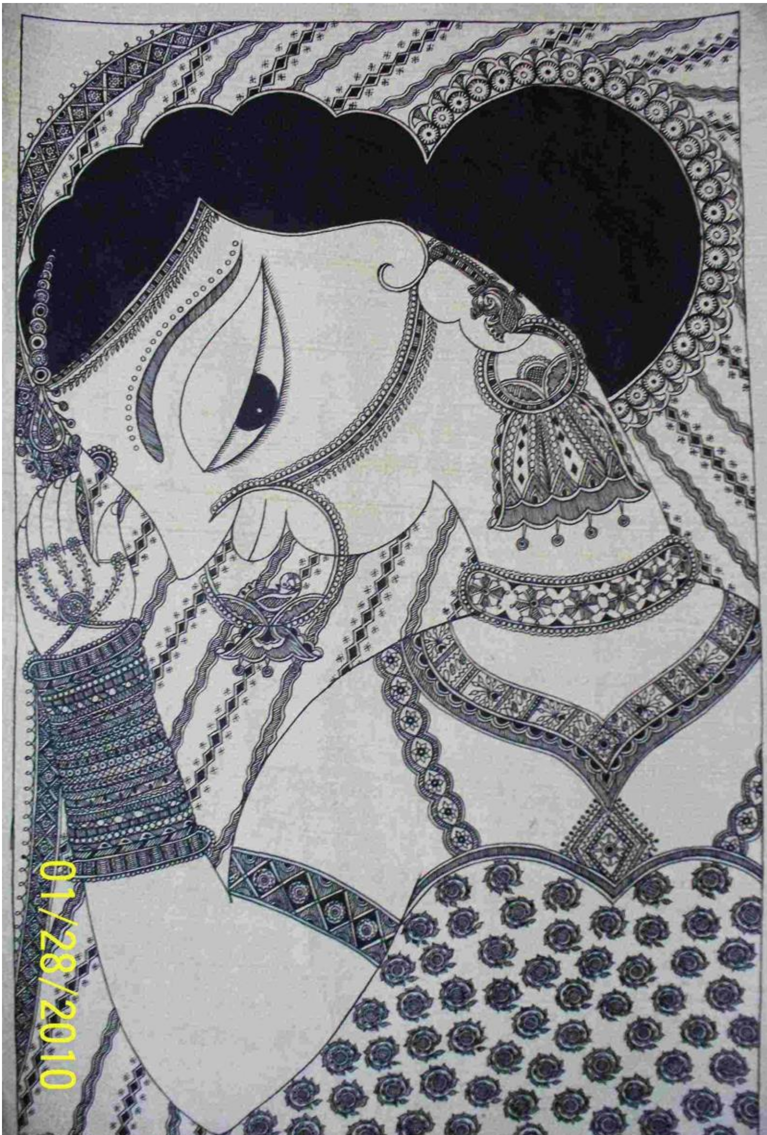
१४

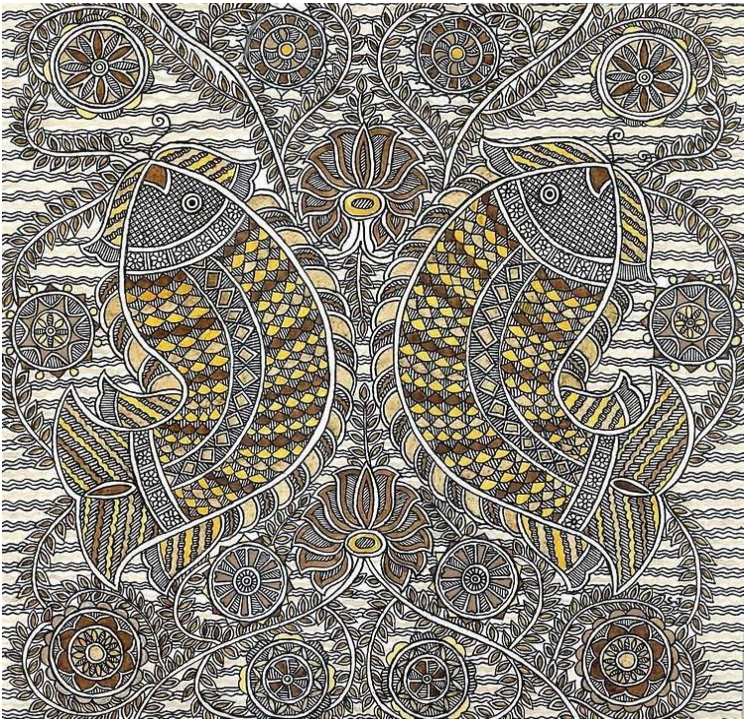

১৬

'04
PIYUSH

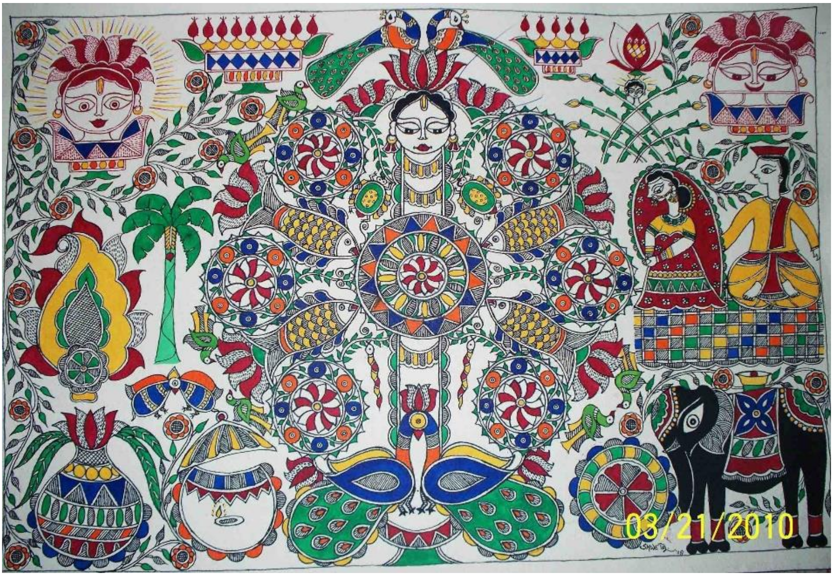
১৩

১৭

১৮

১৯

२०

२१

(𑒫𑒱𑒠𑒹𑒯 𑒮𑒠𑒹𑒯 𑓓𑓖)

𑒁𑒣𑒢 𑒧𑓀𑒞𑒫𑓂𑒨 editorial.staff.videha@gmail.com **𑒣𑒩 𑒣𑒚𑒰𑒅।**

𑒌 𑒪𑒹𑒐𑒏𑒏 𑒁𑒢𑓂𑒨𑒰𑒢𑓂𑒨 𑒩𑒔𑒢𑒰

২.গদ্য খণ্ড

২.১.ডা. উদযনাথ ঝা 'অশোক'-গামক নামকৰণ: এক পৰিশীলন

২.২.সংতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁগৌহী'-মংগৰৌনা (এগাৰহম খেপ)

২.৩.সংতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁগৌহী'-সমীক্ষা- জিনগী ভাৰ ৰঁনি গেন

২.৪.ৰবীন্দ্র নাৰাযণ মিশ্র- মাতৃভূমি (উপন্যাস)- ২৯ ম খেপ

২.৫.কুমাৰ মনোজ কশ্যপ-ও দধীচি

২.৬.নির্মলা কর্ণ- অগ্নি শিখা (খেপ-১৭)

২.৭.প্রণৱ ঝা- কৰমনেঠ়

২.৮.আচার্য ৰামানন্দ মণ্ডল-মিথিলা কে লাল: উপন্যাস সম্রাট ফণীশ্বৰনাথ ৰেণু আ পাৰো

২.৯.ডাॅ. কিশন কাৰীগৰ-লোংগী উঁস(হাস্য কটাক্ষ)

২.১০.লাল দেৱ কামত-মিথিলামে মাংগৈন খৰাশ ছগ! (আগাঁ)/

রর্ণিত ৰস/ চাহ পোখতা'ক খ্বর্থ জানি গেনহঁ (নঘূকথা)/ নঘূকথা- পৰচাক নিহিতার্থ/ চননা মৃৰাৰী ঢকৰঁয (নঘূ কথা)/ নঘূ কথা- হনহৌৰ/ মৌথিনী রিঁহৈন কথা- -সাপৰপিষ্টা/ ভাগ জাগন- রিহৈন কথা/ স্বনৈনা রেঁষ্ঠী - মৌথিনী সামাজিক ঙপন্যাস/ নিখ পষ্টাপৈষ্ট মাৰয দযহ (নঘূকথা)/ নঘূকথা- ড্রা গ্বড় খেনৈ কান ছেদৌনে/ খ্বঁম্লোহি পানি ঙঠন-নঘূকথা (মৌথিনী)/ ৰোজ সেন্‌গ্টেড নিঠী (নঘূকথা)/ নঘূকথা -ৰানী কেঁ নঁয ঠৈ ৰাজা

২.১.ডা. উদযনাথ ঝা 'অশোক'-গামক নামকৰণ: এক পৰিশীলন

ডা. উদযনাথ ঝা 'অশোক'

গামক নামকৰণ: এক পৰিশীলন

ওগসে হমরা নোকনি জনিতে কী, আওগনে অনেকানেক গ্রাম দেখা হো, মুদা পহিনে গামক সংখ্যা এক হিরক জে-জে পাণূ জাএর্ঁ, গাম কাখ্যা বৃদ্ধি নগাম রা নগর গেন । মুদা গামক নামকরণ কোনা ভেনৈক, তকর কি রিচার এএ হম কর চাহ ।

প্রাচীনকানমে জহিযা রাজা-মহারাজ নোকনিক যুগ কী মহাভারত কান ক পররর্তী কানভরি হরেক রাজ্যমে অপন-অপন সৈন্য ব্যরম্বা নেক ওতিহ্যাসাশী অছি জে প্রত্যেক ৯০০ হাথী ৯০০ রথ, ১৯০০ ঘোড়া আ ২৯০ পদাতি (পৈর চনতা অরশ্য ছোট্ সামন্ত হোগত ছনাহ তনিক নগ কি--কিছু সেনা অরশ্য রহেত ছননি। মহাভারত কমানীতং পদাতি সেনামে ক্রমশ: 'পতি', 'গুন্ম' আ 'গণ' হোগত ছনৈক। জত ৯৯ র��যক্তি 'পতি' হোত ছন ওহি তীন পতি মিনাকৈ এক 'গুন্ম' রঁনেত ছন তথা তীন গুন্ম নএ এক 'গণ' হোগত ছন আন নিযম এক্কে রও অনি, মুদা শুক্রনীতি পতি কে নক্ষণ কিন্তু ভিত্র ভেষ্টৈ । একর অনুসার ২৯৪০) পাঁচ-ছ সৈনিকক টুকড়ী 'পতি' কহরৈত অছি । আজুক ভাঁতি পহিনহঁা ছারনী ছনৈক, কিন্তু অনগ-অনগ, কহঁা পতিতং কহঁা গুন্ম আও কতহঁা গণ গণ, জেনা কহন অছি নর পতিক অর্থাৎ তীন গুন্মক হোগত ছন আ সে গণক সংখ্যা কম হোগত রহৈক । জাহি-জাহি স্থানমে পতি রা গুন্ম রহেত ছন, তকরা রাঁদমে ওহী আধারপর নাম দেন আগত ছনৈক। অর্থাৎ পতিক স্থানকে পতি রা পত্তী ও গুন্মক স্থানকেঁ গুন্ম । পছাতি ওহ পত্তী 'পট্টী মে পরিরর্তিত ভএ গেন অথরা এহী শব্দ ব্যরহৃত হোময নাগন । ওএহ সভ ঠিক আজুক

শ্বগাপষ্টী, কনাপষ্টী, জযদেরপষ্টী, নানাপষ্টী, কিস্যনীপষ্টী, খ্বননপষ্টী, রেঁনীপষ্টী, নানমণিপষ্টী, মনহৰপষ্টী, কাম্রেপষ্টী, সীতাপষ্টী খ্বাদি । পষ্টীক সংখ্যা রেঁশী ৰহনে ঙদাহৰণো রেঁশী ভেস্টৈছ । এহিনা জতএ-জতাএ 'গ্বনম্র' ছন, সে খ্বাঞ্ গ্বনম্রা, গ্বনম্রৰিযা, গ্বনমন্তী, গ্বনম্রিযা খ্বাদিক নামসঁ জানন জাগত খ্বছি ।

স্বনন থিক জে এক গ্বনম্রক প্রধান ৰহথি রঁনোম্না কিন্তু ন্সনক খ্বসারধানীরশ খ্বথরা খানে কোনো কাৰণ ওহি গ্বনম্রমে চোৰী ভএ গেন । সংযোগসঁ চোৰ পকড়াযন খ্বা ওকৰা ৰাজাক সম্মুখ খ্বানন গেন । ৰাজা নির্ণয দেননি জে' 'গ্বনম্রা-চোৰ রঁনোম্নাক কপাৰ' । খ্বভিপ্রায ঞ্ জে একৰ নির্ণয হম নহি রঁনোম্না কৰতাহ । খ্বস্তু ।

প্রত্যেক ৰাজ্য ও ৰাজাক নেন সেনাক হোএরঁ নিতান্ত খ্বারশ্যক মানন গেন খ্বছি, ঞ্ সভ জনিতে ছী, তেঁ ৰাজাকেঁ 'চাৰচক্ষুষাঃ' কহনো গেন খ্বছি । 'চাৰ' মাত্র চাকৰে নহি থিক, খ্বাজুক CID, CBI এরং সৈন্যকেঁ সেহো কহন জাগত ছনৈক, খ্বস্তু । স্বদা ঞ্ রঁড় কম নোক জনৈত হোএতাহ জে পহিনে সেনা কতোক প্রকাৰক হোগত ছন । জেনা খ্বাঞ্ সেনাক জন-থন নভ ৰূপমে পহিনে তীন ভেদ দেখন জাগত খ্বছি তত: পৰ BSF, CISF. কমাণ্ডো খ্বাদি ঙপভেদেঁ কতোক ভেদ দেখরাঁমে খ্বরৈছ । তহিনা প্রাচীন কানমে সেনাকেঁ কেযো চাৰি সে কেযো ছঃ ভেদক স্বীকাৰ কৰৈত ছথি । মহাভাৰতক খ্বনুসাৰ (মহাভাৰত, শান্তিপর্ব-৯১/৪১/৪১) একৰ খ্বাঠ খ্বংগ কহন গেন খ্বছি হস্তী, খ্বশ্বী, ৰথী, পদাতি, রিষ্টিঁ, নার, চৰ এরং দেশিক । খ্বানে

দেশক ভাঁতি মিথিনাঁক ৰাজাকৈ এহি সভ প্রকাৰক সৈন্য ছননি, জকৰ ৰহবাঁক স্থানকে সৈন্য-ভেদহিক নামপৰ নামকৰণ কএন গেন ছন । যথা হথৌড়ী, হতগড়া, অসৰৈয়া, ৰথনাহা, ৰোধান, ৰথীটোন, ৰথৱাড়া (ৰতৱাড়া), দাতি (দাতী), ৱিঁধ্যপুৰ, ৱিঁধ্যটৌন, নৰেন, নৰস্ব, ঘৰমা, ঘৰমপট্টী (ঘৰমাপট্টী), দিশৌন, দশকা আদি । ঈ সভ আধুনিক গ্রাম ওহী প্রাচীন ইতিবৃত্তকেঁ দেখা ৰহন অছি । স্মৰণীয থিক জে জেনা পহিনে সেনামে পথপ্রদর্শককৈ 'দেশিক' কহন জাইত ছনৈক, তহিনা ৱিশেষ আয়ুধ-সঞ্চানন- দক্ষব্যক্তিকেঁ 'ৱিধ্যি' কহন জাইত ছনৈক সে ইতিহাসসিদ্ধ প্রসিদ্ধ কথা থিক ।

গামক নামকৰণ মাত্র সৈন্য ছাৰনিয়েক নামপৰ নহি, অপিতু আয়ুধাঁক নামপৰ অস্ত্র-শস্ত্রাঁক নামপৰ ৰাখন জাইত ছন । নীতিপ্রকাশিকামে ৱঁদতো ৱ্যাস আয়ুধক ৱর্ণন ভেন অছি (অধ্যায দূস পাঁচ ধৰি), জকৰা চাৰি শ্রেণী ওতএ ৱিভাজিত কএন গেন ছৈক মুক্ত, অমুক্ত, মুক্তামুক্ত আ২ মন্ত্রমুক্ত । এহি সভ আয়ুধক কী পৰিচয ৱা নক্ষণ সে ফৰিছাএব হমৰ প্রৱন্ধক উদ্দেশ্য নহি থিক আড় সে জেঁ কৰয নাগৰ তঁ প্রৱন্ধ ৱিস্তাৰক ভয, তেঁ তকৰা ছাড়ি দেন অছি । কিন্তু ঈ কহব আৱশ্যক জে উপর্যুক্ত চাৰু কোটিক আয়ুধ এক ঠাম নহি ৰহৈত ছন । আয়ুধক সঞ্চানকো অপন অপন আয়ুধ-ক্ষেত্রহিঁ ৰহৈত ছনাহ । আৱশ্যকতা পড়নাপৰ ও নোকনি অপন-অপন অস্ত্র-শস্ত্র

হাথ নেএনির্ধাৰিত স্থানপৰ জাগত ছলাহ জে হো, মুদা স্মর্তব্য ধিক মে, জে আয়ুধ জতএ ৰহৈত ছল, তকৰা অর্থাৎ ওহি স্থানকে, ওহে আয়ুধক আধাৰপৰ নামকৰণ হোগত ৰহেক। জেনা কি 'মুক্তায়ুধপুৰ' এহিমে 'য়ুধ পদ আগ্র লুপ্তভএ আকাৰ মুক্তপদক সংগ মোলি (সন্ধি সংযোগ) 'মুক্তাপুৰ' ভএ গেল অছি হমৰা জনৈত 'মুক্তাম' (মোতাম) বা "মুক্তামা" কে সম্বন্ধ সেহো ৰহী মুক্তায়ুধ ৰহল হোএত ।

ধর্মশাস্ত্র, অর্থশাস্ত্র ও শিলালেখ সমে ভাঁতি ভৌতিক 'কৰ' কে উল্লেখ ভেটৈত অছি। এহিলে 'কৰ' লেনিহাৰ, দেনিহাৰক পৃথক-পৃথক স্থান ছলৈক। কিছু গাম এহলো ছল, জাহিপৰ ৰাজাদ্বাৰা বিশেষ কৰ নগাওল গেল ৰহৈক । কি গ্রাম কৰমুক্তো ছ কোনো-নে-কোনো কাৰণ ওহি গামক লোক ৰাজা কৰ নহি লৈত ৰহথি। এহী প্রকাৰক গামমে অকৰিয়া, অকৌহ, অকড়ী, অকৰমপুৰ (মকৰমপুৰ) আদি ধিক। মুদা জাহি গামপৰ কৰ লাগল জল অথবা জাহি গামক বাসী কৰ দৈত ছলাহ অথবা জাহি গামমে কৰ অসূলনিহাৰ ৰাজাক প্রতিনিধি ৰহেত ছলাহ, তাহি গামক সংখ্যা আপেক্ষিক অধিক ছ এহি কোটিক গামমে পুৰালো গামসভ অৱৈত ছল, জকৰ নামকৰণ 'কৰ'ক আধাৰপৰ নহি ভেল. ৰহেক। পৰন্তু নব নব গাম সে বঁসল বা বঁসল ছল, তকৰ নামকৰণ এহী 'কৰ কে আধাৰপৰ ভেল। যথা- কৰডিয়া, কৰহৰা, কৰিহৰ, কৰুভৰি, কৰৈয়া, কেৰমা আদি। ৰাজাকে দাতব্য 'কৰ মে এক প্রকাৰক কৰ ছল 'বঁলি' । ঋগ্বেদমে এহী কাৰণ সাধাৰণ ব্যক্তিক লেল 'বঁলিহৃত' শব্দক

প্রযোগ ভেল অছি./৬/১০/১৭২৬) জকৰ অর্থ ৰাজাক লেল রঁনি অননিহাৰ। তৈত্তিৰীয ব্রাহ্মণমেঁ 'হৰন্তমৈ রিশো রঁনিম্' (-২/৭/১৮/২) ৰ প্রযোগ দেখল জাগত অতি । ঐতৰেয ব্রাহ্মণক অনুসাৰ (ঐ.ব্রা.২/২) 'রঁনিকৃত' রৈশ্যমাত্রে হোগত ছলাহ, জে রঁনি দৈত ছলাহ । রঁনি, সামান্যতঃ র্যাপাৰ কিংরা আযাত-নির্যাতহিপৰ লগৈত ছল । ব্রাহ্মণ রা ক্ষত্রিয রিশেষ পৰিস্থিতিকৈ ছোড়ি কৰ মুক্ত হোগত ৰহথে । অতএর জাহি গামক রাসী রঁনি দাতর্য হোগত ছলনি, তকৰ নামকৰণ এহী রঁনিক কাৰণ ভেল হোএত। যথা রঁনিগাঁর, রাঁনো, রঁনান, রঁনিযা, রঁনিযাহী, রঁনিনগৰ, রঁনৌপুৰ আদি কিন্তু কিছু এহনো লোক সভ ৰহথি জে ৰাজ- দৰৱাৰমে অথরা প্রতিনিধি নগ জাএ স্বযং রঁনি জমা নহি কৰৈত ৰহথি । এ্র লোকনি 'হস্তরঁনি কে মাধ্যমে অপন রঁনি (ক) ৰাজকোশমে জমা কৰৈত ছলাহ। এহি হস্তরঁনিক নিযুক্তি স্বযং ৰাজা কৰৈত ছলাহ । সম্ভর ধিক জে এ্র "হস্তরঁনি' জাহি গামমে ৰহৈত ছলাহ, তকৰা লনকে নাম রা পদনামপৰ জানল জায লাগল। জেনা আজুক 'হতরঁনিযা ও 'হেঠীরাঁনী' ওকৰে আভাস দিযা ৰহল অছি ।

নগৰ, পুৰ, পুৰী, পত্তনক অর্থমে 'হট্ট' শব্দঁক প্রযোগ দেখল জাগত অছি । ৰাজনীতিপ্রকাশমে দেরীপুৰাণক রাক্য উধৃত ভেল অছি, জে একৰ প্রমাণ ধিক । শ্রীধৰো অপন ভাগরত র্যাখ্যানমে কহৈত ছথি 'গ্রামা হট্টাদিশূন্যাঃ, পুৰো হট্টাদিমন্তঃ, তা এর মহান্ত: পত্তনানি.... (ভাগ ভাষ্য- ৪ / ১৮/৩১) । কদাচিৎ এহী হট্টক কাৰণেঁ মিথিলমেঁ গ্রামক নামকৰণ কএল গেল হো । যথা হট্টনী, হট্টৰিযা, হাট্টী, সিৰপুৰ হাট্টী, রঁগড়হট্টী আদি ।

ঋগ্‌ৱেদমে 'গ্ৰাম শব্দক প্ৰযোগ বঁহুশ: ভেল অছি, যথা গ্ৰামজিতো নৰঃ' (ঋ. ৯/৯৪/৫), 'যথা শমসদ্ দ্বিপদে চতুষ্পদে ৱিশ্বং পুষ্টং গ্ৰামে অস্মিন্ননাতুৰম্' (ক. ১/১১৪/১) আদি (ঋ. ১০/৬২/১১. ১০/১০৯/৯)। তৈত্তিৰীয সংহিতাঁমে "ৱিদ্বান্ ব্ৰাহ্মণগ্ৰামণী' (তৈ.সং.-২/৯/৪/৪) আদি কহল গেল অছি। এতএ স্মৰ্তব্য থিক জে 'গ্ৰাম' শব্দক অৰ্থ গামে নহি ছল, অপিতু নগৰ সেহো হোগত ছল। ওনা তঁ নগৰ, পুৰ, পুৰা, পত্তন, গাঁর আদি শব্দ কোনো গামক নামমে ৰহিতে অছি, কিন্তু এতএ পৰ্যাযৱাচী নহি বূঁঝি নগৰক অৰ্থ শহৰ ৱা ছোট মোট শহৰ বূঁঝবাঁক থিক গ্ৰাম প্ৰমুখকৈ 'গ্ৰামণী' ৱা 'গ্ৰামিক' (৭/১১৯-১৩), গ্ৰামাধিপতি (কৌটিল্য ३/३০), গ্ৰামকূট (এপিগ্ৰিকা, জিল্দ-৭, ৯.३১. ১৫३. ১৫৫০. ১১ পৃ.३০৪. ३১০) আঠ পট্টকিল (গমিড এণ্টীক্কেৰী, জিল্দ-৩, পৃ. ৯১, ৯३: জিল্দ - ১৫, পৃ.३২২) কহল জাগত ছলৈক। গএহ শব্দ আগ্ৰ মুখিযা আ২ মেযৰ দহ্ কহবৈছ। পট্টকিলক সন্তান জাহি-জাহি গামমে বঁসৈত ৰহথি, তাহূ গামক সংগ 'পট্টী' জুড়ৈত ছল। তেঁ স্মৰণীয ঠিক জে পট্টীযুক্ত গামক নামকৰণ মাত্ৰ পত্তি, পত্তীক কাৰণহিঁ নহি, প্ৰত্যুত পট্টকিলক হেতুজে সেহো ভেল অছি।

শুক্ৰনীতিক অনুসাৰ এক 'গ্ৰাম' ৱিস্তাৰমে এক কোশক হোগত ছল (শু.নী. - ১ / ১২३)। গামক আধা ভাগ 'পল্লী' কহবৈত ছল, জকৰ উদাহৰণমে 'সৰিসবঁ' গামক আৰ্দ্ধভাগ 'পাহী কে লেল জা সকৈছ, জে কিছু গোটেক মতমে পল্লীক অপভ্ৰংশো থিক। পৰন্ত এক অন্য অৱধাৰণা ৱা প্ৰাকৃত বৈযাকৰণক অনুসাৰ গামক অৰ্দ্ধভাগ 'পল্লী ক উদাহৰণ

জগদনপল্লী, মনকান্নপল্লী, ৰূপানী, পানী আদি তঁ ভএ সকৈছ, পৰন্তু 'পাহী' নহি।

হেমাদ্রি অপন দানখণ্ডমে মার্কণ্ডেযপুৰাণকে উধৃত কৰৈত পুৰ, খেট, খৰ্ঁট এৱঁ গ্রামক পৰিভাষা প্রস্তুত কৰনে থি। জখনি কি হিনকহুঁস পূর্ব মহর্ষি যাজ্ঞৱল্ক্যক অনুসাৰ ঠাৱাগাহক রিস্তাৰকৈ ধ্যানমে ৰাখি গ্রাম, খর্ৱট, নগৰ সভ এক্কে অর্থ দ্যোতিত কৰৈত অছি, মাত্র একৰ ক্ষেত্রফল ও নাগৰিকক স্তৰমে ভেদ পাওল জাগত অছি। এহীসভক

কাৰণেঁ প্রায়ঃ সংস্কৃতক অলঙ্কাৰশাস্ত্রী লোকনি 'পাম্য দোষ দেখওলে হোএতাহ হমৰা জনৈত এহী সভমে কোনো 'খর্ৱট' পছাতি 'খৰ্ঁখ' (খড়ৰখ) ভএ গেল হোএত। হমৰ এক মিত্র এক সময কহনে ৰ জে পহিলে এতয খড়ক রোঁল ছল অকৰা কাটি লোক রঁসল তে 'খৰখ' আঠ কালান্তৰমে 'খৰ' ভএ গেল জেনা সর্প সৰিসৰঁক কল্পনা তহিনা খদখদৰক, জে হো হমৰা এহিমে কি হাস্য উপহাস্যক পুট বুঁঝনা জাগল জে গাম রা ভূমি খড়কেঁ ৰখনক সে ভেল খৰখ আৰাঁদমে খহৰখ।

এহিনা চোৰ-চপাটীর্স ৰক্ষা কৰৰঁ, চোৰ-ডাকূ সমা দিএর 'চৌৰোদ্ধৰণিক' রা 'কোপান (কাল) কার্য হোগত ১১২৬.১ ২.৪) জখনি কি কৌটিল্য মতে কার্য 'ধীৰৰজ্জুক' কৰৈত ছলাহ (২)। অধিকাৰী রোঁৰীক ক্ষতিপূর্তিযো কৰৰৈত ৰহথি। সস্তর ক্ষেত্র রিশেষক 'চৌৰৰজ্জুক' তযৰত লাহ সে কালান্তৰমে ৰজীহ, ৰজ্জুকা (ৰজ্জকা), ৰজ্জআহী, রোঁড়জৰাঁ আদি ভএ গেল হো।

কিন্তু গাম জাতিক নামপৰ ষেহো রঁসন রা রঁসাওন গেন, জাহিমে রঁনিযাম, ঢ়িংহরাৰ, তেনিযানা, তেনিযা তেনগামা, ভীৰ, নৌখা-
রাখৰি, কৈথরাৰ, কৈঠিনিযাঁ, একম্মা, রঁৰহী, ৰাজপাম, ভগমাৰা, কর্ণপ্ৰৰ, ঢ়িসরাৰি খাদিকেঁ নেন জা ষকৈছ 'ঘৰ' জাতিক ক্ষত্রিযরঁদ্দন গাম 'ভোৰ' ছন, জে রাঁদমে খণ্ডরনা ঝনক ৰাজা নোকনিক গাম ভেনে 'ৰাজপাম' ষেহো কহওনক ঢ়িসরা ক্ষত্রিয, জকৰ শাখা ঢ়িষোদিযা ধিক, তকৰা ভগাএ, জতয গাম রা রস্তী রঁসন, ষৈহ ভেন ঢ়িসরাৰি (ঢ়িসরা খৰি) । এহী তৰহেঁ র্যক্তিক নামপৰ ষেহো কতোক গামক নামকৰণ ভেন খছি, জেনা ষীতাজীক নামপৰ ষীতামঢ়ী, ষীতাপষ্টী: গৌৰীক নামপৰ গৌৰিযা: ভমাক নামপৰ ভমগাঁর, মধুঢ়িংহক নামপৰ মধুরঁনী ধর্মনাথ ঠাকুৰক নামপৰ ধর্মপ্ৰৰ: কন্যাণ ঝাক নামপৰ কন্যাণপ্ৰৰ: মাখনঢ়িংহক নামপৰ মাখনপ্ৰৰা, ৰাজা কমনাৰাযণক নামপৰ কংষী (ঢ়িমৰী); এক খজ্ঞাত শ্ৰুকাক নামপৰ শ্ৰুকাৰাহী খাদি ।

এতয গহো স্মর্তব্য থিক জে' এক্কে নামক খনেকো গাম খনেকো ঠাম ছৈক, তাহি ষভক নামকৰণক পাছু কোনো এক কাৰণ রা গতিহাস নহি ৰহনৈক খছি জেনা নোহনাৰোভক ষনিকষ্ট ধর্মপ্ৰৰ মাত্র ধর্মনাথ ঠাকুৰ রঁসওনন্হি, জখনি কি খানো ঠাম ধর্মপ্ৰৰ পাওন জাগত খছি এহিনা ষৰিসরঁ-পাহীক নিকষ্টক 'কন্যাণপ্ৰৰ' মাত্র কন্যাণ ঝাক দ্বাৰা রঁসাওন গাম খছি, খান নহি রঁকমৰ জিনামে স্থিত 'খহৰৌনী' কে খহন্যাক নামপৰ স্থাপিত কহন জাগত খছি, জখনি কি গএহ কাৰণ 'খহিযাৰী 'ক ষংগ ষেহো দেন জাগত ৰহন খছি ।

মিথিনাক কিছু এহনো গাম ঋছি, জকৰ নামকৰণক পাছু এক গতিহাস ৰহনৈক ঋছি, ভাৰতীয ৰাজনীতিক রা সাংস্কৃতিক গতিহাস । জেনা রিৰাষ্টপ্বৰ, রিৰাষ্টনগৰ, ৰঁনাষ্টপ্বৰ, ৰৈৰাষ্টীক নামকৰণক পাছাঁ মিথিনহিক এক ভাগক ঋর্থাৎ মৎস্যদেশক ৰাজা রিৰাষ্টক সম্বন্ধ জুড়ন ছনি, জনিক দৰবাৰমে পাণ্ডর নোকনি ঋপন ঋজ্ঞাতরাসক ঋরধি রিঁতওনে ৰহথি । মিথিনাক তৎকোনীন জনপদ সভমে রিদেহ, রৈশানী, মৎস্য ঋাদি দেশ প্রমুখ ছন । জখনি কি পাণ্ডরহিক রঁসাওন রর্তমান 'পণ্ডৌন' ঋছি, জে পাণ্ডরানযক ঋপভ্রংশ থিক । পৰম্পৰযা ঞ শ্রুত থিক জে ঋজ্ঞাত রাস হেতু জএরাঁকান পাণ্ডর নোকনি এতহঁ ৰাত্রি রিশ্রাম কএনে ৰহথি রেঁনীপষ্টী থানামধ্য জে রনাষ্টপ্বৰ গাম ঋছি, তকৰ স্বনৈত ছী প্রাচীন নাম রিৰাষ্টপ্বৰে ৰহৈক । একৰ নিকষ্টহি ঋছি 'উত্তৰা' নামক গাম, জে রিৰাষ্টৰাজক পুত্রী ও ঋভিমন্যুক পত্নীক নামপৰ রঁসন ঋছি । উত্তৰাসঁ কিছু হষ্টি 'কীচকরাহা' নামক স্থান ঋছি, জতএ রিৰাষ্টক সাৰ কীচককেঁ ঘিসিযা-ঘিসিযা মাৰন গেন ছন । ওনা ওকৰ রাসস্থান ছনৈক কিছু হষ্টিকেঁ, জে ঋাঞ 'কছৰা' কহৰৈত ঋছি । কীচকসঁ কিচৰা, পুনঃ কচৰা ঋাই ঋন্তমে কছৰা ভেন হোএত, জে সভ মৎস্যদেশমে ঋরৈত ছন। একৰে নগপাসমে ঋছি রিষ্ণুপ্বৰ ঋা মধরাপ্বৰ, জতএ মাধর (শ্রীকৃষ্ণ) ঋপন রিষ্ণুৰূপ দেখওনে ৰহথি । স্মৰণীয ঋছি জে ঞ সভ গাম 'ভানা' প্রগন্নামে পড়ৈত ঋছি। এহী রিষ্ণুপ্বৰ নগ ঋর্জুন ঋপন ঋজ্ঞাতরাসক সময গাণ্ডীর ঋাই রাঁণ ন্বকওনে ৰহথি জাহি স্থানপৰ ঋাঞ 'গাণ্ডীরেশ্বৰ মহাদের' এরং 'রাঁণেশ্বৰ মহাদের' ক মন্দিৰ ঋরস্থিত ঋছি । এহিনা

𑒢𑒹𑒣𑒰𑒪𑒏 𑒧𑒼𑒩𑓀𑒑 𑒖𑒱𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒫𑒩𑓂𑒞𑓂𑒞𑒧𑒰𑒢 𑒫𑒱𑒩𑒰𑒙𑒢𑒑𑒩 𑒍 𑒔𑒧𑓂𑒣𑒰𑒩𑒝𑒏 𑒫𑒻𑒩𑒰𑒙𑒲 𑒑𑒰𑒧𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒥𑒢𑓂𑒡 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒫𑒱𑒩𑒰𑒙𑒩𑒰𑒖𑒯𑒱𑒮𑒿 𑒖𑒳𑒛𑓃𑒪 𑒁𑒕𑒱, 𑒖𑒹 𑒆𑒣𑒩 𑒏𑒯𑒱 𑒂𑒋𑒪 𑒕𑒲 ।

𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒮𑒲𑒩𑒡𑓂𑒫𑒖 𑒖𑒢𑒏𑒏 𑒣𑒳𑒡𑒹𑒣𑒰𑒡𑓂𑒨𑒰𑒢𑒹 𑒂𑒖𑒳𑒏 𑒤𑒳𑒪𑒯𑒩 𑒑𑒰𑒧 𑒟𑒱𑒏, 𑒖𑒞𑒋 𑒑𑒱𑒩𑒱𑒖𑒰𑒧𑒢𑓂𑒠𑒱𑒩 '𑒑𑒱𑒩𑒱𑒖𑒰𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢'𑒮𑒿 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒁𑒕𑒱 𑒂𑒍𑒩 𑒋𑒞𑒯𑒱 𑒖𑒑𑒖𑓂𑒖𑒢𑒢𑒲 𑒮𑒲𑒞𑒰𑒏 𑒦𑒹𑓀𑒙 𑒬𑓂𑒩𑒲𑒩𑒰𑒧𑒮𑒿 𑒦𑒹𑒪 𑒩𑒯𑒢𑓂𑒯𑒱। 𑒋𑒯𑒲 𑒚𑒰𑒧 𑒯𑒩𑒢𑒰𑒐𑒲 𑒟𑒰𑒢𑒰𑒧𑒹 𑒫𑒱𑒬𑓂𑒫𑒰𑒧𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏 𑒬𑒱𑒫𑒱𑒩 𑒕𑒪, 𑒖𑒹 𑒂𑒥 '𑒫𑒱𑒬𑒾𑒪' 𑒏𑒯𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 । 𑒮𑒾𑒩𑒰𑒚 𑒍 𑒩𑒯𑒱𑒏𑒰𑒏 𑒮𑒢𑓂𑒢𑒱𑒏𑒙𑒹 𑒫𑒱𑒠𑓂𑒨𑒧𑒰𑒢 '𑒏𑒣𑒱𑒪𑒹𑒬𑓂𑒫𑒩𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢' 𑒦𑒑𑒫𑒰𑒢𑓂 𑒏𑒣𑒱𑒪𑒏 𑒂𑒬𑓂𑒩𑒧 𑒮𑓂𑒧𑒩𑒝 𑒏𑒩𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱, 𑒮𑓀𑒑𑒯𑒱 𑒑𑒯𑒼 𑒣𑒩𑒧𑓂𑒣𑒩𑒨𑒰 𑒬𑓂𑒩𑒳𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒹 𑒋𑒯𑒱 𑒬𑒱𑒫𑒏 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒢𑒰 𑒮𑓂𑒫𑒨𑓀 𑒏𑒣𑒱𑒪𑒹 𑒧𑒳𑒢𑒱 𑒏𑒋𑒢𑒹 𑒩𑒯𑒟𑒱 । 𑒑𑒾𑒞𑒧𑒇𑒭𑒱𑒏 𑒖𑒞𑒋 𑒂𑒬𑓂𑒩𑒧 𑒕𑒪, 𑒮𑒹 𑒫𑓂𑒩𑒯𑓂𑒧𑒣𑒳𑒩 𑒂𑒥 𑒫𑒱𑒏𑒵𑒞 𑒦𑒋𑒏𑒻 '𑒫𑒿𑒠𑒧𑒣𑒳𑒩' 𑒦𑒋 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱, 𑒖𑒐𑒢𑒱 𑒏𑒱 𑒏𑒧𑒞𑒾𑒪𑒏 𑒋𑒯𑒲 𑒣𑒩𑒱𑒮𑒩𑒧𑒹 𑒁𑒯𑒪𑓂𑒨𑒰𑒣𑒳𑒩𑒲𑒮 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒔𑒲𑒢 𑒢𑒑𑒩𑒲𑒏 𑒢𑒰𑒧 𑒁𑒣𑒦𑓂𑒩𑓀𑒬 𑒦𑒋 '𑒁𑒯𑒱𑒨𑒰𑒩𑒲' 𑒦𑒋 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒕𑒱 ।

𑒮𑒲𑒞𑒰𑒧𑒜𑓃𑒲 𑒖𑒢𑒣𑒠 𑒮𑒲𑒞𑒰𑒖𑒲𑒏 𑒅𑒠𑓂𑒦𑒫𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒪𑒏𑓂𑒭𑓂𑒧𑒝𑒰𑒢𑒠𑒲𑒏 𑒞𑒙𑒣𑒩 𑒁𑒫𑒮𑓂𑒟𑒱𑒞 𑒞𑒞𑓂𑒏𑒰𑒪𑒲𑒢 '𑒣𑒳𑒝𑓂𑒨 𑒅𑒩𑓂𑒫𑒲' 𑒂𑒥 𑒫𑒱𑒏𑒵𑒞𑒦𑒋 '𑒣𑒳𑒢𑒾𑒩𑒰' 𑒢𑒰𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒯𑒲 𑒚𑒰𑒧 𑒣𑒳𑒝𑓂𑒛𑒩𑒲𑒏 𑒇𑒭𑒱𑒏 𑒂𑒬𑓂𑒩𑒧 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒕𑒪, 𑒖𑒢𑒱𑒏𑒰 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 𑒣𑒳𑒢𑒩𑒲-𑒮𑒩𑒼𑒫𑒩 (𑒣𑒳𑒝𑓂𑒛𑒩𑒲𑒏 𑒮𑒩𑒼𑒫𑒩) 𑒣𑓂𑒩𑒐𑓂𑒨𑒰𑒞 𑒁𑒕𑒱 । 𑒋𑒏𑒩𑒹 𑒫𑒿𑒑𑒪𑒧𑒹 𑒮𑓂𑒟𑒱𑒞 𑒑𑒱𑒩𑒦𑒱𑒬𑒰𑒢𑒲 𑒢𑒰𑒧𑒏 𑒑𑒰𑒧𑒧𑒹 𑒁𑒟𑒱 𑒣𑒳𑒩𑒰𑒝 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 '𑒯𑒪𑒹𑒬𑓂𑒫𑒩𑒢𑒰𑒟 𑒧𑒯𑒰𑒠𑒹𑒫', 𑒖𑒢𑒱𑒏 𑒁𑒢𑒞𑒱𑒠𑒴𑒩𑒹𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒔𑒲𑒢 𑒏𑒰𑒪𑒏 '𑒅𑒩𑓂𑒫𑒱𑒖𑒰 𑒫𑒰𑒩𑒱𑒖𑒰', 𑒅𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒫𑒹𑒿𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒢𑒰𑒧𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒁𑒕𑒱। 𑒮𑒳𑒩𑒮𑒝𑓂𑒛 𑒍 𑒖𑒢𑒏𑒣𑒳𑒩 𑒩𑒼𑒛𑒣𑒩 𑒂𑒥 𑒖𑒹 '𑒣𑒓𑓂𑒏-𑒣𑒰𑒏𑒛𑓃𑒱' 𑒣𑒰𑒍𑒪 𑒖𑒰𑒑𑒪, 𑒮𑒳𑒢𑒻𑒞 𑒕𑒲 𑒫𑒯 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒡𑒱𑒏, 𑒖𑒞𑒋 𑒣𑒰𑒏𑒛𑓃𑒱𑒏

गाछतर सीताजीके अयोध्या नए जयबाँक क्रममे कहार सभ सुस्तेबाँक हेतु रखने रहथि ।

नेपालक महोत्तरी जिलामे जनेश्वर महादेवस्थानक बगलहिमे एकटा गाम अछि सुगा । एतहि राजर्षि जनकक द्वारा व्यासपुत्र शुकदेवजीक आवास व्यवस्था कराओल गेल छल । बादमे गएह शुकाश्रम शुकासँ 'शुक्का' होइत 'सुक्मा' भए गेल अछि । शुकदेवजी मिथिला अएबाकाल बाटमे चम्पारणक बेतिया लग सेहो रूकल रहथि जे स्थान आइ 'सुगाओ" से जानल जाइत अछि । जनकपुरसँ दश मील दूर हटि 'धनुषा' नामक स्थान जतए रामचन्द्रजीक द्वारा कएल गेल धनुषभंगक कथा स्मरण दियबैत अछि, ओतहि मुजफ्फरपुरक 'बोगा' ओ बेराबी (ऋग्राबि), सीतामढीक 'अथरी", "यजुआर आर मधुबनीक समौल क्रमशः ऋग्वेद, अथर्वेद, यजुर्वेद ओ सामवेदक तत्कालीन अध्ययन- अध्यापनक स्थानकेँ स्मृति पटलपर अनैत अछि । धनुषा जिलामे अवस्थित 'कुसुमा' ग्राम यद्यपि किछु गोटे याज्ञवल्क्य ऋषिक आश्रमस्थल मानैत छथि, मुदा ओहि गाममे राजश्रवा ऋषिक आश्रम छलनि से बहुतो प्रमाणसँ प्रमाणित अछि, हिनके पुत्र रहथिन नचिकेता । याज्ञवल्क्यक आश्रम तँ योगिवनमे छल, जे आइ हीरापट्टी- जगवन कहबैत अछि । ई गाम अछि मधुबनी जिलाक बेनीपट्टी थानामे ।

मधेपुरा जिलाक सिंहेश्वरस्थानक सम्बन्ध रामायणकालीन ऋषि शृंगीसँ रहल अछि, जनिक आश्रम एतए छलन्हि आ जनिका द्वारा स्थापित 'शृंगीश्वरनाथ महादेव' आइ सिंहेश्वरसँ प्रसिद्ध छथि ।

ভাগলপুৰক কহলগাঁৱমে একটা পহাড়পৰ দুৰ্বাসাঋষিক আশ্রম ছলে আওৰ সুলতানগঞ্জমে গঙ্গানদীক পাৰ্শ্বমে একগোট পহাড়পৰ জহ্নুঋষিক আশ্রম ৰহন্থি, জে আই জহ্নুগিৰিক অপভ্রংশ ভএ 'জহাঁগিৰা' কহবৈত অছি । বিদ্বান্ অন্বেষকক ই ধাৰণা ৰহলন্থি অছি জে পালবংশীয সুপ্রসিদ্ধ বিক্রমশিলা বিশ্ববিদ্যালয, এহী জহ্নু-আশ্রমক নিকটমে ছলৈক ।

দৰভংগাক নাম কোনা পড়ল সে বিবাদ এখনো হল নহি ভএ পাওল অছি, কাৰণ 'মুণ্ডে মুণ্ডে মতিৰ্ভিন্না' । তথাপি অনেক কিংবদন্তীমেস কিছুকে এতএ উধৃত কৰৈত ছী । জেনা কিছু গোটে দ্বাৰবঁগ (বঁগালক দ্বাৰ) সঁ দৰভংগাক কল্পনা কৰৈত ছথি ত কেযো দৰভংগীখাঁ নামক কোনো পৈঘ ব্যক্তিকেঁ আনি বসাওল আঠ কহল জে ওএহ দৰভংগাক নিৰ্মাণ কএলন্থি । জঁ ১৫ম শতকক সুবেদাৰ দৰভংগীখাঁক নামপৰ দৰভংগাক স্থাপনা মানি লী তঁ এহিসঁ পূৰ্ব 'দৰভংগা ক ঠাঁ কোনা ভেটৈত অছি ? তহিনা যদি বঁগালক দ্বাৰসঁ 'দ্বাৰবঁগ 'ক কল্পনা কৰী তঁ 'বঁগদ্বাৰ' হোএবাক চাহী, ন কি দ্বাৰবঁগ, সংগহি দৰভংগাক কোন স্থানসঁ বঁগালমে প্রবেশ কএল জা সকৈছ, সেহো এক প্রশ্ন অছি । কিলকো- কিলকো অনুসাৰ ওহো শ্রুত অছি জে ৰাজা শিৱসিংহক দল (সেনা) কে মুস্লিম আক্রান্তা জখনি ভংগ (নাশ) কএলক, তকৰ বাঁদে একৰ নাম 'দলভংগা' ভেল আ সংস্কৃতক 'ৰলযোৰভেদ কে মানি ই দৰভংগা কহওলক অথবা উচাৰণ- সৌবিধ্যক কাৰণেঁ দৰভংগা ভেল । শিৱসিংহক এতুকা তত্কালীন পড়াৱ স্থলকেঁ আওযো লোকসবঁ 'শিৱধাৰা'সঁ জলৈত অছি । পৰন্তু এহি শহৰক নামকৰণমে উপৰ্যুক্ত কোনোটা কাৰণ সম্পযুক্ত প্রতীত নহি

হোএছ । ইমৰা জনৈত খাঠম-নম শদীমে জে চৌৰাসী গোষ্ঠ সিদ্ধলোকনি ভেলাহ, তাহিমধ্য মিথিলাঁক কতোক সিদ্ধ প্ৰসিদ্ধ ৰহথি। ঢানকে সভক নামপৰ ঢানক স্থান- বিশেষকেঁ পৰৱৰ্তী কালমে নামকৰণ কএল গেল হোএত, জেনা দৰিঃপাদ' (দৰিপা) সঁ দৰিভংগা ও 'হৰি পাদ' সঁ হৰিভংগা, 'ভৰ: পাদ' সঁ ভৰভংগা (আজুক নাম ভৰংগা), 'শংকৰপাদ' সঁ শকৰী বা সকৰী, এহিনা শৰ্বৰপা সে সৰৌৰ আদি।

বিভাণ্ডকমুনিক আশ্রম ৰহনি কালীরনমে, জে পছাতি কৰিযন কহওলক আ আগ্রা গ্রা সমস্তীপুৰ জিলামে 'কৰিযন-ৰঁলহা 'সঁ প্ৰসিদ্ধ অছি। স্মৰণীয থিক জে' এহী গামমে পৰৱৰ্তী কালমে উদযনাচাৰ্য, গোৱৰ্ধনাচাৰ্য আদি মিথিলা-বিভূতি ভেল ৰহথি। এহী কালখণ্ডমে, মুদা কিছু পূৰ্ব ভেল ছথি 'ৰত্নেকীৰ্তি' নামক প্ৰসিদ্ধ আই নিৰিধ্বষ্ট বৌদ্ধবিদ্বান্, জে ধৰ্মপালক শিষ্য ও বিক্ৰমশিলা বিশ্ববিদ্যালযক আচাৰ্যো ৰহথি । হিনক পৰোক্ষ ভেলাপৰ হিনকাস প্ৰভাৱিত সমাজ হিনক গামক নাম ৰাখি দেলক 'ৰত্নেপুৰ', জে আগ্রা বিঁগৰিকেঁ 'ৰতনপুৰ' ভএ গেল অছি । একৰে অনতি দূৰপৰ স্থিত অছি 'কিৰতিনিযা', জে হিনকহিঁ নামাৰ্ধক লএ বঁসাওল গেল প্ৰতীত হোএছ আই 'ৰতনপুৰ-কিৰতিনিযাঁ' কহবৈত অছি ।

মিথিলাঞ্চলক কিছু গামক নামকৰণ ওতূকা ৰাজা বা জমীনদাৰক কাৰণেঁ সেহো ভেল অছি, এহনে গাম বা

স্থানসভমে সুপ্ৰসিদ্ধ অনি ৰাজৰ্ষি জনকক 'জনকপুৰ', ৰাজা ৰঁলিক ৰাজধানী- স্বৰূপ 'ৰঁলিৰাজপুৰ (ৰাঁবূঁৰঁৰহী নগ), অনৰ্কক সম্প্ৰত্তি ৰাজা ৰঁননিহাৰ কৰ্ণাষ্টৰংশীয ৰাজা

𑒢𑒰𑒢𑓂𑒨𑒠𑒹𑒫𑒏 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 𑒮𑒲𑒞𑒰𑒧𑒜𑓃𑒲𑒏 '𑒢𑒰𑒢𑒣𑒳𑒩' 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒏𑓀𑒮𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝𑒏 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 '𑒏𑒮𑒲' (𑒏𑒮𑒲-𑒮𑒱𑒧𑒩𑒼) 𑒂𑒠𑒱 । 𑒞𑒯𑒱𑒢𑒰 𑒍𑒃𑒢𑒱𑒫𑒰𑒩 𑒧𑒴𑒪𑒏 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒏𑒰𑒧𑒹𑒬𑓂𑒫𑒩 𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩𑒏 𑒣𑒴𑒩𑓂𑒫𑒖 𑒍𑒃𑒢𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩𑒏 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒱𑒞 '𑒍𑒃𑒢𑒲' (𑒍𑒃𑒢𑒲) 𑒑𑒰𑒧 𑒂𑒍-𑒏𑒰𑒪𑓂𑒯𑒱 𑒮𑒧𑒮𑓂𑒞𑒲𑒣𑒳𑒩𑒏 𑒞𑒰𑒖𑒣𑒳𑒩 𑒟𑒰𑒢𑒰𑒧𑒹 𑒣𑒴𑒮𑒰𑒩𑒼𑒛 𑒮𑓂𑒙𑒹𑒬𑒢𑒪𑒑 𑒍𑒃𑒢𑒲-𑒥𑒻𑒢𑒲𑒮 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒁𑒕𑒱। 𑒋𑒯𑒲 𑒫𑓀𑒬𑒏 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒬𑒱𑒫𑒮𑒱𑓀𑒯𑒏 𑒣𑒱𑒞𑒰 𑒠𑒹𑒫𑒮𑒱𑓀𑒯 𑒁𑒣𑒢 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 '𑒠𑒹𑒫𑒏𑒳𑒪𑒲' 𑒑𑒰𑒧 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒱𑒞 𑒏𑒋𑒪, 𑒖𑒹 𑒂𑒍 𑒪𑒯𑒹𑒩𑒱𑒨𑒰𑒮𑒩𑒰𑒨 𑒪𑒑 '𑒠𑒹𑒏𑒳𑒪𑒲 𑒮𑒹 𑒖𑒰𑒢𑒪 𑒖𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 । 𑒬𑒱𑒫𑒮𑒱𑓀𑒯, 𑒣𑒠𑓂𑒧𑒮𑒱𑓀𑒯 𑒮𑒦𑒏 𑒥𑒰𑒠 𑒦𑒹𑒪 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒡𑒲𑒩𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝𑒏 𑒦𑒰𑒃 𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒪𑒏𑓂𑒭𑓂𑒧𑒲𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒁𑒣𑒢 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 𑒋𑒏 𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧 𑒥𑒮𑒰𑒍𑒪, 𑒖𑒹' 𑒠𑒹𑒏𑒳𑒪𑒱𑒨𑒹 𑒪𑒑 '𑒪𑒏𑓂𑒭𑓂𑒧𑒲𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝𑒣𑒳𑒩' 𑒮𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒁𑒕𑒱 । 𑒡𑒲𑒩𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝𑒏 𑒣𑒰𑒕𑒴 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒦𑒹𑒢𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒩𑒰𑒧𑒦𑒠𑓂𑒩𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝 𑒍 𑒏𑒮𑒢𑒰𑒩𑒰𑒨𑒝 𑒠𑒳𑒢𑒴 𑒑𑒼𑒙𑒹 𑒁𑒣𑒢-𑒁𑒣𑒢 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 𑒑𑒰𑒧 𑒫𑒰 𑒩𑒰𑒖𑒡𑒰𑒢𑒲 𑒥𑒢𑒰𑒍𑒪 𑒖𑒹 𑒚𑒱𑒏 '𑒩𑒰𑒧𑒦𑒠𑓂𑒩𑒣𑒳𑒩' 𑒂 '𑒏𑓀𑒮𑒢𑒩𑒾𑒢𑒲' 𑒏𑒱𑓀𑒫𑒰 '𑒏𑓀𑒮𑒲-𑒮𑒱𑒧𑒩𑒲', 𑒖𑒏𑒩 𑒔𑒩𑓂𑒔 𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒏𑒋 𑒔𑒳𑒏𑒪 𑒕𑒲 । 𑒞𑒯𑒱𑒢𑒰 '𑒧𑒯𑒹𑒬𑒣𑒙𑓂𑒙𑒲', '𑒬𑒳𑒦𑓀𑒏𑒩𑒣𑒳𑒩' 𑒍 '𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩𑒣𑒳𑒩 𑒏𑒹 𑒮𑒧𑓂𑒥𑒢𑓂𑒡 𑒏𑓂𑒩𑒧𑒬𑓁 𑒧𑒯𑒹𑒬𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩, 𑒬𑒳𑒦𑒓𑓂𑒏𑒩𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩 𑒍 𑒮𑒳𑒢𑓂𑒠𑒩𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩𑒏 𑒮𑓀𑒑 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱 । 𑒥𑒹𑒑𑒴𑒮𑒩𑒰𑒨 𑒖𑒱𑒪𑒰𑒧𑒹 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒖𑒨𑒮𑒱𑓀𑒯 𑒁𑒣𑒢 𑒍 𑒣𑒞𑓂𑒢𑒲 𑒧𑒓𑓂𑒑𑒪𑒰𑒠𑒹𑒫𑒲𑒏 𑒢𑒰𑒧𑒣𑒩 𑒖𑒞𑒨 '𑒖𑒨 𑒧𑒓𑓂𑒑𑒪𑒰𑒑𑒜𑓃 𑒏𑒹 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒣𑒢𑒰 𑒏𑒋𑒪, 𑒍𑒞𑒯𑒱 𑒢𑒾𑒪𑒰𑒑𑒜𑓃 (𑒥𑒹𑒑𑒴𑒮𑒩𑒰𑒨), 𑒁𑒪𑒾𑒪𑒲𑒑𑒜𑓃 (𑒐𑒑𑒛𑓃𑒱𑒨𑒰), 𑒏𑒙𑒻𑒩𑒰𑒑𑒜𑓃 (𑒧𑒳𑒖𑒤𑓂𑒤𑒩𑒣𑒳𑒩) 𑒂𑒠𑒱𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒥𑒢𑓂𑒡 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒍𑒞𑒳𑒏𑒰 𑒩𑒰𑒖𑒰 𑒪𑒼𑒏𑒢𑒱𑒏 𑒮𑓀𑒑 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩𑒏 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏𑓂𑒭𑒹𑒞𑓂𑒩, 𑒧𑒑𑒡 𑒍 𑒦𑒼𑒖𑒣𑒳𑒩𑒏𑓂𑒭𑒹𑒞𑓂𑒩 𑒁𑒟𑒫𑒰 𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩𑒏 𑒥𑒰𑒯𑒩 𑒩𑒰𑒖𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒣𑓂𑒩𑒦𑒵𑒞𑒱𑒧𑒹 𑒮𑓂𑒟𑒱𑒞 '𑒣𑒰𑒪𑒲', '𑒣𑒰𑒪' 𑒫𑒰 '𑒣𑒰𑒪' 𑒬𑒥𑓂𑒠𑒨𑒳𑒏𑓂𑒞 𑒑𑒰𑒧𑒮𑒦𑒏 𑒮𑒧𑓂𑒥𑒢𑓂𑒡 𑒏𑒠𑒰𑒔𑒱𑒞𑓂 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒔𑒲𑒢𑒏𑒰𑒪𑒏 𑒣𑒰𑒪𑒫𑓀𑒬𑒲𑒨 𑒩𑒰𑒖𑒰𑒮𑒦𑒏 𑒮𑓀𑒑 𑒩𑒯𑒪 𑒯𑒼𑒃𑒢𑓂𑒯𑒱, 𑒞𑒰𑒯𑒴 𑒮𑒧𑓂𑒦𑒰𑒫𑒢𑒰𑒏𑒹𑒿 𑒢𑒏𑒰𑒩𑒪 𑒢𑒯𑒱 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒻𑒕 𑒋𑒯𑒲𑒧𑒹 𑒁𑒕𑒱

মিথিলাক 'পানী', 'জগদনপানী', 'ঘনশ্যামপুৰ পানী', 'ৰানীপান' আদি গাম ।

'সগৌনা' পহিনে সগৌনমূলক ব্রাহ্মণ জমীনদাৰ লোকনিক গাম চলে, জতয ৱাঁদমে ওগনিৰাঁৰমূলক এক ব্রাহ্মণ শাখা চৈস আদি ৱঁসনে । এ্র গ্রাম মধুৱঁনী জিলামে কপিলেশ্বৰস্থান লগ অৱস্থিত অছি । একৰ পূৰ্ৱমে ভামতীকাৰ ৱঁচস্পতি মিশ্রক আশ্রযদাতা নৱম শতাব্দীক ৰাজানৃগক ৰাজধানী 'নগৱাৰ সে প্রসিদ্ধ অছি, জে' ওহি সময নৃগপত্নী আদি নামক ৰহল হোএত। এহী কোন্টিক গামসভমে অৱৈত অছি জগতসিংহ, শক্তিসিংহ, লখিমাৰানী, গংগদেৱ, ৰাঘৱসিংহ, মাধৱসিংহ, দ্ব নাৰসিংহ, মহিনাথ ঠাকুৰ আদিদ্বাৰা সংস্থাপিত জগতপুৰ, শক্তিপুৰ (শকতপুৰ), ৰানীপুৰ, গংগদ্বাৰ (গংগদুআৰি), গংগোলী (গলোলী-পহংৈন), ৰাঘৱপুৰ (ৰাঘোপুৰ), মাধৱপুৰ (মাধোপুৰ), দ্বনাৰপুৰ, মহিনাথপুৰ আদি

মিথিলা ও মিথিলাক ৱাঁহৰক কিছু গাম ৱা স্থান এহনো অছি, জকৰ নামকৰণ সনাতনধৰ্মক সাম্প্রদাযপৰ ৰাখল গেল অছি । যথা- ৱিষ্ণুপুৰ, হৰিপুৰ, হৰিনগৰ, হৰিদাসপুৰ, হৰিযাহৰি, নাৰাযণপুৰ, গোৱিন্দপুৰ, মোহনপুৰ, চক্রধৰপুৰ, মাধৱপুৰ মধৱাপুৰ, শ্যামপুৰ (মোজা), দামোদৰপুৰ, ৰামপুৰ, ৰামভদ্রপুৰ, ৰামনগৰ, ৰামচন্দ্রপুৰ , ৰামদযালপুৰ, ৰামদযাল, ৰাঘৱপুৰ, জযদেৱপত্নী, ৱৈনমোহন, ঘন শ্যামপুৰ, চকৱিযা (ভগৱান্ক চক্রপৰ ৰাখল গেল নাম), লক্ষ্মণপুৰ, ভৰতপুৰ আদি জতয বৈষ্ণৱনাম থিক, ওতহিঁ

শৌরনামমে প্রমুখ অছি শিরপুৰ, শিরনগৰ, শঙ্কৰপুৰ, শঙ্কৰসৰায, শম্ভুআৰ, মহাদেরনগৰ, মহাদেরপুৰ, মহদেরা, রুদ্রপুৰ, ঈশানচক, ঈশপুৰ আদি এহী তৰহেঁ শিরপঞ্চাযতন নামপৰ ৰাখল গেল নাম ধিক কুমাৰপুৰা (কার্তিকেযক নামপৰ), গনপতিযা (গণেশক নামপৰ), ৱৰদহট্টা (ৱসহা ৱৰদ রা নন্দীক নামপৰ), গংগজলা (গংগাজল পৰ) আদি। তহিনা শাক্ত-সাম্প্রদাযিক গামমে পৰিগণনীয ধিক ভরানীপুৰ, ভগরতীপুৰ, লক্ষ্মীপুৰ, শাৰদাপুৰ, শক্তিপুৰ, দুর্গাপুৰ, দুর্গাগঞ্জ, গংগাপুৰ, কমলাপুৰ (কমলপুৰ-ৱিঠুআৰ ভিন্ন অছি), উমগাঁৱ (উমাগাঁৱ), অপর্ণা (অপৰনা), পাৰোগাঁৱ (ঈ পারতীগাঁৱক অপভ্রংশ বুঝাগত অছি), কালীপুৰ, কালিকাপুৰ, সীতাপট্টী, শেৰপুৰ আদি সৌৰগ্রামমে সূৰজগঢ়া, ভানুপুৰা, সূৰজনগৰ, ৰৱিযাহী আদি জতয উল্লেখনীয অছি ওতহি 'ৱহিনপুৰা' নামক গামকেঁ 'ৱহ্নিপুৰ'ক অপভ্রংশ মানি সকৈত ছী। জখনি কি হনুমাননগৰ, মদনা, মদনপুৰা, ব্রহ্মপুৰ, ব্রহ্মপুৰা, ব্রহ্মোত্তৰা, চানপুৰ, চানপুৰা, চনৌৰ আদি সেহো জতয হনুমানজী, কামদের, ব্রহ্মা ও চন্দ্রমাক নামপৰ ৱসল গ্রাম প্রতীত হোগছ, ওতহি দেরহাৰ, ভগরানপুৰ আদি সামান্য দেরতাপৰ আধাৰিত গাম কহল জা সকৈছ।

কিছু গামক নাম তঁ অস্ত্র-শস্ত্র অথরা ধাতুপৰ আধাৰিত কোনো রিশেষ কাৰণেঁ ৰাখল গেল হোএত, জেনা কি ভালপট্টী (ভালা), কৰৌচ (কিৰীচ), তলরাৰি (তরুআৰি), কুৰহৰিযা (কুৰহৰি), লোহা (সৌৰাঠ), লোহাৰ (ভরানীপুৰ), সোনালী

(সোনা), ৰুপৌনী (ৰূপা), ৰজতপ্ৰ (চান্দী), ৰজতপ্ৰা (চান্দী), সোনপ্ৰ (স্বৰ্ণ) আদি ।

-ডা. ভদযনাথ ঝা 'অশোক'- রৰীয আচার্য, কেন্দ্রীয সংস্কৃত রিশ্বরিদ্যালয, শ্রীসদাশির পৰিসৰ
 প্ৰী (ওডীশা) ৭৬২০০১ (মো.- ৫৫৯৬১২২৩১২)

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

৩.২.সংতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁটোহী'-মংগৰৌনা (এগাৰহম খেপ)

সংতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁটোহী'
মংগৰৌনা (এগাৰহম খেপ)

ভুকভুকিয়া নাওঁট জৈৰ ৰহন ছৈ মংদিৰ পৰ। ৰস্তা মে ৰাঁস পৰ

মৰকৰী নাগন ঠৈ। মঁদিৰ পৰ নাগষ্টিগ ততেক নীক নাগি ৰহন ঠৈ তকৰ ঠিকান নহি। মোন হৰখিত ভs গেন দেখি কs । মাঁ দ্বৰ্গা মঁদিৰ মে খাযন ঠথি। মঁদিৰ কেৰ ভৰ্য্যতা ৰেঁজোৰ ঠৈ। খগ ৰেঁৰ মেনা জমতৈ। মৰিপৰ্হাঁ মাঁ খাযন ঠথি।

খগ ৰেঁৰ মাঁ কেঁ মাষ্টি-মঁগন মে দেৰ ভs গেনিহ্ন। ৰাম হ্নদয ৰাঁৰাঁ কেঁ মৃগনা মঁ মাষ্টি-মঁগন কেঁ তিথি মে হেৰফেৰ কৰs পড়নৌ। কনশ স্থাপন মঁ কিছু দিন পহিনে মাষ্টি-মঁগন কেৰ কাজ কেন গেন । মঁদিৰ তঁ ৰঁনি গেন ঠৈহ্ন মায কেঁ , পৰঞ্চ পনস্তৰ ৰাঁকী ঠহ্নি। ষ্টাকাক কমী কেৰ কাৰণ মঁদিৰ মেঁ পনস্তৰ নহ্ম-নহ্ম গতি মঁ ভs ৰহন ঠৈ। মাঁ শেৰাৰানী খপন কাজ কৰৰাঁ কেঁ ঠোড়তিহ্ন। দেৰ হেতৈ , পৰঞ্চ পনস্তৰ পূৰা ভs কে ৰহতৈ।

মেনা নেন জগহ কেঁ কমী ভs ৰহন ঠৈ। মঁদিৰ কেঁ মমীপ ৰানা খেত মে খেত ৰানা মভ প্যাজ, গেহূঁ, খেৰহী ৰাঁগ কs দৈত ঠথিহ্ন। জনমংখ্যা ৰঁঢ়না মঁ খেতক কমী ভs ৰহন ঠৈ। তঁ জিনকৰ খেত ঠিযৈহ্ন ও খপন খেত মে ফমন ৰৌঁ কৰৰেঁ কৰতিহ্ন ঠাহে দ্বৰ্গা পূজা মমিতি কেঁ নীক নগৈহ্ন ৰা নহি।

খখনো ধৰি কেম খত্মে নহি ভেনৌ। মতাগম নোকনি কেঁ কেম মে নাম ঠহ্নি। খাগ নহি কান্হি জহন জায পড়তহ্নি। নৰদ্বৰ্গা পূজা মমিতি কেঁ পক্ষ কমজোৰ ভs ৰহন ঠহ্নি। দোমৰ পক্ষ খেনা কs ৰহন ঠথি। জে কিযো হিনকা দিম মঁ ঠিষ্টকি গেন ঠনাহ, হ্মনকা কম্হঁন দsকে মনৌন জা ৰহন ঠহ্নি। গ নীক গপ ঠিযৈয জে কিছু নোকনি কঁৰঁন পাৰিঁ কs ফেৰ মানিক-মানিক কহখ নগতাহ।

গ ছথি জিনো পাৰ্ষদ 'ৰামানংদ ৰায' । গ কযম যান যঁ কহৈত ছথিন্হ মেনা নহি নগৌ, পৰঞ্চ হিনকৰ গপক কোনৗ ভেন্বএশন নহি ছন্হি। খান গাম মে জিনো পাৰ্ষদ কেৰ খাগা-পাঁছা দস নোকনি ৰহৈত ছন্হি , পৰঞ্চ হিনকা খাগা-পাঁছা শূন্যতা ছন্হি। ৰাজনীতি কেকৰা কহৈত ছৈ যে যভ কিযো খখনো ধৰি ভ্ৰম মে ছথি। চুনাৰক ৰাঁদ জনতা কেঁ কাজ কেনিহাৰ জীত জেতাহ যে যংভৰ নহি ৰহি গেন ছৈ ।

খগ ৰেঁৰ যংতোষ পচপন হজাৰ টাকা মূৰতি খৰচ নেন দেনথিন্হ। যভ কিছু নেন নোক খনেগ-খনেগ চংদা দৈত ছৈ। মাটি-মংগন নেন খনেগ , কনশ যাত্ৰা পূৰা ভেনো পৰ কনশ ভৰনিহাৰীন যভ কে শৰৰঁত পীখৰেঁ নেন খনেগ । হৰ দিন খাচাৰ্যজী, দূৰ্গাযপ্তশতী পাঠ কেনিহাৰ পঠৈত, পূজেগৰী, ৰগৈৰহ নেন ফনাহাৰক খৰচ নেন খনেগে চংদা নোক দেত ছৈ। যভ কিছু নেন চংদা দেনিহাৰ নোক খপন-খপন ৰঁৰখ ৰূঁক ক**২** নেনে ছথি খাওৰ ৰূঁক ক**২** ৰহনে ছথি। মাঁ দূৰ্গা কিনকো নিৰাশ নহি কৰৈত ছথিন্হ। মাঁ কেৰ শক্তি খপৰমপাৰ ছন্হি।

''শ্ৰদ্ধানুগণ , ধেযান দেৰেঁ ! মনিহাৰা মে পূৰুষ কেঁ পৰৰেশ ৰৰ্জিত ছৈ। নৰদূৰ্গা পূজা যমিতি কেঁ জতেক কাৰকৰতা ছী, যভ কিযো খপন-খপন ড্যূটী মে নাগি জাউ । মেনা মে ভীড় ৰঁঢ়ি ৰহন ছৈ। গ দাতা ছথি - যূৰেশ ৰাম পিতা কানীদাস ঘোঁঘড়ৰিযা নিৰাসী, মাঁ শেৰাৰানী কেঁ চৰণ মে এক যৈখ টাকা খৰ্পিত কেনখিনঐঁ ,মাঁ দূৰ্গা ঢ়নকা যভ পৰিৰাৰ কেঁ খুশ কৰতিহিন দূৰ্গা পূজা যমিতি

ময়ংগৰৌনা গএহ কামনা কৰৈত ঋছি।" একে ময়াঁয় মে কিশনদের জী ৰঁজনাহ।

ময়ংগৰৌনা গামক মেনা নামী ছৈ । মেনা মে মৌৰ হেৰেঁশ্টা কৰত। কিছু নফ্ৰুশ্খা ছৌড়া নড়কী ময়ভ কেঁ ছেড়
দৈত ছৈ। ঋগ নেন ওকৰা ভৰপেশ্টা মৌৰ নগৈত ছৈ। পোৰ-পোৰ কেঁ তোড়ন জাএত ছৈ। মেনা মে তোড়ণ দ্বাৰ ৰঁনৌন জাএত ছৈ। ঋগ ৰেঁৰ তোড়ণ দ্বাৰ মে পোয়্ষ্টৰ নাগন ছেনৈ জাহিৰ মে নৰদ্বৰ্গা পূজা ময়মিতি নিশ্খন ছেনৈ। গ 'নৰদ্বৰ্গা' শৰ্দ্ধকোশ পীছা কিছু ৰাজ ছ্রুপন ছৈ , নহি তঁ পহিনে মঁ গ শৰ্দ্ধ ৰহিতৈক । ঋগ পোয়্ষ্টৰ মে তীন গোষ্টেক ফোষ্টো ছৈ - দ্বৰ্গাপূজা ময়মিতি কেঁ ঋধ্যক্ষ ময়াহেৰেঁ কেঁ , ময়ঠিৰ ময়াহেৰেঁ কেঁ ঋাওৰ কোষাধ্যক্ষ ময়াহেৰেঁ কেঁ। ঋাৰেঁ দ্বৰ্গা পূজা মে 'ঋাগ্ৰডেঁষ্টিশ্টী' কেৰ নড়াগ্ৰ ভ২ ৰহন ছৈ। 'ম্নঁহপ্বৰশ্খী' কেৰ নেন গাম মে শীতয়ুদ্ধ ছিড়ন ছৈ।

শান্তি কনশ কেঁ জন নেন মৌৰ ভ২ ময়কগএ । শ্রদ্ধা-ভক্তি ময়ভহক তভেক নে জোৰ মাৰ২ নগনৈএ মে 'ঋহিঁয়া পৰমো ধৰ্ম:' ময়ভ কিযো ভ্রুনি গেন ছথিন্হ। মাৰধাড় মে নোক কেঁ ৰিশ্বায় ৰঁঢ়ি ৰহন ছৈ।

-ময়ঁতোষ ৰুমাৰ ৰায 'ৰঁগৌহী', গ্রাম - ময়ংগৰৌনা

ঋপন ময়ঁতৰ্ব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাভ।**

২.২.সঁতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁগৌহী'-সমীক্ষা- জিনগী ভাৰ ৰঁনি গেন

সঁতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁগৌহী'

সমীক্ষা- জিনগী ভাৰ ৰঁনি গেন

কথা :- জিনগী ভাৰ ৰঁনি গেন-কথাকাৰ :- জগদীশ প্ৰসাদ মঁডন

সমীক্ষক :- সঁতোষ কুমাৰ ৰায 'ৰঁগৌহী'

জগদীশ প্ৰসাদ মঁডন জীক কথা 'জিনগী ভাৰ ৰঁনি গেন' একটা

মার্মিক কথা ঋছি। মেৱা-নিৱৃত্তিক বাঁদ হেমংত কুমাৰ ঋাওৰ ঈনকৰ পত্নীক চিংতা কি বুঁঢ়াড়ী মে কতs জায, এ়া মহী ছন্হি। ভূমংডলীকৰণ কে ঋ়া দৌৰ মে টাকা মভ কিছু ভs গেন ছৈ। নোক টাকা কেঁ চিন্হৈত ছথিন্হ। মনুষ্যক বেৱহাৰ বঁদনি ৰহন ছৈ। বৃদ্ধ ভেনোক বাঁদ কিনকো কিযো দেখিনিহাৰ নহি ৰহি জাযত ছৈ। এ়া পৈঘ মামাজিক মমস্যা বঁনি গেন ঋছি। এ়া চিংতা হিনকৰ জাযজ ছন্হি। একটা মায-বাঁপ কেঁ দেখিনিহাৰ কিযো নহি ঋাওৰ একটা মায-বাঁপ ঋপন মভ মংতান কেৰ হগনী-মূতনী মঁ নsকs মভ কিছু কৰৈত ছথি। 'জিবৈঁত জী গুঁহা-ভত্তা ঋাওৰ মৱনা পৰ দূধা ভত্তা' কহবী মৰিপাঁ মচ ভs ৰহন ঋছি।

হেমংত কুমাৰ ঋাওৰ ৰশ্মি বাঁঝ নহি ছথি। হিনকা দূটা বেঁটী ছন্হি জিনকৰ ব্যাহ ভs গেন ছন্হি। পৰংচ ও দূনূ পৰানী চিংতিত ছথি জে বুঁঢ়াড়ী মে হম কতs জাউ। ঋান দেমক নহি বুঁঝন , নেকিন মিথিনা মে ঋাওৰ ভাৰত মে এ়া বঁড় পৈঘ মমস্যা বঁনি গেন ঋছি জে মায-বাঁপ মংতান নেন বোঁঝ বঁনি ৰহন ঋছি। ঋবৈঁ বানা মময মে এ়া মমস্যা ঋাওৰ বিকৰান ৰূপ ধাৰণ কৰত। এ়া মমস্যা মভ বর্ণ, জাতি ঋাওৰ ক্ষেত্র মে নম্ম-নম্ম গতি মঁ ফৈন ৰহন ঋছি।

টাকাক কমৈ কেৰ ঋাপাধাপী মে মায-বাঁপ কে ভুনি জেনায কতৌ উচিত নহি কহন জা মকএ। মনুষ্যক মূন্য বঁদনি ৰহন ঋছি। টাকাক ঋাগা মে নোক পৰিবাৰ ঋাওৰ মমাজ কেঁ ভুনি ৰহন ছৈ। মমাজ মে ঋতেক বিখ ঘূনন ছৈ জে কিযো কিনকো গনতী পৰ কিছু কহনিহাৰ নহি। মগনী কেৰ ঝগড়া কেঁ মোন নেত। বেঁটা মায-বাঁপ কে মাৰি ৰহন ছৈ ঋাওৰ মমাজ ওকৰ বিডিও বঁনা ৰহন

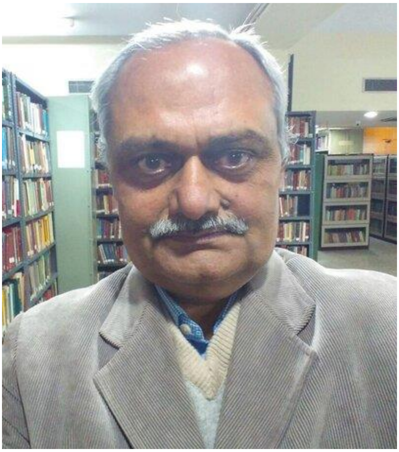
অছি।

অগৰ সংপত্তি মে সংতানক অধিকাৰ হোএত ছৈ , তঁ বুঢ়াড়ী মে মায-বাঁপক সেরা-টহল কৰবৈ, অংতিম সাঁস ধৰি দেখভাল কৰবৈ সংতান কেৰ কর্তব্যে টা নহি ছন্হি, বল্কি এ কানূনন হোমক চাহী জে মায-বাঁপক সেরা কৰবৈ অনিবার্য হএত। সংৰিধান মে নৈতিক কর্তব্য কেৰ ৰূপ মে এ জোড়ল জেবাঁক চাহী আওৰ মায-বাঁপক সেরা নহি কেনিহাৰ কেঁ লিখিত বা মৌখিক শিকাযত পৰ কম-স-কম দু-চাৰি সালক সজা হেবাঁক চাহী।

-সংতোষ কুমাৰ ৰায 'বঁটোহী', গ্রাম - মংগৰৌনা

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.৪.ৰবীন্দ্র নাৰাযণ মিশ্র- মাতৃভূমি (উপন্যাস)- ২৩ ম খেপ

ৰবীন্দ্ৰ নাৰায়ণ মিশ্ৰ

মাতৃভূমি (উপন্যাস)- ধাৰাৱাহিক

২৬

জানকীধাম পহুঁচনাক বাঁদ জয়ন্ত নাগৰাঁৰাঁক সঁগে ৰহএ লগলাহ । শাৰদাকুঞ্জমে আচার্যজীকেঁ এ বাঁত পতা লগলনি । ও প্ৰতীক্ষামে ৰহথি জে জয়ন্ত অপনে অএতাহ । মুদা কৈক দিন বীতি গেলাক বাঁদো জখন আচার্যজীসঁ ভেঁট কৰএ নহি গেলাহ তঁ হুনকা ৰহল নহি গেলনি । ও স্বয়ং শিষ্যসভক সঁগে জয়ন্তসঁ ভেঁট কৰবাঁক হেতু নাগৰাঁৰাঁক স্থানপৰ পহুঁচলাহ । নাগৰাঁৰাঁ ওহি সময় ওতহি ৰহথি । জয়ন্ত অপন শোধগ্ৰংথকেঁ বিমোচন হেতু প্ৰস্তুত কৰবাঁমে ব্যস্ত ছলাহ ।

আচার্যজীকেঁ সামনেসঁ অবৈত দেখি হুনকৰ হৰ্ষক সীমা নহি ছল । ও তুৰংত উঠি হুনকা দণ্ডৱত ভএ প্ৰণাম কেলনি ।

" ক্ষমা কৰৱ৾ আচাৰ্যৱৰ! হম অপনেসঁ অখন ধৰি ভেঁট৾ নহি কএ সকলহুঁ । সোঠৈত ৰহী জে পুস্তকক ৱিমোচন কৰৱাঁক অৱসৰেপৰ অপনেসঁ ভেঁট৾ হোএত ।"

"কহিঔ ঠৈক ৱিমোচন?"

"অপনেক সুৱিধানুসাৰে তিথি তয কএল জাএত ।"

"ৱঁঠ়িআঁ হোএত জে কালীকান্তোসঁ পুছি লেল জাএ । অহাঁক গেলাক ৱাঁদ ও কএ ৱেঁৰ পুছাৰী কৰৈত ছলাহ।"

" আচাৰ্যৱৰ! সত্য পুছল জায তঁ হম সংকোচৱশ নে অপনেসঁ ভেঁট৾ কএ সকলহুঁ নে কালীকান্তক সামনে জএৱাঁক সাহস ভেল?"

"সে কী?"

"হম তঁ জানকীধাম ছোড়ি কএ গাম চলি গেল ৰহী । মুদা পৰিস্থিতি এহন ভেল জে হমৰা নাগৱাঁৱাঁক ৱাঁত মানি এতএ আৱঁএ পড়ল ।"

"জে ভেলৈক, সে ভেলৈক । জানকীধাম অএৱাঁক হেতু ককৰোসঁ পুছৱাঁক কাজ নহি হোগত ঠৈক । এ তঁ সভহক স্থান অছি।"

"আচাৰ্যৱৰ পুস্তকক ৱিমোচনক সভ ভাৰ অপনেপৰ অছি। অপনে জখন উপযুক্ত বুঁঝী তখনে এহি কাৰ্যকেঁ সংপন্ন কএল জাএত ।"

" 𑒋𑒯𑒱 𑒬𑒳𑒦𑒏𑒰𑒖 𑒏𑒹𑓀 𑒖𑒞𑒹𑒏 𑒖𑒪𑓂𑒠𑒲 𑒏𑒋𑒪 𑒖𑒰𑒋 𑒞𑒞𑒹𑒏 𑒢𑒲𑒏।"

"𑒤𑒹𑒩 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒏𑒰𑒪𑒲𑒏𑒰𑒢𑓂𑒞𑒮𑒿 𑒫𑒱𑒧𑒩𑓂𑒬 𑒏𑒋 𑒂𑒑𑒴𑒏 𑒏𑒰𑒩𑓂𑒨𑒏𑓂𑒩𑒧𑒏 𑒂𑒠𑒹𑒬 𑒠𑒹𑒪 𑒖𑒰𑒋 ।"

"𑒚𑒲𑒏 𑒕𑒻𑒏 । 𑒯𑒧 𑒂𑒑𑒋 𑒦𑒹𑓀𑒙 𑒏𑒩𑒥𑒻𑒢𑒱 । "

𑒞𑒏𑒩𑒥𑒰𑒠 𑒂𑒔𑒰𑒩𑓂𑒨𑒖𑒲 𑒏𑒰𑒪𑒲𑒏𑒰𑒢𑓂𑒞𑒮𑒿 𑒦𑒹𑓀𑒙 𑒏𑒋 𑒮𑒦𑒥𑒰𑒞 𑒏𑒯𑒪𑒐𑒱𑒢 । 𑒏𑒰𑒪𑒲𑒏𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒋𑒯𑒱 𑒥𑒰𑒞𑒮𑒿 𑒥𑒛𑓂𑒛 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒢𑓂𑒢 𑒩𑒯𑒟𑒱 𑒖𑒹 𑒖𑒨𑒢𑓂𑒞 𑒖𑒰𑒢𑒏𑒲𑒡𑒰𑒧 𑒪𑒾𑒙𑒱 𑒑𑒹𑒪𑒰𑒯 ।

"𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒖𑒨𑒢𑓂𑒞 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒏𑒱𑒋𑒏 𑒢𑒯𑒱 𑒁𑒋𑒪𑒰𑒯? "

"𑒍 𑒁𑒣𑒢𑒼 𑒂𑒥𑒋 𑒔𑒰𑒯𑒻𑒞 𑒩𑒯𑒟𑒱 । 𑒧𑒳𑒠𑒰..."

"𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒏𑒲? 𑒋𑒯𑒱𑒚𑒰𑒧 𑒁𑒋𑒥𑒰𑒧𑒹 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒏𑒼𑒢 𑒁𑒫𑒩𑒼𑒡?"

"𑒮𑒹 𑒮𑒦 𑒏𑒲 𑒩𑒯𑒞𑒢𑒱 । 𑒍 𑒣𑒳𑒮𑓂𑒞𑒏𑒏 𑒫𑒱𑒧𑒼𑒔𑒢𑒧𑒹 𑒫𑓂𑒨𑒮𑓂𑒞 𑒩𑒯𑒱 𑒑𑒹𑒪𑒰𑒯 । 𑒯𑒧𑒩𑒼𑒮𑒿 𑒦𑒹𑓀𑒙 𑒢𑒯𑒱 𑒏𑒋 𑒮𑒏𑒪 𑒩𑒯𑒟𑒱।"

“𑒍! 𑒂𑒥 𑒥𑒳𑒗𑒪𑒱𑒌𑒏 𑒢𑒹 𑒁𑒮𑒪𑒲 𑒥𑒰𑒞 । 𑒔𑒪𑒴 𑒯𑒧 𑒁𑒐𑒢𑒹 𑒁𑒯𑒲𑓀 𑒮𑓀𑒑𑒹 𑒔𑒪𑒻𑒞 𑒕𑒲 ।"

𑒏𑒰𑒪𑒲𑒏𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒔𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩𑒱𑒏𑒰𑒏𑒹𑓀 𑒥𑒖𑒍𑒪𑒢𑒱 𑒂 𑒞𑒲𑒢𑒴𑒑𑒼𑒙𑒹 𑒖𑒨𑒢𑓂𑒞𑒮𑒿 𑒦𑒹𑓀𑒙 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒯𑒹𑒞𑒳 𑒢𑒰𑒑𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢 𑒣𑒩 𑒣𑒯𑒳𑒿𑒔𑒱 𑒑𑒹𑒪𑒰𑒯 । 𑒮𑓀𑒨𑒼𑒑𑒮𑒿 𑒢𑒰𑒑𑒩𑒥𑒰 𑒏𑒞𑒯𑒳 𑒑𑒹𑒪 𑒩𑒯𑒟𑒱 ।

𑒏𑒰𑒪𑒲𑒏𑒰𑒢𑓂𑒞 𑒮𑓀𑒑𑒹 𑒔𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩𑒱𑒏𑒰𑒏𑒹𑓀 𑒠𑒹𑒐𑒱 𑒖𑒨𑒢𑓂𑒞𑒏𑒹𑓀 𑒞𑒿 𑒖𑒹𑒢𑒰 𑒏𑒩𑒹𑓀𑒙

লাগি গেললি । ও অধ্যয়ন ছোড়ি ঠাঢ় ভএ গেলাহ । কালীকান্তকেঁ অভিবাদন কৰৈত ছলাহ কি চংদ্রিকা টোকি দেলখিন-

"অহাঁ তঁ হমৰা সাফে বিঁসবি গেলহুঁ ।"

জয়ন্ত কিছু নহি বাঁজি সকলাহ ।

চংদ্রিকাক সৌংদর্য দেখৈত বঁলৈত ছল । জয়ন্তক গজ্ঞা ভেললি জে হুনকা কন্যা নীকসঁ দেখী । এতেক দিনপৰ ভেঁট ভেল ৰহনি। মুদা সংকোচৱশ মূড়ী নহি উঠা সকলাহ ।

হুনকা দুনূকেঁ গপ্প কৰৈত দেখি কালীকান্ত আ আচার্যৱৰ সহটি গেলাহ ।

"অপনেক আজ্ঞা হোএ তঁ কান্হি অপনেক সভা মংডপমে এহি পুস্তকক বিমোচন সংপন্ন কএল জাএ । "- আচার্যৱৰ বঁজলাহ ।

"অৱশ্য কএল জাএ । "- কালীকান্ত সহমতি দৈত বঁজলাহ ।

-ৰবীন্দ্র নাৰায়ণ মিশ্র, পিতাক নাম: স্বর্গীয় সূর্য নাৰায়ণ মিশ্র, মাতাক নাম: স্বর্গীয়া দয়াকাশী দেৱী, বঁএস: ৬৯ ৱর্ষ, পৈতৃক গ্রাম: অড়েৰ ডীহ, মাতৃক: মিন্ঘিআ ড্যোঢ়ী, বৃত্তি: ভাৰত সৰকাৰক উপ সচিৱ (সেৱানিবৃত্ত), স্পেশল মেট্রোপোলিটন মজিস্ট্রেট, দিল্লী(সেৱানিবৃত্ত), শিক্ষা: চন্দ্রধাৰী মিথিলা মহাবিদ্যালয়সঁ বী.এস-সী. ভৌতিক বিজ্ঞানমে প্রতিষ্ঠা : দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়সঁ বিধি স্নাতক,

𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒱𑒞 𑒏𑒵𑒞𑒱: 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲𑒧𑒹: 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒭𑓁𑓒𑓐𑓑𑓗 𑓑.𑒦𑒼𑒩𑒮𑒿 𑒮𑒰𑒿𑒗 𑒡𑒩𑒱 (𑒁𑒞𑓂𑒧𑒹 𑒏𑒟𑒰),𑓒. 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓀𑒑𑒫𑒬 (𑒢𑒱𑒥𑓀𑒡), 𑓓.𑒮𑓂𑒫𑒩𑓂𑒑 𑒋𑒞𑒯𑒱 𑒁𑒕𑒱 (𑒨𑒰𑒞𑓂𑒩𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓀𑒑); 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒭𑓁𑓒𑓐𑓑𑓘 𑓔. 𑒤𑒮𑒰𑒠 (𑒏𑒟𑒰 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯) 𑓕. 𑒢𑒧𑒮𑓂𑒞𑒮𑓂𑒨𑒻 (𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓖. 𑒫𑒱𑒫𑒱𑒡 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓀𑒑 (𑒢𑒱𑒥𑓀𑒡) 𑓗.𑒧𑒯𑒩𑒰𑒖(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓘.𑒢𑒖𑒏𑒼𑒭𑓂𑒙𑒩(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮); 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒭𑓁𑓒𑓐𑓑𑓙 𑓙.𑒮𑒲𑒧𑒰𑒏 𑒍𑒯𑒱 𑒣𑒰𑒩(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮)𑓑𑓐.𑒮𑒧𑒰𑒡𑒰𑒢(𑒢𑒱𑒥𑓀𑒡 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯) 𑓑𑓑.𑒧𑒰𑒞𑒵𑒦𑒴𑒧𑒱(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓑𑓒.𑒮𑓂𑒫𑒣𑓂𑒢𑒪𑒼𑒏(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮); 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒭𑓁𑓒𑓐𑓒𑓐 𑓑𑓓.𑒬𑓀𑒐𑒢𑒰𑒠(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓑𑓔.𑒑𑒋𑒯 𑒟𑒱𑒏 𑒖𑒲𑒫𑒢(𑒮𑓀𑒮𑓂𑒧𑒩𑒝)𑓑𑓕.𑒚𑒯𑒻𑒞 𑒠𑒹𑒫𑒰𑒪(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮); 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒭𑓁𑓒𑓐𑓒𑓑 𑓑𑓖.𑒣𑒰𑒟𑒹𑒨(𑒮𑓀𑒮𑓂𑒧𑒩𑒝) 𑓑𑓗.𑒯𑒧 𑒂𑒥𑒱𑒿 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒲(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓑𑓘.𑒣𑓂𑒩𑒪𑒨𑒏 𑒣𑒩𑒰𑒞(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮); 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢 𑒫𑒩𑓂𑒭𑓁𑓒𑓐𑓒𑓒 𑓑𑓙.𑒥𑒲𑒞𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒮𑒧𑒨(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓒𑓐.𑒣𑓂𑒩𑒞𑒱𑒥𑒱𑒧𑓂𑒥(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓒𑓑.𑒥𑒠𑒪𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱 𑒮𑒦𑒏𑒱𑒕𑒳(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓒𑓒.𑒩𑒰𑒭𑓂𑒙𑓂𑒩 𑒧𑓀𑒠𑒱𑒩(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓒𑓓.𑒮𑓀𑒨𑒼𑒑(𑒏𑒟𑒰 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯) 𑓒𑓔.𑒢𑒰𑒔𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒪𑒱 𑒫𑒮𑒳𑒡𑒰(𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮) 𑓒𑓕.𑒠𑒲𑒣 𑒖𑒩𑒻𑒞 𑒩𑒯𑒋 (𑒅𑒣𑒢𑓂𑒨𑒰𑒮)।

𑒁𑒣𑒢 𑒧𑓀𑒞𑒫𑓂𑒨 editorial.staff.videha@gmail.com **𑒣𑒩 𑒣𑒚𑒰𑒅।**

𑓓.𑓕.𑒏𑒳𑒧𑒰𑒩 𑒧𑒢𑒼𑒖 𑒏𑒬𑓂𑒨𑒣-𑒍 𑒠𑒡𑒲𑒔𑒱

কুমাৰ মনোজ কশ্যপ

১ টা লঘুকথা

ও দধীচি

রসীযত করবঁ কোনো খাম ৰাঁত তs ছৈ নহিঁ; তাদৃ মে খপন মৃগনা কে ৰাঁদ ওকৰা পঁচাযতক ৰীঠ পূৰা পৰিৱাৰ কে ডপস্থিতি মে খোনি সার্বজনিক কৰৰাঁক ৰাঁত নোকক কৌত্তুহন সঁগে জিজ্ঞাসা ৰঁঢ়া দেনে ছনৈ। খা সৈহ কাৰণ ছনৈ জে কর্তা-মাছ-মাস্ব কে প্রাত নান-ককা কে দনান পৰ নোক সহ-সহ কৰয নাগন। জ্বগে ভাঙ্গ খা দ্দনক কনিযাঁ কে কোনো ডন্টা-প্বন্টা কে সহজ জ্ঞান ভs গেন ছননি তেঁ মোন খড়ূছাযন -ভন-ভন কৰৈত! ভৰন সভা ৰীঠ নিফাফ খোনন গেন খা সৰপঁঠ রসীযত পঢ়ি সভকে স্বনৰঁs নগনাহ - "হম খপন সম্পূর্ণ হোশোহরাস মে রসীযত কৰৈত ছী জে হমৰ সম্পূর্ণ সঁপত্তি মে হমৰ ৰেঁটা-ৰেঁটী কে ৰঁৰোৰঁৰি কে ভাগীদাৰী হেতৈ ....।" স্বনিতে কিছু নোক থপড়ী

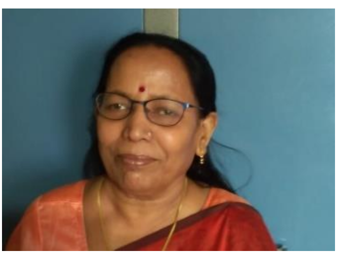
ৰ্ঁজেনেক, কেযো কনফ্ফ্যুসকী শ্বৰূ কেনেক। জ্বগে ভাগ্র ফক্ক পড়ি গেনাহ; ম্বদা কনিযাঁ যs খাৰেগ যম্ভ্ৰাৰনে নহিঁ ভেনেনি - "হম তs জনিতে ছনিযৌ জে ব্ঁড়হা দূ-ঠানি ছৈথ.....গ্ঁহ-মূত কৰৈ নৈ ৰেঁষ্টা-প্বতোদ্ব্যূ খা ...... " খপন মোনক ভড়াস ও খাওৰ নিকানতথি ওহি যs পহিনে ডর্মি খপন হাথ যs সনক মুঁহ ৰ্ঁষ্ণ কs দেনেক - " ৰ্ঁষ্ণssss ... ভৌজী খাৰ্ঁ নহিঁ! “. ৰ্ঁৰ্ঁ নে হমৰা খপন যঁপত্তি মে হিস্সা দেনেনি; ম্বদা হম ভৰনে পঁচাযত মে খপন যভ হিস্সা খাহাঁ কে দৈ কে ঘোষণা কৰৈত ছী..। হমৰা কোনো যঁপত্তি কে নোভ নহিঁ .... নোভ খছি এতৰেঁ জে হমৰ নহিৰা ৰ্ঁনন ৰহৈ।" ও হৰোঁড়কাৰ হিচ্চুকি-হিচ্চুকি কনৈত ৰহনীহ ।

থোপড়ী কে গড়গড়াহষ্ট .. কিছু কান চুপ্পী..... ফেৰ কনফ্ফ্যুসকী। ভৰি গাম মে চৰ্চা ছনৈ তs ৰ্ঁয একৰে।

-কুমাৰ মনোজ কশ্যপ, যম্প্রতি: ভাৰত যৰকাৰ কে ডপ-যচিব, **যঁপর্ক:** যী-11, ষ্টাৰৰ-4, ষ্টাগপ-5, কিদৱঞ্জ নগৰ পূর্ব (দিল্লী হাষ্ট কে যামনে), নঞ্জ দিল্লী-110023 মো. 9810811850 / 8178216239 ঞ্জ-মেন : writetokmanoj@gmail.com

খপন মঁতৱ্য editorial.২taff.videha@gmail.com পৰ পঠাঙ।

২.৩.নির্মলা কর্ণ- অগ্নি শিখা (খেপ-১৭)

নির্মলা কর্ণ (১৯৩০-), শিক্ষা - এম্ এ, নৈহৰ - খৰাজপুৰ,দৰভঙ্গা, সাসুৰ - গোঢ়িয়াৰী (রৈনহা), বর্ত্তমান নিবাস - ৰাঁচী,ঝাৰখণ্ড, ঝাৰখংড সৰকাৰ মহিলা এবং বাল বিকাস সামাজিক সুৰক্ষা বিভাগ সে বাল বিকাস পৰিযোজনা পদাধিকাৰী পদ সঁ**ই** সেৱানিবৃত্তি উপৰান্ত স্বতংত্র লেখন।
মূল হিন্দী- স্বগীয জিতেন্দ্র কুমাৰ কর্ণ, মৈথিলী অনুবাদ- নির্মলা কর্ণ

অগ্নি শিখা (ভাগ - ১৭)

পূৰ্ব কথা:

ৰাজা পুৰূৰৱা কে রিনক্ষণ রীৰতাক কাৰণ দেরতাক রিজয দানর ৰাজ কেশি পৰ ভেন। এহি কাৰণ সপ্তঋষিয কে সম্মতি এরং ভগরান রিষ্ণু কে আকাশরাণী সন্দেশক কাৰণ ৰাজা পুৰূৰৱা কে স্বৰ্গক অৰ্দ্ধাসন প্ৰাপ্ত ভেননি। মুদা পুৰূৰৱাক আকাংক্ষা তs উৰ্ৱশী ছনীহ।

আৰ্ঁ আগূ:

অমৰাৰতী কে রিশান মনোৰংজন কক্ষ,! এহি সময সদ্য:পৰিণীতা সন অনংকৃত ছন। দেরতাক দানর পৰ ভাৰী রিজয কে উপনক্ষ মেঁ আও এহি প্ৰেক্ষাগৃহ মেঁ নক্ষ্মী-স্বযংৱৰ নাটিকা কে প্ৰদৰ্শন ভেনাও নিৰ্ধাৰিত ছন। অপ্সৰা ৰংভা কে নৃত্য সঁগ আৰ ৰঁগত ৰাস মনোৰংজক কাৰ্যক্ৰম হোময কে ঠেক। ভৰত মুনি রিচাৰ কেনা উপৰাংত এহি নাটিকা কে চযন কেননি। চযন উপৰাংত অত্যংত পৰিশ্ৰম সঁs পাত্ৰ কে চযন কৰৈত ঈনকা সভ সঁs অভ্যাস কৰৌনথি ও। নাটিকা কে প্ৰদৰ্শন ত্ৰুটি হীন হোগ একৰা পৰ রিশেষ ধ্যান ৰহনি ভৰত মুনি কে। ও স্বযং নক্ষ্মী-স্বযংৱৰ নাটিকাক সভ পাত্ৰ কে চযন এহি অৱসৰ হেতু কএনে ৰহথি। সংগহি ও স্বযং একৰ নিৰ্দেশন কে দাযিত্ব সম্হাৰনথি। এক-এক পাত্ৰ কে চযন ও যোগ্যতা অনুৰূপ কএনে ৰহথি।

"নক্ষ্মী" কে অভিনয হেতু উৰ্ৱশী কে চযন কএনে ৰহথি। ওনা তs এহি কাৰ্যক্ৰম মেঁ ও ভাগ নেময নহি চাহৈত ৰহথি, কিএক তs ও অপন এখুনকা স্থিতি মেঁ অভিনয কৰৱা নেন সমৰ্থ নহি ৰহথি। মুদা ভৰতমুনি কে দ্বাৰা ঈনক চযন কএন গেন ছন উপযুক্ত

পাত্র মানি ,ঋা গন্দ্রক পূর্ণ যহমতি ছননি এহি মেঁ।এহি পৰিষ্মিতি মেঁ ও রিৰোধ নহি কs যকনীহ। ও ঋনিচ্ছা পূর্রক এহি কার্য হেত্তু প্রস্তুত ভেন ছনীহ ।

যভ দেরতাগণ কে রৈঁযরা হেত্তু ডচিত ঋাযনক ব্যরস্থা কএন গেন ছন। ভৰতমুনি কে রাস্তে রিশেষ যিঁহাযন ৰাখন গেন ছন। ঋভিনয মঁচ কে নির্মাণ হেত্তু স্বযঁ রিশ্বকর্মা ডপস্থিত ভেন ছনাহ। যঁপূর্ণ দিন একৰ ব্যরস্থা মেঁ ব্যতীত ভেন । যভ দেরতাগণ এরঁ ঋষিগণ নিশ্চিত যময পৰ মনোৰঁজন কক্ষ মেঁ ডপস্থিত ভs গেন ছনাহ । ঋপন-ঋপন নির্ধাৰিতঋাযন পৰ যভ দেরতাগণ কে রৈঁযনাক ডপৰান্ত কার্যক্রম কে প্রাৰঁভ কএন গেন।

কার্যক্রম কে প্রাৰঁভ মেঁ দেরতাগণক রিজয-গাথা কে ওজপূর্ণ রর্ণন ৰাজা পুৰূৰরা ঋপন রক্তরব্য মেঁ কেনথি। তৎপশ্চাত গন্দ্র ঋপন রক্তরব্য দেনখিন। রক্তরব্য কে ডপৰাঁত দ্বনূ গোষ্টে একহি যিঁহাযন পৰ রিৰাজমান ভs গেনাহ। দেরর্ষি নাৰদ ঋপন রক্তরব্য মেঁ পুৰূৰরা কে যঁপূর্ণ জীরন গাথা কহি দেনন্হি । একৰ ডপৰাঁত ভৰতমুনি ঋপন নক্ষ্মী-স্বযঁরৰ নাটক কে রিষয রস্তু কে মেঁ প্রাৰঁভিক কিছু শব্দ কহনন্হি | নাটিকা কে পাত্রক পৰিচয দেনন্হি ,তৎপশ্চাত ও ঋপন ঋাযন পৰ রৈঁয গেনাহ । নাটক কে পূর্র ৰঁভা কে মঁগন নৃত্য ভেন। নেপথ্য মেঁ রৈঁযন যৌঁদর্যরতী ডর্রশী ৰাজা পুৰূৰরা কে দেখরা হেত্তু ঋাকুন-ব্যাকুন ভs ৰহন ছনীহ। ম্বদা ও নেপথ্য মেঁ ৰহরা নেন রিরশ ছনীহ। ঋভিনয প্রদর্শন কে পূর্র ফনকা রাঁহৰ নিকনs কে ঋনুমতি নহি ছনন্হি,এহি কাৰণ ও ঋপন মোন মযোযনে রৈঁযন ৰহনীহ।

মঁগন নৃত্য কে রাঁদ দের রিজয কেৰ ভারোৎপাদক গান নৃত্য শৈনী মেঁ মেনকা প্রস্তুত কেনন্হি। ডপস্থিত যভ দর্শক এহি নৃত্য কে মাধ্যম

সঁঽ যুক্ত ঝাঁকী মুগ্ধ ভঽ দেখঽ নগনথি। কতেক রাস্তরিক ৰূপ সঁঽ যুক্ত দৃশ্য প্রস্তুত ভেন ছন - মেনকাক নৃত্য শৈনী মেঁ! সর্ব দর্শক "রাহ-রাহ" কঽ উঠনথি। মুদা ৰাজা পুৰূৰরা কে মুখ পৰ কোনো রিশেষ ভার পৰিৰর্তন নহি ভেনৈহি। ও রঁ্যত গংভীৰ দৃষ্টিগত ভঽ ৰহন ছনাহ।

গন্দ্র নৃত্য পৰ রিমুগ্ধ হোগত জোৰদাৰ তানী ৰঁজা উঠনথি। ও ঋপন দৃষ্টি ঘুমা পুৰূৰরা কে দেখনথি,মুদা ত্যনকা ঋত্যঁত গংভীৰ দেখি ঋাশ্চর্যচকিত ভার সঁঽ পূছঽ নগনাহ - "কহাঁ গ্মি গেনাঁ ভূ-মংডনেশ্বৰ! ঋাহাঁ তঽ ঋতি গংভীৰ প্রতীত ভঽ ৰহন ছী! কী কোনো রিশেষ ৰাঁত ঋছি ? ঋখরা পৃথ্বীরাসীক চিংতা হোময নাগন ঋপনে কে ?"

"নহি দেরাধিপ ! হমৰা পৃথ্বী রাসী কে প্রতি কোনো চিংতা নহি ঋছি হম ওত্তুকা শাসন ব্যরস্থা সঁঽ পূর্ণতয়া সংতুষ্ট ছী। এহনা স্থিতি মেঁ হমৰা প্রজাক চিংতা কিএক হোযত ? ৰঁস মোন নহি নাগি ৰহন ঋছি,এহি কার্যক্রম মেঁ" - পুন:দুনূ কে মধ্য মৌন ঘনীভূত ভঽ উঠন।

ঋাৰঁ নক্ষ্মী-স্বয়ংরৰ নাটকক প্রাৰংভ হোময জা ৰহন ছন। এহি নাটিকা মেঁ ভাগ নেম রানী মুখ্য ঋভিনেত্রী উর্রশীক সর্বপ্রথম ৰংগমংচ পৰ প্ৰরেশ ভেন। ও গন্দ্র এৰং ৰাজা পুৰূৰরা কে রেঁৰা-রেঁৰী দেখনথি। পুন: ত্যনক দৃষ্টি পুৰূৰরা পৰ কেংদ্রিত ভঽ গেন। পুৰূৰরা এৰং উর্রশীক দৃষ্টি ঋাপস মেঁ এক-দূসৰ সঁঽ এক রেঁৰ কিছু ক্ষণ নেন এহন মিনন কি দুনূ গোটে এক-দূসৰ কে দেখৈত ৰহি গেনাহ। পুৰূৰরা কে নাগন জেনা ও ঋপনা কে রিঁসৰায়ন জা ৰহন ছথি। ভার রিভোৰ ভঽ গেনাহ ও। উর্রশী কে হৃদয মেঁ প্রেমক প্রসুপ্ত চিংগাৰী ভড়কি উঠন। ও ঋপনা কে ঋভিনয় কৰরা মেঁ ঋসমর্থ

ঋন্বভর কৰs নগনথি। ও নক্ষমী চৰিত্র এরং ঋপন সংরাদ পূর্ণ ৰূপ সs রিঁসৰি গেনথি। পৃৰুৰরা কে ঋতিৰিক্ত ন্দনকা কিছু যাদ নহি ৰহনেনি। ঋপন সুধি-বুঁধি রিঁসাৰি ও ঋসহায সন এমহ্ৰ-ওমহ্ৰ দৃষ্টি ঘুমা দেখনথি, পৃনঃ ষ্টকষ্টকী নগা পৃৰুৰরা কে দেখs নগনীহ । ভৰত মুনি নেপথ্য মেঁ জা ন্দনকা সংরাদ কে স্মৰণ সংকেতক দ্বাৰা কৰাওন । ডর্রশী ঋপনা কে ঋারঁ সংভাৰি নেনথি ।

তৎপশ্চাত মেনকা এরং ৰম্ভাক প্ররেশ মংচ পৰ ভেন । ঋারঁ তীনূ কনাকাৰ কে সম্মিনিত ৰূপ সংs নৃত্য কে রিভিন্ন ভার ভংগিমা দ্বাৰা ঋপন-ঋপন ভার কে দর্শক রৃংদ তক প্রেষিত কৰরাক ছনেন্হি । সরঁ ৰুশন এরং ভার প্ররণ ঋভিনেত্রী ছনীহ । তাহি সংs ঋত্যংত ৰুশনতা পূর্রক ঋপন-ঋপন ঋভিনয কৰৈত ৰহনেথি। ডর্রশী কে কনিকো ঋসুরিধা হোওন ঋথরা ঋন্যমনস্ক দেখি ৰম্ভা ন্দনকা ঋপন ভ্রূ-ভংগিমা কে দ্বাৰা ঋভিনয কে স্মৰণ কৰরা দেথিন।

ঋারঁ মেনকা এরং ৰম্ভা নেপথ্য মেঁ গেনী। মংচ পৰ ডর্রশী একসৰে ৰহনেথি । ঋারঁ নক্ষমী-ৰূপ ধাৰণ কএন ডর্রশী কে একসৰে নক্ষমী কে চৰিত্র কে ঋনুৰূপ নয পূর্রক নৃত্য কৰরাক ছনেন্হি । মুদা ঞা কথি ভs গেন! এহন ঋনর্থ ! ঋপন সুধি-বুঁধি রিঁসাৰনে ডর্রশী ! নক্ষমী-ৰূপ ধাৰণ কএন ডর্রশী! ও তs ঋপন নেত্র মেঁ ঋনুৰাগ ভৰি ঋপনক পৃৰুৰরা কে নিহাৰি ৰহন ছনীহ । ভৰত মুনি দ্বাৰা রঁতাওন ঋভিনয র সংরাদ ও প্রাযঃ রিস্মৃত কs চুকন ছনীহ । ঞা দেখি নাষ্টক কে ঋারিধকর্তা মুনি ভৰত কে মোন খিন্ন ভs গেনেন্হি ।

পৃৰুৰরা এরং ডর্রশীক ঋাংতৰিক ভারনা কে ন্দনক ঋনুভরী দৃষ্টি ক্ষণ মাত্র মেঁ পৰখি নেনক। ঋপন ঋংতর্দৃষ্টি দ্বাৰা ও সরঁ জ্ঞাত কs নেনথি । ডর্রশীক এহি ঋসামযিক ধৃষ্টতা সঁs ও ক্রোধারিষ্ট

भऽ गेलथि। क्रोधक वशीभूत भऽ ओ ऋष्ट श्राप दऽ देलन्हि - "उर्वशी अहाँ के उनसठ वर्ष तक स्वर्ग सऽ च्युत होमय पड़त एवं ओकरे प्रेम मे विदग्ध रहब जेकर छवि एखनि अहाँ के नेत्र एवं हृदय मे अंकित अछि! अहाँक ओ प्रिय मानव स्वयं अहाँ के विरह मे संतप्त रहत!"

'हा दैव! इ की भेल ! एहन अनर्थ ! आब की होयत ! हमरा कारण राजा पुरूरवा के अपमानित होमय पड़त "' - भरत मुनि के श्राप सुनितहि उर्वशी दु:ख सऽ विह्वल भऽ गेली | उर्वशी अत्यन्त दु:खी भऽ गेली। ओ सोचि रहल छलथि, हुनके गलती के कारण निर्दोष पुरूरवा के संग-संग श्राप के भागी बनऽ पड़लन्हि। हुनक मोन बेकल भऽ कानि उठल। मूर्छित भय मंच पर धराशायी भऽ गेली। देवता गण मे केओ-केओ इ घटना के बुझलथि, अधिकांश नहि बूझि पओलथि। अनेक दर्शक एहि घटना के तऽ नाटकेक एक अंश बुझलथि। इन्द्र पर्यन्त एहि घटना के नहि बूझि पओलथि। राजा पुरूरवा पर्यन्त किछु बुझलथि किछु नहि। हुनका इ अवश्य बुझना मे आए ऋषिवर भरतमुनि स्वयं राजा एवं उर्वशी पर क्रोधित छलाह। मुदा पूर्ण जानकारी हुनको नहि भेटि सकल। नाटक मे श्रापक इ अंश संभवत: लक्ष्मी आ भगवान विष्णु के बास्ते छल - यैह इन्द्र एवं अन्य अधिकांश देवतागण के बूझि पड़लन्हि। उर्वशी शब्द हुनका सभ के कर्ण गोचर नहि भेल रहन्हि। हठात् स्थिति के सम्हारि नेलथि मेनका। किनको एहि बातक अभिज्ञान नहि भऽ सकलन्हि कि नाटक के मध्य कतेक पैघ दुर्घटना उर्वशी आ पुरूरवा के जीवनक संग भऽ गेल।

...

নংদনকানন মে ঋাড্রা একসৱে পৃৰুৰৱা ঋারিঁ গেল ছলাহ । ঘনক হ্রদয অত্যংত দ্:খী ছলৌন্হি,অন্য কিনকো ও অপন সঁগ নহি আরঁs দেলখিন । গন্দ্র ঘনকা সঁগ ঋারঁs চাহলখিন,মুদা একসৱে মে অপন হ্রদয কেৰ স্থিতি পৰ রিচাৰ কৰৱাক ছলন্হি,তাহি কাৰণ ও গন্দ্র কে ঋারঁs নেন রঁৰজি দেলখিন । সংতান বৃক্ষ কে নীচাঁ সুংদৰ হৰিতাভ তৃণ পৰ ও মূক রেঁসল ছলাহ, শূন্য মে অপনক দৃষ্টি সঁs দেখৈত ।

ক্রমশঃ

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

𑓒.𑓑.𑒣𑓂𑒩𑒝𑒫 𑒗𑒰- 𑒏𑒩𑒧𑒢𑒹𑒜𑓃

𑒣𑓂𑒩𑒝𑒫 𑒗𑒰

𑒏𑒩𑒧𑒢𑒹𑒜𑓃

𑒮𑒠𑒩 𑒁𑒮𑓂𑒣𑒞𑒰𑒪 𑒥𑒹𑒿𑒑𑒴𑒮𑒩𑒰𑒨 𑒏𑒹 𑒠𑒵𑒬𑓂𑒨 𑒢𑒱𑒞 𑒠𑒱𑒢 𑒖𑒹𑒏𑒰 𑒮𑒾𑓀𑒮𑒹 𑒑𑒯𑒧𑒰 𑒑𑒯𑒧𑒲 𑒣𑒮𑒩𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒍𑒣𑒲𑒛𑒲 𑒧𑒹 𑒪𑓀𑒥𑒰 𑒪𑒰𑒃𑒢 𑒪𑒰𑒑𑒪, 𑒍𑒣𑒲𑒛𑒲 𑒏𑒏𑓂𑒭 𑒧𑒹 𑒛𑒰𑒏𑓂𑒙𑒩 𑒮𑒥 𑒖𑒪𑓂𑒠𑒲 𑒖𑒪𑓂𑒠𑒲 𑒁𑒣𑒢 𑒧𑒩𑒲𑒖 𑒢𑒱𑒥𑒙𑒰𑒥' 𑒧𑒹 𑒪𑒰𑒑𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒛𑒰𑒏𑓂𑒙𑒩 𑒏𑒏𑓂𑒭 𑒏𑒹 𑒥𑒰𑒯𑒩 𑒪𑒰𑒃𑒢 𑒧𑒹 𑒡𑒏𑓂𑒏𑒧-𑒡𑒳𑒏𑓂𑒏𑒲 𑒔𑒪𑒲 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒑𑒼𑒙𑒹 𑒖𑒼𑒑𑒰𑒩 𑒮𑒹 𑒪𑒰𑒑𑒪 𑒞𑒼𑒛𑓃𑒲 𑒏𑒹 𑒛𑒰𑒨𑒩𑒹𑒏𑓂𑒙 𑒁𑒣𑒢 𑒧𑒩𑒲𑒖 𑒏𑒹 𑒠𑒐𑒰𑒥𑒨 𑒧𑒹 𑒪𑒰𑒑𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒫𑒰𑒩𑓂𑒛 𑒧𑒹 𑒧𑒩𑒲𑒖 𑒮𑒥 𑒮𑒹 𑒦𑒹𑓀𑒙 𑒏𑒩𑒨 𑒥𑒪𑒰 𑒮𑓀𑒥𑓀𑒡𑒲 𑒮𑒥 𑒏𑒹 𑒋𑒢𑒰𑒨 𑒖𑒹𑒢𑒰𑒨 𑒪𑒰𑒑𑒪 𑒁𑒕𑒱। 𑒏𑒞𑒾 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒧𑒩𑒲𑒖 𑒏𑒹 𑒢𑒩𑓂𑒮 𑒃𑓀𑒖𑒹𑒏𑓂𑒬𑒢 𑒪𑒑𑒰 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒟𑒲𑒢 𑒏𑒞𑒾 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒧𑒩𑒲𑒖 𑒏𑒩𑒰𑒯𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒁𑒕𑒱।

এহিনা একষ্টা ওপীডী কক্ষ মে ডা০ প্রবীণ ঋপন ষ্ট্রেনী সংগে ঋপন মৰীজ সৰঁ কে নিৰঁষ্টা ৰহনে ছলাহ। ডা০ প্রবীণ পোৰকেঁ সান সদৰ ঋস্পতান মে সীনিযৰ কঁসন্ষ্টেঁষ্ট কম পীজী ষ্টীচৰ কে ৰূপ মে ষ্ক্লাগন কেনে ছলাহ। ডা০ প্রবীণ শ্বৰুএ সে কৃশাগ্র বুঁদ্ধি ঋা মেহনতী ছলাহ। চঁডীগঢ় পীজীঋাগ্র সে এমডী কেনাক বাঁদ ফৰীদাবাঁদ কে একষ্টা ফাওর সষ্টোৰ কার্পোৰেষ্ট ঋস্পতান মে কঁসন্ষ্টেঁষ্ট কে ৰূপ মে কার্যৰত ছলাহ। তেসৰা সান ডা০ প্রবীণ ছগ্রঠ মে গাম ঋাযনে ছলাহ। ভোৰকা পহৰ জখন ষ্টহনs নেনে গাছী দিস রিঁদা ভেনে ছলাহ ত ৰস্তা মে যাৰ কক্কা ভেঁষ্ট গেনখিন। "গোৰ নগগ্র ছী যাৰ কক্কা কী সমাচাৰ নীকে ছী কী নে" প্রবীণ যাৰ কক্কা কে পৈৰ ছু প্রণাম কৰৈত ৰঁজনাহ।

"ঋুশ ৰহ্ম রৌঋা ৰহ্ম ঋাৰাঁদ...... গাম ৰহ্ম কি ফৰীদাৰাঁদ" যাৰ কক্কা ঋাশীর্বাদ দৈত ৰঁজনাহ। যাৰ কক্কা রিঁহাৰ সৰকাৰ সে ৰিষ্টাযৰ ভেনে পূর্ব কার্মিক ছলাহ ঋা ঋাৰঁ সামাজিক কার্য সৰঁ মে নাগনে ৰহগ্র ছগ্রথ। পঢ়াঁ-নিখৰাঁক সেহো রেঁস শৌখ ছৈন ঋা ৰাঁত ৰাঁত পৰ ছঁদ মিনেনাগ্র মে রিশিধষ্টতা ৰাখগ্র ছগ্রথ।

ঋাগা প্রবীণ সে কুশনে ক্ষেম পুছগ্রথ যাৰ কক্কা ৰঁজনাহ "কী হৌ ভোৰে ভোৰ কাতিক মাস কে শীতন রঁসাত কে ঋানঁদ নেরঁ' নেনে নিকননে ছহ কী?"

"হাঁ কক্কা গাছী-বৃক্ষি কে শীতন রঁসাত কে ঋানঁদ ত গামে মে নে ভেঁষ্টৈত" প্রবীণ ৰঁজনাহ

- 𑒯𑒾 𑒣𑓂𑒩𑒫𑒲𑒝 𑒦𑒪𑒹 𑒞𑒴 𑒃 𑒥𑒰𑒞 𑒅𑒚𑒹𑒪𑒯𑒳 𑒯𑒧 𑒞𑒼𑒩𑒰 𑒮𑒹 𑒉𑒯𑒱 𑒧𑒻𑒙𑒩 𑒧𑒹 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒥𑒰𑒞 𑒏𑒩 𑒔𑒰𑒯𑒃 𑒩𑒯𑒲। 𑒠𑒹𑒐𑒯𑒳 𑒞𑒼𑒿 𑒖𑒹 𑒉𑒏𑒙𑒰 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓂𑒞𑒰𑒫 𑒣𑒩 𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩 𑒏𑒩𑒯𑒳 𑒞 𑒃 𑒑𑒰𑒕𑒲 𑒥𑒪𑒰 𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒥𑒮𑒰𑒞 𑒏𑒹 𑒂𑒢𑓀𑒠 𑒥𑒰𑒩𑒯𑒼 𑒧𑒯𑒲𑒢𑒰 𑒕𑒞𑒲𑒮𑒼 𑒠𑒱𑒢 𑒪 𑒮𑒏𑒃 𑒕𑒃। 𑒠𑒹𑒐𑒯𑒏 𑒉𑒢𑒥𑒲𑒃𑒉𑒧𑒉𑒮 𑒩𑒰𑒖𑓂𑒨 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒮𑒥𑒏𑒹 𑒖𑒱𑒪𑒰 𑒁𑒮𑓂𑒣𑒞𑒰𑒪 𑒧𑒹 𑒛𑒲𑒉𑒢𑒥𑒲 𑒂 𑒣𑒲𑒖𑒲 𑒧𑒹𑒛𑒱𑒏𑒪 𑒛𑒱𑒣𑓂𑒪𑒼𑒧𑒰 𑒏𑒼𑒩𑓂𑒮 𑒔𑒪𑒹𑒥𑒰𑒏 𑒣𑓂𑒩𑒼𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧 𑒂𑒢𑒪𑒹 𑒁𑒕𑒱 𑒖𑒻 𑒮𑒹 𑒏𑒱 𑒠𑒹𑒬 𑒏𑒹 𑒖𑒱𑒪𑒰 𑒖𑒱𑒪𑒰 𑒧𑒹 𑒮𑒮𑓂𑒞𑒰 𑒂 𑒢𑒱𑒏 𑒑𑒳𑒝𑒫𑒞𑓂𑒞𑒰 𑒥𑒪𑒰 𑒧𑒹𑒛𑒱𑒏𑒪 𑒏𑒹𑒨𑒩 𑒂 𑒣𑒲𑒖𑒲 𑒧𑒹𑒛𑒱𑒏𑒪 𑒣𑓂𑒩𑒬𑒱𑒏𑓂𑒭𑒝 𑒅𑒣𑒪𑒥𑓂𑒡 𑒏𑒩𑒰𑒋𑒪 𑒖𑒰 𑒮𑒏𑒃। 𑒉𑒯𑒱 𑒏𑓂𑒩𑒧 𑒧𑒹 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒢 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒖𑒰𑒑𑒩𑒴𑒏 𑒮𑒰𑒧𑒰𑒖𑒱𑒏 𑒏𑒰𑒩𑓂𑒨𑒏𑒩𑓂𑒞𑒰 𑒮𑒥 𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒏𑒹 𑒏𑒯𑒱-𑒮𑒳𑒢𑒱 𑒏𑒹 𑒥𑒹𑒑𑒴𑒮𑒩𑒰𑒨 𑒮𑒠𑒩 𑒁𑒮𑓂𑒣𑒞𑒰𑒪 𑒧𑒹 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒃 𑒣𑓂𑒩𑒼𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧 𑒔𑒪𑒰𑒥' 𑒪𑒹𑒪 𑒩𑒰𑒖𑒲 𑒏𑒹𑒪𑒏𑒴। 𑒂𑒫𑒹𑒠𑒢 𑒣𑓂𑒩𑒏𑓂𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒧𑒹 𑒕𑒻𑒏 𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒁𑒮𑓂𑒣𑒞𑒰𑒪 𑒧𑒹 𑒨𑒼𑒑𑓂𑒨 𑒣𑒲𑒖𑒲 𑒙𑒲𑒔𑒩 𑒏𑒹 𑒏𑒧𑒲 𑒏𑒹 𑒔𑒪𑒞𑒹 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒑 𑒏𑒹 𑒂𑒫𑒹𑒠𑒢 𑒁𑒙𑒏𑒪 𑒕𑒻𑒏। 𑒞𑒼𑒿 𑒬𑒱𑒬𑒳𑒩𑒼𑒑 𑒫𑒱𑒬𑒹𑒭𑒖𑓂𑒘 𑒕𑒯𑒏 𑒪𑒹 𑒂 𑒞𑒼𑒩𑒰 𑒁𑒢𑒳𑒦𑒫 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒦 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒾। 𑒞𑒻 𑒯𑒧𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓂𑒞𑒰𑒫 𑒕𑒪 𑒖𑒹 𑒨𑒠𑒱 𑒞𑒼𑒿 𑒊 𑒣𑒠 𑒏𑒹 𑒑𑓂𑒩𑒯𑒝 𑒏𑒩 𑒪𑒹𑒪 𑒮𑓂𑒫𑒲𑒏𑒰𑒩 𑒏𑒩𑒯𑒳 𑒞 𑒯𑒧 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒮𑒹 𑒥𑒰𑒞 𑒏𑒩𑒲 𑒂 𑒏𑒧 𑒮𑒹 𑒏𑒧 𑒬𑒱𑒬𑒳𑒩𑒼𑒑 𑒫𑒱𑒦𑒰𑒑 𑒧𑒹 𑒛𑒲𑒉𑒢𑒥𑒲 𑒬𑒳𑒩𑒴 𑒏𑒩𑒥𑒰𑒏 𑒉𑒏𑒙𑒰 𑒥𑒛𑓃𑒏𑒰 𑒥𑒰𑒡𑒰 𑒐𑒞𑒧 𑒯𑒹𑒞𑒻𑒏।

- 𑒣𑓂𑒩𑒫𑒲𑒝 𑒏𑒹 𑒃 𑒣𑓂𑒩𑒮𑓂𑒞𑒰𑒫 𑒣𑒩 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒟𑒏𑒧𑒏𑒰𑒃𑒞 𑒠𑒹𑒐 𑒨𑒰𑒩 𑒏𑒏𑓂𑒏𑒰 𑒣𑒳𑒢𑓁 𑒥𑒖𑒪𑒰𑒯 "𑒯𑒾 𑒯𑒧 𑒥𑒳𑒗𑒃 𑒕𑒲 𑒮𑒹 𑒃 𑒛𑒲𑒮𑒲𑒖𑒢 𑒞𑒼𑒩𑒰 𑒪𑒹𑒪 𑒂𑒮𑒰𑒢 𑒢𑒃 𑒯𑒹𑒞' 𑒏𑒱𑒉 𑒏𑒱 𑒂𑒠𑒩𑓂𑒬𑒫𑒰𑒠𑒲 𑒥𑒰𑒞 𑒏𑒯𑒢𑒰𑒃 𑒂 𑒏𑒩' 𑒧𑒹 𑒁𑓀𑒞𑒩 𑒯𑒼𑒃𑒞 𑒕𑒻𑒏। 𑒞𑒰𑒯𑒱 𑒪𑒹𑒪 𑒯𑒧 𑒞𑒼𑒯𑒩 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒝𑒨 𑒪𑒹𑒥' 𑒏𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒏𑓂𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒏𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒹𑒏𑓂𑒙𑒱𑒏𑒪𑒲 𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒂𑒮𑒰𑒢 𑒏 𑒠𑒻𑒞 𑒕𑒱𑒨𑒯। 𑒠𑒹𑒐𑒯𑒳 𑒥𑒱𑒯𑒰𑒩 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩 𑒧𑒹

তোৰা ওহন দৰমহা ত নঞ্জ ভেঁটৈতহ জে ফ়ৰীদাৰাঁদ কে ৰঁড়কা খস্পতানে মে ভেঁটৈ ৰহনে ছ। মুদা এতয তো সদৰ খস্পতানে মে কাজ কে সঁগে খপন ক্ৰীনিক যা খস্পতানে সেহো চনা সকঞ্জ ছহক। তোৰা সন যোগ্য ডাক্টৈৰ কে ক্ৰীনিক খূৰঁ নিক চনত তৈ মে কোনো শক নঞ্জ। সক্ষম নোক কে তোহৰ ঠিকিৎসো নাভ প্ৰাগৰেটৈ প্ৰেক্টিস সে খা গৰীৰঁ নোক সৰঁ কে সদৰ খস্পতানে কে মাধ্যম সে ভেঁটৈঞ্জ ঐ সে নিক খাৰ কী ৰাঁত হেতঞ্জ। খা সৰঁ মিনা কে তোৰা খাৰ্থিক ৰূপ সে কোনো নোকসান নঞ্জ হেতৌ সে হমৰ গাৰঁটী ঠৈক। তকৰা ৰাঁত তোৰা মোন মে হোগত হেত' নাগফ সটৌগনে কে ন ক ত দেখহ খাৰঁ সৰঁ তৰহক দোকান দৌৰী , মান- সিনেমা শাপিঁগ, ৰেস্টৌৰেন্টৈ খাদি সৰঁটৌ খপনা শহৰ কস্ৰাঁ মে সেহো ৬পনব্ধ খছি। ৰাঁন-ৰঁঠা নেনে নিক গুণৱত্তা ৰঁনা প্ৰাগৰেটৈ স্কূন সৰঁ সেহো ৬পনব্ধ ঠৈক খা দমমা কে ৰাঁদ ত ও৲না ৰঁঠা সৰঁ খাৰঁ ঘৰ সে ৰাঁহৰ কোনো কোঠিঁগ কে নেনে জাগতে ঠৈক। ৰঁদনা মে তোৰা খা ৰাঁন-ৰঁঠা কে ভৰি সানে গামক হৰা, গাম- ঘৰক খানঁদ, নাঁৱ , গজ্জত, প্ৰতিৰ্ষ্ঠা সৰঁ ভেঁটৈতৌ।

- কক্কা খহাঁক ৰাঁত কাটৈ' ৰঁনা নৈ খছি, হম নিশ্চিত ঐ প্ৰস্তাৱ পৰ গঁভীৰ ছী। মুদা হমৰা ঐ মাদে নিৰ্ণয তক পহুঁচ নেনে কিছ সময চাহী, ঘৰক নোক সে সেহো ৰিমৰ্শ কৰয পডত। খা জে জেনা হোযত হম শীঘ্ৰ খহাঁ কে সূচিত কৰৰঁ

ঞ্জ কহি প্ৰৱীণ কক্কা সে ৰিদা নেনখিন।

~মোনা শষ্টৈনিয়া হো দীনানাথ হে ঘূময ঠ মংমাৰ........ নার্ডডম্লীকৰ পৰ শাৰদা মিন্হা কে খাৰাজ মে ৰঁজগ্ৰত গ্র গীত কে স্বৰ ঠঠি ঘাষ্ট পৰ ঠাঢ় ডা০ প্রৱীণ কে কান মে পহুঁচ ৰহন ঠন খা মোন মে যাৰ কক্কা কে প্রস্তাৱ পৰ তীব্রতা মে বিচাৰ ঠনি ৰহন ঠনগল্প।

কৰীৱঁ এক মহিনা ৰাঁদ যাৰ কক্কা নগ প্রৱীণ কে ফোন খাযন ঠন, গ্র ৰঁতাৰঁ' নেন জে হুনকা যাৰ কক্কা কে প্রস্তাৱ স্বীকাৰ ঠৈন। ৰঁম ফেৰ কী ৰাতাৱৰণ মে মাকাৰাত্মকতা খা উত্মোহ কে ৰঁযাৰ ৰঁহি নিকনন। খানন ফানন মে মৰঁষ্টা প্রক্রিয়া শুৰু ভেন, ডা০ প্রৱীণ খাৰঁ মদৰ খস্পতান ৰেঁগূমৰায কে শিশুৰোগ বিভাগ মে পীজী ষ্টীচৰ কে ৰূপ মে স্থাগন ক নেনে ঠনাহ খা ওহি মান মে খস্পতান মে ডীএনৰী পীডিযাট্রিক্স কোর্ম মেহো শুৰু ভ গেন ঠন।

ঠনূ খাৰঁ ৰর্তমান পৰ খাৰী। ডা০ প্রৱীণ কে মামনে একষ্টা খধেৰ উমৰি কে খাদমী ৰৈঁমন ঠন খা ডাক্ষ্টৰ মাহৰঁ কে একষ্টা ডীএনৰী ষ্ট্রেনী ওকৰ পোতী কে দেখ ৰহন ঠন। ও ৰৈঁমন ঠন মুদা মামনে ৰাখন মষ্টূন পৰ নগ্র খপিত্ত্ব জমীন পৰ উকড়ূ ৰৈঁমন ঠন। শ্যাম ৰর্ণীয খা ঘনগৰ মোঠ ৰাখনে, ননাষ্ট পৰ ননকা ষ্টিক্কা নগৌনে ওকৰ চেহৰা পৰ গোষ্টৈক ৰেঁৰ ৰাঁত কৰ কে ক্রম মে মুস্কান খাৰিঁ জায ঠন। খায ক কে জখন ও খপন পোতী কে

ৰ্ঁাত কৰয ছল। ওকৰ চেহৰা আ আঁখি পৰ পৰল ঝুৰ্ৰী ওকৰ জীৱন সংঘর্ষ কে গাথা কহি ৰহল ছল। মুদা শৰীৰ সে বলিষ্ঠ আ ফিট্ফাট ছল ও আদমী। ডাক্টৰ সাহব কে বুঝনা গেল ৰহৈক জে ট্ৰেনী কে মর্জ সমঝ মে নঞি আবি ৰহল অছি তাহি সে ও ওকৰা সে পুছনে ছলখিন জে

"ই বঁচিয়া অহাঁক কে য ?"

"পোতী হএ সাহেব "

"কী ভেলঞি য একৰা?"

মহিনা-দু মহিনা সে পেট হয়াগত ৰহঞি হএ সাহেব দৰদ সে ছটপটা জায হএ।

"কী কৰয ছি? কত' ৰহয ছী?"

"চেৰিয়া বৰিয়াৰপুৰ গাঁৱ হৈ সাহেব, এতঞি স্টেশন লগ চাহ-পকৌড়ী কে খোপচা লগবঞি ছী।"

"পহিনে অহাঁ কুৰ্সী পৰ বৈস জাউ প্ৰৱীণ আলী কুৰ্সী দিস ইশাৰা কৰৈত বজলাহ

"নঞি সাহেব হম ঠীক ছী জমীন পৰ উকডু বৈসল ও বাজল

"নৈ পহিনে কুৰ্সী পৰ বৈসু ঐ বেৰ প্ৰৱীণ কনী তেজ আৱাজ মে বজলাহ আ ও সকুচাঞিত কুৰ্সী পৰ বৈস ৰহল ছল।

তদ্পৰাঁত ঋপন প্ৰেমী ডাক্টৰ কে কেস কে বিষয মে কিছু সমঝেলা কে বাঁদ প্রবীণ পুনঃ ওকৰা দিস তকৈত বঁজলাহ ঠেৰিযা বঁৰিযাৰপুৰ বঁন্নত দূৰ ঠৈক এত সে ত ফেৰ এতেক দূৰ বেঁগূসৰায কাজ কৰ আবৈঁ ছী? ওতহি কোনো কাজ কিএ নৈ কৰএা ছী।

সাগকিন সে আৰঁয ছী সাহেবঁ। হমৰ বাঁবূঁএ এা খোমচা খোনলে ৰহএা। লেনপলে সে ন্নলকা জৌৰে সাগকিন পৰ আৰঁএাত ৰহি, ন্নলকে সে এা কাজ সিখল আ তহিযা সে যৈহ ঠাম এা কাজ কৰএা হিযগা।

এা সৰঁ কহএাত ওকৰা চেহৰা পৰ কোনো দুখ যা পছতাৱা কে ভাৱ নৈ ছল অপিতু অপন পিতা কে সংগ বীতেলে অপন লেনপন কে অনুভূতি, পিতা কে বাত্সল্য কে স্বাভাবিক গৌৰৱ অনুভূতি ওকৰা চেহৰা পৰ ঔৰ ওকৰ আঁখি কে চমক মে পঢ়ল জা সকএা ছল।

ডা০ প্রবীণ ফেৰ পুছলখিন এনাএা-জেনাগ নগা ক নগভগ 45-50 কিলোমীটৰ ত ভ জায হেত, ত গামে দিস কিএ নে কিছু কৰয ছহ।

ওসহৰ দিস ওহল মজূৰী নৈ ভেটৈএা ছএা সাহেবঁ। এত বাঁবূঁ কে জমাযল কাজ ছৈ 500-600 কে দিল দিহাড়ী বঁনি জায ছৈ।

बॅंडा सबॅ की करैथ ये "बेॅटी सबॅ बिॅयाहि देनियउ साहेबॅ बेॅटा सबॅ दिल्ली मे कमाय छै।" डा0 प्रवीण के प्रश्न के जवाबॅ मे ओ बॉजल छल।

"कुन क्लास मे पढ़य छैक चन्नू" एबॅरी डा प्रवीण ओय बॅठिया से पुछलखिन छलाह

"पंचमा मे" ओ छौड़ी तमसाक के बॉजल छल

डा सुनि ओ आदमी अपन मोछ पर ताउ दैत बॉजल, बॅड ठंठ हय साहेबॅ, सबॅटा हिसाबॅ किताबॅ फटाफट क लइ छै।

अच्छा एकटा बॉत बॅतावॅ' नाती-पोता सबॅ के पढेबॅहक की नै" डा0 प्रवीण के सागत ओकरा से बॉत करॅ' मे निक लागि रहल छल। संजोग से रोगी के भीड़ सेहो कम छलय।

"हाँ साहेबॅ पढेबॅइ किए नै"

"अपन बॅडा सबॅ के किए नै पढेलहक" तोरा सबॅ के त आरक्षण सेहो भेटइ छैत' । दसमा तक पढ़ले हय बॅडा सबॅ साहेबॅ, सरकारी सकूल मे पढ़ाइए कहल होय छय, दुगो-

𑒔𑒰𑒩𑒑𑒼 𑒤𑒰𑒩𑒧 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒦𑒩𑒢𑒹 𑒩𑒯𑒨 𑒪𑒹𑒏𑒱𑒢 𑒏𑒳𑒕 𑒦𑒹𑒙𑒢𑒹 𑒢𑒨 𑒞 𑒠𑒱𑒪𑓂𑒪𑒲 𑒏𑒧𑒰𑒨 𑒪𑒹𑒪 𑒑𑒹𑒪𑒨। 𑒯𑒧𑓂𑒧𑒹 𑒂𑒩 𑒯𑒩𑒱𑒖𑒢 𑒧𑒹 𑒢𑒻 𑒂𑒥ॅ𑒨 𑒯𑒱𑒨𑒑।"

"𑒞𑒻𑒨𑒼 𑒍𑒥𑒲𑒮𑒲 𑒧𑒹 𑒂𑒥ॅ𑒨 𑒯𑒹𑒥ॅ𑒯𑒏 𑒢𑒻 𑒞 𑒃𑒛𑒥ॅ𑒪𑓂𑒨𑒴𑒋𑒮 𑒏𑒼𑒙𑒰 𑒧𑒹 𑒞 𑒋𑒥𑒹ॅ 𑒏𑒩𑒥ॅ𑒯𑒏। 𑒞𑒼𑒯𑒩 𑒡𑒱𑒨𑒰 𑒣𑒴𑒞𑒰 𑒮𑒥ॅ 𑒢𑒱𑒏 𑒮𑒹 𑒤𑒰𑒩𑒧 𑒢𑒻 𑒦𑒩𑒢𑒹 𑒯𑒹𑒞'। 𑒞𑒼𑒩𑒰 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒢𑒹 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒂𑒩𑒏𑓂𑒭𑒝 𑒏𑒹 𑒪𑒰𑒦 𑒦𑒹𑒙𑒞' 𑒞𑒼𑒩𑒰 𑒣𑒞𑒰 𑒕𑒯 𑒞𑒼𑒯𑒩 𑒃 𑒣𑒼𑒞𑒲 𑒥ॅ𑒯𑒳𑒞 𑒏𑒧 𑒣𑒰𑒃 𑒧𑒹 𑒮𑒩𑒏𑒰𑒩𑒲 𑒏𑒰𑒪𑒹𑒖 𑒮𑒹 𑒣𑒜𑓃𑒱-𑒪𑒱𑒐𑒱 𑒏 𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒢 𑒛𑒰𑒏𑓂𑒙𑒩 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒥ॅ𑒢𑒱 𑒮𑒏𑒃 𑒕𑒯।"

"𑒯𑒰𑒿 𑒮𑒰𑒯𑒥ॅ 𑒋𑒏𑒩𑒰 𑒎𑒩 𑒏𑒹 𑒐𑒴𑒥ॅ 𑒣𑒜𑒹𑒥𑒻ॅ 𑒯𑒧𑓂𑒧𑒹"

𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒂𑒩 𑒑𑒣 𑒮𑒣 𑒏𑒹𑒪𑒰 𑒏𑒹 𑒥ॅ𑒰𑒠 𑒂 𑒣𑒼𑒞𑒲 𑒏𑒹 𑒥𑒱𑒭𑒨 𑒧𑒹 𑒠𑒥ॅ𑒰𑒨 𑒂 𑒮𑒪𑒰𑒯 𑒪𑒹𑒪𑒰 𑒏𑒹 𑒥ॅ𑒰𑒠 𑒍 𑒁𑒣𑒢 𑒣𑒼𑒞𑒲 𑒏𑒹 𑒪 𑒏 𑒑𑒹𑒙 𑒣𑒩 𑒁𑒣𑒢 𑒂 𑒣𑒼𑒞𑒲 𑒏𑒹 𑒅𑒞𑒰𑒩𑒪 𑒔𑒣𑓂𑒣𑒪 𑒣𑒯𑒱𑒩𑒱 𑒑𑒹𑒙 𑒮𑒹 𑒥ॅ𑒰𑒯𑒩 𑒑𑒹𑒪।

𑒍𑒏𑒩𑒰 𑒑𑒹𑒪𑒰 𑒏𑒹 𑒥ॅ𑒰𑒠 𑒛𑒰० 𑒣𑓂𑒩𑒥𑒲𑒝 𑒁𑒣𑒢 𑒣𑒲𑒖𑒲 𑒮𑓂𑒙𑒴𑒛𑒹𑓀𑒙 𑒮𑒹 𑒣𑒳𑒕𑒪𑒐𑒱𑒢 "𑒥ॅ𑒞𑒰𑒅 𑒅 𑒏𑒳𑒩𑓂𑒮𑒲 𑒐𑒰𑒪𑒲 𑒩𑒯𑒃𑒞 𑒍 𑒢𑒱𑒕𑒰 𑒏𑒱𑒋 𑒥𑒻ॅ𑒮𑒪 𑒕𑒪"

𑒮𑓂𑒙𑒴𑒛𑒹𑓀𑒙 𑒏𑒹 𑒟𑒏𑒧𑒏𑒰𑒑𑒞 𑒠𑒹𑒐 𑒍 𑒏𑒯𑒪𑒰𑒯 𑒖𑒹 𑒯𑒧 𑒥ॅ𑒮 𑒣𑒳𑒕𑒱 𑒩𑒯𑒪 𑒕𑒲।

ত্ৰৈনী কে কিছু উত্তৰ সূঝনো হোয তথাপি ও চুপ্পে ৰহন।

"খচ্ছা ভ্ৰ ৰঁতাউ জে এতেক ৰাস সৰকাৰী যোজনা সৰঁ কে ৰাঁৰজূদ ভ্ৰ খপন ৰঁচ্ছা সৰঁ কে পঢ়েনাভ্ৰ- নৌকৰী দিএনাভ্ৰ কিএ নৈ ক পেনে"

"সৰ খানস...ৰূঁঝি... কৰমনেঢ় সৰঁ ছৈ"

"খহাঁ কে নাগে য জে 45-50 কিনোমীটৰ ৰোজ সাগকিন চনাৰঁ'ৰাঁনা নোক কৰমনেঢ় হেতয! ককৰো টাঁগ টূটেন হোয খা ওকৰ শানদাৰ ট্ৰৈক পৰ কহি দেন জায জে দৌৰূ ত কি ও দৌগ পেতয? চন্ব পহিন সৰান পৰ ঘূৰভ্ৰ ছী। কিএ কোনো শৰ্ট-পেঁন্ট ৰঁনা নিচ্ছা নৈ ৰৈঁসভ্ৰ ছৈ, কিএ খানী গৰীৰঁ-গ্ৰৰেঁ টা নিচ্ছা মে ৰৈঁসয ছৈ? কিএকি ওকৰা সৰঁ কে ৰঁৰসো-ৰঁৰস যৈহ সমঝাযন গেন ছৈ জে তোহৰ পহিৰন-ওঢ়ন, ৰহন-সহন যৈহ নাগক ছৌ জে ণ্ৰৰ্সী পৰ নৈ ৰৈঁস সকয ছহি। ওকৰা ঐ ৰাঁত কে ডৰ ৰঁনন ৰহে ছৈ জে ণ্ৰৰ্সী পৰ ৰৈঁসনে কহীঁ ওকৰা দ্বত্কোৰন নৈ জায জৈ সে ওকৰ খাত্মেসম্মান কে ঠেস নাগতভ্ৰ। তৈ ও পহিনেনে নিচ্ছা মে ৰৈঁস ৰহন ছন। হম ওকৰা সে এত্তী কান গপ্প ক ৰহন ছনদ্ৰূ জৈসে খহাঁ সৰঁ কে ৰঁতা সকি জে জৈ মৰীজ সৰঁ কে ডাক্টৰ সৰঁ মশীন কে জেকা দেখে ছয কনিকে কান ওকৰা সে গপ্প কেনা পৰ কতেক ৰাস ৰাঁত ৰূঁঝনা মে খাৰঁয ছয। ওকৰা খোপচা মে চাহ পীৰঁভ্ৰত কতেক নোক কে মোন মে ভ্ৰ খাৰঁভ্ৰত হেতয জে

ঞ্জ ৰোজ 50 কিলোমীটৰ সাগকিল চলা কে ও চাহ দুকান চলা ৰহল ছৈ। এহন মৰীজ কে একটা ব্যৰ্থ জাঁচ লিখ দেলাগ মতলৱ ভেল জে এক দিন ওকৰ জাঁচ কে ব্যৰ্থ চক্কৰ মে বৰ্বাঁদ কেলাগ আ ওকৰ দিহাড়ী মৰলাঞ্জ। ডাক্টৰ কে সদিখন একটা কেযৰগিৱৰ বনি কে মৰীজ কে গলাজ কৰবাঁ কে চাহিএ। যদি অহাঁ ফ্ৰ্সী পৰ বৈসল ছী আ কিযৌ আহাঁ কে সামনে অছগ্ৰত ফ্ৰ্সী নিচা মে বৈসল অছি ত ঞ্জ বাঁত অহাঁ কে কচোটৰাঁ কে চাহিএ। জে ভী মৰীজ হোয ওকৰা পহিলে অপনা সমানতা কে স্তৰ পৰ মহসূস কৰৱীযৌ ফেৰ ওকৰ গলাজ কৰিযৌ আ অফ্লো অঁদৰ সমানতা কে ভাৱ ৰাখিযৌ নৈ ছোট নৈ পগয। চাহে কলক্টৰ-নেতা হোয কি আম গৰীৱ লোক সৱকে এক ভাৱ সে গলাজ কৰবাঁ কে চাহিএ। অহাঁ আ ওকৰা মে কোনো ৱিশেষ ফৰ্ক নৈ থিক। অহাঁ গলাজ দ্বাৰা কেকৰো কেযৰ দ ৰহল ছী ও চাহ পিযা কে । ৱৈসী ডাক্টৰ সৱ সাহিত্য, সংৱেদনা, দৰ্শন আদি কে ফালতূ আ চিকিত্সো প্ৰেক্টিস কে লেল হাস্যাস্পদ মানয ছৈথ মুদা ঞ্জ বাঁত কে গাঁঠ বাঁগন্থ লিয জে সাহিত্য, সংৱেদনা, দৰ্শন কে সৱসে ৱৈসী আৱশ্যকতা ৱিজ্ঞান কে কোনো শাখা কে সৱসে ৱৈসী ছৈক ত ও চিকিত্সোশাস্ত্ৰ ছৈক। কিএকি চিকিত্সো খালী শৰিৰে টা কে ঠীক কৰৱ কে নাম নৈ থিক অপিতু মন আ আত্মো কে ভী আৰোগ্য ক দেবাঁক নাম থিক।"

সংজোগ সে ডা০ প্ৰৱীণ জাখন অপন পীজী শ্ৰেনী কে ঞ্জ সৱ ৱুঁঝা ৰহল ছলাহ তখনে যাৰ কক্কা সেহো কোনো লাথে প্ৰৱীণ কে

কেরিঁন মে পাঁঠন ছনাহ। ডা০ প্রবীণ দ্বাৰা অপন শ্রেনী কে দেন সনাহ স্বনি যাৰ কক্কা কে প্রবীণ সন আয়ুর্বিজ্ঞান পীজী টীচৰ পৰ ৰঁহ্মত গর্ব কে অনুভূতি ভেনগন আ অপন সমাজ কে ডা০ প্রবীণ সন চিকিৎসক আ শিক্ষক দেৰাঁক অপন প্রতিত্ব কে নেন অপনা মে ঘোৰ সংতোষ আ তৃপ্তি প্রাপ্ত ভেনগন। গতি।

ঐ **ৰচনাপৰ অপন মংতব্য** editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.৮.আচার্য ৰামানন্দ মণ্ডল-মিথিলা কে লাল: উপন্যাস সম্রাট

ফণীশ্বৰনাথ ৰেণু আ পাৰো

আচার্য ৰামানংদ মংডল

মিথিলা কে লাল: উপন্যাস সম্ৰাট ফণীশ্বৰনাথ ৰেণু আ পাৰো

১

মিথিলা কে লাল: উপন্যাস সম্ৰাট ফণীশ্বৰনাথ ৰেণু

বিশ্ব প্ৰসিদ্ধ আঁচলিক উপন্যাস মৈলা আঁচল কে শিল্পকাৰ ফণীশ্বৰনাথ ৰেণু কে জনম বিঁহাৰ ৰাজ্য কে মিথিলাঁচল স্থিত অৰৰিয়া জিলা কে ঔৰাহী হিংগনা গাঁৱ মেঁ শিলানাথ মংডল আ পানো দেৱী কে পুত্ৰ ৰূপ মেঁ ০৪ মাৰ্চ ১৯২১ মেঁ ভেল ৰহৈ।

বিশ্ব সাহিত্য কে যথাৰ্থ গ্ৰামীণ পীড়া কে সংৱদিয়া, পাৰিৱাৰিক সত্য, গৃহস্থ জীৱন কে দৰ্পণ আ ৰাজনীতিক যোদ্ধা ৰূপী একটা মিসাল। কহীঁ কোঙ্গ স্নোন পষ্টী নৈ,ধন ধৰতী

কে মোহ নৈ,ৰঁস,তন আ কপড়া যে দেখে মেঁ ঐৰেম্‌ট্রোক্রেষ্ট,মন সঁ কোসী কে ধূসৰ ৰঁজৰ আ ৰাঁঝ ধৰতী কে অনমোল ঠৌড়া আ ভাৱনা সঁ ক্রাঁতিকাৰী ৰেণু কে অগমন দৰ্জন বিশেষতা হৈয জে হুনকা অমৰ ৰঁনৰৈত হৈয।

মৈলা আঁচল,পৰতী পৰিকথা, জুলুস, কিতনে চৌৰাহে,দীৰ্ঘতপা,কঁলক মুক্তি,ঠুমৰী, আদিম ৰাত্রি কী মহক আ অগ্নিখোৰ আদি কে সৃজনকৰ্তা ৰেণু সাহিত্য জগত মেঁ তহনকা ১৯৬৪মে মঠ গেল ৰহৈ মৈলা আঁচল কে উপৰাঁত।

ৰেণু জী তীন ভাগ ৰহৈত, ফণীশ্বৰনাথ,হৰিনাথ আ মহেন্দ্র নাথ। ফণীশ্বৰনাথ কে তীন শাদী ভেল ৰহে।পহিল পত্নী ৰেখা দেৱী ৰহে।এগো নৈগকী কবিতা কে জনম দেলা কে ৰাঁদ চল ৰঁসল ৰহে। ৰেণু কে দোসৰ বিআহ পদ্মা দেৱী স ভেল ৰহে। ৰেণু আজাদী কে লড়াই মেঁ জীৱঁত হিস্সেদাৰী নিভৈলন। জুলুস জৈসন ৰচনা ৱোকৰ স্পষ্ট প্রমাণ হৈয। লড়াই কে ৰীচ মেঁ ১৯৪২ মেঁ জেহল গেলন।পহিল কটিহাৰ জেহল আ ৰাঁদ মেঁ ভাগলপুৰ জেহল মেঁ ৰখল গেল ৰহৈ।উঁহে হুনকা যক্ষ্মা কে শিকাযত ভেল আ চিকিৎসা কে লেল পীএমসীএচ পটনা ভেজ দেল গেল। চিকিৎসা কে অৱধি মেঁ উঁহা কে একটা নৰ্স লতিকা কে সমৰ্পণ আ সেভাভাৱ সঁ ৰেণু আ লতিকা মেঁ প্রেম ভ গেলৈ। হজাৰীৰাঁগ মেঁ জা কে দুলু গোৰে বিআহ কেঁ লেলন।

পদ্মা ৰেণু সঁ সাত সঁতান ভেল।তীনটা নৈগকা আ চাৰটা নৈগকী।মূল্য: গহে সঁতান সভ ৰেণু কে পাৰিৱাৰিক ধৰী হৈয।নৈগকা সভ হৈয- পদ্মপৰাগ ৰায ৰেণু,অপৰাজিত ৰায আ

দক্ষিণেশ্বৰ ৰায়।নৈগকী মভ হৈয-নৱনীতা, নিৱেদিতা,ঋণপূর্ণা ঋা ৱহীদা। নতিকা ৰেণু মঁ কোনো মঁতান নৈ হৈয।

পিতা শিনানাথ মঁডন কে মাহিত্যিক ৰূমান ঋা ৰাজনীতিক জাগৰূকতা কে ঋমিষ্ট ছাপ ৰেণু পৰ পড়নৈন।ঋাগে চন কে ৰামদেনী তিৱাৰী হ্মনকা ৰাজনীতিক ঋা মাহিত্যিক দিশা দেখৈনথিন।ঋগ কে কাৰণ ৰেণু কোনো ৱিদ্যানয মেঁ নৈ টিকনা। কহিযো ফাৰৱিমগঁজ, কহিযো মিমৰখন্নী, কহিযো ৱিৰাটনগৰ (নেপান) কে চক্কৰ নগৱৈত ৰহনন। নেপান কে কোগৰানা পৰিৱাৰ কে মঁগতি হ্মনকা ক্রাঁতিকাৰী ৱঁনৈনন ত ৱঁগনা কে প্রখ্যাত মাহিত্যকাৰ কে মঁগতি হ্মনকা কহানীকাৰ ৱঁনা দেনথিন। কাশী ৱিদ্যাপীঠ কে পঢাঈ কে ঋৱধি মেঁ মমাজৱাদী ঋাচার্য নৰেন্দ্র দেৱ কে মঁগতি পৈনন।ঋা ঋঁত মেঁ নোকনাযক জযপ্রকাশ নাৰাযণ কে কঁধে মে কঁধা মিনাকে ঋগমন মাহিত্যকাৰ ৱঁন নন কি ৱিঁহাৰ কে ৱোগ মভ ৱুঁদ্ধিজীৱী ঋা মাহিত্যকাৰ কে উদ্বেনিত কৈনন জে মূনতঃ নপুঁমক ভে গেন ৰহে।

ৰাজনীতিক ৰূমান কে চনতে ১৯৭২ মেঁ ৰেণু জী ফাৰৱিমগঁজ ৱিধানমভা মঁ চুনাৱ নড়নৈন পৰঁচ হাৰ গেনন।

১৯৫৭ মেঁ মৈনা ঋাঁচন পৰ নির্মাতা কিশোৰ ডঁগ ঋা নির্দেশক ঋশোক তনৱাৰ ধাৰাৱাহিক ৱঁনৈনন ঋা জেকৰ শৈনীকাম্ট ভেন ৰহৈ।

ৰেণু জী কে শ্মৃতি মাৰে গএ গ্ননফাম পৰ তীসৰী কসম ফিল্মে ৰঁন ঠুকন হৈয।জেকৰ নাযক ৰাজকপূৰ ঋা নাযিকা ৰহীদা ৰহমান হৈয।

ৰেণু জী ঋপন পদ্মশ্ৰী কে ঙপাধি শ্ৰীমতী গংদিৰা গাঁধী কে দ্বাৰা ঋাপাতকান নগৈনা পৰ ৰিঁৰোধ মেঁ নৌটা দেনন। ঋাপাতকান কে ৰিৰুদ্ধ নড়াঙ্গ মেঁ জেন গেনন। ঋপেঁডিক্স কে ঠিকিত্সো কে দৌৰান কৌমা মেঁ ঠন গেনন ঋা ঋগ সংসাৰ সে সদা কে নেন ৰিদা হো গেনন।

ৰাহুন সাঁশ্কৃত্যাযন ঋা প্ৰেমঠংদ কে শ্ৰেণী কে নেখক ঋা ক্ৰাঁতিকাৰী কে নিধন ১১ঋপ্ৰৈন ১৯৭৭ কে ভে গেন।

ঋগস্যন ৰীৰ সাহিত্যকাৰ পৰ মিথিনা কে গৰ্ব হৈয।

২

পাৰো

ৰামূ ছোটে সন কসৰাঁ মে এগো জনপান কে দূকান ঠনৰৈত ৰহয।ৰো ঋপন ঘৰৱানী নাডো সংগ দূকান কে পীছে ৱানা ঘৰ মে ৰহয। স্বৰঁহ সাত ৰঁজে সে দস ৰঁজে ঋা দূ পহৰ তীন ৰঁজে সে সাত ৰঁজে সাম তক ম্বৰহী,ঘূঘনী ঋা কঠৰী -ঠপ ৰেঁঠে সে ফূৰ্সত ন ৰহয।ৰোকৰ ঘূঘনী ঋা কঠৰী ঠপ ৰঁড়া স্বাদিষ্ট ৰহয।নোগ মন্হান কে পতা কে দোনা মেঁ স্বস্বঋা স্বস্বঋা কে খায।মানে কৰূগৰ ঋা তপত তপত ঘূঘনী ঋা কঠৰী ঠপ।নোগ ঘৰ সনেশ কে ৰূপ মে ম্বৰহী কঠৰী ঠপ খৰীদ কে নে জায।

ৰামূ কে এগো ৰেঁটা ভী তীন মান কে ৰহে।ৰোকৰ ঘৰৱানী নাডো কে ফেৰ মে পাঁৰ ভাৰী ভে গেন। জোঁ সাত মহিনা ৰীত গেন ত নাডো কে কাজ কৰে মে দিক্কত হোয নাগন।নাডো খপ্পন ঘৰৱাঁনা ৰামূ মে ৰোঁনন -স্বনৈয ঠী।

ৰামূ -ৰাঁজূ ন।

নাডো -খাৰিঁ হমৰা মে কাজ ন হোযত। হমৰা ৬ঠে -ৰৈঁঠে মে ৰঁড়া দিক্কত হোগখ।

ৰামূ -ত কি কৰু। দূকান কেনা ৰঁদ কৰ দূঁ।জীযে কে ত গহে খামৰা হয। দূকানোঁ খূৰঁ ঠন ৰহন হয।

নাডো -এগো ৰাঁত কৰু ন।

ৰামূ -কি।

নাডো -হমৰ ছোটকী ৰঁহিন পাৰো কে ৰূঁনা নূঁ ন।

ৰামূ -ৰাঁত ত ঠীকে কহয ঠী।

নাডো -কান্‌হিয ঠন জাও।কান্‌হি দূকান ৰঁদ ৰহতৈয।

ৰামূ -খচ্ছে।

গাহক -কি হো ৰামূ।খাগ দূকান কাহে ৰঁদ কৈনা ঠা হো।

নাডো -খাগ ন ঠথিন।ৰো হমৰ নহিৰা গেন ঠথিন।

গাহক -কি ৰাঁত।

নাড়ো -হমৰা দেখৈয ন ছথিন। হমৰা মদত কে নেন হমৰা ছোটকী রহিন কে বুঁনারে না গেন ছথিন।

গাহক -খচ্ছে। কান্হিযে যে দূকান চনতৈয ন।

নাড়ো -হঁ।

ৰামূ যরবে দয রজে যসুৰাৰ পঁহুচ গেন। ৰামূ যসুৰ -যায কে গোৰ চ্রু কে পৰনাম কৈনক। ছোটকী যাৰী পাৰো খপন রহনোগ্রা ৰামূ কে গোৰ চ্রু কে পৰনাম কৈনক।খা গোৰ ধোয না এক নোটা পানী দেনক। ৰামূ খপন গোৰ ধোয নক।

তানে পাৰো খঁখৰা চৌকী পৰ জাজিম রিঁছা দেনক। ৰামূ রোগ পৰ রৈঠ গেনক।

যসুৰ বুঁস্মারন রাজনে -মেহমান । নাড়ো কে হান চান রতাও।

ৰামূ রাজনে -হম নাড়ো কে মদত কে নেন পাৰো কে বুঁনারেঁ খাযনে ছী।

বুঁস্মারন রাজনে -কি রাত।

ৰামূ -নাড়ো কে যাতম মহীনা চনে ৰহনে হয।ঘৰ খা দূকান কে কাজ কৰয মে দিক্কত হো ৰহনে হয।

ৰামূ কে যায রাজনে -হঁ। পাৰো কে নে জাও।গ মদত কৰতৈয।

বুঁস্মারন রাজনে -খচ্ছা। পাৰো খপনা রহিন তৰ জতয।

ৰামূ ৰাঁজন -হম খাওএ নৌহ্ট জাযৰ্ঁ।

ৰূঁঝারন ৰাঁজন -হঁ। পহিনে ভোজন ত ক নূ।

পাৰো -ঠনূ। জীজা।ভোজন নগা দেনে ঠী।

ৰামূ ৰাঁজন -ঠনূ।

ৰামূ ভোজন কৈনক।খা ঞ্চ দেৰ নোহ্ট পোহ্ট ক কে পাৰো কে নেকে ঘৰে ঠন দেনক।সাঁঝ ছৌখ ৰঁজে ঘৰে পহুঁঠ গেন। পাৰো খপন ৰঁড ৰঁহিন নাডো মে গনা নিপহ্ট গেন।

পাৰো খঠ্ঠাৰহ ৰঁৰিস কে গোৰ যূরতী ৰহয।স্বনৰতা ৰোকৰা খঁগ- খঁগ মে হ্টপকৈত ৰহয। নাডো খপনা কাজ মে মগন ৰহয।খারিঁ নাডো ৰাহত কে সাঁস নৈত ৰহয। ৰামূও কাজ মে ৰ্ব্যস্ত ৰহয।

দূকানো খূৰঁ ঠনয। গাহকো পাৰো কে দেখে কে নেন ননাযিত ৰহয। নেকিন সভ দেখিয ভৰ তক সীমিত ৰহয।

খগ ৰীঠ হোৰী ৰীত গেন। নাডো এগো স্বন্নৰ ৰেঁহ্টী কে জনম দেনক। পাৰো খপন ৰঁহিন খা ৰঁহিঁদী কে মেরা স্বস্বসা মে নাগন ৰহয।এনী পাৰো মে শাৰীৰিক পৰিৰর্তন হোয নাগন।ৰোকৰ পেহ্ট মে ভভাৰ দেখায নাগন। কানাফূসী হোয নাগন।নাডো প্বছৈয ত পাৰো কোনো জৰাঁৰ্ঁ ন দেয।ৰাঁত ডঢ়ৈত ডঢ়ৈত পাৰো কে ৰাঁপ ৰূঁঝারন তক পহুঁঠ গেন। ৰূঁঝারন খপন ৰেঁহ্টী নাডো গঁহা ভাগন -ভাগন খাযন।

ব়ুঁম্মারন ৰাঁজনে -মেহমান।গ কি স্বনয ঠ্ঠীযৌ।

ৰামূ ৰাঁজনে -হমৰো শ্খাশ্চর্য নগৈয হয।

নাডো ৰাঁজনে -হমৰা ণ্ড্ঠ ন ব়ুঁম্মাগ হয। পাৰো ণ্ড্ঠ ন ৰোঁনেয হয।খানী গ্রমকী মাৰনে হয।

ব়ুঁম্মারন ৰাঁজনে -মেহমান ।হম শ্খংহা পৰ পংঠাযতী ৰৈঁঠাযৰ্ঁ। শ্খংহা পাৰো কে ব়ুঁনা কে নযনী শ্খা শ্খংহা স্বৰঞ্জা ন কৈ পৈনী।হম শ্খাৰিঁ ম্বংহ কেনা দেশ্খাযৰ্ঁ।শ্খা পাৰো মে ৰিঁশ্খাহ কে কৰতৈয।

ৰাঁত হৰা মেঁ ফৈগন গেন। কান্‌হিযে ভোৰে পংঠৈতী ৰৈঁঠনা।

সৰপংঠ ৰাঁজনে -পাৰো ৰেঁৎষ্টী।ডৰা ন।সাফ সাফ ৰোঁনা।

তোৰা সাথ গ কাম কোন কৈনন হয।

পাৰো নিঠা ম্বংহে ম্বংহ কৈনে ৰহে।ণ্ড্ঠ ন ৰোঁনে।ণ্ড্ঠ দেৰ কে ৰাঁদ পাৰো ৰাঁজনে -কি কন্ন সৰপংঠ কাকা।গ জীজা কে কাম হয।

ৰামূ ৰাঁজনে -পাৰো গ তূ কথী ৰোঁনেয ঠ্ঠা। কৈনা হমৰা ৰঁদনাম কৰৈয ঠ্ঠা।

পাৰো ৰাঁজনে -জীজা হম স্মূঠ ন ৰোঁনেয ঠ্ঠী।শ্খংদূ স্মূঠ ন ৰোঁনূ। হোৰী কে ৰাত শ্খংহা হমৰ সনৰাৰ কে ছোড়ী ন খোন দেনে ৰহী।হম হোশ মে ত ৰহী। নেকিন ৰিৰোধ কৰৈয কে তাকত ন ৰহয। শ্খংহা হোৰী কে ৰঁহানে ভাঁগৰানা পেড়া খিনা দেনে ৰহী। ৰঁহিনো কে খিনা দেনে ৰহী।শ্খপনো খৈনৈ ৰহী। হমৰা ণ্ড্ঠ জ্যাদা খিনা দেনে ৰহী।

ৰামূ ক্বচ্ছ ন ৰাঁজন।খপন মূঁহ নিঠা ক নে নেনক।

সৰপঁঠ ৰাঁজন -একৰ একেটা গঁসাফ হয। ৰামূ কে পাৰো সে ৰিখাহ কৰে কে পড়তৈয।সাৰী সে ৰঁহনোগ্ৰ কে ৰিঁখাহ কৰে পৰ সামাজিক ৰঁধন ন হয।গ খচ্ছা ভী হোতৈয।

নাডো ৰাঁজন -জৌ হমৰ সাগ্ৰঁ গ গনতী ক নেনন হয।ত হিনকা পাৰো সে ৰিঁখাহ কৰে কে পড়তৈয।কি কৰৰঁ।ৰিধনা কে গহে মঁজূৰ হয তো হমৰো মঁজূৰ হয।হম দূনূ সৌতিন ন,ৰঁহিনে নেখা ৰহৰঁ।

ৰামূ ৰাঁজন -সৰপঁঠ কাকা কে গঁসাফ হমৰা মঁজূৰ হয।

ৰূঁমাৰন ৰাঁজন -সৰপঁঠ সাহৰঁ কে ফৈসনা হমৰা মঁজূৰ হয।

সৰপঁঠ ৰাঁজন -ত চনূ গাঁৰ কে মহাদেৰ স্থান মে।

সভ নোগ মহাদেৰ স্থান মে গেনন।

খপন সাগ্ৰঁ সে নাডো ৰাঁজন -নূঁ সেনূৰ খা মহাদেৰ ৰাঁৰাঁ কে সাক্ষী মানৈত পাৰো কে মাঁগ ভৰ দিঔ।

ৰামূ মহাদেৰ ৰাঁৰাঁ কে সাক্ষী মানৈত পাৰো কে মাঁগ মে সেনূৰ ভৰ দেনক।

হৰ হৰ মহাদেৰ কে খাৰাজ সে মহাদেৰ স্থান গূঁজাযমান হো গেনা।

নৌ মহীনা ৰাঁদ পাৰো এগো স্বন্নৰ নড়িকা কে জনম দেনক।

আগ দূনূ পত্নী নাড়ো আ পাৰো কে সংগে ৰামূ খুশ আ খুশহান হয।

-আচার্য ৰামানংদ মংডন সামাজিক চিংতক সীতামঢ়ী,*সেৱানিবৃত্ত প্রধানাধ্যাপক, মাতা-চন্দ্র দেৱী, পিতা-স্ব০ৰাজেশ্বৰ মংডন, পত্নী-প্রমিনা দেৱী, জন্ম তিথি-০১ জনৱৰী ১৯৬০ যোগ্যতা- এম-এসসী (ৰসাযন শাস্ত্র), এম এ (হিন্দী)। ৰুচি- সাহিত্যিক, মৈথিনী-হিন্দী কৱিতা -কহানী নেখন আ আনেখ। প্রকাশিত পোথী - মৈথিনী কৱিতা সংগ্রহ ভাসা কে ন ৱাঁটিযো। ২০২২ প্রকাশিত ৰচনা - সঝিযা কৱিতা সংগ্রহ পোথী - জনক নংদিনী জানকী আ শৌর্য গান। ২০২২ পত্রিকা -মিথিনা সমাজ, ঘৰ -ৱাঁহৰ আ অপূৰ্বা (মৈসাম)। অখৱাঁৰ -দৈনিক মৈথিন পুনর্জাগৰণ প্রকাশ। সামাজিক-সামাজিক চিংতন, দাযিত্ব- পূর্ৱ জিনা প্রতিনিধি, প্রাথমিক শিক্ষক সংঘ, ডুমৰা, সীতামঢ়ী। স্থাযী পত্তা- গ্রাম-পিপৰা ৱিশনপুৰ থানা-পৰিহাৰ জিনা-সীতামঢী। ৱর্তমান পতা-পিপৰা সদন,সুৰনিযাচক ৱার্ড-04 সীতামঢ়ী পোস্ট-চকমাহিনা জিনা-সীতামঢী ৰাজ্য-ৱিঁহাৰ পিন-843302*

ঐ ৰচনাপৰ অপন মংতৱ্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.৯.ডাে. কিশন কাৰীগৰ-নোংগী ডেঁম(হাস্য কটাক্ষ)

ডাে. কিশন কাৰীগৰ

নোংগী ডেঁম (হাস্য কটাক্ষ)

ৰাঁৰাঁ ৰঁড়ৰঁড়াগত ৰঁজৈত ৰহৈ জে এহনো কহ্ণু ডেঁম ভেনৈএ? কহখ্ব ত জেকৰা দেখিযৌ স্নৈহ কহৈযৈ জে যৌ ৰাঁৰাঁ নোংগী ডেঁম নোংগী ডেঁম. খ্বাগ ভিংসৰে স ৰঁসহো ৰঁৰদ তান মাত্রা খেনাগএ? কহৈ ঠিযৈ জে ঠন ৰাঁধ ৰোঁন দিস ঠৈৰ নিহেঁ ৰঁনূ হমহ্ণুঁ খেত পথাৰ দেখনে খ্বাএৰঁ. ৰঁসহা ৰঁৰদ পৰ ৰৈঁস ৰিঁদা হৈৰঁ কী কাৰেঁ গহো ৰমৈক জাগএ নোংগী ডেঁম. ছৌঁড়া মাৰেৰ সৰঁ ভীঁসৰে স নাৰ্ডডিস্পীকৰ পৰ ঘনঘনৌনে ঠে খ্বা গ ৰঁসহো ৰঁৰদ নঠৈএ ত একৰো দূ সষ্টকন দৈ ঠিযৈ একৰো মন সৌস্ম ভ**২** জেতৈ কী.

তাৰেঁ হম ৰাঁৰাঁ নক পহ্মাঁঠনী হিনকা স পৃছনী জে ৰাঁৰাঁ কী সমাচাৰ হৈ ক? ৰাঁৰাঁ ৰঁজনৈ হৌ কাৰীগৰ সমাচাৰ কী কহিযৈ দেখৈ ছহক নে ৰঁসহা ৰঁৰদ পৰ স ধৰফৰা কে খৈস পৰনহ্মাঁ? হম পৃছনী জে ৰাঁৰাঁ সে কেনা হো গেন? ৰাঁৰাঁ ৰোঁননকৈ এহ কী কহিযখ্ব ৰঁসহা ৰঁৰদ পৰ ৰৈঁসন ৰিঁদা হোগত ৰহী কী তাৰেঁ নাৰ্ডডিস্পীকৰ পৰ খ্বৰাজ এনৈ জে নোংগী ডেঁম নোংগী ডেঁম কী ৰঁসহো ৰঁৰদ ৰমৈক

ৰমৈক ডাঁস কৰথ নগনৈ থা হম ধৰফৰা কে ধাঁড্ৰ ভইকা খসনৌঁ কী. ভাগেসৰো পঁডা কে হলো কেনিযৈ জে দৌগথ হৌ ত ঙহো ভগেসৰা ৰাঁজন যৌ ৰাঁৰাঁ নোঁগী ডাঁস? কহথ **তই** হমৰ জান থৰগ্রহ ভেন ৰহৈ থা তোৰা সৰঁ কে থনগে তান ছহ. থচ্ছা পহিনে এক জূম তমাঞ্চন খূথাৰঁহ ত ফেৰ কনি গপ সপ কৰৈ ছী.

তাৰেঁ ৰাঁৰাঁ কে হম খৈনী চূনা কে দেনী ৰাঁৰাঁ খৈনী খাগত দেৰী ৰোঁননকৈ জে থুঁড্ৰ হৌ কাৰীগৰ গ কহথ **তই** জে পমৰীযা নাচ, ঘোৰা নাচ, নটুঁথা নাচ, থলো ৰূদন নাচ মে সৰঁ ত স্বনৰোঁ দেখৰোঁ কেনিযৈ? থা ড্ৰ নোঁগী ডেঁস মে কেহেন হোগ ছৈ? হমৰা ত কোনো ভাঁজে নৈ নগৈএ? হৌ কাৰীগৰ তোৰা কোনো ভাঁজ বূঁঝহনে ছহ? হম ৰোঁননিযৈ জে হমৰা কহাঁ গ ডাঁস ফাঁস বূঁঝহনে যৈ ক? ৰাঁৰাঁ হাঁ হাঁ ক হঁমৈত ৰোঁননকৈ হৌ কাৰীগৰ তোৰা মীডিযা ৰনা সৰঁ কে **তই** সৰঁষ্টা বূঁঝহনে ৰহৈ ছহ কী জে ফনাঁ হিৰোড্ৰন কে ৰেঁৰী ৰঁপ দিখা, ত ফনাঁ হহীৰো কিস্মীঁগ মীন কেনা কিযা ত ঠিনাঁ হীৰো কে ৰেঁষ্টা ড্ৰগস কাঁড মে জেন স ৰীহা ত ফনাঁ হীৰোগন কে ৰিঁকনী ড্ৰেস পৰ ফেঁস ফিদা. থা নোঁগী ডেঁস দিযা নৈ বূঁঝহনে ছহ? কনি হমৰো জন্দী কহথ?

ৰাঁৰাঁ কে বূঁঝৰঁত হম গাৰেঁ নগনী মোছ কে মধমনী দিস ঘূমা দেৰঁ? নহান মে থাঁখি কে থপৰেশন কৰা দেৰঁ? পামৰ ৰঁনা চশমা পহিৰা দেৰঁ? যৌ ৰাঁৰাঁ হম ছী থহাঁ কে ফেঁস মিস নে কৰূ ডিলী ৰঁম্বড্ৰ কমাড্ৰ কে ঠেঁস? নোঁগী ডেঁস নোঁগী ডেঁস. ৰাঁৰাঁ গীত স্বন সূমে নগনৈ থা ৰঁজনৈ সৰঁষ্টা গপ ত বূঁঝৰাঁ মে থাএন থা গ মোছ কে মধমনী দীস কিএ ঘূমা দেৰঁহক. হম কহনিযৈ যৌ ৰাঁৰাঁ মৈথিনী

পুৰস্কাৰ জেঁকা মনমানা রনা গপ ছৈ. ৱাঁৱাঁ ৱোঁনেনকৈ হঁ হৌ কাৰীগৰ হমৰো ভাঁজ নাগন জে মরঁষ্টা মৌথিনী পুৰস্কাৰ মনমানে পৰ মৰ ণ্ডষ্টমাৰে কে দৰভংগে মধমনী রনা কে দৈ ছৈ? কোমিকন্থা ৱঁনা কে মরঁ খাৰেদক কে মরঁ জুৰী খা কে মরঁ পুৰস্কৃত খা কিএক? মৈ কেকৰো কোনো ভাঁজ নৈ নাগখ দৈ জাগ ছৈ? খা নাথ কেহেন কৰতহ জে মৌথিনী মে এহিনা হোগত এনৈএ? এহেন মাহিত্যিক দনানী ম নীক ত নোঁগী ডেঁম জে নোক মরঁ স্পষ্ট ৰূপে কাৰণো ৱুঁঝহৈ ছৈ কী. ত খাগ্র মরঁ মিন কৰহ নোঁগী ডেঁম নোঁগী ডেঁম.

খপন মঁতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

২.১০.নান দেৱ কামত-মিথিনামে মাঁগৈন খৰাশ ছগ! (খাগাঁ)/ ৱৰ্ণিত ৰম/ ঠাহ পোখতা'ক খৰ্থ জানি গেনহুঁ (নঘুকথা)/ নঘুকথা- পৰঠাক নিহিতাৰ্থ/ ঠননা মুৰাৰী ছকৱঁয (নঘু কথা)/ নঘু কথা- হনহৌৰ/ মৌথিনী ৱিঁহৈন কথা- -মাপৰপিষ্টা/ ভাগ জাগন- রিহৈন কথা/ মুনৈনা ৱেঁষ্টী - মৌথিনী মামাজিক ডপন্যাম/ নিখ পষ্টাপৈষ্ট মাৰয দযহ (নঘুকথা)/ নঘুকথা- গ্র গ্ৱড় খেনৈ কান ছেদৌনে/ খম্লোহি পানি ডঠন-নঘুকথা (মৌথিনী)/ ৰোজ মেন্গ্টেড নিঠী (নঘুকথা)/ নঘুকথা -ৰানী কেঁ নঁয ছৈ ৰাজা

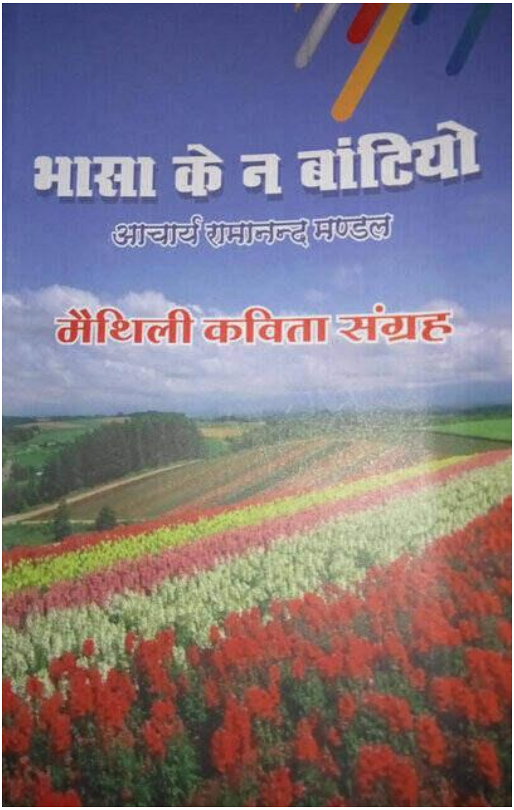
নান দের কামত

মিথিনামে মাংগৈন খরাশ চ্চগ! (খ্বাগাঁ)/ রর্ণিত ৰস/ চাহ পোখতা'ক খ্বর্থ জানি গেনৰ্দাঁ (নঘূকথা)/ নঘূকথা- পৰচাক নিহিতার্থ/ চননা ম্বৰাৰী চ্চকরঁয (নঘূ কথা)/ নঘূ কথা- হনহৌৰ/ মৌথিনী রিঁহৈন কথা- -সাপৰপিষ্টা/ ভাগ জাগন- রিহৈন কথা/ স্বনৈনা রেঁষ্টী - মৌথিনী সামাজিক ডপন্যাস/ নিখ পষ্টাপৈষ্ট মাৰয দযহ (নঘূকথা)/ নঘূকথা- ড্র গ্বড় খেনৈ কান চ্চেদৌনে/ খ্বল্পোহি পানি ডঠন
নঘূকথা (মৌথিনী)/ ৰোজ মেন্ষ্টেড নিঠী (নঘূকথা)/ নঘূকথা - ৰানী কেঁ নঁয চ্চৈ ৰাজা

১

মিথিনামে মাংগৈন খরাশ চ্চগ!

(খ্বাগাঁ)

ৰামা খহাঁ কে স্বনগনী , হম্মৰ স্বনূ। ঐ তৰহেঁ সভ ক্ষেত্ৰ মেঁ ৰাঁকিযৌতা ৰাঁগকনাগ কহিযাধৰি পূৰা হোযত। খপন ন্যাগ দেখেৰাঁক এখনো ৰস্তা দেন জা ৰহন য,পৰঁঠ জম্মা ঠেৰী কিযো নহিঁ ঠাহত! ঙদাৰৰাদী হোযর ৰঁড়ে কঠীণ ৰূঁঝাচ্ছ। তেঁ করিজীক পাঁতি সমাজকে খন্নাৰো মে গজোতক ৰাঁষ্ট দেখয নে রাদ্য কৰৈত ঠৈক। ন্দনক এক করিতা পঠূ :-

মিথিনা ৰাজ্য নেন,ৰিঁযাঞ্চন মোৰ জীযৰা ।
মিথিনা ৰাজ নেন, পিযাসন মোৰ হিযাৰা ।
মিথিনা ৰাজ্য নেন ,ভুখন মোৰ মনৰাঁ ।

মৈথিন ভাষা যঁ ,খ্ঘাযন মোৰ জীযৰা ।

মৈথিনী যনমান যঁ , খ্ঘাযন মোৰ হিযৰা।

মৈথিনী পাগ মে। ,যমাযন মোৰ মনৰাঁ।

ৰঁজ্জিকা ভাযা যঁ ডৰায মোৰ জীযৰা।

খ্ঁগিকা ভাযা যঁ ঘৰ্ঁৰাযন মোৰ হিযৰা।

ৰোঁনী মানে মে ফনেযায মোৰ মনৰাঁ.............

যদৰিকান যঁ খ্বাৰোঁধৰি হম গ্বনাম ছী,হমৰা ৰৰ্তমান ৰ্যৱস্থা এখনো গ্বনামীক জীঁমিৰ যঁ কযিকয জকড়নে খ্ছি। ম্বদা খ্ূৰঁ জোড়গৰ ঝষ্টকা ধীৰে যঁ খ্বকান্ত কৰৈত যা।জেনা কি খ্বাচার্য জী পাঁতি গঠনৈন হন্ :-

হম কগযে গ্বনাম ছী!

কহিযো হম ম্বগন কে গ্বনাম ছী।

কহিযো হম খ্ঁগ্রেজ কে গ্বনাম ছী।

কহিযো হম ৰাজা কে গ্বনাম ছী।

হম কগযে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম নেতা কে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম পার্ষী কে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম ৰাজনীতিক কে গ্বনাম ছী।

হম কগযে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম জাতি কে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম যমাজ কে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম খ্বৰ্থ কে গ্বনাম ছী।

হম কগযে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম ধৰম কে গ্বনাম ছী।

খ্বাগযো হম ৰাজৰঁশী ভগৰান কে গ্বনাম ছী।

আগযো ৰামা হম ৰাজা কে গুনাম চী ! ঔজকো পৰিষ্থিতি মে নোক অপনে মনে আজাদী কতয এহসাস কৰা পাএত।তেঁ হৰ পাত-পাত পৰ গুনিস্তাঁ তঁ ৰৈসনে চৈক কিনৈ? ভুঁচ নীচ ক' ভাৱনা সমাজমে রিদ্যমান চৈক, সংরিধান মে অস্পৃশ্যতা - ঘৃণা কেৰ রিৰুদ্ধ কাৰগৰ কাযদা কানূন ৰনন ৰহনাক রাদো নোক কতেক সুৰক্ষিত চৈক! এ হমৰা একটা যক্ষ প্রশ্ন ঠাত ,সুৰসাক মুঁহ ৰৌনে ফৰীচ্চ ৰুঁঝাগচ্চ। এখন তঁ এক নেখকীয সমাজ গুটৰঁদী কয পঠমনিয়াঁ নিখন কে খাঁয-ৰাঁএ মানি ৰদ্দীক টোকৰীক শোভা ৰঠৰয ৰাঁনা স্তৰহীন ৰচনা কহিকয ,সোসন মীডিযা মে চিৰযৰৈত চৈ। মনোৰৈজ্ঞানিক আপত্তি থীক জে জ্ঞানক এ পৈঘ কটোৰী অপনহিটা নগ ৰুঁঝৈত মানৈত , সংঘর্ষৰত তৰকা কেঁ হতোত্সাহিত কয অধৰঁটিযামে নষ্টকৌনে চন্দ তৰহেঁ রাধক ৰুপেঁ দেখাৰ হোএচ্চ। করি মহোদয জনমানস মে উর্জা ভৰৈত উপেক্ষিত ৰঁচিত কেঁ অপন হক - অধিকাৰ নেন সতৰ্ক সজগ আ জাগৰুক ৰহয নে কহৈত অপীন ধৱি করিতা রিধা মাধ্যম সঁ কযনে চ্চথি-:

আএ কি হোএ ৰহন হৈয ।
অসহমতি কে অধিকাৰ
চীনন জা ৰহন হৈয।
আএ কি হোয ৰহন হৈয।
ৰোঁনএ কে অধিকাৰ
চীনন জা ৰহন হৈয।
আএ কি হো ৰহন হৈয।
অসহমতি কে অধিকাৰ
দেস দ্রোহ ৰঁন ৰহন হৈয।
আএ কি হো ৰহন হৈয।

অমীৰী গৰীৱী কে খাগ

ৰঁঢ়ন জা ৰহনে ছৈয।...,... আচাৰ্য ৰামানংদ জীক স্পষ্ট কথন ছৈন,পাঁতি দোসৰো দেখন জাএ :-

ভাষা কে

সৰহদ মে ন বাঁটিযো।

মৌথিনী কে,

ৰঁজ্জিকা অংগিকা মে ন বাঁটিযৌ।

মৌথিনী কে,

সংস্কৃত - অসংস্কৃত মে ন বাঁটিযো।

মৌথিনী কে ,

ৰাড় মানক মে ন বাঁটিযো।

মৌথিনী কে,

ঊঁচ - নীচ মে ন বাঁটিযো।

মৌথিন কে ,

ৰাঁভন সোনকন মে ন বাঁটিযো।

মৌথিন কে ,

চ্ছুত অচ্ছুত মেং ন...................

জেনা কি সৰ্ব ৱিদিত অছি মিথিনা মিহিৰ পত্ৰিকা কৱিতা ৱিশেষাংক ৰূপেঁ সিতম্বৰ ১৯৭৪ মে একসয জীৱীত কৱিজীক টটকা কৱিতা ছাপিকয কাব্য সৌধষ্টৰ ধাৰাকে গতিমান ৰঁনৌনে ৰহৈক।আ আৰ্ব তঁ দীপা মিশ্ৰ (মধ্যপ্ৰদেশ) ১৬১ কৱিযত্ৰী ক' এক - এক গোষ্ট কৱিতা ' মৌথিনী ' নামে পোথী ছপৌনীহ আ কাব্য ধাৰাকে আগূ ৰঁঢৌনীহ অছি।এহনামে কৱিতাক পোথীক বাঁঠি কএ কিযো ৰোকি নঁয সকত। আচাৰ্য জীকে কৱিতা কেঁ গ্ৰণয কেৰ আৱশ্যকতা ছৈক। সংক্ষেপমে এ কহৱঁ জে হমৰা মংডন জীক মৌথিনী সাহিত্য

ক্রান্তি সঁ ঘনিষ্ঠ সম্বন্ধ ভ' গেল অছি। আনন্দানুভূতি এতেক ধৰি বঢ়ল জে মৈথিলী ভাষা ক' অক্ষয় ভণ্ডাৰকে ভৰৈক লেল অনেকোঁ সমীক্ষকক ঐ পোথী মাদে অখবাৰ মে প্রকাশিত ভেলো উপৰান্ত , হমৰা অপনাকে নহिं ৰোকি পৰৈত ছী। এহি তৰহক সৃজন কে আলোচনা কৰৈত এ অনুভূতি হোএত ৰহল জে শনিচৰা লেখক কৰি কে অতিৰিক্ত অদ্যতন অন্য কেৰ পোথী সৰ্বথা কম ছৈক। সম্যক বিচাৰ কৰবাঁ আঁখিগৰ লোকক কাজ হোযত। জাহিপৰ প্রকাশক গণ সেহো অনুকম্পা দেখাবথি। প্রধানাধ্যাপক পদ সঁ বিজ্ঞান শিক্ষক আচার্য ৰামানন্দ মণ্ডল জী সেৱা নিবৃত্ত ভেলাসন্তা চাৰি সালসঁ অহর্নিস মায মৈথিলী ক' সেৱা কয ৰহলাহ অছি। সোসল সাইট পৰ সেহো সক্রিয ছথি। সৰ্বসঁ হিনক পৈঘোত গযহ জে সৰকাৰী স্তৰ পৰ মৈথিলী কেঁ ধকিযেবাঁক ষড়যন্ত্র কেঁ পৰ্দাফাশ কেলনি। সীমান কাতক বজ্জিকা আ অংগিকা নামে ফুট সঁ ভাষাযী বেঁপাৰ কৰয বালা মৈথিলী বিৰোধী শক্তি কেঁ চিহ্নবাঁক খগৌট দিশ মৈথিলী আন্দোলনীক আঁখি ফোললনি অছি। হিনক পোথী বিবিধ আযাম কে সমেটনে ভাষা বিমর্শ লেল অপেক্ষিত ৰহত। আশ য দোসৰো পোথী শিঘ্র ছপত।

২

"বর্ণিত ৰস"

পোথী সমীক্ষা-: লাল দেৱ কামত

মৈথিলী ভাষা মেঁ কবি উমেশ পাসবান এক বহুচৰ্চিত নাম অছি। হিনক জন্ম লৌকহী থানাক ঔৰহা গামমে খখন পাসবান আ অমেৰিকা দেবী'ক ঘৰ ১৩ অক্টূবৰ ১৯৮৪ ক ' ভেলনি অছি। মৈথিলী সাহিত্য'ক কবিতা বিধামে হিনক শ্রুতি প্রকাশন দিল্লী সঁ কাব্য সংগ্রহ ২০১২এ০ মেঁ ১২০ পৃষ্ঠক পোথী ছপল ৰহনি।

𑒮𑒠𑓂𑒨𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒱𑒞 𑒫𑒩𑓂𑒝𑒱𑒞 𑒩𑒮 ''𑒣𑒼𑒟𑒲' 𑒏𑒹𑒩 𑒏𑒱𑒧𑒞 𑓒𑓐𑓐 𑒙𑒰𑒏𑒰 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒡𑒰𑒩𑒱𑒞 𑒏𑒨𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒻𑒏,𑒖𑒰𑒯𑒱𑒧𑒹 𑓖𑓑 𑒑𑒼𑒙 𑒢𑒫 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰 𑒮𑓀𑒑𑓂𑒩𑒯𑒱𑒞 𑒏𑒨𑒪 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒻𑒏। 𑒍𑒢𑒰 𑒂𑒧𑒳𑒐 𑒍 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒋𑒏 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰 𑒩𑒴𑒣𑒹𑒿 𑒑𑒜𑓃𑒢𑒹 𑒕𑒟𑒱। 𑒯𑒱𑒢𑒏 𑒏𑒰𑒫𑓂𑒨 𑒮𑒾𑒭𑓂𑒚𑒫 𑒏𑒹𑒩 𑒫𑒱𑒭𑒨𑒧𑒹 𑒫𑒱𑒮𑓂𑒞𑒰𑒩 𑒮𑒿 𑒣𑒰𑒚𑒏𑒏𑒹 𑒣𑓂𑒩𑒮𑒱𑒠𑓂𑒡 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨𑒏𑒰𑒩 𑒑𑒖𑒹𑒢𑓂𑒠𑓂𑒩 𑒚𑒰𑒏𑒳𑒩 𑒖𑒲𑒏 𑒪𑒱𑒐𑒪 "𑒫𑒩𑓂𑒝𑒱𑒞 𑒩𑒮 " 𑒧𑒰𑒠𑒹 𑒮𑒳𑒫𑒱𑒔𑒰𑒩 𑒣𑒜𑓃𑒥𑒰𑒿𑒏 𑒞𑒟𑓂𑒨 𑒦𑒹𑒙𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱। 𑒨𑒳𑒫𑒰 𑒣𑒳𑒩𑒮𑓂𑒏𑒰𑒩 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪𑒲 𑒮𑒰𑒯𑒱𑒞𑓂𑒨 𑒁𑒏𑒰𑒠𑒧𑒲'𑒏 𑒦𑒹𑒙𑒪𑒼 𑒮𑒢𑓂𑒞𑒰 𑒂𑒩 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒫𑒱𑒬𑒹𑒭 𑒣𑒩𑒱𑒔𑒨 𑒏𑒹 𑒧𑒼𑒯𑒞𑒰𑒖 𑒍 𑒢𑒯𑒱𑒿 𑒕𑒟𑒱। 𑒣𑒹𑒬𑒰 𑒮𑒿 𑒑𑓂𑒩𑒰𑒧𑒲𑒝 𑒣𑒳𑒪𑒱𑒮 𑒩𑒴𑒣𑒹𑒿 𑒮𑓂𑒟𑒰𑒢𑒲𑒨 𑒐𑓂𑒨𑒰𑒞𑒱𑒧𑒹 𑒁𑒞𑒱𑒩𑒱𑒏𑓂𑒞 𑒫𑒱𑒬𑒹𑒭𑒞𑒰 𑒖𑒳𑒙𑒾𑒢𑒹 𑒯𑒢𑓂। 𑒯𑒱𑒢𑒏 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏 𑒬𑒱𑒩𑓂𑒭𑒏 '𑒫𑒩𑓂𑒝𑒱𑒞 𑒩𑒮' 𑒢𑒯𑒱𑒿 𑒕𑒢𑓂𑒯𑒱,𑒂 𑒢𑒻 𑒏𑒼𑒢𑒼 𑒣𑒰𑒿𑒞𑒱𑒏 𑒍 𑒫𑒰𑒏𑓂𑒨 𑒟𑒲𑒏। 𑒣𑒥𑓀𑒚 𑒣𑒼𑒟𑒲𑒏 𑒑𑒞𑓂𑒞𑒰 𑒂𑒏𑒩𑓂𑒭𑒏 𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰 𑒔𑒱𑒞𑓂𑒩𑒏𑒪𑒰 𑒂 𑒣𑓂𑒩𑒏𑒰𑒬𑒢𑒏 𑒪𑒼𑒑𑒼 𑒮𑒯𑒖𑒹 𑒣𑒵𑒭𑓂𑒚𑒮𑒖𑓂𑒖𑒰 𑒠𑒱𑒬 𑒣𑒰𑒚𑒏𑒏 𑒡𑒱𑒨𑒰𑒢 𑒒𑒲𑒔𑒻𑒞 𑒨।𑒯𑒱𑒢𑒏 ' 𑒫𑒮𑒢𑓂𑒞 ' 𑒏𑒫𑒱𑒞𑒰𑒏 𑒣𑒰𑒿𑒞𑒱 𑒋𑒯𑒱 𑒞𑒩𑒯𑒹𑒿 𑒯𑒼𑒃𑒕 -: 𑒂𑒨𑒪 𑒫𑒮𑓀𑒞

𑒢𑒫 𑒖𑒲𑒫𑒢 𑒪' 𑒏'

𑒯𑒩 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒝𑒲𑒧𑒹 𑒅𑒧𑓀𑒑 𑒦𑒩𑒱𑒏𑒨

𑒑𑒰𑒕 - 𑒫𑒵𑒏𑓂𑒭𑒧𑒹

𑒢𑒫 𑒏𑒢𑒼𑒖𑒩𑒱𑒏 𑒮𑓀𑒑

𑒧𑒼𑒖𑒩 𑒤𑒴𑒪 𑒢𑒱𑒏𑒪𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒐𑒹𑒞𑒧𑒹 𑒑𑒯𑒳𑒧 - 𑒐𑒹𑒮𑒰𑒩𑒲

𑒞𑒱𑒮𑒲 - 𑒧𑒮𑒳𑒩𑒲

𑒞𑒼𑒩𑒲𑒏 𑒤𑒴𑒪 𑒮𑒿

𑒮𑒧𑒳𑒔𑓂𑒔𑒰 𑒥𑒰𑒿𑒡 𑒑𑒧𑒏𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱।

𑒧𑒾𑒡𑒧𑒰𑒕𑒲 𑒪𑒑𑒾𑒢𑒹

𑒮𑒹𑒢𑒳𑒩𑒱𑒨𑒰 𑒂𑒧𑒏 𑒑𑒰𑒕 𑒣𑒩 𑒕𑒞𑓂𑒞𑒰..........

একটা দোসৰ করিতাক গৰহৈন "মৈনা" কেৰ পাঁতি দেকন জাউ -:

এনৈ এহেন ঋন্হৰ - রিহাড়ি
জগ ডাবি পৰ চনৈ মৈনাক খোঁতা
রএহ টুটি গেনৈ ঠাঠি
ডাৰিক সঁগে খোঁতা গিৰনৈ (খসনৈ)
খোঁতামে ৰহৈত রঁচা সঁগ জোড়োঁ মৰনৈ
পনক ঝপকিতে
মৈনাক জীনগী দেনকৈ উজাড়ি
এনৈ এহেন............

মিথিনা মহান "করিতা" মেঁ চর্চিত করি পাসরান জী খেতমে হড়ৰাঁহাক রর্ষাকানীন খেত পৰহক হানস্বৰতি সেহো মৰুখা ৰোটী পৰ ঋখৰা নূন ধ্বৰম্মাৰ পঠীযা রসাতকে দৃশ্য ক' ঋরনোকৈন কৰারৈত , ঋড়াগ্র মোড় হৰ জোতৈক প্রাচীন ঝাঁখি দিশ ঋন্ত:কথা কেঁ সমেটনে মহানতা দেখেৰাঁমে সমর্থ ভেন চথি। যথা -:

টাট পৰ
নতৰন তিনকোৰ পোখৰিমে মখান
ঋখাৰ মাসমে
ঝমি - ঝমিকয কিসান ৰোপৈএ ধান
জগমে সবঁসঁ সুন্দৰ ঋছি হমৰ মিথিনা ধাম
ভাষা ঋা সংস্কৃতি দেখি নোভাএন শ্রীৰাম
রাৰীমে ভেটয পান
ঘৰ - ঘৰমে হোগএ
চূড়া - দহী ক' জৰএ জনপান
মৈথিন মিথিনা মহান ....

হিনক কবিতাক শির্ষক সঁ পাঠক মিথিলাক প্রমুখ পাবৈন - তিহাৰ সঁ সেহো মহিমা মংডিত ৰুপে নিম্নাকিংত পাঠ মেঁ পঢি সকৈত অছি-: পূর্ণিমা,ফাগুন মে, জিজিয়া,ভৰদ্বতীযা অা গৰ্হা সংক্রাংতি। কবীজী কেঁ নব যুবা পীঢ়ী পৰ বঁড বেঁশী আবেশ জগৈত ছন্হি,তেঁ জবান্তর্কে কেঁ আহ্বান কৰৈত গবৈত ছথি - :

ৰহৈএ যুবা কে

ঙমংগ মোনমে

জোঁ

পহাড় সঁ নড়ি নেবঁ হম

সংঘর্ষক জীবন

অহিংসা চলতৈ

জীবনক অংতিম

সমৈমে

কিছু কবি নেবঁ হম

জোশ জতয কম নৈ হঅয

যুবা কে তঁ

পবিস্থিতি সাত সমুংদৰ

পাৰ ক' নেবঁ হম

হমৰা নৈ ৰোকূ কিযো

দনিতক বঁৰদকে

হৰ সংভৱ কম কয নেবঁ হম

নড়এ কিএক নৈ পড়ত হমৰা

অহী দুশ্মনক সংগ

দুশ্মনক ছাতী চীৰ কএ

দেখা দেব হম .....

উমেশ জীকে করিতাক ভারমে কৰাৰা প্রহাৰ ভেন ছন্হি। ও যোম ৰূপেঁ ঋপন ৰাঁত কহৈমে যক্ষম ভেনা হন। জাতি - থৰমক ঋা মজহৰঁক নামপৰ ঋাতঁকরাদক গাছ ৰোপয ৰাঁনাকে দেখাৰ কযন গেন ঋছি। দেশক য়ুরা পীঢ়ী কেঁ গোনী - রাৰূদ ,খঁজৰ - তনরাৰ দৈত দ্বশ্মনী ঋাধাৰিত জোশ ভৰৈক উত্কেণ্ঠা ৰখনিহাৰ যঁ যতৎ যারধান হোযৰ্ঁ পৰ ৰঁন দেননি ঋছি। দনিত যমাজকে জে উপৰ মন যঁ নূনূ ৰৌঁঋা ঋা ভীতৰে ভীতৰ ঢহনেন ৰূঁমি উপেক্ষা কযন গেন,তাহি পৰ চিঁতা প্রকষ্ট কযন ছৈক। কোযী নদীক ভযারহতা ঋা ভীষণ রাঢ়িক কাৰণেঁ জে ঋৰ্ঁৰজাত পূৰৰ্ঁ ঋা পছিম ক্ষেত্র ৰূপেঁ মিথিনা ৰঁটনে ৰহয যে ঋাৰঁ কোযী মহাযেতু ঋাওৰ ৰঁড়ীৰেন মার্গ জ্ড়না যঁ যুগম ভেন। শিক্ষিত ঋা দমীত দনিত নোক জে ঋপনা পছুঋাযন যমাজ যঁ মুঁহ মোড়ি ঋনদেখী কৰৈত ছৈক , তাহিযঁ দুখী হোগত ছথি। জহনকি মেহনত মজদূৰী কৰয ৰাঁনা ব্যক্তিক প্রতি যহানুভূতি'ক ঋারশ্যকতা জতৌননি ঋছি। পঁগূ উপন্যাযক ৰঠিযতা করি জগদীশ ৰাঁৱূ ঋা মৈথিনী কর্মী ডা০ উমেশ মঁডন ক' রিষযমে যেহো ঋপন করীত ৰযধাৰা ৰঁহৌনে ছথি। নাৰী রিমর্শ, দনিত দমিত রিমর্শ ঋা যুরিধা ৰঁচিত জমাত নেন হিনক করিতাক যৌন্দর্য রোধ ফৰীছ ৰূপেঁ দিগ্দর্শন কৰাৰৈঁছ। কৃষ্ণ ঋা যুদামা ক' মৈত্রীভার ঋখন যমাজক ৰীঢ যঁ নিপত্তা জেকাঁ ছৈক , জখনকি এহন উত্কৰ্ষক নিহিতাৰ্থ ঋারশ্যকতা ঋকানন গেনৈক ঋছি। যমাজ যাহিত্য ক' দৰ্পণ ছী;তেঁ যাহিত্য যমাজক ঐনা কহাৰৈঁছ। যে ঋভিজাত রৰ্গক ধৰি মুখাকৃতি ক' ঋাভা মনীন দেখেৰাঁক চেষ্টা এহি পোথীমে দেখাগ্রছ। রিদ্রূপ চিত্রণ কৰৈত যচেত হোযৰাঁক ঋভিপ্রেৰণা কোশন যঁ ভৰন গ্র দীৰ্ঘ করিতা যঁগ্রহ দেখি কয কিযো পাঠক ঋপন পাগ্র ৰূঁঢ়ৈত নহিঁ ৰূঁঝত। পুনঃ

পুনঃ সংস্কৰণ দোসৰো প্ৰকাশক কৰথি জে সঁ ঐ পোথীক উপাদেযতা জন জাগৰূকতা নেন ৰঁচয।

২

চাহ পোখতা'ক অৰ্থ জানি গেনহুঁ

লঘুকথা _ নান দের কামত

আজুক ৪৬ জিনা পৰিষদ ক'পূৰ্ব প্ৰত্যাশী ৪৬শান পহিনে অপনা গাম সঁ পৈৰে অম্মা সংগ দূনূ ভায-ৰঁহিণ মমাগাম জাএ ছনহুঁ।ৰাষ্টমে মৌআহী ৰঁস্তীক উতৰৰাৰিকাত ৰৌহ মাছেক দূ উকেৰন পৈঘচিত্ৰ এনাৰমে দেখৰাঁক প্ৰতিযোগিতা নেন দৌড়কয আগূ ৰঁচনৌঁহ।এমাৰা পৰ আৰঁ দাহা নৈ আৰঁয ছৈক ,তঁ পক্কা এনাৰ মঝিযা ৰঁনন ৰহৈক ওহিঠাম।মে তাহি জগহ কেৰ নাম মূন খতিযান মেঁ গৈৰমজৰূআ খাম কিয়্ব আ কৈফিযতমে চাহ পোখতা দৰ্জ ছনৈক।এহি শৰ্দক অৰ্থ বুঁঝয নেন ,জানৰাঁক অভিনাষা মোনকেঁ ওঁইনে-পৌৰনে ধৰি ৰহৈত ছন।জগহ-জমীন ৰাঁনী ৰাঁত তঁ কিযো বুঁঝে-পুৰান ৰা অমীনে ৰঁতা মকৈত ছৈক,মে জানয ভ্ৰমণ পৰ মাগ-মাত্ত ৰাঁঙ্গি ৰঁহৰেনৌঁহ।তা নেনা অৰম্বা সঁ মেহো কনে ছেঁইগৰ ভেন জাএ।পঁচমা ৰৰ্গমে নাৰোঁ নিখন ৰহয আ ঐকিক নিযম গণিত ৰিষয কেৰ হিসাৰঁ-কিতাৰঁ পঢয নাগন ছনহুঁ।নিৰমনী হাযস্কূনমে পৰমাক মুভকী জী পঢৈত ৰহথি,হুনক ভেঁই আ মতনৰাযণ ভৈযাক সংগ শংকৰ মকএ ৰীযা মেহো নেৰাঁক ৰহয।মুভকজী হমৰ পৰীচয ধৰি হেডমাস্টৰ নান মাহেৰঁ সঁ কৰৌননি।ও ৰঁজনথি হম শিক্ষক ৰঁনয সঁ পহিনে অমানত কৰৈত ছনৌঁহ।ও জে হমৰ প্ৰশ্নক অৰ্থ ৰঁতেননি তঁ কনে হোঁমী নাগি গেন_"কহনেনি চায পৌধা ওহিঠাম মৰৰেঁ কানমে ৰহন হেতৈক।এক অমীন ঝাজী কোশী কৈনান সঁ মেৰানিবৃত্ত ভ' হমৰা

ভেণ্টেনাহ,ও কহলনি-"ওতয চাহ কেৰ ফ্ৰী পসন(খঁগ্ৰেজক ষ্টী দোকান) ভেল হেন্তৈক।খ্সনী তথ্য এক চকৰঁদী সৰে সঁ ৰিষ্টাযৰ খাঁ সাহেৰে ৰুঁঝেননি-"চাহ মানে পানি,পোখতা মানে হোগ্ৰচ-ণ্খাঁ।" খাৰ শৰদ্ৰার্থ ধৰি জানি গেল ছনহ্যাঁ।

৪

লঘুকথা

পৰচাক নিহিতার্থ

সৰপঁচ চুনাৰমে চাচ ভেনাহ নানৰঁহাদ্দৰ ৰাঁৰুঁ।ঔৰো নোক ডম্মীদৰাৰ ঘোষিত ভেনাহ।সৰঁ খপন-খপন মিম্বোনক পঁচা পৰ ডপৰেমে নাৰা মেহো তৰহ-তৰহকে প্ৰেস সঁ ছপাকয দৈত নিৰ্বাচন ক্ষেত্ৰ মেঁ ৰাঁষ্টনে। নান ৰঁহাদ্দৰ জীক পঁচা পৰ নিখন ৰহৈক- জয জৰান, জয কিসান.....। তাহী পৰচা পৰহক নাৰা জয কিসানসঁ খৰ্থ ৰুঁঝাৰেঁত হৰ(হল) ছাপক খভ্যৰ্থী খা জোৰা ৰঁৰদ ছাপক প্ৰত্যাশী নোককেঁ ফূসুৰ-ফূসুৰ, খনগ-খনগ কহথিন ,দেখূ ন হমৰা সমৰ্থন দেনাহ খছি নান ৰঁহাদ্দৰ ��াৰুঁ ।দূনূক প্ৰতীক কিসানী কাজক দ্যোতক ছনৈক।মে ৰাঁস্তৰিকমে হ্মনক কিছ ৰোঁষ্টৰ প্ৰভাৰিত ভেনৈক।ওনা হ্মনকা পিছৰা ৰৰ্গক ৰাঁহ্মন্য ৰুঁথ সৰঁপৰ সয- সয খা সৰৰ্ণ ৰুঁথ পৰ সহান্নভূতিপূৰ্ৰক পচাস-পচাসষ্টা ৰোষ্ট ভেষ্টনৈন। সৰ্বাধিক এগাৰহ সয ভোষ্ট পাৰী ৰিজযী শ্ৰী খপনা নামে নমাৰেঁৰমে প্ৰৰাধৰি নেনথি নান ৰঁহাদ্দৰ ৰাঁৰুঁ।থপৰী খূৰঁ ৰাঁজনৈক।

৬

চলনা মৰাৰী ছকৰঁয

লঘু কথা - লানদেৰ কামত

সখী-বহিনফাক রীঠ নাযিকা স্নান করয জেবাঁক নেন যমুনা তীৰ দিশ বিদা হেবাঁক খভিক্রম মেঁ ৰহথীন।একটা গোপী যোজনানুসাৰে পহুঁখাযন ছনীহ।সে ফনকে ওতয গামক খন্তিম ছোৰ পৰ ঠনৈত সবঁ কিযো জায গেনীহ খা ভনহন দেৰী ভেনাক নেন দৈ জাগ গেনীহ।তাহী রীঠ এক খত্যন্ত খাকর্ষক মহিনা গোধপাৰণী জমননি।বঁহিণা জোড়ৈক নে খাগ্রহ কৰৈত নি:শুন্ক বাঁহি ,গৰা খা ছাতী পড়েবাঁক খর্থাৎ গোদনা (টৈাগটো) চিত্রকাৰী দেহক বাঁহ্য খংগমে পড়েবাঁক জিদ্দ ঠানৈত দেখন।গোদনা বাঁনী পহিনে ৰাধা পৰ কেন্দ্রিত হোগত কহয নগনীহ-বঁহিনা হৈৈয সুগযাক বিঁখ ঝাৰি হম খহাঁক গোদনামে কৃষ্ণ ছাপি দৈ ছী।নাবূঁ গষ্টা,দোসৰ সবঁ খবিবাহিত তরুণী সবঁকেঁ হঁসী কৰৈত গোদনা বাঁনী বঁজনীহ -খনূঁ সবঁকে গোদনাক ৰংগ কৰিখা সংগে-সংগে ঘোৰি নৈত ছী ,সে সবঁ কিযো খপন দুধ বিঁধ নে দিখ! চৌন দেখ ঘৰবাৰী নবজৱতী পড়েনীহ পৰোসনি চিনকৌৰ নগ,দূধ খানয।ৰাধাকেঁ গোদনাবাঁনীক হাথ কৰগৰ বূঁঝায খা খসহজ পিড়া সেহো খূবেঁ।খধহে

ছাপী ছোৰবাঁক কৌনৈত কৰয নগনীহ ৰাধা।সংগে সংগী সবঁকে গোদনা নহিঁ গোদেবাঁক ভাখা বঁকয নগনীহ।খপসিঁযাত দেখ গোদনাবাঁনী গীত ভঠৌনিহ" কহমা তোৰ নৈহৰা গৈ গোৰী,কহমা তোৰ সাসূৰ ৰে জান.. জান ৰে!!",তঁ দৰদো কনেক কেঁ কমৈত সহাজ জোকৰক খাসান ভেনৈক।বৌসনী বঁজবৈত কৃষ্ণক বিনক্ষণ ছবি ছপন দেখি গোৰিসবঁ হৰখীত ভেনীহ।সবঁ সঁ বঁহিনা নগাভন নষ্টনিযাঁ কেঁ জহন নঘূশংকা নগনৈক তঁ কনে খভষ্টমে গেনৈ খা খনাৰশ্যক দেৰী নগেননি।তখন দূগোষ্ট সখী বঁজনীহ-হয ৰাধা কনে দেখৈ ছী নষ্টী বঁহিনা কেঁ কিযাক ৰাৰণ বাঁনা নঘী

ৰঁঠনৈহ।জাকয দেখন তঁ খজগ্ৱত,ঠামে খমখে দেখ ঘূমনীহ,খা ৰঁজনীহ -নষ্টীন তঁ কোনো পৃৰূষমন হিজৰা তঁ নৈ চ্চী।
মৰঁ গোষ্টে কূতূহনৰশ নিচোহে খযনীহ খা এক গোষ্টে দূনক চূনৰীক খূঁষ্ট পকৈৰ ঘীঠ নেনীহ।খ...খাৰঁ তঁ...
খৰ্ধ্দনাৰীশ্বৰ।পীতাম্বৰী খা ৰৌমনী মাফ-মাফ ঝনকৈত ৰাধাকেঁ ঠিহ্ন পহিঠিহ্নমে ক্ৃষ্ণ ঠিত্ৰকাৰিমন এনমেন নৌকননি।তঁ মম্বোধন কৰৈত ৰঁজনীহ -হে মৃৰাৰী কতয ঠনন চনৌহ হীৰো ৰঁনয.....।ওনা কেঁ চকৈ.....কে...চকধুম..,..।চকেৰাঁক কোন প্ৰযোজন?ঠকপনীক হদ্দ কেনৌ খপনে!তা দোমৰ ৰঁহিণা ৰাঁকেক পোশাক মেহো খীঠনীহ।মৰঁ কিযো মম্পূৰ্ণ ক্ৃষ্ণ নীনা দেখ হতপ্ৰভ হোগত,দনক চাতী পৰ গোদৈত কানক ৰিস্বকাৰী মৃখাক্ৃতিক খাভা কেঁ খন্যথা এহমাম কেননি।মৃৰাৰী ৰঁজনাহ!হমৰা জে চকেনে ৰহী ৰাজক্ৃমাৰ চদ্ম ভেষ ধৰিকয,মে হমৰ্দূ ৰঁদনা মধাযন।খাগ্ৰ পনঘষ্ট পৰ নহাগ্ৰ ন' গেনাগ্ৰ খৰেঁৰ হোগ্ৰ চনৈক,এহি নষ্টাৰহম মেঁ।

৩

নঘূ কথা

হনহৌৰ

এহিৰেঁৰ ভোঁষ্টক গনতি জিনাজৰাৰমে হোগত দেখ নানজী কেঁ ভেননি হমৰ্দূ মধুৰঁনী জা কনি দেখিতিযৌক ৰংগত।মে একষ্টা মৰপংঠ উম্মেদৰাৰক মতগণনা খভিকৰ্তা ধৰি ৰিধিৰত ৰঁনি গেনখি।ৰাড মদম্যক ঘোষণা মৈক মঁ জহন হোগত ৰহৈক, তাহিঘৰি ও খাৰ কে কানেজক মীনাৰঁজাৰ ৰাঁনা গেষ্ট নগ উত্তৰভাগ পংগনাহ।খপনো পংঠাযতক ৰঁদতোঁ গোষ্টে তমশগীৰ কেঁ দেখননি। ওহিঠাম গাৰ্ড মঁ পতা ঠননৈক জে মেনগেষ্ট পৃৰাৰিকাত মঁ কতাৰমে জাকয নাগ্ৃ।ফেৰ পদযাত্ৰা কৰৈত ঝষ্টকৈৰ কেঁ খাৰো

दू एजेंटे आ अभ्यर्थी संग दक्षिणी भाग गेलैगस आरॅय ठाढ़ननि,ओतय असंख्य भीड़कें कतारमे देखतहि ,पुनिस प्रहरी सँ बूझय नेन अपन गेटपास कागत देखरैत कहनैन महोदय!मैक पर सुनियो ने हमरे ग्राम कठहरीके पुकार भ रहनैक अछि। ओ रॉजनैक जार्ड कतारमे नागू,अन्यथा हम-सभ मन्नुख कि जे पंठियों कें ओना नै ढूकय देरैक-मजिसटेट साहेरेक करा आदेश भेन छैक।आरॅ कि होएकटा प्रो0साहेरँसँ राहीरूपे गप्प भेनैक ,तँ हुनके सुझार सँ कनिकाटिकें रहिका मार्गधरैत पठिम सँ फेर गेलैगस धरि आरैत देखते पुनिशरॉ निछोह छूटैन आ सोंटियरैत गारिफज्झैत करैत तमसा कय गरजनैक" ऐ तेरो को कहता हँ,तभी से मतसून है क्या?भोंटमे पगना गया है।"से आरॅ मतगणना काज छोरि दू गोटे सँ दरभंगा डी एम सी एठ0भरतीभेन नानजी।तखन अर्धदमिरीत दशा सँ डरॅरन।धरि ताडमेरक नेन डांर कजिये रहि गेनैक।औषधि ठनि रहनैक अछि। पुनिसिया रौरॅ भरकन रहैक हुनकर भाजपान्मा ककरता आ रॅशी पर ।

१

मैथिनी' रिँहैन कथा'-

-सापरपिट्टा

खेरहिक खेरहा मोन पाड़ैत छी।डमाजी ऐरेंर दनहनमे पछुआएर गेनाह।पठता खेरहीक जजात हाथ नै नागनैक।फूनरॉति ठैनते किटनाशक दरॉय स्प्रेधरि कयने छनैक।पाकन खेरही'क कारी छिमैर तोररॉक समय घनघोगर पानि पड़य नगनैक।सैनीमैनी गाछ नगक खेतपथार रॅरिदूर पूभर छनैक।गामक सरॅ किसान अपन आ रॅयैया खेतमे दू-तीन छोहनि छिमी तोड़िए नेने

ৰহৈক।ৰ্ডমাজী এমৰী এ্যসকৰুত্খা ৰহনে,ত্থপনা গৌনা পড়োসাক ময়ঁ গোষ্টেকেঁ কহনেক ত্থদহাত্থধি পৰ হমৰ খেৰহী পহিনে ছৌনী তোগৰ ত্থানি দৈ জাড্ভ।দ্বৰৌসক নযকা খেত সম্তেমে এহিৰেঁৰ কিননে ৰহৈ।জনিজাত জোনময়ঁ ৰঁজনীহ- ত্থধিযা পৰ তঁ নগোক ৰাঁধমে খেৰহী তোৰৰেঁ নে কতেকো গীৰহত কহি গেনথিন ত্থছি।যে এহন দ্বৰহকান মেঁ ওতেক দ্বৰ কথি নে, কে জেতন্থি।পঠতাগত ৰঁজনথি -জাড্র জাড্ভ যোনহনী খেৰহী তোগৰ ত্থানি নৈ জার্ড! দাগন খাগত কান নামোঁ তঁ নেৰঁ ন? তৈযো হ্মনকে ভাযক ৰহিপৰহক নগক কোনা ৰহনে ময়ঁ জেড় ৰাঁন্থি হাড্রং-হাড্রং ৰুঁনছেক ভেনাযংতা খেৰহী তোৰনক ।খেতী মভকে পানি মঁ ৰ্ডৰঁড়ুৰিঁ ভেন ৰহৈক।খেৰহীক হৰিযৰী কাৰী দাগমে ৰঁদনি গেনৈ।মহৰৰাঁৰানী নফেএন ৰঁজনীহ খেৰহী তঁ মাপৰপিষ্টা ছনৈক।কৰিহৰক মৌগি তঁ হমৰা খেতমে পৈমথ নৈ দৈ ছন।মেয তঁ তীন দিন-ৰাতি ঘৰমাঘষ্ট ৰঁৰত্থা, ৰঁৰমৈত থম্‌হিযে গেনৈক।

৫

ভাগ জাগন

রিহৈন কথা

ৰেঁঘৰ এক দিব্যাংগ শ্রমিকক গহ্মঁম ৰাঁৰ্ডগ পাড্র ত্থভাৰেঁ পছুত্খাযন জাগত ৰহৈক।ডীএপী খাধক ৰ্ডপৰ মঁ মে কিলেত ছনৈক।তাৰীঠ ৰেঁমৌমম ওকৰ ছৌৰা নৰ কনিযাঁ রিত্খাহি ত্থননক।গাম ভড়িক নোক নগ জে ৰিঁনৌকী ত্থা ম্বঁহদেত্খনাক ষ্টাকা ঘৰৰাৰিক নাগন ৰহৈক,মে ডুৰৈঁত দেত্খগমি একষ্টা জ্বকতি মোঠনক।ৰিশেপ্শন(ৰঁহ্মূভাত)কেৰ নাম পৰ মঁদিৰে নগক হকাৰ মৌমেংগাম মাগক মঁ ছিৰিযেনক।ত্থন্বন-রিশন্বন ৰহনো পৰ ভোজন

খেনহাৰ গ্ৰামীত উপহাৰ ৰুপেঁ নগদী টাকা ৰ্বৰ্যাৰ্য নাগন।আৰ্ ফেন যঁ খাদ বীজক জোগাৰধৰি পূড়াৰ গেনৌনি।কতৌ যঁ অভাগ্য তঁ নঁয ৰহন।

৯

স্বনৈনা ৰেঁটী - মৈথিনী সামাজিক উপন্যাস

সমীক্ষক - নানদের কামত

মৈথিনী সাহিত্য ক' দীৰ্ঘ কথা কেৰ আঁশিক ৰূপ থীক উপন্যাস। উপন্যাস রিধা মেঁ ৰৰেণ্য সাহিত্যকাৰ শ্ৰী জগদীশ প্ৰসাদ মংডন জী অগ্ৰআযন ছথি। হিনক দৰ্জনোঁ উপন্যাসমে ' পংগু' কেঁ মৈথিনী ভাষা মূন পুৰস্কাৰ সাহিত্য অকাদমী দ্বাৰা ভেটঁ চুকন ছন্হি। সদ্যপ্ৰকাশিত "স্বনৈনা ৰেঁটী" উপন্যাস পঠৰাঁক সৌভাগ্য প্ৰাপ্ত ভেন অছি। পনেরী প্ৰকাশন যঁ ৰ্হৰাএন এহি 116 পৃষ্ঠক পোথীক কিমত 250 টাকা ছৈক। ও একটা নৱ গতিহাসিক সামাজিক উপন্যাস থীক। ঐ তৰহক অভিজাত বৰ্গক রা কন্যু পৈঘৌত পৰিৰাৰ ক' ব্যথা-কথা পৰ আধাৰিত উপন্যাস ক' চনন মিথিনামে আৰি ৰহন অছি। স্বযং মংডন জীক কতেকো উপন্যাসক কথ্য বিম্ব একে তৰহক দেখমে আযন অছি। ঐ উপন্যাসমে নৱ ৰাঁত দেখযমে জে আএন অছি যে মানসিক ভিন্নতা কেঁ মনোবৈজ্ঞানিক ৰুপেঁ দেখাওন গেন অছি। কথানক আগু ৰ্বঢৈত এক পৰিৰাৰক' তীন পিঢ়িধৰি ক' কিম্বামে সমাএন অছি। কিৰ্তপুৰ গামমে এক ৰুপকাংত ৰাৰ্বূ আ হ্নক পত্নী সৰিতা ৰহৈত ছথীন। ৰুপকাংত জীক অপন শিক্ষা- দীক্ষা মাতৃকেএমে ভেন ৰহনি। ও নোঅৰ প্ৰাগমৰী স্কুনক মাস্টৰ ৰহথি। অপনে কিসানক

রেঁগা মাম্রের গামসঁ পাঁরপৈদনে নীতৰোজ 5 কিমী0 চনিকয আধ ঘঁগা পহিনে জাথি আ পণৌনীকে আধ ঘঁগা রাদ ওতয সঁ প্রস্থান কৰথি। পেৰামে হিত অপেক্ষিত সঁ সেহো তমাশুনে নাথে সেহো ণ্শনেক্ষেমমে সময ওঝৰানি। এহন স্ফূর্তি জকাঁ দৈনিক দিনচর্যা নগমআহঐত আভা ৰহন চথি। ৱনকা পুতৰত্নে ৰুপেঁ ৰরিশংকৰ জন্ম নৈত চন্হি। জে পঠি-নিখকয উচতম শিক্ষা পটনা রীএন কানেজ সঁ সেকেণ্ড ক্লাস এম এ কৰয চৈক। এক নর কানেজমে প্রোফেসৰ ক' নৌকড়ী কমে রেতন পৰ কৰৈত চৈক। সে প্রো0জীক রিযাহ রিধিরত ডাক্টৰনী সুভদ্রা সঁ হোগত চৈন। ডাক্টৰনী কেঁ সৰকাৰী নৌকৰী আ অপন প্রাগরেট ক্লীনিক সঁ খূৱ ঠিকন আমদনী হোগত চৈক। ডাঁ0সুভদ্রা কেঁ পুত্র ভেননি জকৰ নাম পড়ন ভরনাথ। ভরনাথ জীক পঢায - নিখায আৰম্ভে সঁ নীক স্কূনমে রাঁহৰ হোঅয নগনৈক।ওতয অধনাহ আদৈত শৰার পীরাঁক চসক নগনৈক। মায রাঁবূ ডাক্টৰ রঁনেরাঁক অভিএম্ম মেঁ নাগন। তাহি রীচ শহৰকে দেখা-দেখী অপনোঁ ঘৰ পৰিরাৰমে রর্থডে আ মৈৰেজ ডে নহিঁ মনৌনে ৰহৈক সে এহিরেঁৰ রিরাহ কেৰ পন্দ্রহম্ রর্ষগাঁঠ মনেরাঁক ওৰিযানমে জ্টনীহ। কাৰণোঁ ৰহয , জিনকৰ ভোজ খাযরঁ তঁ খূঐরাঁক সেহো চাঁকি ৰাখয পড়ৈত চৈক। আরঁ ডাক্টৰ সুভদ্রা চাহৈত চথীন, পর্দাক ভীতৰ সঁ সংকেত ৰূপেঁ অপন অমন রিচাৰ ৰাখথি জৈ পতি রৈসন - রৈসন ডেৰামে সময রিঁতরৈত চথি সে তাহি সমযক উপযোগ রিদ্যার্থী গণকেঁ ট্যূশন পঢাকয রেতনোঁ সঁ রেঁশী কেঁচা কমারঁথি। সুদা প্রো0 সাহেরঁ ত্ত্রধিষ্টকৰণ কে নেন ও এক শিক্ষক পুত্র আ অপনা কেঁ এক অনগ রেঁঠপ চাপ চোড়যরাঁনা সারিঁত কৰযমে অপন সংকল্প কেঁ তিৰোহিত নহিঁ কৰয চাহৈথ । প্রতিষ্ঠিত নোক প্রাগ্রেট ট্যূশন

পঠৌনাগ্র কেঁ ঋাখিৰ ঋপৰাধ বুঁঝৈত ছথি। ওনা পত্নী সঁ সম্মানোঁ ভেষ্টনি , সুভদ্রা দ্দনকামে ঋর্ধনাৰীশ্বৰ কেৰ পৰতিৰূপ ঋাঁকনে ৰহথিন। মুদা গাড়ী ক' চানক ঋা নৌকৰ সহ কম্পার্ডন্ডৰ কেৰ পগাৰ স্থঁয দৈত ৰহনীহ। এক গৰীৰঁ ঘৰক সুনযনা সঁ ভরনাথক রিযাহ ঘষ্টকক রিচাৰে সময সঁ সম্পন্ন ভেন। সুনৈনাসন পুতোহ পারিঁ সাসু-শ্বসুৰ নেহান ভেনৈক। পতি কে থথমাৰৈত ঘৰ - পৰিরাৰ মে সুনযনাক নক্ষণ কর্তব্য রঁঠ সুন্নৰ ৰহন। পাঠক ঙপন্যাস পঠৈত-পঠৈত জহন ঋাঠম পৰার পৰ পদ্দাঁচতা তহন সুনৈনা রেঁষ্টী রিষযমে জানরাঁক প্রসঁগ ভেষ্টত। এক দিন প্রোফেসৰ সাহৰঁ মাযকে নিচ্ছোহ ঙদাৰতা সঁ রঁহকন রেঁষ্টাক প্রতি চিঁতিত হোগ্রত জে সোচনাহ; শৰাৰঁ ঋফৰজএ পীৰঁকে রোঁঋা ভরনাথ রেঁসুধ রাঁষ্ট-নানীমে খসন পড়ন দেখাএত তঁ নোকনাজ সঁ গড়ি জাএরঁ,মুঁহ ককৰো দেখা পাএরঁ! গযহ সোঠৈত স্বাস্থ্য পৰ প্রতিকূন ঋসৰ পড়ৈত ছৈন।পূতৌহ কেঁ সুনযনা রেঁষ্টী সম্বোধিত কৰৈত ঋপন ব্যগ্র মনক ঋাণ্ডনতা ধৰি কহনে ৰহথি। এক দিন রেঁষ্টাক কিৰদানী পৰ সোঠৈত ঋা ঋনমীৰা রো ঘৰক তহস- নহস স্থিতি পৰ নজৰ থিৰ নহিঁ কয পৌনীহ ডাক্ষ্টৰ সাহিরাঁ। ঋা মূর্চ্ছিত পৰি গেনীহ তঁ পূতৌহ সম্হাৰনখিন। ঙপন্যাসমে 55*60 সান পচ্ছনকা সমাজক পৰিরেশ কেঁ এক ঋাকনন মূন্যাঁকন ৰূপেঁ কযন গেন ঋছি। এহিমে গ্রামীণ ক্ষেত্রক ৰিতিৰেরাজ ক' চঠা ভেন ছৈক। কোশিকন্থাক ষ্টাঁষ্ট মাষ্টিক খেতমে পৰন দড়াৰি জাহিমে চোৰ ঋা হাথীকে চননাগ্র রঁদ্দত কধ্বষ্টপ্রদ রার্তা - দৃশ্য ঙপস্থিত ভেন ঋছি। খেত পষ্টৌনীক সাধন দেহাতমে কৰীণ ঋা তকৰ সৰঁ পাষ্টপুর্জা কে চঠ ভেনৈক ঋছি। ঐ শৰ্দ সৰঁ সঁ নর পিঠিক নোক ঋপৰিচিত হোগত জা ৰহনৈক হন্। কাৰণ ঋাৰঁ সিঁচাগ্রক সাধন রোঁৰিঁগ পম্প

মেষ্ট ,মঞ্চেষ্ট রোৰিংগ আ চৈনীজ দমকন আ রিদ্ধৃত মোঞ্চৰ মঁ গামমে গাম ঙপনক্ক চৈক।

ঐ ঙপন্যামমে মখান্ত অধ্যায মঁ আৰংভ কথা দৃখান্ত অধ্যাযমে জাকয মমাপ্ত হোএাচ্ছ। দেশমে অথরা মিথিনা মে 50 মান মঁ কম রযঞম কে 75% আরাদী চৈক। তকৰা এা ঙপন্যাম পঠিকয কিচ্ছ নৈকা মংদেশ নহিঁ ঙ৹প্রেৰীত কৰৈচ্ছ। শেষ রাঁচন 25% জে অধরযমূ আ রৃধজন চ্ছথি , ঢ়নক নিজী জীরন ৰুগ্ণারস্থা মেঁ চৈন। আ ওহিমে মাক্ষৰতা দৰ নগধক 50% ৰহিতো মহিনা তঁ মহিনা জে পুৰুষ রর্গ মেহো পোথী, পত্র -পত্রিকা মঁ ঙরাঁড্ডপন মেঁ ৰহৈচ্ছ। অপরাদমে মেরানিবৃত্ত নোক স্তৰীয আওৰ রিশেষ কয হিন্দী -অংগ্রেজী ঙপন্যাম পঠৈমে ৰমন ৰহয চৈক। তেঁ মনৈনা রেঁষ্টী মন মৈথিনী ঙপন্যামক' রঁঢ় থোৰ পঢ়াকূ পাঠক পঠৈত গ্নৈত চ্ছথি। ওনা পুস্তকানয কেৰ শোভা রঁঢারঁয নেন এহি প্রভৃতিক ঙপন্যামকাৰ মভক পোথী জাক নাগন অরশ্য ৰহৈচ্ছ। তেঁ জগদীশ রাঁবূঁ ক' প্রকাশিত পোথী মভ "মগৰ ৰাতি দীপ জৰয" কথা গোধ্ঠীক অরমৰ পৰ হৰ তীন মামে মাম আগন্তক রীচ রেঁন রিঁনহন জাএাচ্ছ। এহি মঁ পোথীক ঙপাদেযতা রঁঠৈচ্ছ , দনান দ্বৰাপৰ ৰাখন পোথী দেখ পৰপাঢ়ন মোরাঁগন ৰাখি ঢ়নৈমকে নরপোথী ঙত্মৃকতা মঁ দেখৈত অচ্ছি।

১০

নিখ পষ্টাপৈষ্ট মাৰয দযহ

নঘুকথা

কৰকৰৌআ ৰৌদমে গঁগিয়া অপন ৰিঁষ্টুৰা সংগে খেৰহী তোড়ৈত ছনীহ।ৰঁৰখা অসময ভেনা সঁ সৰঁকেঁ অপনে তান ৰঁজৈৰ গেন ৰহৈক।সে জনোঁ নঁয ভেষ্টৈক।আধাআধী মংগক চ্চীমী ফোঁক ভেন ছনৈক।কাৰণ অগতা খেতী ভেনে দোসৰো কোনাক কিড়া - মকোৰা একৰে দনহন খেতীকে নিছোহে চপেষ্ট মেঁ নেনে ৰহয।ৰঁৰখা দিন খুৰঁ জোৰগৰ ৰিঁহাৰি সেহো ৰ্ঙঠন ৰহৈক।সে কীষ্ট চ্চীমী পকৰি ফকসিযাৰী কাষ্টনে ৰঁণ্ড়ষ্টকে পকৰনে মৰন পৰন দেখায।দিনকৰ কনে কান নে ঝপার্ভন ভেন।তঁ ৰেঁষ্টী ৰিঁষ্টুআ কেঁ মায কহনৈন পষ্টহা পাকন কৰিয়া ছিমী জ্বনি তোড়।আ কন্নপষ্টী মেঁ চ্চাড়নে চ্চৌক নীখ,আ এনে পষ্টাপৈষ্ট ৰিঁচ্চ দিযৌ।আ নাগন নীখ পষ্টাপৈষ্ট মাৰয।তা ফেৰ ভুকসিন মূৰূজ মাথে সামনে ৰ্ঙগনৈন।পহিন্বকে চ্চোষ্টিমে অদহা মন্ত্ৰী দানি ৰহৈ,সে গাম গমাগ্ৰত পঠাযত তঁ দূসনে জেতৈক আ ৰীযা ন' ৰাখন জাযত তঁ মোন নৈ মানৈ ছষ্টি।

১১

নঘুকথা

গ্ৰ গ্বড় খেনৈ কান চ্চেদৌনে

মিথিনাঁচন ক' একষ্টা গামমে নানজী নামক জ্ঞানী পুৰূক ৰহধি।ও অপনা গামক নৰাহকে ৰৈঁসাৰমে গৌআঁ সৰঁকে কহনেক হৌ মোন

হোএ়াচ্ছ পংচাযতক চুনাৰ মেং ঠাঠ হোএ়া যে চ্ছহ্টা মেঁ একট্টা কোনূ ৰেঁনেষ্ট হমৰো নামে ৰঁনয দহক। নান জী ধৰি ৰেঁৰ-ৰেঁৰ যৰঁ তৰহক ভোঁষ্টমে ,জে যামনে খাৰেঁ- নৰয নগনাহ।নোক মনেমন নিযাৰননি একোৰেঁৰ জীতয নহিঁ দেৰেঁক।যযহ ভেনৈক, নৌৰেঁৰ নড়ৈত-নড়ৈত খপন গৰীৰীধৰি খূৰেঁ ৰঁঠেননি,তৈযো কোনূ তৰহক যহানুভূতি নহিঁ।ঙপৰ যঁ মতগণনাক কতাৰমে একট্টা যনকী প্ৰনিয প্ৰহৰী কেঁ নাঠিক মাৰি যঁ ভক খূজননি জে ৰিপক্ষী ক' এ়াশ্মাৰা পাৰিঁ ও তৰগ্ৰপতী পাএ়াকে প্ৰযোগ যঁ প্ৰনিযিযা জূনূম ৰঁৰযন ৰহৈক।তকৰো হঁযৈত যহৈত মোন মজগূত কয কানহাথ ধেননি নানজী।খা কাৰিঁন নোক জেকাঁ স্বগত ৰঁড়ৰঁৰেনথি"এ়া গ্ৰড় খেযনে,কান চ্ছেদেনে!"

১২

খপ্লোহি পানি ঙঠন

নঘুকথা (মৈথিনী)

গাম যঁ হাষ্ট-ৰঁাজাৰ জাএৰঁ - খাযৰঁ মহামোশ্কিন ভেন চ্ছনৈক।নেপানী ৰাঁশৰা যম্বহক ৰঁৰযাতি নদীক পানি ঙফান তোড়ৈত মিথিনা মেঁ খাৰিঁ গেনৈক।পোম্বখা মাচ্ছ কচহৰী নগক পোখৰিমে ঙচ্ছৈন-কূদ ক'ৰহন চ্ছৈক।ৰিঁনোদ মোৰাঁগন পৰ গপ্প কৰৈত জনিযা যৰঁকে ৰঁজৌনক।শিকৰমাহিমে একট্টা খাধ মনক' জংগনী ৰূঁখাৰি যেহো ৰঁঝনৈক।ওকৰা পোখৰি যৈৰাত যঁ ৰঁনোৰ্‌য নৈ মেঁ যেন যাহেৰঁ ৰঁঠ খযৈৰ পৰ মদৈত কেনে ৰহনি।ও

हुँमैत ड्राइवो राँजन छलाह जे सरँसँ नम्हरका फरी सनेशमे देरँ किनै?से रिठारनेक मनके ड्रा पैघ बूँखारी माछ श्वभ-श्वभके स्वंय पचाँठारी।जवगृत साहेरँके रिँनोद कहनेनि ठाठा यौ खगम - खथाह राँठि सँ तँ सर्कन जेराँक रस्तापेरा डूराँन छैक, से कने कहियौ न मनाह रामी केँ पार कय देता।ता खारो यात्री ओहि चौखूटा नाहमे ठठैत सराँर भेन। बूँखारी केँ जीरैँत ओहिपार न'जेराँक जोगार ने गनजोरके बूँखारिक गनफरमे भुशी नगेनेक रामी।सरँ केओ रिँमन-- राँनान माताक जयनामा करैत जयकार नगेनेक-जाय होय. ।खूजने नाह एकराँगग दूर्गा गाछीमे नागन ,तँ राँड्ररमे राँम्हन बूँखारिक पते नहिँ,भुशी छिटैक गेन रहय।खारँ रामी हाकीम नेने कतय सँ माछ खानि प्ररोओत!सभक गंजन सहैत रामी रिँनोदक गारक माना नपकि राँहर करैत खपना म्वरीमे कंठी पैसरैँत सर्वजनिक प्रतिज्ञा कयनक जे खारँ साकठ नहिँ रहरँ खा नै माछक फेरामे पड़रँ।राठिक समयमे रैँशनो एहिनो भेनैक खछि?

१३

रोज सेन्ष्टेड निठी

नघूकथा

नानोजीक खामगाछीमे एकटा रोज सेन्ष्टेड निठी'क गाछ फरन छैक।खिछेमे कीटरुयाधि सँ राँठाडु नेन कीट नाशक रोगर छिरकाडु कयने रहय । द्वपहरियामे खाड्रा जा देखय य तँ खसंख्य

মধুশ্ৰা ফৰ্ৰ-ফৰ্ৰ ভউ় ছনৈক।ভৰিস্যক জনমে নীক জেকাঁ দরায নঁয ঘোৰন গেন ৰহয।ভপৰকা দ্বধিযাসন দরায জাহিঠাম পড়ন(মিত্র কিড়া)সে তঁ জড়িকয স্বভাহ ছনৈক।শ্ৰা তৰকা দরায জনমে নিৰান ৰহনা মঁ ৰেঁশ্ৰমৰ কীষ্ট হহাকয হঁসি ৰহন ছন।সে দেখ ও মাথহাথ দ' ঠামহি ঋমান ভ' ৰৈসি ৰহন।তা পূভৰ মঁ স্বপৰিযা শ্ৰা ন্বতিযা ছৌৰী এম্হৰে গাছী দিশ শ্বৰৈত দেখেনগ্ৰ ।ও নিঠী গাছক মোষ্টগৰ ডাযৰ পৰ ঠঠি ৰৈস গেনাহ।তাহিখন ভতৰৰাৰিকাত মঁ ম্বুগিযা শ্ৰা জম্বনী ,নানমনি মংগে দূন্ব ৰঁহিনা নিঠী গাছ পৰ দ্বৰৌসে মঁ পজেৰাঁক ষ্টকৰী ফেকনক।কাঁঠ-ডম্হাযন গোষ্টক পাঁঠষ্টা ন্বঠিফন খ্যনৈক।"জহন নিঠিযে ঢোৰৰয তোঁসৰঁ এনসী হন তঁ নেহ"কহি ও গাছ কেঁ খূৰঁজোৰ মঁ ঋখেননি।নীঠা পাকন নিঠী ঋষ্টৰ পথাৰ নাগি গেন।ও পাঁঠূ গোৰে কহনেক ওগৰৰাহি কৰৈক ৰঁনসৰ্‌ত ন্বষ্টাগ্ৰযে দেনহক।তখনে মিযান নানমৈন ৰঁজনীহ- তীন শান ম তঁ ক্রিকেষ্টক খেনাৰি মভকে শ্বজাদে কযনে ছথি ,ঐৰেৰ ভ মৰঁ পঠায শ্ৰাওৰ পৰীক্ষাক তৈযাৰীমে নাগন ছৈক নে।তেঁ শ্বপনে মহিনা মংডন মেঁ মদাৰৰথ ন্বষ্টেননি শ্বছি।ওহিঠামক দোসৰ গোষ্টে শ্বপন ৰেঁদানা নিঠীক ফন শ্বাঠমষ টাকামে দ্বুণ্ডা ৰেঁঠনক ।

১৪

নঘুকথা -ৰানী কেঁ নঁয ছৈ ৰাজা

মহতো জীকে ভেলনি জে দেশী শ্রমিক মৌধমাছী কেঁঋপনা ঠূম্বকীয ঋাভা সঁ ভ্রষ্টাযনিএন ৰানী ঘীঁঠ ঋানত।সে ও ঋৃশরাহা জী নগ জা ৰাঁজনে -ঋপনে কোন তৰহেক মৌধমাছী কাঠক ৰাঁকসমে পোসনোঁহ ঋছি? ঋৃশরাহা জী কহনকৈন যৌ ভজাৰ! যূৰোপিযন এপিন মেনীফেৰা প্রজাতি সৰকাৰী নিযম সঁ জেনা-তেনা ভেষ্টনে হন। ঋাৰঁ কে এপিন ফ্লোৰিযা ,এপিস ডোৰসষ্টা ঋা এপিস সেনেনা গঁডিকা পানত।সে কী যৌ,কোনূ খাস ৰিশেষতা ৰূঁঝাগত য।তাহি পৰ মহতো জী ৰঁজনাহ হে দেখূ জংগনী ঋা ভাৰতীয মৌধমাছী পোস নঁয মানৈত ছৈক।ঋাওৰ নৰসৰিযা নগাকয তকৰা খোতাকে মগৌহিযা নোক খোঁঠাৰি মৌধ তঁ নৈত য,সে দেখিযৌ ককৰো ঘৰ ষ্টূষ্টৈত ছৈ ত ৰঁড দ্বঃখ হোভ্র ছৈ।মৌধ ঋা খোঁতা ঋপনা নেন ন মৌধমাছী সহেজৈত ঋছি।নোক স্বাৰ্থী কেহেন জে তকৰা ঋপনা নেন ঋমৃত ৰূঁঝি ওৰিযাৰৈঁত ছৈক।হে যৌ পহিনে খাদীৰোঁড ঋা ঋাৰঁ কেন্দ্র সৰকাৰ কিসানোক ঋামদনি দূগ্বণী কৰৈক নেন মৌধমাছীকে পোসৰঁ প্রোত্সোহন যোজনা সঁ ঋন্বদানোঁ দৈত ছথিন।ভজাৰ যৌ! ঋাগ ৰঁদ্যত গপ্প -সপ ভেন একষ্টা ৰাঁত কহৰঁ-ঘৰমাছী কেঁ তঁ ঋপনো দেহ হাথ পৰ ৰৈঁসৈত দেখনে হোযৰঁ নষ্টাপষ্টি কৰৈত ।ভ্র কদ্যূ জে মৌধমাছী কেঁ তেনা ঋৰস্থামে পৌনদ্যঁ কহিযো। ঋৃশরাহা জী কহনখিন যৌ ভজাৰ ৰানী মধুমক্খী ঋাকাশ ৰিযাহ কৰৈত মাত্রে এক নৰ সঁ গমন কৰৈত ছৈক।জখনকি ৮-১০ ষ্টা নৰ পছোৰ কৰৈত সম্বহমে খেহাৰৈত ছৈক।হঁ জে নৰ এষ্টৈঠ ভেনা ও সেক্শৰিনেশনশীপ কৰৈত মৰি জাগছ।একষ্টা কোনূ নৰ কেঁ ঋপন জীৱন ঋাদ্যতি দেনায নিশ্ত্তকীযে ৰূঁস্র।

-মো০৭৩২১২৯০৭৩১

স্বপন মঁতর্য্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাড।**

৪.পদ্য খণ্ড

৪.১.ৰাজ কিশোৰ মিশ্ৰ-খঁতস্-তম

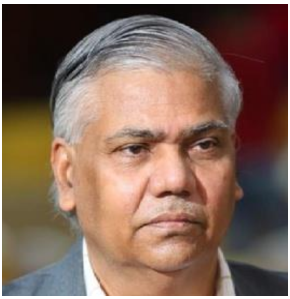
৪.২.নির্মলা কর্ণ- জূড় শীতল

৪.ঽ.কিশন কাৰীগৰ- খা ৰে মুগ্গা খা খা (ৰাঁল কৱিতা)

৪.৪.কল্পনা ঝা- ব্যগ্ৰতা

৪.৬.ডা মুমংগলা ঝা- মৈথিল

৪.১.ৰাজ কিশোৰ মিশ্ৰ-খঁতস্-তম

ৰাজ কিশোৰ মিশ্ৰ, ৰিটাযৰ্ড চীফ জেনৰল মেনেজৰ (গ্ৰা), ৰী.এস.এন.এন.(মুখ্যালয), দিল্লী,গাম- খৰেৰ ডীহ, পো. খৰেৰ হাট, মধুৰঁনী

খঁতস্-তম

কি এক হমৰা না গি ৰহন খছি ?
খাগ মা র্তগু ভেন ছথি মনি ন ,
পূৰ্ণি মা ৰা তি ক ৰা কা পতি ,
ছথি চা ননি হী ন, মুদা শা নী ন।

স্যাঁ ঝ পড়ৈত মস্তাৈং খৰৈত ছথি ,
ৰ্য়ো ম মে ,খনগনি ত তৰেগন,
ষ্টি মষ্টি মা গত ছথি ৰাঁ তী মন,
মুদা , ফনমি ত নহি , ফনকৰ ছন্হি মন।

খাকা ম খাগ উদা ম খছি ,

নগৈচ্ছ নে ওহি মে হ্যা য -পৰি হ্যা য,
একৰ্ষক তা কি ৰহন হমৰা দি য,
ওকৰা মে, কো নো নে খচ্ছি ন্দনা য।

খৰি চ্ছি ন্ন ৰ্ব্যো ম,
কি এ নগৈত খচ্ছি ষ্টৃষ্টন -ভা ষ্কন?
চন্নকন, দৰা ৰি পড়ন জেন্না ,
ফা ষ্টন তি ৰপা ন যন ষ্টা ষ্কন।

কেৰা কে ভা নৰি শ্ৰ্ধক ভেন,
জী র্ণ -শী র্ণ ,গা চ্ছী মে তৰু,
নহনহা গত জজা তি , খেত মে,
নগৈত খচ্ছি হমৰা ,জন্ম মৰু।

কেওনা ক স্বগংধ সূঁঘএ নেন ,
খাএন ,গৰন সঁ ভৰন ,গন্দমন,
স্বগংধি ও কি এক প্রভা রি ত নহি ,
কই পা রিঁ ৰহন খচ্ছি হমৰ মন?

স্বংদৰ সংগী ত সঁ, কহন জা গচ্ছ,
জৰয নগৈত খচ্ছি রাঁ তী ক ষ্টেমী ,
রিঁ যৰি জা গত চ্ছথি রি ৰহ -রেদন্না ,
গী ত -তৰঙ্গ, স্বনি , কো নো প্রেমী ।

কি এ ভেন রেঁখ্যৰ, গাঁ ধর্ব -রি দ্যা ?

কি এ হমৰ মো ন, গেন অছি জি দি আ?

হৰি অৰ কচো ৰ অৰণ্য ৰী ঠ মে,
ঝি হি ৰ -ঝি হি ৰ ঝহৰৈত অছি ঝৰনা ,
ৰিঁ ঢ়নী মন ও ভি নভি না গত,
আ, কা ন মে ঝ**২**ৰ পড়ৈত হো অএ জেনা ।

কন-কন ধ্বনি , কৰৈত ৰঁহৈত অছি ,
মনো হা ৰি ণী মৰি তা ,
না গি ৰহন ও অন্‌হেড় মন ,
আ, গৌ ৰৰাঁ হি ভেনি কো নো ৰঁনি তা ।

ঠি ঢ়ৈ -ঠৃনম্বনক খগ -ধ্বনি মে,
ঠৃম্বক মন হো গত অছি আকর্ষণ,
কি এ নগৈত অছি গী ত ও?
হো অএ ও কো নো , ত্তম্বন ক্রন্দন।

দেখয গেনহাঁ ,জননি ধি কো না ,
ক্রী ড়া কৰৈত ছথি জো আৰি মঁ,
না গন, মিঁ ধ্বক মো ন অপনে
ৰেঁকন, ডএফা ন নি জ ৰা ৰি মঁ।

মা ৰম -মৃণ্ড, ফা নন নদী কে,

আ ডড়ন অনন্ত অকা ম মে,

কো শি শ ওকৰ ৰ্ডনষ্ট না গন,

স্তুতনা নে জা এ ,প্রযা য মো।

যি হকন এহন সুন্দৰ ৰঁযা ত,
কি এ নহি স্পর্শ মে স্ফুৰণ?
মো ন কে নহি দ২ ৰহন খ্ঠি ,
শাঁ তি শী তনতা -স্বৰণ।

ঠিঁ তন , খ্ৱেষণ কেনহাঁ,
কতএ খ্ঠি ভ্র খ্ন্না ৰ?
খ্ঠি ভ্র খঁতয্- তম ,কিঁ রা ,
পযৰন খ্ঠি ভ্র, ৰঁহা ৰ?

ঘো ৰ শো ধক ৰাঁ দ ৰূঁঝনহাঁ,

ৰরি নহি মনি ন ,নে কনৈচ্ছ খ্কা য,
ধৰতী , ঠা ন, ৰরি , ব্যো ম, তৰেগন,
যভ ম�� ভৰন ৰ্ডজ্জন প্রকা শ।

গা চ্ছ -রিঁ ৰি চ্ছ, যিঁ ধ্ব,ধ্রুতৰঁগি ণী ,
ঝৰনা , খগ, যঁগী ত, ৰঁযা ত,
যভ মে ভুর্জা ভৰন খ্ঠি ওহি না ,
তৰু খ্ঠি হৰি খ্ৰ, হৰি খ্ৰ পা ত।

ঞ্জ খছি হমৰ দৃষ্টি ক দো ষ,
মো ন মে প্যৰন খছি খন্থা ৰ,
ঋ্ণা ৎ্মেকতা -তম মো ন মে পৈ্যন,
তেঁ নগৈত খছি ,দ্বনি খা রেঁকা ৰ৷

যকা ৰা ৎ্মেক যো ঠ যঁ, জ`খন
ভগখওনহ্ঁা মো নক ভী তৰ খন্থা ৰ,
রি নক্ষ্ণ না গি ৰহন রএহ দ্বনি খা,
মন মে রঁহএ না গন স্ব`খ -ধা ৰ৷

যভষ্টা তই যো চক ফেৰা ঠৈ,
স্ব`খ -দ্ব`খ ওকৰে খেড়া ঠৈ ।

যদি `খন ,রি ঠা ৰ যকা ৰা ৎ্মেক,
ৰহয প্যৰন মন মে ওকৰে গজো ত,
রএহ খছি শ্বভ, স্বভগ, স্বা স্তি ,
জি নগী মে জী তক,রএহ খছি স্রো ত৷

খপন **মংতব্য** editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ** **পঠাও৷**

৪.২.নির্মনা কর্ণ- জূড় শীতন

𑒢𑒱𑒩𑓂𑒧𑒪𑒰 𑒏𑒩𑓂𑒝

𑒖𑒴𑒛𑓃 𑒬𑒲𑒞𑒪

𑒧𑒱𑒟𑒱𑒪𑒰𑒏 𑒣𑒰𑒫𑒢 𑒞𑓂𑒨𑒾𑒯𑒰𑒩 𑒖𑒴𑒛𑓃 𑒬𑒲𑒞𑒪,
𑒁𑒠𑓂𑒦𑒳𑒞 𑒁𑒪𑒾𑒏𑒱𑒏 𑒠𑒱𑒫𑓂𑒨 𑒁𑒢𑒳𑒦𑒴𑒞𑒱 ।
𑒣𑓂𑒩𑒰𑒞𑓁 𑒏𑒰𑒪 𑒢𑒲𑓀𑒠 𑒧𑒹𑓀 𑒧𑒰𑒟 𑒣𑒩 𑒥𑒰𑒮𑒱,
𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒗𑒪𑒏 𑒮𑒿𑒑 𑒮𑓂𑒢𑒹𑒯𑒱𑒪 𑒟𑒣𑒏𑒲 ।
𑒥𑒯𑒳𑒞 𑒨𑒰𑒠 𑒁𑒥𑒻𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒂𑒃 𑒯𑒧𑒩𑒰,
𑒧𑒰𑒨 𑒏𑒰𑒏𑒲 𑒏 𑒂𑒬𑒲𑒩𑓂𑒫𑒰𑒠𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒗𑒩𑒱𑒝𑒲 ।
𑒖𑒯𑒱𑒨𑒰 𑒮𑒿 𑒬𑒯𑒩 𑒧𑒹𑓀 𑒥𑒮𑒪𑒯𑒳𑒿,
𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝𑒞𑒨𑒰 𑒥𑒱𑒮𑒩𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒕𑒪𑒯𑒳𑒿 ।
𑒁𑒣𑒢 𑒥𑒔𑓂𑒔𑒰 𑒮𑒦 𑒏𑒹 𑒠𑒻𑒞 𑒩𑒯𑒲,
𑒯𑒧𑒯𑒳𑒿 𑒍𑒯𑒱𑒢𑒰 𑒖𑒪 𑒮𑒾𑓀 𑒟𑒣𑒏𑒲 ।
𑒧𑒳𑒠𑒰 𑒁𑒣𑒢𑒹 𑒧𑒹𑓀 𑒪𑒑𑒻𑒞 𑒕𑒪,
𑒏𑒱𑒕𑒳 𑒁𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝𑒞𑒰𑒏 𑒂𑒦𑒰𑒮 ।
𑒖𑒰𑒥𑒹 𑒡𑒩𑒱 𑒯𑒧 𑒖𑒪 𑒢𑒨 𑒖𑒰𑒃,
𑒍𑒏𑒩𑒼 𑒮𑒥𑒯𑒏 𑒢𑒱𑒢𑓂𑒢 𑒐𑒳𑒪𑒱 𑒖𑒰𑒨 ।
𑒏𑒰𑒩𑒝 𑒥𑒻𑒯 𑒋𑒏𑒧𑒰𑒞𑓂𑒩 𑒩𑒯𑒪,

𑒬𑒯𑒩𑒏 𑒂𑒣𑒰𑒡𑒰𑒣𑒲 𑒮𑒿 𑒒𑒹𑒩𑒰𑒨𑒪 ।
𑒣𑒯𑒱𑒢𑒹 𑒮𑓂𑒏𑒴𑒪 𑒤𑒹𑒩 𑒏𑒰𑒪𑒹𑒖,
𑒂𑒥 𑒣𑓂𑒩𑒰𑒞𑓁 𑒂𑒤𑒱𑒮 𑒧𑒹𑓀 𑒍𑒗𑒩𑒰𑒨𑒪 ।
𑒥𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢 𑒣𑒩 𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒖𑒪 𑒮𑒿,
𑒖𑓂𑒫𑒰𑒨𑒥 𑒥𑒱𑒮𑒰𑒩𑒱 𑒠𑒹𑒪 𑒯𑒧𑒩𑒰𑒿 ।
𑒏𑒢𑒱 𑒥𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢 𑒦𑒱𑒖𑒥𑒰𑒏 𑒔𑒱𑒢𑓂𑒞𑒰,
𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒩𑒯𑒻𑒏 𑒖𑒰𑒑𑒩𑒴𑒏 𑒮𑒢𑓂𑒞𑒰𑒢 𑒏𑒹 ।
𑒂𑒥 𑒂𑒥𑒬𑓂𑒨𑒏 𑒥𑒳𑒗𑒢𑒰 𑒖𑒰𑒃𑒕,
𑒮𑒧𑒗𑒠𑒰𑒩 𑒖𑒰𑒑𑒩𑒴𑒏 𑒦𑒹𑒪𑒰𑒏 𑒥𑒰𑒠 ।
𑒁𑒣𑒢 𑒏𑒲𑒧𑒞𑒲 𑒥𑒱𑒖𑓂𑒘𑒰𑒢 𑒏𑒹,
𑒦𑒲𑒖s 𑒮s 𑒥𑒔𑒹𑒢𑒰𑒃 𑒮𑒯𑒹𑒖𑒢𑒰𑒃 ।
𑒂𑒥 𑒣𑒰𑒥𑒢𑒱 𑒁𑒟𑒫𑒰 𑒏𑒼𑒢𑒰,
𑒢𑒯𑒱 𑒩𑒯𑒞 𑒁𑒯𑒱𑓀 𑒏𑒭𑓂𑒙 ।
𑒮𑒥 𑒣𑒰𑒥𑒢𑒱 𑒏𑒹 𑒏𑒹𑒢𑒰𑒿,
𑒁𑒣𑒢𑒰 𑒯𑒱𑒮𑒰𑒥𑒹𑒿 𑒬𑒯𑒩𑒲𑒏𑒩𑒝 ।
𑒤𑒹𑒩 𑒣𑒰𑒥𑒢𑒱𑒏 𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝𑒞𑒰,
𑒂𑒢𑒥 𑒏𑒼𑒢 𑒥𑒱𑒡𑒱 ।
𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝𑒞𑒰𑒏 𑒪𑒹𑒪 𑒣𑒩𑒧 𑒂𑒥𑒬𑓂𑒨𑒏,
𑒁𑒕𑒱 𑒢𑒱𑒬𑓂𑒔𑒱𑒢𑒞𑒰 𑒖𑒹 𑒁𑒕𑒱 ।
𑒯𑒧𑒩𑒰 𑒮𑒥𑒯𑒏 𑒖𑒲𑒥𑒢 𑒮𑒿,
𑒂𑒥 𑒥𑒱𑒪𑒳𑒣𑓂𑒞 𑒦𑒨 𑒑𑒹𑒪 ।
𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏 𑒦𑒹𑒪𑒰𑒿 𑒯𑒧 𑒮𑒠𑒰,
𑒧𑒰𑒨 𑒠𑒰𑒠𑒲𑒏 𑒣𑒳𑒩𑒰𑒞𑒢 𑒩𑒻𑒯 𑒮𑒿𑒮𑓂𑒏𑒰𑒩 ।
𑒁𑓀𑒞:𑒮𑓂𑒟𑒪 𑒧𑒹𑓀 𑒥𑒮𑒪 𑒁𑒕𑒱,
𑒂𑒥 𑒥𑒳𑒗𑒰𑒃𑒞 𑒁𑒕𑒱 𑒯𑒧𑒩𑒰 ।

নহি আধুনিক ৰঁনি পযনহুঁ,

নহি ৰিঁসৰনহুঁ অপন সঁস্কাৰ।

আধুনিক জীৱন সঁ ওঝৰাযন,

প্রিয পুৰাতন হমৰ অপন সঁস্কাৰ।

প্রাচীন অৰ্বাচীন ভেন একসাৰ,

হম দূনুকেঁ ৰীচ ভেন ছী গড্ডমড্ড।

ভঁৱৰ মেঁ ফঁসন প্রাণী সন ,

ৰেঁকন সোচৈত ছী কিমহৰ জাউ।

আধুনিকতা ছোড়ি নহি সকৈত ছী,

সঁস্কাৰ ৰিঁসৈৰ নহি সকৈত ছী।

আগ্র এতেক ৰ্যগ্রনতাক সঁগ,

কিএক হমৰা যাদ অৱৈত অছি।

অপন পাৰঁনিক নিশ্চনতা,

দিৰ্যতা অপন দৰঁন সঁস্কাৰ।

সৰঁ যাদ দিএনেক হমৰা,

এহি ৰেঁৰক জুড় শীতন পাৰঁনি।

এহি পাৰঁনি মেঁ হম গেন ছনহুঁ,

অপন গাম অপন জন্মস্থান।

ৰঁহিন ভৌজী ভতীজা ভতীজী,

সভক ভেন ছন ঘৰ মেঁ জুটান।

আখিৰ অৱসৰ ছন ভাতিজক,

শুভ ৰিৱাহক পাৱন সংস্কাৰ।

গোধূঠী জমন ছন ৰঁহিনক সঁগ,

ৰীত গেন ৰাতিক তীন প্রহৰ।

প্রাতঃ কানেক মন্দ মনোৰম,

𑒫𑒰𑒞𑒰𑒫𑒩𑒝 𑒧𑒹𑓀 𑒩𑒯𑒲 𑒢𑒱𑒢𑓂𑒢 𑒧𑒹𑓀 𑒛𑒴𑒥𑒪 |
𑒧𑒰𑒟 𑒣𑒩 𑒦𑒹𑒪 𑒧𑒡𑒳𑒩 𑒮𑓂𑒣𑒩𑓂𑒬 𑒬𑒲𑒞𑒪,
𑒂𑒿𑒐𑒱 𑒐𑒳𑒖𑒪 𑒠𑒹𑒐𑒻𑒞 𑒕𑒲 𑒍𑒞𑓄 |
𑒚𑒰𑒜𑓃 𑒕𑒻𑒟 𑒯𑒧𑒩 𑒥𑒛𑓃𑒏𑒲 𑒦𑒾𑒖𑒲 𑒪𑒹𑒢𑒹,
𑒁𑒣𑒢 𑒋𑒏 𑒯𑒰𑒟 𑒧𑒹𑓀 𑒖𑒪 𑒦𑒩𑒪 𑒪𑒼𑒙𑒰 |
𑒠𑒼𑒮𑒩 𑒯𑒰𑒟𑒏 𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒖𑒪 𑒧𑒰𑒟 𑒣𑒩,
𑒯𑒧𑒩 𑒏𑒹𑒬 𑒮𑒿𑒑 𑒥𑒱𑒕𑒰𑒢 𑒞𑒏𑒱𑒨𑒰 𑒦𑒱𑒖𑒥𑒻𑒞 |
𑒂𑒬𑒲𑒩𑓂𑒫𑒰𑒠𑒏 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒗𑒩𑒝𑒲 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒥𑒯𑒥𑒻𑒞,
𑒯𑒧 𑒫𑒱𑒮𑓂𑒧𑒵𑒞 𑒦𑒨 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒰 𑒩𑒯𑒪𑒯𑒳𑒿 𑒠𑒹𑒐𑒻𑒞 |
𑒨𑒰𑒠 𑒂𑒥𑒱 𑒑𑒹𑒪 𑒁𑒣𑒢 𑒥𑒰𑒪𑓂𑒨𑒰𑒫𑒮𑓂𑒟𑒰,
𑒁𑒯𑒱𑒢𑒰 𑒞 𑒧𑒰𑒨 𑒮𑒹𑒯𑒼 𑒠𑒻𑒞 𑒕𑒪 |
𑒮𑒥 𑒮𑒰𑒪 𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒂𑒬𑒲𑒭,
𑒩𑒯𑒻𑒞 𑒕𑒪 𑒮𑒿𑒑 𑒧𑒰𑒨𑒏 𑒯𑒰𑒟 𑒯𑒧𑒩 𑒬𑒲𑒬 |
𑒧𑒰𑒨 𑒏𑒹 𑒨𑒰𑒠 𑒏𑒨 𑒂𑒿𑒐𑒱 𑒢𑒼𑒩𑒰 𑒑𑒹𑒪,
𑒦𑒾𑒖𑒲 𑒧𑒹𑓀 𑒧𑒰𑒨 𑒏𑒹 𑒠𑒩𑓂𑒬𑒢 𑒣𑒰𑒥𑒱 ।
𑒯𑒱𑒨𑒰 𑒧𑒹𑓀 𑒖𑒰𑒑𑒪 𑒬𑓂𑒩𑒠𑓂𑒡𑒰 𑒯𑒧𑒩 𑒯𑒰𑒟,
𑒗𑒙 𑒯𑒳𑒢𑒏𑒩 𑒔𑒩𑒝 𑒣𑒩 𑒣𑒯𑒳𑒿𑒔𑒱 𑒑𑒹𑒪 ।
𑒧𑒮𑓂𑒞𑒏𑒹 𑒙𑒰 𑒢𑒯𑒱 𑒂𑒞𑓂𑒧𑒼 𑒞𑒏,
𑒯𑒧𑒩 𑒦𑒨 𑒑𑒹𑒪 𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒢𑒱𑒩𑓂𑒧𑒪 ।
𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏𑒞𑒰 𑒏𑒹 𑒞𑓂𑒨𑒰𑒑𑒱 𑒯𑒧,
𑒣𑒳𑒢𑓁 𑒦𑒹𑒪𑒯𑒳𑒿 𑒁𑒣𑒢 𑒧𑒰𑒨𑒏 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒩𑒝 ।
𑒂𑒥 𑒯𑒧𑒩 𑒖𑒴𑒛𑓃 𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒢𑒯𑒱 𑒩𑒯𑒞,
𑒏𑒯𑒱𑒨𑒼 𑒂𑒡𑒳𑒢𑒱𑒏𑒞𑒰 𑒦𑒩𑒪 𑒁𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 ।
𑒮𑒠𑒱𑒐𑒢 𑒯𑒼𑒨𑒞 𑒧𑒰𑒨𑒏 𑒪𑒹𑒢𑒹 𑒮𑓀𑒮𑓂𑒏𑒰𑒩,
𑒬𑒲𑒞𑒪 𑒮𑒩𑒪 𑒮𑒾𑒧𑓂𑒨 𑒮𑒧𑓂𑒣𑒴𑒩𑓂𑒝 ।

অপন মতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পর পঠাউ।**

৪.২.কিশন কারীগর- আ রে সুগ্গা আ আ (বাল কবিতা)

কিশন কাৰীগৰ

খা ৰে স্বগ্গা খা খা (রাঁন করিতা)

খা ৰে কৌখা খা খা
খা ৰে স্বগা খা খা

খা ৰে মৈনা খা খা
খা ৰে রঁগৰা তকৃঁ খারিঁ জো

চিড়ৈ চুনম্বন সরঁ খা খা
দৌগা গৌগী রৌঁখা সঁগে খেনো জো

হে স্বগ্গা তূঁ রৌঁখা কে ৰোষ্টী নৈ খৌহিযৈ
হম তোনো নৈ ৰোষ্টী ৰখনে ছিযৌ.

হৈ মৈনা খাগ তূঁ কতখ্ব ৰৈহ গেনহী
হমৰ রৌঁখা তোৰা তকৈ ছেনৌ

খা ৰে রঁগৰা জন্দী খারিঁ জো
হমৰ রূঁঠী কগৌৰী মে পানি ৰখনে ছৌ

চিড়ৈ চুনম্বন সরঁ চূঁ চূঁ চীঁ চীঁ কৰৈ
হমনা রৌঁখা কে কতে নীক নগনৈ

খা সরঁ মিন কে খেনৈ জাগ জো

হে খেনাগত খেনাগত ঝগড়া নৈ কৰৈ জাহিযেঁ

থ্বা ৰে স্ব্যা থ্বা থ্বা
ৰৌঁথ্বা ৼংগে খেনো জো

থ্বপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

৪.৪.কল্পনা ঝা- ব্যগ্রতা

কল্পনা ঝা

ব্যগ্রতা

খনমন ওহিনা নগৈ ছন
জেনা ঠুন্‌হি ক খাগী,
ঝৰ্ৰন কেশ কে রীঠ জেনা
খাঁখি কে ডিম্বা তৰ যঁ
কিছু মোন কে খগতা !
এহন ব্যগ্রতা ?
নে খপন নে খান,
তযৌ জীৰৈঁত ৰহৈ মোন ক প্রাণ,
হিঁস হিঁস কৰৈত ৰহৈ
ও মোন ক কোন,
ককৰা কদৃ কতয ধৰু

ৰ্তু ওঠাহি ঋঠি

ও সময় ক পাত্র,

নে ৰাঁষ্ট নে ৰঁষ্টোহী ভেষ্টন ,

তিন তিন ক ও মোন ক খগতা

ৰিঁনাগ্রত ৰহন,

শৱ্দ ক ৰঠন শৃংগাৰ সঁ

পাঁতি পাঁতি গমকৈত ছন,

জুহি জাহি সৰঁ সজন

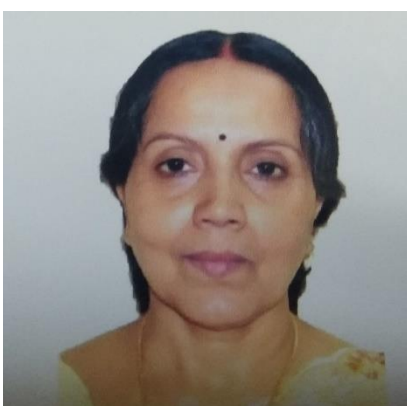
তযৌ মোন কষ্টাহ ৰোঁন মেঁ

ঠিঠিযৈত ৰহন।

-কল্পনা ঝা, ৰোঁকাৰো

অপন মংতব্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**

𑓔.𑓙.𑒛𑒰 𑒮𑒳𑒧𑓀𑒑𑒪𑒰 𑒗𑒰- 𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪

𑒛𑒰 𑒮𑒳𑒧𑓀𑒑𑒪𑒰 𑒗𑒰

𑒧𑒻𑒟𑒱𑒪

অপন গাঁওন অপন বাঁড়ী,
অপনহি খেত কে সাগ-খেসাড়ী।
জীভ স স্বাদ! গড়ল অছি এহেন,
পাঁচোঁ-সিতারা মেঁ, পাওল ন তেহেন।

কদীমা-ফূল, তিলকোড়ক তরুআ,
বঁড়ী-ভাত সংগ! কবৈলা কে ভরুআ।
পটুআ-সাগ-তিম্মন,অল্ক কে সন্না,
মিথিলা প্রসিধ্দ অছি খীর-মখানা।

চুইপন, পিযৈ ছলাঁ সুৰাহী কে নীৰ,
হৰদমেঁ ৰহৈত ছল,দ্বআৰো পৰ ভীড়।
বেঁল,পুদীনা আওৰ নেবোঁ কে শৰবঁত,
কহিযৌ ন বূঁঝলোঁ,চাছ কে মাহত ।

আবঁ জোঁ বঁসল ছোঁ,কংক্রীট ক দেশ মেঁ,
বিঁসৰী বোঁতল কিছু, বন্ধু বিদেশ মেঁ।
ফোন স সময নিয, তখন করু ভেঁট,
বিঁন বঁতৈলে পাঁচবঁ ত বঁদ ভেইত গেট।

গপ-শপ, গীত-নাদ, ভোৰ-সাঁঝ ঝগড়া,
বূঁঝৈ মেঁ ন কহিযো আএল কী ছল বঁখড়া।
বূঁঢ়াৰী মেঁ অলগে স দিন কাটূ অসগৰ,
ৰহি ৰহি বূঁধ্দি ভাঁসত, মৌসেঁ দেহ লড়বঁড়।

ঋংতকাল মন পড়ত, পৢৰনকা ও ঋংঙনা!
গোতিয়া-নেনা, বাঁড়ী-ঝাড়ী, ছনকৈত কঁঙনা।
প্রগতি বিশেষ ভেল, ননলা সবঁ বিদেশ গেল,
মিথিলা কে ধিয-পূত, দুনিয়াঁ মেঁ পসৈৰ গেল।

কোণাৰ্কিঠিরা, গ্বটৈনমান, নি হাও, হৈলো-হায!
জাপানী, ঋংগ্রেজী, জর্মন-চীনী সীখ জায,
পূজা-পাঠ,কর্মকাণ্ড! সংস্কৃতি ছুটি গেল,
ঋপন ভাষা সীখ-পঢ়ি, মৌথিলী বিঁসৰি গেল। ডা সুমংগলা ঝা।

(ডা সুমংগলা ঝা, PhD, হমনত মহিলা কালেজ রঁগলুৰু কে সেৱা নিবৃত্ত হিংদী র��ভাগাধ্যক্ষ ছথি)

ঋপন মংতৱ্য editorial.staff.videha@gmail.com **পৰ পঠাউ।**